PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL 248 N336A6 1909
Nasr al-Din, khwajah
Lata'if-i Hoca Nasreddin

3762

لطائف خواجه نصر الدین

رحمة الله علیه

Naṣr al-Dīn, khwājah

مطبوع ومشهور حکایاتنه ذیلاً نصفی درجه سنده غیر مطبوع حکیمانه
وعارفانه بر چوق لطائف برگزیده‌لرینی شاملدر

Laṭā'if-i Ḥoca Naṣreddīn

سنه ۱۳۲۵   سنه ۱۳۲۷   اقبال کتبخانه‌سی باب عالی جاده‌سنده

1909

طابع وناشری

حسین

اقبال کتبخانه‌سی — باب عالی جاده‌سنده

نومرو ایکی .

PL
248
N336 A6
1909

LIBRARY
MAR 30 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

درسعادت

هلال مطبعه‌سی — باب عالی قارشوسنده

نومرو ٦٦

درس حکمتده امام العلم وموثوق الیه
خواجه نصر الدین افندی رحمة الله علیه

خواجه نصر الدین افندی — الك قدیم بر مدنیتی وغایت شعشعه‌لی بر تاریخ جنکاورانه‌سی اولان وبوتون جهانك الڭ مهم اقلیملرنده بو زمانه‌قدر حکمفرما اولمقده وموجودیت مردانه‌سنی آفاقه تسلیم ایتدیرمکده بولونان (تورك) قوم نجیب واصیلندندر . ومبادئ سلطنتده یتشمش کزیدکان مشاهیر عثمانیه‌دندر. آناطولیده‌سیوری حصارده طوغمش وآق‌شهرده وفات ایتمشدر . خواجه مرحوم ظن غالب اوزره آق شهرده‌ویاخود قونیه‌ده تحصیل وتکمیل علوم وفنون ایدوب آق شهر جوارنده بعض قصبه ونواحیده‌قاضیلق ومملکتی اولان‌سیوری حصارده خطابت وبعض یرلرده‌مدرسلك‌وامامت خدمتنده‌بولونمش وقونیه، آنقره، بورسه ولایاتی وملحقاتندن بعضیلرینه لمصلحةٍ سیاحت ایله‌مشدر . اوائل مأذونیتنده بر مدت تعلیم علوم ایله‌دیکی کبی اواخر حیاتنده دخی عمرینی افادهٔ علم دین ایله امرار ایله‌مش ومادام الحیاة مواعظ حکمت نثاریله و نصایح لطائف مشواریله خلقك ریاض ارواحنه ازهار ترقیات وکمالات زرع ایله‌مش و عوامی انسانلقدن نصیبه‌دار ایله‌مکلکك یولی یك ایی بولمش وبیلمش وبو مدتده دولت علیه جانب علماپروریسندن اعطا ایدیلن جزئی (مدرسلك) وظیفه‌سیله (سلطان اقلیم قناعت) اوله‌رق یاشامش وزهد وتقوانی عجب وریا ایله تلویث ایتمه‌مش و فلکك کرم وسردینی دائما آلایه بوزه‌رق سرّاوضرّای دورانه هیچ اهمیت بیله ویرمه‌مشدر . کندیسی فقهای حنفیه‌دن اولوب حق اللهی بیانده لومهٔ لائمدن احتراز ایتمز وزمانك

امر اوقضاة وحكامنى بى پروا مقتضاى شرع شريفه دعوت ايدردى . عامهٔ مسلمينه وبالخاصه علمايه فرض اولان (امر بالمعروف) ى كسوهٔ لطيفه يه بورويوب حدود اللهى اجرا ايتديريردى . كنديسى اوزمان پايتخت اولان قونيه علماسى عدادنده اولوب برخيـلى مدت اوراده اقامت ايتمش ومدرسه نشين اولوب خلقه وعظ ونصيحت ايله مشدر . بروقت طرف حكومتدن لمصلحة كردستانه كوندرلمسنه ، فلانه بافيلبرسه خواجه مز علم سياست وفن اداره ده واقف بر مردكامل اولديغى تظاهر ايلر. آقشهرده بولونديغى اثناده دخى ايجاب ايتدكجه همان طرف حكومتدن بانار چيقـاريلوب خواجه يى پايتخته دعوت ايده كلدكلرى بعض فقراتدن اسـتنباط اولونمقده در . اكثر اشتغالاتى (علم فقه) تشـكيل ايلردى . على الاكثر اكمل مختصراتدن اولان وبركت وقدسيتى عامهٔ علماجه مسلم بولونان (قدورئ شريف) ك تعليمنى التزام ايدردى . حتى بو كتاب جليل القدرك تعليم وتطبيقى حسبيله واصل الى الله اولديغى خاتمهٔ كتابده مسطوردر [١] .

غوامض علم ومعرفت ودقايق فن وحكمته وقوفيله بين الناس شهرتياب اولديغندن او دورك سياحتكزين علما و حكماسـنه آناطولى ده (خواجه نصرالدين افندى) يى صاغلق ويريرلردى . كنديسنى تيمور جبارك حضورينه داخل ايدن ومملكتنى آفت مظالمدن قورناران وكمال جرأتله تيموره بعض حقايقى سويلتديرن انجق خواجه نك فضائلى ايدى . يوقسـه اويله عادى بر آبدال بذله كو حضور تيمورده بو درجه اقبال وجرأت قازانه مزدى .

بز خواجه مرحومى نوعى شخصـنه منحصر (امت واحده) عدايده رز . نه صدر اسلامك (بهلوال دانا) سى وامثالى اولان مجاذيب نه (جحا) واشباهى اولان آبداللر ، نه ده عربك (ابودلامه) سى ، عجمك (طلحك) ى كبى امرا طالقاووقلرى ، نه ده اقوام سائره نك شوسى بوسى بزم خواجه مزه عديل اوله مز .

---

[١] جناب مولانا دخى اثناى تحصيلده (سلطان ولد) حضرتلرينه (هدايه) يى ايكى اوچ دفعه اوقوتمش وصوڭ تعليمنده بوتون اصول فقه وغوامض اعمال واسرار عباداتى وسائر لطائف سير وسـلوكى بسط ايدرك واصل سرمنزل كمال ايله ديكى ينه حضرت سلطان ولددن مروى اولملى اوزره مناقب كتابلرنده مسطوردر .

خواجه دائمی بر مجذوب مستغرق دکل ایدی. خیری شری فارق اولمایان بودالالردن صایه‌سی ده خواجه‌نك شان جلیلنه تجاوز در. هله حقنده (طاقوو قلق ، قورنازلق) کبی شوائبی تخطر ایتمکه بیله بر مسلم خلوق حیا ایدر. نصرالدین افندی مرحوم (صاف) کلمه‌سنك الك قوتلی معناسنه مظهر بر عالم عارف زاهدسینه صاف ایدی. ملك خصلت ایدی. بوتون انسانلرك سعادتنه خدمت ایتمك ، اونلرك مسعودیتیله بختیار اولمق ، هپسیله خوش کچمك دستور معاشرتی ایدی :

رند مشرب لاابالی مذهبز عالی دلز
خوش کچنمکدر جهانده احسن آمالمز

بیتی مصداق روحی ایدی. خواجه تحصیل صوریسندن زیاده مکتب طبیعتده یتشمش بر فیلسوف کامل دینه توصیف اولونمغه جسباندر. مومی الیه هر فنالك خصم جانی ایدی. هیچ بر فنا شیئی کورمك ، بیلمك ، تصدیق ایتمك ایسته‌مزدی. هر شیئه اینانیردی. بر انسانده کذب وحیله نقیصه‌سی کورمك ، تصور ایتمك عذاب وجدانیسنه قالانمقدن ایسه آلدانوبده مادةً ضرر چکمه‌یی ترجیح ایلردی. بو یولده بر نمونۀ اخلاق بر درس مجسم ویره‌رك بنی نوعنی ارشاد واصلاح ایتمك ایستردی. خواجه مرحوم یرینه کوره چفت سوروب کندی ییمیله کچینیر ، طاغدن اودونی کندی کسر ، حتی قیشین بعض طلبه‌سی و یارانیله جانا وار آوینه بیله کیدردی. یعنی بین الاقران هر نوع اسباب معاشرتدن قالمزدی. بوکبی برچوق دلائلدن نمایاندرکه خواجه خیر وشری فارق دیوانه نهاد ، آدی خواجه بر اهمیتسز کیسه دکلدی. مملکتك الك کزیده اشرافندن اولمغله بعض جوار کویلیلر وغریب الدیار آدملر خانه‌سنه مهمان اولورلر وخواجه اونلره اعزاز واکرام ایلردی. خواجه‌نك حقیقتنه منافی بعض حکایه‌لرده اسناد ایله نشرلر . شهرتنه بناءً [اصلی بوزمش اولمامق و اسکی کتاب تلخیص ایدلمشدر دیدیرمه‌مك ایچون] اینانمایه اینانمایه — دها طوغروسی ایسته‌مه‌یه ایسته‌مه‌یه — درج ایتدك. فقط خواجه‌نك روحنی آکلامق ایسته‌ینلرك بو کتابی اوقویانلر او فقره‌لری یك قولای آییرد ایدرلر.

خواجه بعضاً صوك درجه رندلك ، لاابالیلك كوسترر . سائر امثالنك زندقه و تلعيننی و بلكه سیاسةً اعدامنی مستوجب اولهجق مسائلی سترهٔ لطائف آلتنده سویلهمش اولمقله برابر عامهٔ صنوف مسلمین میاننده ینه (رحمة الله علیه) دیه یاد اولونه كلمشدر . فقط افندی حضرتلری هیچ بر وقت بر عالمه یاقیشمایهجق صورتده كفربازدی ، عادیلكی ، بایاغیلغی — دكل ارتكاب — تصور بیله ایتمهمشدر . بونكله برابر خواجهنك ینه غایهسی بر بشر ، برمسلم غیر معصوم اولمق اعتباریله خطایه دوشمهسی ممكن اولدیغی كبی چوجوقلق ، كنجلك هنكامنده بعض مناسبتسزلك ارتكاب ایلهمهسیده قابلدر . انجق كیتدكجه تكمل ایتمش ، علم و عرفان وكمال و حكمتی ترقی ایلهمش ، تهذیب ذات و صفات قیلمش و آلنهایه مرتبهٔ وصاله ایرمشدر . قدس الله روحه العزیز .

نتیجهٔ تحقیقاتمزه كوره خواجه مرحوم تقریباً سلطان اورخان زماننده ظهور ایدوب سلطان ییلدیریم بایزید عصرنده بر حیات بولونیوردی . یعنی یدییوز تاریخ هجریسی مبادیسندن اواخرینه ـ مزار طاشی تاریخنه نظراً (٦٨٣) تاریخ هجریسنه ـ قدر یاشامش و تخمیناً آلتمشی متجاوز برسنده عازم مدرسهٔ بقا اولمشدر .

بر وقت (چینغراقلی تاتار) غزتهسنی نشر ایدن بذله كو و لطائف نویس شهیر (چایلاق توفیق) بكك ایكی جزؤ نشر ایلهدیكی (لطائف نصر الدین) مقدمهسنده دیركه : مرحوم ییلدیریم بایزید خان عصری رجالندن اولوب [١] سلالهسنك مراد ثالث عهدنده استانبوله كلدیكی مقید تاریخ اولدیغی كبی اولادندن بری اوقاف همایوندن مخصص بر مقدار نان پارهنك كندوسنه انتقالی لازم كلدیكنی و او سلالهدن بولندیغی بیان ضمننده باب آصفی به عرضحال تقدیمنه كلدیكی صیرهده حیوانی میدانده براغیلان نوبت كوسنه یعنی كبیر داووله باغلامش . حیوان داوولی سوروكلهینجه اوركمش ، اوركدكجه سوروكلهمش و بالتصادف اوكون (صره) قاطیرلری دخی اوراده بولندیغندن انلرده اوركوب بر ولولهٔ عظمی

---

[١] تراجم احوال یازانلرجه عادتدركه بر ذات هانكی پادشاهك زماننده وفات ایدرسه او دورك رجالندن عد ایدرلر

حاصل اوله‌رق اوراده بولنانلره (بو نه‌در . بونی کیم باغلادی) دیه سؤال اولندقده سلاله‌دن اولدیغنی اثباته کلان ذات ایدوکی اکلاشلمسی اوزرینه (مطلقا مرحومك اولادندن اولدیغنه شبهه قالمدی . بشقه‌دلیله حاجت یوقدر) دینله‌رك استدعاسنك اسعافنه مساعده اولنمشدر »

آناطولیده بر چوق تحقیقات علمیه‌ده بولونه‌رق کتبخانهٔ عرفانمزه بر (قونیه سیاحت نامه‌سی) اهدا ایدن اکارم اخوانمزدن ضیا بك افندینك بو بابده واقع اولان مراجعتمز اوزرینه‌یازدیغی تذکره‌ده دیرکه :

خواجه مرحوم آق شهرده‌کی بویوك قبرستانده غنودهٔ خاك غفراندر . سنك مزاری اوزرنده شو عباره یازیلیدر :

هذه‌التربة المرحوم

المغفور المحتاج الی رحمة ربه‌الغفور

نصرالدین افندی روحنه

فاتحه ٣٨٦

شو تاریخ بك زیاده نظر دقت و استغرابمی موجب اولدی . چونکه‌خواجه نصرالدین هجرت سنهٔ نبویه‌دن (٣٨٦) سنه صوکره وفات ایتمش اولمه‌سی غریب کلیوردی . بالاخره آکلاشیلدی‌که‌تاریخك رقملری ترس اوقونمه‌سیله مقصد حاصل اوله‌جقمش . یعنی طوغروسی (٦٨٣) ایمش[١] خواجه‌حقنده محلجه اجرا ایله‌دیکم تحقیقاتدن آکلاشیلدیغنه کوره‌مرحوم مشار الیه سلطان اورخان عصری رجالدن اولوب بالخاصه حکم و رموزات ایله متوغل و صحبتنده برطاقم امثال و تلمیحات ایله خلقی‌ارشاده بذل همت ایدرمش. ذاتاً اوعصرك فحول رجالی دائما بومسلك تلقین و ارشادی تعقیب ایتدکلرندن [٢] ودها طوغروسی

[١] عبارهٔ جاهلانه‌سندن و حطندن آکلاشیلدیغی وجهله صوکره‌دن یازیلان وقازیلان بوتاریخك بوبولده تحریری قصده منارن‌دکاسه بوده خواجه‌نك ارتق تخفلق ایجوزیارانلمش اولدیغنه بر دلیل صاییلیر

[٢] شیخ شستری (قاره کوز و حاجیواد) اوبونی‌ده اورخان زماننده ایجاد ایتدیکی مشهوردر . بك افندی بوکا تلمیح ایدر .

ناسك سويهٔ عرفاننه كوره سوز سويله‌مكى دها زياده موجب منافع بيلدكلرندن
جناب مولانانك مثنوئ معنويلرنده بويوردقلرى كبى (خود تودر ضمن حكايت
كوش دار) فرمان حكم آموزينه توفيقاً مقصد ومراملرى امثال وتشبيهات پرده‌سى
آلتنده آكلاتيرلردى . خواجه‌نك مجلس صحبتنه قصبه‌نك صغار و كبارى عالم

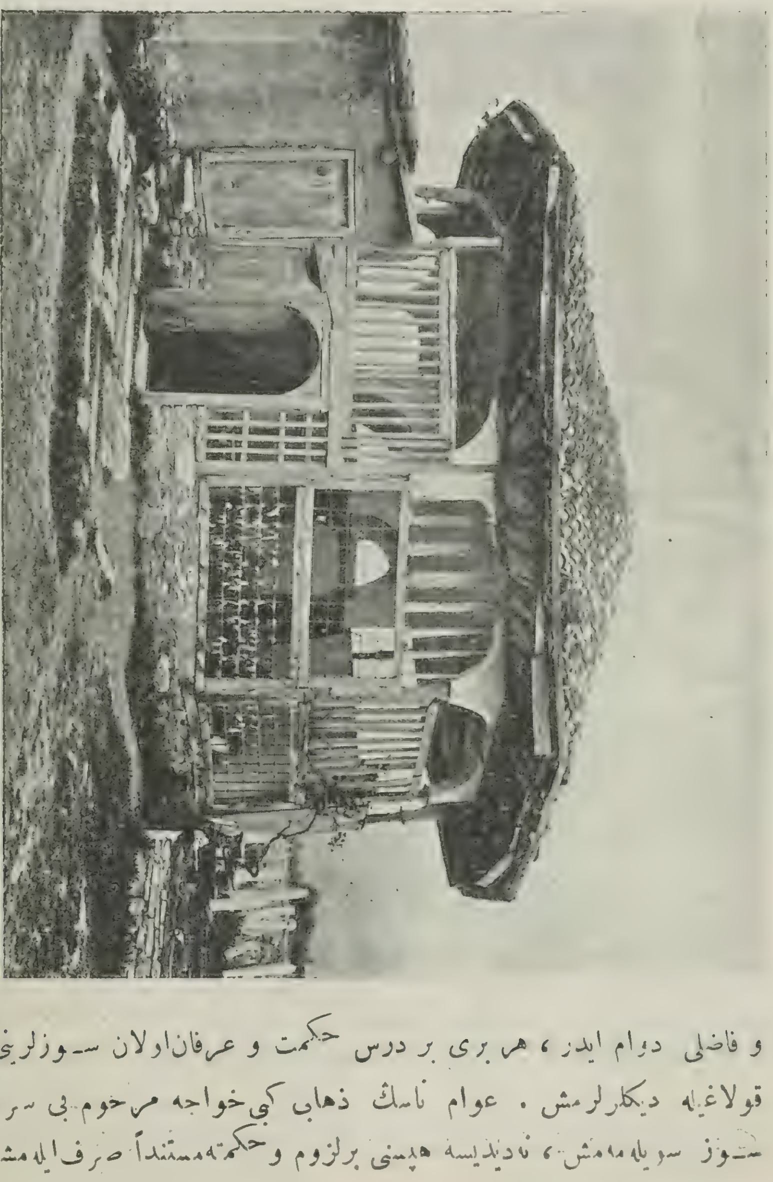

خواجه نصرالدين تربه‌سنك طشاريدن كورونشى

و فاضلى دوام ايدر ، هر برى بر درس حكمت و عرفان اولان سوزلرينى جان
قولاغيله ديكلرلرمش . عوام ناسك ذهابى كبى خواجه مرحوم بى سر و بن
سوز سويله‌مه‌مش ، نه‌ايديسه هپسنى برلزوم و حكمته مستنداً صرف ايله‌مشدر .

مرحوم جمال حياتنده مظهر حرمت عامه اولديغى كبى ارتحالنده دخى او نظر حرمت و توقيرى استجلاب ايله مشدر . اوزرينه انشا ايديلن تربه ايسه مظهر اولديغى شو حرمتك تمثال مجسمى اولسه كركدر . [٣] »

بك افندينك فادهٔ اخيره سنى تصديقاً ديرزكه حقيقةً خواجه مرحومك تربهٔ

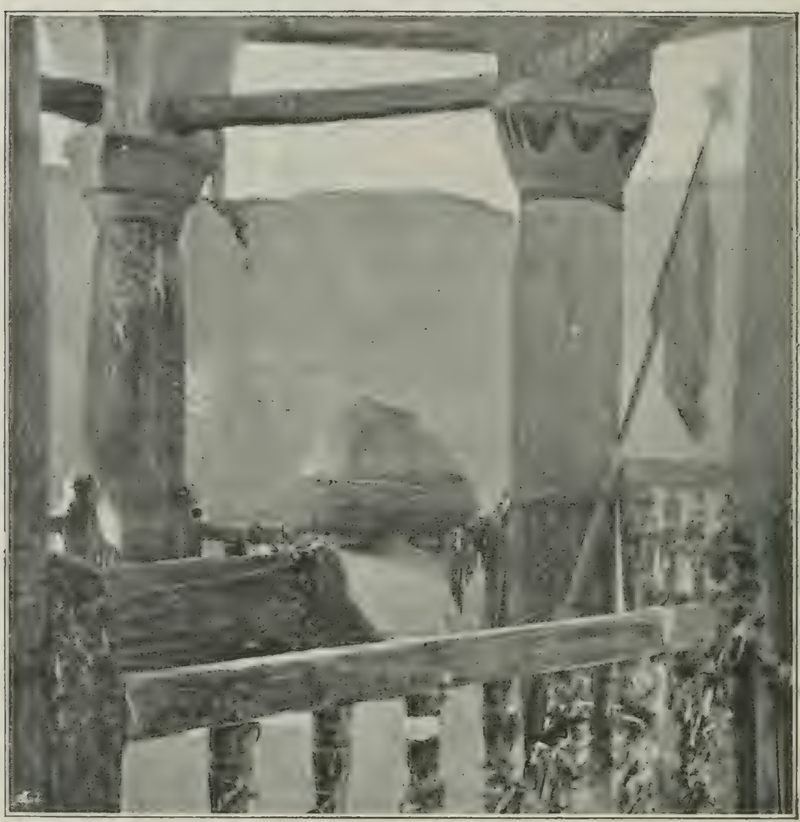

خواجه مرحومك تربه سنك ايچريسيدر

مقدسه سنه وروحانيت حاليه سنه قارشى عامهٔ مسلمينك ، خاصةً وطنداشلرينك

[٣] مزارى دورت ديرك اوزرينه ساده وظريف بر كنبد ايله اورته ده طاشدن بر صاندوقه نوجه مان دليملى قاووقدن عبارتدر . ديوارى زوار طرفندن يازلمش بر چوق نظم ونثر ايله طولودر وتربه نك خارجنه چكيلان اخشاب پارمقلغه بحره سنه بى نهايه صيتمه ايچون پاچاوره باغلانمشدر .

بك بويوك حرمتی واردر . بعض مشاهد مجانه کبی قورقرلر، حذر ایتمزلر. بلکه سورلر ، هله همه حال کولرلر . حتی بر اعتقاد واردرکه : هرکیم خواجه‌نك قبرینی کورر کورمز کولمزسه همه حال باشنه بر آفت ایریشیر . واقعا بر یولجیلقده محرر حقیر وپدرم واشته‌م بر آرابه ایله تربه‌نك او کندن جاده‌دن کچرکن انشته‌م (کولمیه‌جکم شو آدمه . باقه‌لم نه اوله‌جق) دیدی . عادت واعتقادی بوزمامه‌سنه ابرام ایتدیلرسه‌ده دیکله‌مدی . او آنده اوستمزده بر قوجه چنار دالی بیندیکمز تاتار آرابه‌سنك تنته‌سنه طاقیلوب پارچه پارچه ایتدی . آتلر اورکوب دوریلکه رمق قالدی . آز ها هپمز کریه خند اوله‌جقدق . خواجه‌نك مظهریتی تبدیل ایتمك کیمك حدیدر . عرف واعتقادك آیقیریسنه کیتمك یالکز دینه دکل عقل وحکمته‌ده مغایردر .

آقشهرلیلرده صاف ، عادتا شعر دینله‌جك بر عادت دها وار ایمش . بر دوکون اولونجه همه حال نصرالدین خواجه‌نك تربه‌سنه کیدوب دوکونه دعوت ایدرلر ایمش . حتی (منلالربکی‌ده برابر آل کل ! .) دیمك شرط ایمش . اکر خواجه دعوت اولونمزسه طرفینجه دیرلکسزلك یوز کوستره‌جکی اعتقادنده بولونورلرمش .

واقعا خواجه‌نك روحانیتی بر دوکونه ، درنکه چاغیرمق ، امداد روحانیسی برابر بولونمق ، نشئه بخشا اولمق ایچون زعفرانلی زرده پیشیرمکدن پك قات مرجحدر .

زواللی خلق بیلمزکه یالکز خواجه مرحومك وطلبه‌سنك روحانیتی چاغیرمقله اکتفا ایتمه‌ملی [۱] بلکه کلین کوکی انسانلرك حسن معاشرتنه عائد خواجه‌نك لطائف وحکمیاتندن درس عبرت آلمه‌لی‌ده خوش کچینمه‌نك یولنه باقه‌لی .

بزم ملی شرقیلرمز ، او یونلرمز نه ایسه بزجه خواجه‌مزك لطائفی ده اودر . اشته بز زمانلرمزده هیچ بر لطائف کتابی بزه خواجه مرحومك سوزلری قدر خوش کلمز . بو نفس الامرده مطابقدر . خواجه‌نك اکثر لطائفی حسن اسلوبی

[۱] هله زواللی تربه‌داری مطلقا دعوت ایتمه‌ملی .

سحر بیانی ایله برابر اوقدر درین حکمتلری ، مضمونلری حاویدرکه انسان بو کبی عظیم قوهٔ تسخیریه‌یه مالك اولان دلنشین لطیفه‌لری اوقورکن درحال فضولینك :

بو بر کتاب سوزدر فهم ایدن اهل حاله

مصرعنی تخطر ایدر . خواجه‌نك اکثر گفتاری حقیقةً سهل ممتنعدر . پردهٔ صفوته بورونمش اولان حاضر جوابلقلری مخاطبنك تاجانکاهنه شمشیر زهر آلود کبی قطعی بر تأثیر بلیغ کوستریر . « بیلمکز بیلمه‌ینکزه اوکره‌تسین » — « بوقونیه‌لیلر نه ایی آدملردر . آدمه دوکه‌دوکه حلوا یدیررلر » — « اکر چوملك حسابنه باقارسه‌ك بوکون آیك یوز یکرمیسیدر » — « اسکی آیی قیرپار قیرپارده یلدیز یاپارلر » — « کندی کندینه خطاباً — بز سنك کبجلککی‌ده بیلیرز یا . » — « بوقدر خرجه سه برطاووق لازمدکلی » — « قازانك طوغوردیغنه ایناندیرسین ده اولدیکنه ایناممزمیسین » — « اوستنه آتیلان کوپکه خطاباً — کچ یکیدم کچ » — « ویرمکه کوکلم اولمانجه ایپه‌اون سریلیر » — « فججانجی قاطیرلارینی اورکوتمزسه‌ك آخرتده قورقوله‌جق برشی یوقدر » — « قوردك قویروغنی قوپارسه اوزمان کورورسین سن توزی دومانی » — « بن صاغ ایکن شورادن کچردم » — « بیندیکی دالی کسوب دوشه‌سی » — « طوقوزیوز طوقسان طوقوز آلتونی ویرن الله برنی‌ده ویرر » — « بویورکورکم طعامه » — « قیز اوغلان قیز آلتی آیاق کبه » — « ایی بولدیکز صاحبی اولمش اشکی » — « اشکك سوزینه ایناتیورسین‌ده آق صقالله بنم سوزیمه ایناممیورسین » — « دنیانك اورته‌سی اشکمك اوك آیاغنی باصدیغی یردر . ایناممزسه‌ك اولچ » — « چوق شکرکه انجیر هدیه ایتدم . یا پانجار کوتوره‌یدم . قفام کوزم یاریلیردی » — « امام اوصورنجه جماعت .... » — « اوچوماغی سن بیسه‌یدك دورت آیاقلی اولوردك » — « غوغا بزم یورغانك اوستنه ایمش . یورغان کیتدی غوغا بیتدی » — « قاری بیراق خیرسزی کندی حالنه . اوبرشی بوله‌بیلیرسه الندن آلمق قولای » — « ایکی

آچه‌لق جكرى قاپار كدى قرق آچه‌لق بالطه‌یه طمع ایتمزمى » ـ « طوقونمه قارى قارغه‌یه. اونك اوستى بزدن كیرلیدر. » ـ « چوجغمك كندى بولوشیدر. بن اوكرتمه‌دم » « اغاجه چیقاركن پابوجى قوینڭه صوقه‌رق بلكه آغاجدن اوته‌یه یول واردر » ـ « طاوشانك صوینك صویى » ـ « صارى آتى یین كردكه كیرسین » ـ « اوغلكك آدینى ایوب قویمه . كثرت استعمال الله ایپ اولور » ـ « بن نه بیله‌یم قارانلقده صاغ طرفمى » ـ « عجمى بلبل بوقدر اوتر » ـ كبى دیللرده داستان اولان حكمتلرى صیره‌سى كلدكجه برتورلو آكلاتیله‌مایان مقصدلرك قارشیسنده انسان ككه‌له‌یوب طوروركن « حضر » كبى امداده‌یتیشیر . مخاطبى ده‌او آنده سحر كبى تسخیر ایلر .

بوتون عثمانلیلرك فرط رغبتندن ناشى همیشه نسخه‌لرى بیكلرجه ، میلیونلرجه باصیله باصیله الده بولونان (لطائف خواجه نصرالدین) كتابنك یاكلشلقلرى او درجه چوغالمش ، افاده‌سى او رتبه تعقد وابهامه اوغرامشدركه آرتق خواص الینه یاقیشه‌مایه‌جق برحاله كیرمشدى . حتى طبع ونشرى خواصك غیری‌یه عائد محضا پاره قازانمق ایچون كتاب باصان برقاچ طابعه منحصر قالمشدى . كوفدن یاسدن ناشى معالى پروران ادب وحكمتك نظر رغبتندن دوشن بو (مجمع النفائس) اوزرینه تكرار جلب انظار رغبت ایتمكى دوشونوب بیك مشكلات ایله برقاچ دانه یازمه وبولاق باصمه‌سى اسكى نسخه‌لرینى الده ایتدك . اثناى تصحیحنده هم كتابك چاپنى اصلیسنى بوزمامغه هم ده ابهام درجه‌سنه واران بعض تعبیراتى اصلاحه چالیشدق . بو آرالق الده بولونان لطائف كتابنده مسطور اولمایان برخیلى لطائف اسكى بریازمه مجموعه‌ده الیمزه كچدى . بعض كتب ادبیهٔ قدیمه وجدیده و مجامع لطائفده بوله بیلدیكمز لطیفه‌لر ایله برابر اصل كتابه قاریشدیرمایه‌رق خاتمه‌یه الحاق ایله‌دك . بوشكلده بى نظیر ونفیس بر (مجمع اللطائف) حصوله كلدى . خواجهٔ حكمت نثارمزك روحانیت قدسیه‌سنى ده بوصورتله دخى شادان ایله‌دك .

(لطائف نصرالدین) عربجه‌یه (جحا الرومى) عنوانیله ترجمه ایدیلدیكى كبى انكلیزجه‌یه ، فرانسزجه‌یه وسائر ملل متمدنه لسانلرینه‌ده نقل ایدیلمشدر . حله

بر انكليز (لطائف نصر الدينى مراق ايدوب طوپلايورمش . كنديسنده اولماياني بر انكليز ليراسنه آليورمش) ديه بوندن اوچ سنه اول بر سوز ايشيتدك . اصلى اولمالى كه استانبولجه بويله بر تشبث كورولمه‌دى . حالبوكه بورايه بر باش ورمه‌سى لازم ايدى . او صورتده‌ده بزم معلوممز اولوردى . اصلى وارسه بز انكليزه بادهوا اوله‌رق يوز قدر ليرا قازانديرمش اولدق .

بو آنه قدر عالم اسلامده يعنى اوچ اسانده يازيلمش اولان پك چوق لطائف منظور ومسموعمز اولديغى جهتله مطلقا خواجه‌نك لطائفى اولديغى بزجه كسب يقين ايله‌مه‌دكجه وياخود متعدد مأخذلرده كورولمه‌جكه‌ اسنادى قبول ايله‌مه‌دك . بونكله برابر دخى علاوه‌مزى ينه اصل كتابه قاريشديرمايوب خاتمه‌يه الحاق ايتدك . خواجه‌نك ترجمهٔ حالنه ولطائفنه عائد اولمق اوزره اثناى نشرده قارئلرمزدن ورود ايده‌جك محررات خاتمهٔ كتابه علاوه ايديله‌جكدر . بو بابده بزه ياردم ايدنلره - ايسترلرسه - بزده كتابمزدن جزؤ ويا نسخه اولمق اوزره بر حصهٔ ناچيزانه تقديم ايده‌جكز . نفس الامرده جزؤى اولان بو وعدمزدن نكول ايتمه‌يه‌جكمزه قارئلرمزك ايناتمه‌لرينى رجا ايدرز . انجق كونديريلن لطائف بزده وارسه بالطبع برشى تقديم ايله‌مز . آرتق بر كوچوك اعتمادى بزه ايثار بويورمه‌ليدرلر .

ابتدای لطائف

خواجه نصرالدین افندی آقشهرده برکون وعظ ایچون کرسی‌یه چیقوب « ای مؤمنلر . بن سزه نه سویله‌یه‌جکم بیلیرمیسکز » دیمش جماعت « بیلمه‌یز . » دیمه‌لریله خواجه « سز بیلمدیکنجه بن سزه نه سویله‌یه‌یم » دییوب کرسیدن اینر ، بیراقیر کیدر . ینه برکون کرسی‌یه چیقوب اولکی سؤالی تکرار ایدنجه بوسفرده جماعت « بیلیرز . » دیرلر . خواجه « مادامکه بیلیورسکز . او صورتده بنم سویله‌مکلکمه نه لزوم قالیر . » دیر ، ینه براقیر کیدر . جماعت حیرتده قالەرق « افندی بردها کرسی‌یه چیقارسه کیمز بیلیر ، کیمز بیلمه‌یز . » دیمکه قرار ویررلر . خواجه ینه برکون کرسی‌یه چیقوب برمعتاد اهالی‌یه سؤال ایدوبده « کیمز ، بیلیرز ، کیمز بیلمه‌یز . » جوابنی آلنجه خواجه جدیتله هیچ خال‌کتیرمه‌یه‌رك « نه قدر اعلا . اویله ایسه بیلنکز بیلمه‌ینکزه اوکرتسین » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون وعظ اثناسنده دیمش‌که : ای مسلمانلر حق تعالی‌یه شکر ایدك‌که دوه‌یه قاناد ویرمه‌دی . یوقسه طاملریکزی باشکزه ییقاردی .

﴿ لطیفه ﴾ ینه برکون خواجه قونیه‌ده وعظ اثناسنده « مسلمانلر . بو شهرك هواسیله بزم شهرك هواسی بردر . » دییوب جماعت « نەدن بیلدك . » دینجه خواجه « آق شهرده نه قدر ییلدیز وار ایسه بورادەده او قدر وار . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه حمامه کیدر . تصادف حمام تنها اولمغله کندی کندینه (قایاباشی) سویله‌مکه باشلار . کندی سسی پك خوشنه کیدر . « مادامکه بنم بویله چوق وکوزل سسم وارمش . نیچون مسلمانلره دیکلتمه‌یه‌یم . » دیه حمامدن چیقدیغی کبی طوغری مناره‌یه چیقار . اویله وقتی اولدیغی حالده

خواجه تجید اوقومغه باشلار . آشاغیدن بریسی « به جاهل حریف . بویله کریه صدا ایله وقتسز تجید اوقومغه نه مجبوریتك وار . » دینجه خواجه منارەدن اکیلوب او آدمه « آه بر صاحب خیر بورایه بر حمام یاپدیره ایدی ده سن آکلایه ایدك بنم سسمك کوزللکنی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه بر کیجه رؤیاسنده طوقوز آقچه ویرمشلر . « هیچ اولمزسه شونی اون آقچه یاپك » دییه نزاع ایله‌دیکی اثناده اویانوب آووجنده بر شی اولمه‌دیغنی کورنجه‌همان صیقی کوزلرینی قاپایوب الینی اوزاته‌رق « کتیر باری طوقوز آقچه اولسون » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون شهر خارجنده مُصَلّاده کزرکن قارشیدن برخیلی آتلیلر کلدیکنی کورور . خوفندن همان البسه‌سنی چیقاروب عریان اولدیغی حالده یاری بلینه قدر بر قبر چوقورینه صوقولور . آتلیلر خواجه‌یی کوروب « بره آدم قبر ایچنده نه ایشك وار . » دیه‌رلیله خواجه برلاقیردی بوله‌مایوب « بن اهل قبوردنم . شویله ، سیره چیقمش ایدم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برصباح ربانجه‌یه کیروب الینه کچردیکی قاوونی ، قارپوزی خاووجی ، شالغامی النده‌کی چوواله طولدورمقده ایکن باغچوان آنسزین خواجه‌نك اوستونه چوللانیر . خواجه پك زیاده قورقار باغچوان « بوراده نه آرارسین » دینجه خواجه شاشیروب تلاشله « آقشامکی دهشتلی فیرطینه بنی بورایه آتدی » دیر . باغچوان « ای . بونلری کیم قوپاردی . » دیه‌سیله « فیرطینه بنی اورادن اورایه آتدقجه بن‌ده هرنه‌یه یاپیشدمسه المده قالدی . » جوابنی ویرر . بتکرار باغچوان « پك اعلا . یا ، بونلری چوواله کیم طولدوردی » دینجه خواجه « اوت . ایشته بن‌ده اونی دوشونیوردم . » دیمش

﴿ لطیفه ﴾ خواجه افندی « رحمة‌الله علیه » قونیه‌یه کیتدیکنده بر حلواجی دکاننه کیرر ، ایکی طرفنه التفات ایتمه‌دن همان طوغرو دستکاهه یاناشوب « بسم‌الله » دیه‌رك همان حلوایی یمکه قویولور . حلواجی « به آدم پاره‌سز ،

بولسز امت محمدك حلواسنی نه حقله ییورسین » دییه خواجه‌یی دوكمكه باشلاینجه خواجه دیركه: بو قونیه‌لیلر نه ایی آدملردر، حلوایی آدمه دوكه دوكه یدیررلر.

خواجه - بن اهل قبوردم، شویله سیره چیقمش ایدم

﴿ لطیفه ﴾ بر رمضان شریف كلدكده خواجه مرحوم كندی كندینه « نه ایچون خلقه اویوب ده اوروج طوته‌جغم. بر چوملك تدارك ایدرم. كونده چوملكه برر دانه طاش بیراقیرم. طاش اوتوزی بولنجه بایرامی ایدرم. »

دیه‌رك پیدا ایله‌دیکی چولمکه کونده بر طاش آتمغه باشلار . قیزی کوروب بر آووج طاشده او طولدورور . بر کون جواجه‌یه « بوکون آیك قاچیدر . » دیرلر . خواجه « براز صبر ایدکده باقه‌یم . خبر ویره‌یم . » دیوب اوه کلیر ، چولمکی بوشالتیر ، صایمغه باشلار . باقارکه طاش تام یوز یکرمی عدد اولمش . کندی کندینه « اکر بن بونك طوغروسنی سویلرسه‌م سرسملکمه حکم ایدرلر . » دیوب ویردیکی قرار اوزرینه خلقك یاننه کلنجه « بوکون آیك تمام قرق‌بشیدر » دیر . دیرلرکه : خواجه افندی . بر آی طوپی اوتوز کوندر . خواجه جواباً دیرکه : بن ینه انصافلی سویله‌دم . اکر چوملك حسابنه باقه‌جق اولورسه‌کز بوکون آیك یوزیکرمیسیدر .

خواجه‌نك اعمالرله غوغاسیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه « یکی آی کیرنجه اسکی آیی نه یاپارلر . » دییه صورمشلر . « قیرپارلر ، قیرپالرده یلدیز یاپارلر » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر آرالق خواجه یومورطه‌نك طوقوزینی بر آقچه‌یه آلوب باشقه بر پازاره کیدرك اونی صاتارمش . « خواجه افندی . زیانه‌بونه ایچیم تجارتدر . » دییه صورولدیقده خواجه افندی « زیان ده فائده ندر . تك دوستلر بزی آلیش ویرشده کورسون » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه نصرالدین بر ایرماق کنارنده اوتورورکن اون دانه اعمی کلیر . ایرماغك اوته طرفنه رر پوله کچیرمك ایچون خواجه ایله مقاوله ایدرلر . خواجه بونلری صیرتنده برر برر طاشیرکن ناصلسه برنی یاری یولده دوشورور . صو آلیر کوتورور . اعمالر فریاده باشلارلر . خواجه دیرکه: به شاماطه‌جی حریفلر . نه باغیروب چاغیریورسکز . بن واز کچدم ، بر پول اکسیك ویرك .

﴿ لطیفه ﴾ برکون بر آدم آووجنده طوتدیغی یومورطه‌یی اشارت ایدرك « خواجه افندی . شو آووجمده‌کینی بیلیرسه‌ك سکا بوندن برقایغانه‌لق ویره‌یم » دیدکده خواجه « براز شکلنی تعریف ایله . بیلیرم » دیر . او آدم « طیشی بیاض ، ایچی صاریدر . » دییه ایضاح ایدنجه خواجه « بیلدم ، بیلدم . شالغامی صویمشلر ، اورته‌سنی اویمشلر ، ایچنه هاووچ قویمشلر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه نصرالدین افندی پازارده کزرکن برحریف « خواجه . بوکون آیك اوچیمی ، دوردیمی . » دییه صوردقده « والله بیلمم . شوکونلرده آی آلوب صاتدیغم یوقدر » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون اوموزینه بر نردبان آلوب بر باغچه دیوارینه طایار ، یوقاری چیقار . صوکره نردبانی یوقاری چکوب باغچه‌نك ایچریسنه طایار . باغچه‌یه اینر . مکر باغچوان بوحالی کوریورمش . همان خواجه‌نك یانه کلوب « سن کیمسین . بوراده نه آرارسین . » دیدکده خواجه فتورسز « نردبان

صاتارم . » دیر . باغچوان « بوراده نردبان صاتیلیرمی . » دیدکده « بهی جاهل حریف . نردبان نره‌ده اولسه صاتیلیر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌نك تارلاسنه بر اوکوز کیرر . خواجه الینه بر صوپا آلوب اوزرینه هجوم ایدنجه اوکوز قاچار . بر هفته صوکره اوکوزی بر کویلی آرابه‌یه قوشمش کیدییورمش . خواجه اوکوزی کورنجه همان براودونی باقه‌لایوب اوکوزه اورمغه باشلار . کویلی « بره آدم . نیم اوکوزمدن نه‌ایسترسین » دینجه خواجه « سن خلط ایتمه جاهل کویلك ! . او قباحتنی بیلیر » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه بر ایرماق کنارنده آبدست آلیرکن پابوجی دوشر . صو آلیر کوتورر . خواجه پابوجی قورتاره‌مایه‌جغنی آکلاینجه بر کناره چکیلوب بر ظرطه چکرك « آل آبدستکی ، کتیر پابوجی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون احبابنه وصیت ایدوب « اولدوکم وقت بنی اسکی قبره قویکز . » دیر . سببنی سؤال ایدنلره « سؤال ملکلری کلدیکی وقتده [بکا سؤال اولوندی . باقسه‌کز آ . نیرم بیله اسکیمدر .] دیر یاقایی قورتاریرم » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه بر آته بینمك ایستر . حیوان یوکسك اولدیغی ایچون صیچرایوب بینه‌مز . « آه ، کیدی کنجلك . » دیر . اطرافنه باقار کیمسه یوق . « کنجلکده‌ده بر خیرلی اوغورسز دکل ایدك یا . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه افندی سیاه البسه کییوب طاشره چیقمش . بعض هرزه وکیللر « خواجه افندی نه‌اولدك . قاره‌لر کیمشسك . » دیه سؤال ایله‌دکلرنده خواجه « اوغلمك باباسی مرحوم اولدی‌ده اونك یاسینی طوتارم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ یاز موسمنده بر کون خواجه افندی اوزاق یولدن کلیرکن کندینی شدتلی بر حرارت آلیر . او آره‌لق بر چشمه‌یه تصادف ایله‌مشسه‌ده باقارکه

لوله‌سنه بر آغاج صوقمشلر . خواجه صو ایچمك ایچون آغاجی چکوب چیقاردیغی کبی صوقو تلنجه فیشقیروب خواجه‌نك اوستنی باشنی ایصلاتنجه خواجه فوق العاده حدتله‌نوب « ایشته بویله دلی دلی آقدیغك ایچون دیبکه بوقازیغی طیقمشلر . » دیمشدر .

❊ (لطیفه) ❊ برکون خواجه یانـنه برقاچ قاربوز آلوب طاغه اودون کسمکه کیتمش . صوصادیغی وقت قاربوزك برینی کسر . طاتسز دییه آتوب برینی دخی کسر . والحاصل جمله‌سنی کسوب برازینی یر ، باقیسنی‌ده اوراده‌کی ملوثات ایچنه آتار . برزمان صوکره ینه حرارت آلیر . صو بوله‌مانجه تلویث ایتدیکی قاربوزلرك باشنه چوکوب « شوکا دکمش ، بوکا دکمه‌مش . » دیه‌رك جمله‌سنی یمش .

❊ (لطیفه) ❊ خواجه نصرالدین افندینك کوزل بر قوزوسی وار ایمش . هیچ یانندن آییرمایوب غایت اعتنالیجه بسله‌دیکندن تورلو تورلو شاقلابانلقلر یاپوب خواجه‌یی اکلندیریرمش . بعض یاران قوزویی کوزلرینه کستدیروب خواجه‌یی اغفال ایدرك النذن آلوب یمکه قرار ویررلر . بریسی کلوب « خواجه افندی . بوکون یارین قیامت قوپاجق ایمش . بوقوزویی نه یاپه‌جقسین . کتیر ، شونی ییه‌لم . » دیر . خواجه آلدیرمز . بری دها کلیر . اوده بویولده آصیلیر . خواجه اونی‌ده صاوار . دیکرلری تجیزلر توالی ایدر . ارتق خواجه بیزار اولوب ایرته‌سی کون بر سیرانکاهده ، کسیله‌رك ضیافت چکلمه‌سنه قرار ویریلیر . قوزو کسیلیر ، آتش یاقیلیر ، خواجه قوزویی چویرمکه باشـلار . آرقه‌داشلر دخی صویونوب اثوابی خواجه‌یه تسـلیم ایدرك هربری بر طرفه اوینامغه کیدرلر . سوکیلی قوزوسنی الیله بریان ایتمك مجبوریت الیمه‌سنده بولونان خواجه فرصتدن استفاده ایدرك اثوابك هپسـنی آتشه اوروب یاقار . بر آز صوکره قوشمقدن یارانك قارنی آجیقوب کری کلدکلرنده کورورلر که اثوابك جمله‌سی یانوب کول اولمش . « آمان خواجه بونی کیم یاپدی . » دییه افندینك اوزرینه هجوم ایله‌مه‌لریله خواجه دیرکه : آی اوغول . نه تلاش ایدیورسکز . یارین قیامت قوپه‌جق ایمش . نه یاپه‌جقسکز اثوابی ، اسبابی .

﴿ لطیفه ﴾ بر کیجه خواجه‌نك أوینه خیرسز کیروب بر چوق اشیانی یوکله‌رك کیدرکن خواجه‌ده کندی یاندیغی اوطه‌نك اشیاسنی اوموزلایوب خیرسزی تعقیب ایدر . خیرسز اوینه کیرنجه خواجه‌ده آردنجه دخول اتمك ایستر . خیرسز « بنم اومده نه ایشك وار ؟ » دیدکده خواجه « یا بز بو أوه کوچ اتمه‌دکمی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌یه بر قاچ افندی کلوب « اوقور یازار کچینیر سین اما فارسی بیلمزسین . » دیرلر . خواجه « نیچون بیلم » دیر « بیلیرسه‌ك بزه بر بیت اوقوده ایشیده‌لم » دیه‌رك خواجه بداهةً :

رفتم بجای سرویلر   کوردم طوقوز قورد آمدند
بر قاچنی یاتیرلادم   بر قاچی تارلا میروند

دیمکله ملالر « ای والله . » دیوب خواجه‌نك اقتدارینی تسلیم ایدرلر . [؟]

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه قومشوسندن بر قازان ایستر . ایشنی بیتیردکدن صوکره قازانك ایچنه بر کوچوك تنجره قویوب کوتورور، صاحبنه ویرر . صاحبی قازانك ایچنده تنجره‌یی کورونجه « بو نه‌در . » دیه خواجه‌دن صورار . خواجه « قازانکز طوغوردی . » دیمکله قومشو « پك اعلا . » دییوب تنجره‌یی قبوللانیر . ینه بر کون خواجه قازانی ایستر ، آلیر کوتورور . صاحبی بر خیلی مدت بکلر . باقارکه قازان کلمز . خواجه‌نك أوینه کلیر . قاپویی چالار . خواجه قاپویه کلوب « نه ایسترسین . » دیه صورار . قومشو « قازانی ایسترم . » دیر . خواجه « سن صاغ اول قازان مرحوم اولدی . » جوابنی ویرر . قومشو کمال حیرتله « خواجه افندی . هیچ قازان مرحوم اولورمی » دیدکده خواجه « یاطوغوردیغنه ایناتیرسین‌ده أولدیکنه ایناتمزمسین . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه بر لیلك طوتوب أوینه کتیره‌رك اوزوندر دیه غاغه‌لرینی ، آیاقلرینی کسمش . شویله بر یوکسك یره اوطورتمش . « ایشته شیمدی قوشه دوندك » دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ خواجه بر اشتهالی زماننده سفره‌ده‌کی صیجاق چوربایه قاشیغی طالدیروب همان معده‌یه ایندیرنجه طوداقلرندن قارننه‌قدر آتشلر ایچنده قالمقله باغیره‌رق سوقاغه فیرلار. اوکننه کلنه « صاوولك قارداشلر قارنمده یانغین وار. » دیر.

﴿لطیفه﴾ . برملا اثنای سیاحتنده ملاقی اولدیغی عرفایه بعض مشکلاتنی سؤال ایدر. بریسی « بوکبی شیلری بیلسه بیلسه آق شهرده خواجه نصرالدین بیلیر » دیر. ملانك یولی آقشهره دخی اوغرایوب خارج شهرده صیرتی کبه‌لی، آیاغی چاریقلی، باشی صاریقلی چیفت سورمکله مشغول برکیمسه‌یه تصادف ایدر. مکر خواجه مرحوم کندیسی ایمش. یاننه واروب سلام ویریر. صحبت اثناسنده بعض مشکلاتی اولدیغی بیان ایدوب سؤاله تصدی ایدر. خواجه ملانك مندیلنده کوزل نارلر کوروب « اجرت اوله‌رق شونارلردن بکا ویررسه‌ك سنك مشکلکی حل ایدرم » دیر. ملا هرنه‌صوردیسه نارلری آله‌رق جوابی ویررمش. نهایت نار بیتمش ملا « برمشکلم دها قالدی. شونی‌ده لطف ایت. » دیدکده خواجه « یوری وار. خلط ایتمه. نارلرك توکندی » دیوب قالقار، جفتیله مشغول اولور. ملا « دیار رومك چفتجیسی بویله‌در. یا علماسی نیجه اولسه کرك. » دیوب چیقمش کیتمش.

﴿لطیفه﴾ بر کون خواجه کورورکه بر بیکار باشنده برچوق اوردکلر اوینار. خواجه طوته‌یم دییه سکیردنجه قاچارلر. خواجه بیکار باشنه اوطوروب النده‌کی اتمکی صویه، باتیره باتیره یمکه باشلار. بریسی « حواجه افندی! عافیت اولسون. نه‌یيورسین. » دییه صورنجه « اوردك چوربا‌سی » دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ . خواجه نصرالدین افندیدن بر حریف اورغان ایسته‌مش. خواجه ایچری کیروب چیقه‌رق « ایپ بوش دکلدر. قادینلر اوستونه اون سرمشلر. » دیمش. حریفك بتکرار « افندی. بوناصل ایشدر. ایپه اون سریلیرمی. » یولنده تعریضنه دخی « ویرمکه کوکلم اولمایجه ایپه اون سریلیر. » دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ . برکون خواجه‌نك یاننه‌بر ذات کلیر اوزون مدت دقّوُلق

صحبت ایدر . کیدرکن خواجه « عفو ایدرسکز ، طانیه‌مه‌دم . سز کیمسکز . » دیر . او ذات ده « او صورتده آرامزده اوزون بر معارفه وار ایمش کی شیمدی یه قدر لاابالیانه ناصل قونوشدیکز » دینجه خواجه دخی « باقدم که تاجك تاجه ، قفتانك قفتانه بکزر . بن سنی کندم صاندم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه طاووقلرینی بر قفسه طولدوروب اقشهردن سیوری حصاره کیدرکن « حیوانجغزلر صیجاقده بر بری اوستنده هلاك اوله جقلر شو زواللیلری محبوسدن خلاص ایده‌یم . شاه سربه یوللرینه دوام ایدسونلر » دیه‌رك صالی ویریر . طاووقلرك هر بری بر طرفه قاچار . خواجه الینه بر دكنك آلوب خروسی اوکنه قاتوب قوغالامغه باشلار . و « کیجه‌نك یاریسنده صباح اولدیغنی بیلیرسین ده اویله زماننده سیوری حصار جاده‌سنی نیچون بیلمزسین » دیر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه قبرستان جوارنده کزرکن ناصلسه آیاغی قایار . بر اسکی قبرك ایچنه دوشر . طوز طوپراق اولان البسه‌سنی چیقاروب اوستنی باشنی دوزلتمکله اوغراشیر . او آنده خاطرینه کلیرکه : شوراده کندیمی اولو یرینه قویه‌یم باقه‌یم منکر نکیر کلیرمی . خواجه بو خلیاده ایکن ایلریدن قاطیرجیلر حیوانلرینی سرعتله سوره‌رك مزارستانه طوغرو کلیرلر . خواجه یوزلرجه چاك سسنی ، حیوان کورولتوسنی قاطیرجی شماطه‌سنی بردن بره آکلایه‌مایه‌رق « ای واه نه عکسی زمانه تصادف ایتدم . قیامت قوپیور . » دیه‌رك شاشقینلقله براز اوته بری چابالانوب نهایت مزاردن یوقاری چیقار ، قاچمق ایستر . او اثناده تام قاطیرلرده او حذایه تصادف ایتمشلر . خواجه‌نك بویله علی العجایب بر قیافتله مزاردن فیرلامه‌سندن قاطیرلر اورکه‌رك قارمه قاریشیق اولورلر ، بر بری اوستونه ییغیلیرلر . یوکاری اولان کاسه ، بللور ، فنجان ، طاباق مقوله‌سی اشیا بوتون خرد وخاش اولور . قاطیرجیلرده عظیم شاشالایوب صوپاریله خواجه‌نك اوزرینه هجوم ایدرلر . « سن کیمسین بوراده نه آرارسین . » دیرلر . خواجه « اهل آخرتم . دنیانی سیره چیقمشدم . »

دیمکله یوباز حریفلر « طور . بز سـکا برخوشجه سـیران ایتدیره‌لم . » دییه خواجه‌یی برأیی دوکوب باشنی کوزینی یارمشلر . خواجه بیك زحمت ومشقتله کیجه یاریسی خانه‌سـنه عودت ایله‌مش . قاریسی « شیمدی‌یه قدر نره‌ده قالدك » دییه صورمش « مزاره دوشدم . اولولره قاریشدم . » دیمش . قاری « اوته‌کی دنیـاده نه وار ، نه یوق » دییه صورنجه خواجه جواباً « فنجانجی قاطیرلرینی اورکوتمزسه‌ك برشی یوقدر . » دیمشدر .

خواجه‌نك یاری چپلاق تویسز باشیله عجیب الشکل مزاردن فیرلایوب فنجانجی قاطیرلرینك اورکدیکنك رسمیدر

﴿ لطیفه ﴾ بر کون آقشهر چوجوقلری خواجه‌یی حمامه کوتوررلر یانلرینه کیزلیجه برر یومورطه آلیرلر . دپسی صویونوب حمامه کیروب کوبك

طاشی اوزرینه اوتوردقلرنده بربرلرینه « کلیکز سزکله یومورطلایالم هر کیم یومورطلایه‌مزسه حمامك مصارفنی او ویرسین . » دییوب قول وقرار ایتمشلر. بعده طاووق کبی صیقینوب « غید غید غیداق ... غید غید غیداق . . » دیه‌رك فریاد ایدرك برابرجه کتیردکلری یومورطه‌لری یواشجه ال چابوقلغیله مرمرك اوزرینه بیراقیرلر . خواجه افندی بونلری کورنجه همان خروس کبی چیرپینوب اوتمکه باشلار . چوجوقلر « خواجه افندی نه یاپیورسین » دیدکلرنده « بوقدر طاووغه بر خروس لازم دکلمی . » دیمشدر .

خواجه ـ بوقدر طاووغه برخروس لازم دکلمی ؟...

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یی ایلچیلکله کوردستانه کوندرمشلر. کورد بکلری خواجه‌یه عظیم اکرام ایدوب برمکمل ضیافت کشیده ایله‌مشلر . خواجه دخی

هیبتلی بر صاریق صاروب کورکنی کیمش ومنلاسنی آرقه‌سنه آله‌رق وقار ایله ضیافته حاضر اولمش . خواجه مشربنه مخالف اوله‌رق اجرا اولونان تکلیف وتکلفدن بیزار اولوب صیقیلوب ناکهان بر ضرطه قاچیری ویرمش . اثنای عودتده یولده منلاسی « افندی . پك عیب اولدی » دینجه خواجه « بره احمق دیل بیلمز کوردلر تورکجه اوصورمه‌سنی نه آکلایه‌جق » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه منلاسی « عماد » ایله قورد آوینه کیدر . عماد قورد یاورسی طوتمق فکریله یووایه کیرر . تصادفاً خارجده بولونان قورد دخی اینه کیرمکده ایکن همان خواجه آتیلوب طاوراوب قویروغندن یاقه‌لار . قورد قویروغنی قورتاروب اینه قاچمق ایچون اشینیرکه ، چاباله‌مغه باشلار . ایچریده حالدن خبردار اولمایان عمادك کوزینه توز کیتمکله « افندی . نه یاپیورسین . پك توز توتدك » دینجه خواجه « قوردك قویروغی قوپارسه اووقت کوررسین توزی ، دومانی » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه بر کون بر ایش ایچون ایزبه‌سنك کوشه‌سنی قازارکن قومشونك آخیرینه بر دلیك آچیلیر . اوراده بر چوق صغیر کورور . همان سوینه‌رك قاریسنه قوشار ، دیرکه : دقیانوس زماننده‌ن قالمه بر آخیر طولوسی اوکوز بولورسم بکا نه مژده ویررسین .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون سیوری حصاره کیتمش کورمش‌که خلق بر یره بیریکمش هلاله باقارلر . کمال تعجبله دیمش‌که : نه یاهو . سزنه عجیب آدملرسکز . بزم آق شهر خلقی بونك آرابه تکرلکی قدرینی کوررلرده باشلرینی چویروب باقمزلر . سز خلال قدر آیی کوره‌جکز دیه بورایه طوپلانوب زمانکزی تلف ایدییورسکز .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه افندی دعوت اولوندیغی بر ضیافته اسکی البسه‌سیله کیدر . کیمسه اهمیت ویرمز . خواجه کیزلیجه همان خانه‌سنه قوشوب آغیر البسه‌سیله کورکنی کیییر ، عودت ایدر . خواجه‌یی کمال تعظیمله قابودن قارشولایوب باش سفره‌یه اجلاس ایدرلر . نفیس طعاملره اشارت ایدرك « بیورك خواجه

افندی .» دیرلر . خواجه کورکنی یمك صحننه اوزاتوب «بیورك کورکم .» دیر . خلق «خواجه افندی . نه یاپیورسین .» دیدکلرنده کوردیکی معامله‌یی آکلاتوب «مادامکه اکرام کورکه‌در . طعامده او بیورسون .» دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ . بر قیتلق زماننده خواجه بر کویه کیتمش . باقمش که خلق ییوب ایچیورلر . خواجه‌یه‌ده طاتلیلر بورکلر اکرام ایتمشلر . خواجه «بوراسی نه بوللق مملکتمش . بزم اورالرده خلق آچلقدن قیریلیورلر .» دیر . عوامدن بری خواجه‌یه جواباً «بره آدم . دلیمیسین . سن بایرام سیران بیلمزمیسین . بوکون بایرام اولدیغی ایچون هرکس قدرتنه کوره ییه‌جك ایچه‌جك تدارك ایدییورلر . اونکیچون طعام بولدر .» دیر . خواجه براز دوشوندکدن صوکره کندی کندینه «آه کاشکه هرکون بایرام اولسه‌ده امت محمد ییه‌جك صیقنتیسی چکمه‌سه .» دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ . خواجه بازاره بر اینك کوتورور . کزدیرر ، کزدیرر صاته‌مز . احبابندن بری تصادف ایدوب «اینکی نه ایچون صاتمازسین» دیر . خواجه «صباحدن بری کزدیردم . دیلم دوندیکی قدر مدح ایتدم . کیمسه یوزینه باقمه‌دی .» دییه جواب ویرنجه حریف همان اینکی آلوب «قیز اوغلان قیز ، آلتی آیلق کبه‌در .» دییه‌رك کزدیرمکه باشلامغله آنیده مشتری ظهور ایدرك زیاده بها ایله صاتین آلیر . خواجه هم تعجب ، هم تشکر ایدوب اینك آقچه‌سنی قوینه قویه‌رق سوینه سوینه خانه‌سنه کیدر . مکر خواجه‌نك خانه‌سنه کوروجیلر کلمش ایمش . قاریسی «افندی . سن بر پارچه آشاغیده بریر بول ، اوتور . بن کوروجیلره قیزیمزی کوستره‌یم ، هنرلرینی صایه‌یم دیدکه‌یم . بلکه بکنیر آلیرلر .» دیمکله خواجه «آمان قاری . صاقین سن آغزیکی آچمه . بن شیمدی یکی برشی اوکرندم . سویله‌یمده باق ناصل بکنیرلر .» دیر . قادین دخی بلکه افندینك بربیلدیکی واردر دییه کوروجیلره لازم کلن اکرامی یاپوب قیزینه‌ال اوپدیردکدن صوکره «خانملر . باشکزی اورتك . بوایش ایچون سزکله افندی کوروشه‌جك .» دیر . خواجه افندی قادینلرك یانینه کیروب «خانملر . نه حاجت لاقیردینك

اوزونی قیصه‌سی . بنم اولادم غایت حنس . قیز اوغلان قیز . آلتی آیلق کبه‌در . » دیر دیمز قادینلر بر برینه باقه‌رق همان قاپودن دیشاری نیرلارلر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر صباح خواجه صاریغنی صارار ، صارار . بر تورلواوجی آرقه‌یه کلمز . بوزار صارار ، ینه کلمز . جانی صیقیلوب صاریغی مزاده ویرر . بر بیچاره مشتری اولور . خواجه کیزلیجه مشترینك قولاغینه « صاقین برادر ، بنی سورمه . صوکره اوستکده قالیر . نافله بوساریغك اوجی آرقه‌یه کلمز . » دیر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون صوقاقده بر آدم قوشه‌رق خواجه‌نك یانینه کلوب « افندی . مژده ، بر اوغلك طوغدی . » دیر . خواجه هیچ فتورسز « اوغلم طوغدیسه جناب حقه حمد وثنا اولسون . یا سکا نه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برصباح قومشوسی کلوب خواجه‌دن اشکی ایستر . خواجه « کیده‌یم . اشکه طانیشه‌یم . کوکلی اولورسه ویره‌یم » دییه‌رك ایچری کیرر ، و برمقدار طوردقدن صوکره کلوب دیرکه : اشکه سویله‌دم . کوکلی اولمه‌دی . و بکا دیدیکه : بنی یابانجی‌یه ویریرسه‌ك بنم قولاغیمه اورورلر ، سنك ده عرضکه سوکرلر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه اودون کسمکه کیدرکن اشك برتورلو طاغه طوغری یورومه‌دی . بریسی « شورادن آقطاردن براز نیشادیر آل . قیچینه سور . باق ناصل یورور » دیدی . خواجه تجربه ایتدکده حیوان جان آجیسیله قوشمغه باشلادی . خواجه عودتده کندیسنده ده بر درد ماننسزلق حس ایتمکله کندیسی ده او علاجدن برمقدار استعمال ایله‌دی . اشکدن اوّل خانه‌یه واصل اولوب اوراده دخی طوره‌مایه‌رق طولاشمغه باشلادی . قاریسی « افندی نه اولدك » دیدکده « قاری . بکا یتشمك ایسترسه‌ك سن ده براز نیشادیر قوللانمه‌لیسین . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه قاریسنه « اولمش آدم ناصل بللی اولور . » دییه صوروب قاریسی « الی آیاغی صوغور . اوندن بیلینیر . » دیر . برکون

زواللی خواجه طاغده اودون کسرکن الی آیاغی طوتمایه حق درجه‌ده اوشومش « بن أولدم . » دینه کندیسنی بر آغاجك دیبنه بیراقی ویرمش . اواثناده قوردلر خواجه‌نك اشکنه مسلط اولوب ییمکه باشلامشلر . بیچاره خواجه کوجلکله اولدیغی یردن باشینی قالدیره‌رق « اپی بولدیکز ، صاحبی اولمش اشکی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون قومشوسی خواجه‌دن اشك ایستر . خواجه « یوقدر . » دیر . اواثناده اشك ایچریدن آکیرمغه باشلار . حریف « افندی . سن اشك یوق دییورسین . حالبوکه باق اشك ظیرلایور . » دیمکله خواجه باشینی صاللایه‌رق « الله الله . یاهو ، سن نه عجایب آدمسك . اشکك سوزینه اینانیورسین‌ده آق صاقالمله بنم سوزیمه اینانمایورسین . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه طاغده اودون کسرکن اشکینی قوردلر ییوب خواجه کلنجه قورد قاچمغه باشلار . اورادن دیکر بر آدم « بره ، واردا . طوتوك ... » دییه شاماطه ایتمك ایستر . خواجه دیرکه : بره آدم نافله نه باغیروب چاغیریورسین . طوق قورد یوقوش یوقاری بیهوده زحمت چکمه‌سین .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه صاتمق ایچون اشکینی بازاره کوتورور . باقارکه قویروغی پك چوق چامور اولمش . همان کسر ، صیرتنده‌کی هکبه‌یه قور . بریسی اشکه مشتری اولور . معاینه ایدرکن « قویروقسز اشك نه‌یه یارار . » دیدکده خواجه « سن بازارلغی اویدور . قویروق یانده دکل . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه اوزاق بر یردن کلیرکن اشکی غایت صوسامش . او اثناده بر کولده صویی کورونجه حیوانك صبری قالمایوب کوله قوشار . مکر یاناشدیغی یر صارپ اوچوروم بر محل اولمغله حیوان کوله دوشمکه رمق قالمش ایکن او اثناده قورباغلر اوتمکه باشلاینجه حیوان اورکوب کری چکیلیر . خواجه پك زیاده محظوظ اولوب اشکینی یقاله‌دقدن صوکره کوله بر آووج پاره

سربه‌رك « آفرين كول قوشلرى . آليك شو پاره‌لرى . طاتليجه حلوايه ويركده ييه‌لك . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ بر كون خواجه مزارلق آراسنده كزركن برقوجه كوپكك بر مزار طاشينه ايشه‌دبكنى كوروب همان النده‌كى صوپاسيله كوپكه اورمق استه‌ده كوپك ديشلرينى صيرتاروب خيرلايه‌رق خواجه‌نك اوزرينه هجوم ايدنجه خواجه پارچه‌لايه‌جغنى ادراك ايله‌مكله كمال خوفله بوزوله‌رك و آرقه آرقه چكيله‌رك « كچ يكيدم كچ » ديمشدر .

خواجه كوپكه خطاباً — كچ ييكيدم كچ

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر زمان هر سحرده « يارّبى بكا بيك آلتون وير ، طوقوز يوز طوقسان طوقوز اولورسه آلمام » ديه دعا ايتمكلكى عادت ايدنمش

قومشوسی اولان بر یهودی دخی هر وقت خواجه‌نك دعانی ایشیدیرمش . یهودی غایتله مراق ایدوب بر کیسه ایچینه قویدیغی طوقوز یوز طوقسان طوقوز آلتونی بر سحر وقتی خواجه‌نك دعا ایله‌دیکی اثناده باجه‌سندن ایچری‌یه آتار . باقه‌لم خواجه نه یاپه‌جق دییه باجه‌دن دیکله‌مکه باشلار . خواجه دعاسنك قبول اولدیغنه پك چوق حمد وثنا ایدرك کمال تعظیم ایله باجه‌دن دوشن آلتونی آلیر . صایار باقارکه طوقوز یوز طوقسان طوقوز در . هیچ اوضاعنی بوزمایه‌رق « طوقوز یوز طوقسان طوقوزی ویرن الله برینی‌ده ویرر . » دیر ، همان قبوللانیر . یهودی بو خلاف مأمول حرکتی کورونجه فوق‌العاده تلاش ایدوب اورته‌لق آغارنجه خواجه‌نك خانه‌سنه قوشار کوله‌رك « خواجه افندی شو بزم آلتونلری ویر . » دیر . خواجه جدّی بر طور ایله « بازرکان . سن دلیمی اولدك . بندن نه پاره‌سی ایسترسین . بن سندن پاره ایسته‌دمی . سن بکا الکله بر پاره ویردکمی . » دیمکله یهودی « جانم خواجه افندی . سنك هر سحر اصرارك اوزرینه باقه‌لم خواجه سوزنده ثبات ایده‌جکمی دییه او پاره‌یی بن آتدم . » دیرسه‌ده خواجه استهزا طوریله کوله‌رك « بره یهودی . شو اویدوردیغك ماصاله کندیك ایناییورمیسك . تجربه ایچون بر یهودی هیچ آدمك باجه‌سندن بوقدر بر پاره‌یی آتارمی . جناب حق بونجه مناجات واصرارم اوزرینه خزینهٔ غیبندن بکا اونی احسان ایله‌مشدر » دییه جدّی بر صورتده ادعا ایلر . یهودی آکلارکه بو ایش کندی کندیلرنجه بیتمه‌یه‌جکدر . « اویله ایسه محکمه‌یه کیده‌لم » دیر .

خواجه « بن محکمه‌یه کیتمکدن قاچمام . آنجق بورادن تا اورایه یایان کیده‌مم » دیر . یهودی اعلا بر قاطیر کتیریر . خواجه « بنم حیثیتم وار . بو اسکی جبّه ایله حضور حاکمه ناصل کیده‌یم . » دیمکله یهودی خصمنی یوله یاتیرمق ایچون برده ذی قیمت کورك کتیروب خواجه‌یه کیدیریر . قاطیره بیندیرر ، کیدرلر .

قاضی‌نك حضورینه کیررلر. قاضی « نه ایسترسیکز. » دیدکده یهودی سوزه باشلایوب « افندم. بو آدم بنم شوقدر آلتونمی آلدی. شیمدی انکار ایدییور. » دیر.

قاضی خواجه‌یه « سن نه دیرسین » دیینجه خواجه « افندم. صورکز. بکا الیله بر پاره ویرمشمیدر. » دیمکله یهودی قصه‌یی تمامیله آکلاتیر. خواجه کوله‌رك « افندم بو یهودی بنم قومشومدر. احتمالکه بن پاره صایارکن ایشیتمشدر. واقعا بکا ربم برچوق آلتون احسان بویوردی. دها بوندن بیك قاتیني‌ده ویرمکه قادردر. بو یهودی‌یه کلنجه: بر مسلمانه اولوم درجه‌سنه کلسه‌بیله برپاره ویرمز. بر دولابله بندن مالمی آلمق ایستر. شیمدی صورسه‌کز طیشاریده بیندیکم قاطیره‌ده صاحب چیقار. » دیینجه یهودی قاطیری‌ده الدن قاچیرمق قورقوسیله « البته بنمدر. محکمه‌یه بایان کلمه‌مك ایسته‌دیکك ایچون دها شیمدی آلتینه چکدم. » دیر. قاضی‌یه بر تردد کلیر. خواجه « کوردیکزیا افندم. شیمدی صیرتمده‌کی کورکده صاحب چیقار. » دیمکله یهودی‌یه بوس بوتون فنالق کلرك « اویله یا. اوده بنمدر. » دیینجه آرتق قاضی افندی حدتلنوب « بره شرّت یهودی. هم جمله‌مزك مسلّمی اولان بویله محترم بر آدمك اموالنی غصب ایتمك هم‌ده محکمه ایله اکلنمك ایسته‌یورسین. بیقیل طیشاری » دییوب محکمه‌دن طیشاری‌یه چیقاریرلر.

خواجه کمال وقارله کورکنه بورونوب قاطیره بینه‌رك خانه‌سنه کیدر. مأیوس و نومید بر حالده خانه‌سنده دوشونمکده اولان یهودی قومشوسنی چاغیروب مالارینی بالتمام تسلیم وکندیسنی تطییب ایتدکدن صوکره « بر دها الله ایله قولی آراسینه کیروب ده عباداللهی بیحضور ایتمه. » دییه نصیحت ایله‌مشدر. یهودی آبدالدر دییه اکلنمك ایسته‌دیکی بر ذاتدن بویله مکمل بردرس آلوب مغلوب اولونجه بردها بر مسلمانه صاتاشمامقلغه یمین ایده‌رك خواجه‌نك الندە مظهر هدایت اولمشدر.

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه مرحوم دورنده اوچ رهبان هر اوغراديقلری بلده‌نك علماسيله مصاحبه ومباحثه ايليه‌رك سير وسياحت ايدرلرمش . ديار رومه واصل اولديقلرنده كذلك اوجهتك مشهور عالملريله ملاقات آرزو ايتمه‌لريله محضا خوشجه بروقت كچيرمك ايچون سلطان زمانه خواجه نصرالدينی توصيه ايدرلر . وخواجه‌نك حاضر جواب وخوش صحبت اولديغنی سويلرلر . سرای ميدانده

حضور حاكمده خواجه‌نك يهودی ايله مرافعه‌سی

برضيافت ترتيب ايديلوب خواجه‌يی و رهبانلری اورايه دعوت ايلرلر . تاتارك ورودنده هماندم خواجه اشكنه بينوب عصاسينی الينه آلوب يوم معينده مجلسه حاضر اولور . آداب تام ايله سلام ويروب دعای پادشاهی‌يی ادا ايله‌دكدن صوكره اثنای صحبتده خواجه افندی‌يه رهبانلرك آرزوسنی بيان ايلرلر . خواجه « اويله ايسه اوّلا مشكلاتمزی حل ايدهلم . بعده شرف مجلسدن استفاده ايله‌يه‌لم .

بویورك باقەلم رهبانلر . برسؤالكز وارسه ایشیدەلم » دیر . برنجی رهبان « افندی حضرتلری . دنیانك اورتەسی نرەسیدر . » دیر . خواجه عصاسیله اشكنك اوك آیاغینك صاغنی كوسترەرك « ایشته اشكمك شو آیاغینی باصدیغی یردر . » دیر . رهبان « نەدن معلوم . » دیمكله خواجه « سوزیمه ایناغزسەكز ایشته اولچك . اكسیك ، زیاده كلیرسه اوكا كوره سویلەیك » دیر . راهب

خواجەنك رهبانه دنیانك اورتەسنی كوسترمەسیدر

مبهوت اولوب چكیلیر . رهبانك بری دخی ایلری كلوب « یا ، بوكوك یوزندەكی یلدیزلر نه قدردر . » دیر . خواجه « اشكمك وجودنده نه قدر قیل وار ایسه اوقدردر . » دیر . رهبان « اوقدر اولدیغی نه بللی » دیمكله خواجه دخی « ایناغزسەك صای . اگر فضله ، نقصان كلیرسه او وقت بر سوز سویلەمكه حقك اولەبیلیر . » دیدی . رهبان « افندی . اشككك قیللری صاییلیرمی . »

دینجه خواجه دخی «یا کوکده‌کی ییلدیزلر صاییلرمی» دیـه جواب ویرمکله بو رهبان دخی مبهوت اولدی. اوچنجی رهبـان دخی ایلری کلوب «ای خواجه. شو بنم صاقالمك قاچ قیلی وار.» دییه صورمغله خواجه اوکاده هیچ تردد کوسـترمه‌یه‌رك «اشکمك قویروغنده نه‌قدر قیل وارسـه اوقدردر.» دیدی. رهبان «نه ایله اثبات ایدرسـین.» دیمکله خواجه «اوقولایدر. بر قیل سنك صاقالکدن، بر قیل بنم اشکمك قویروغندن قوپاریرز. اکر مطابق کلمزسـه او وقت حق سـنکدر» دیر. رهبانلر خواجه‌نك ظرافتنه و حاضر جوابلغنه مفتون اولوب هدایت ربانی دخی ایرشمش اولمغله شرف اسـلامله مشرف اوله‌رق خواجه «رحمة الله علیه» نك بنده اولدیلر.

﴿لطیفه﴾ ماوراءالنهرك اك معظم پادشاهلرندن اولوب بر وقت شهنشاه روم ییلدیریم بایزید خان مرحومك ممالکینه تجاوز ایله‌مکله میانه‌لرنده مشهور انقره محاربه‌سی وقوعه کلن جهانکیر شهیر تیمورلنك بر مدت آقشهرده اقامت ایله‌مکله اوتوردیغی مدت خواجه مرحومه پك چوق التفات ایله‌مشـدی. خواجه‌نك سایه‌سنده آقشهر اهالیسی تیمور خونخوارك قتل عامندن و سائر سیاست شدیده سندن خلاص اولمشلردی. نیته‌کیم میانه‌لرنده ظهوره کلن بعض لطائف بوراده ذکر اولونه‌جقدر. ازان جمله بر کون خواجه نصرالدین افنـدی مرحوم بر بویوك طالله‌نك اوستینه اوچ اریك قویوب سلطان تیمورلنکه هدیه کوتورورکن یولده اریکلر اوته‌یه بری‌یه یووارلانمغه، اوینامغه باشلار. خواجه هر نه‌قدر «اوصلو اوتورك. اوینامه‌یك. شیمدی سزی یرم» دیرسه‌ده دیکله‌مزلر، ینه متصل زیپلار، یووارلانیرلر. خواجه حدته کلدکجه یولده بربربر ایکیسنی یر. بردانه اریکی امیر تیمورك حضورینه تقدیم ایلر. پادشـاه پك محظوظ اولوب وافر آقچه باغشلار. خواجه بر قاچ کون صوکره بر خیلی پانجاری بر سـپته قویوب ینه پادشاهه کوتورورکن یولده بر آدم کوروب سـؤالی اوزرینه امیر تیموره هدیه ایده‌جکنی سویله‌مکله «اینجیر کوتورسه‌ك دها حظ ایدر» دیمه‌سیله خواجه بر قاچ اوقه اك کوزل اینجیر تدارك ایدرك حضور سلطانه تقدیم ایلر.

پادشاه معیتنده‌کی ندیملره وغلامان خاصه‌یه امر ایلر. انجیرلرك هپسنی خواجه‌نك باشندن کچیررلر. اونلر انجیری یاپیشدیردقجه خواجه متصل «شکر یاربی. حمد اولسون لطفکه احسانکه. مشاورەنك بر کتنی شیمدی آکلادم» دییه متصل میریلدانیرمش. تیمورلنك ایشیدوب «خواجه نه‌یه شکر ایدرسین» دیدکده خواجه دیمش‌که: پادشاهم. بن اولجه بر قاچ اوقه پانجار کتیریور ایدم. برکت ویرسون، یولده برحریف بونی تعریف ایله‌دی. یا پانجار کتیره ایدم. بنم حالم نه اولوردی. نه باشم قاله جقدی، نه کوزم قاله جقدی. شیمدی‌یه قدر خردوخاش اولمشدم.

﴿لطیفه﴾ تیمورلنك آقشهره یکی کلدیکی صیره‌ده خواجه‌نك خوش صحبت ولطیفه پرداز اولدیغنی ایشیدوب برکون خصوصی اوله‌رق دعوت ایلر. خواجه حضوره داخل اولدیقده کورورکه تیمور کمال وقار ایله برمینده اوتورمش وبر آیاغنی کوشه‌سندن میندرك آلتینه صوقوب اوزاتمش. خواجه‌نك ورودیله تیمور هیچ وضعنی بوزمایوب آنجق اکرام اوله‌رق خواجه‌یه‌ده اوتوردیغی میندرك اوبر اوجنده یر کوستر. حال بوکه خواجه مرحوم کبی آزاده مشرب عرفا وظرفا هیچ بر وقت کندیلرینه عادی طالقاووق معامله‌سی یاپیلدیغنی چکه‌مزلر. وحقلرنده اولونه‌جق احتراماتده جزئی نقصان کوردیکلرنده ویا نور اخلاصدن خالی وشائبهٔ ریا ایله مالی برمعامله‌یه دوچار اولدقلرنده نشئه وانشراحلری قبض ووقاره مبدل اولور. علی الخصوص‌که خواجه مرحوم هرنه‌قدر خلقتنك آزاده‌لکی حسبیله دنیاده هیچ برشیئی، حتی علم وکمالی بیله کندینه پرده ایتمه‌مش ایسه‌ده ینه یرینه کلجه شان جلیل علمك محافظه‌سی‌ده وجیبه‌دن اولمغله امیر تیمورك کرك اثنای دخولده لازم کلن تعظیمی ادا ایتمه‌مه‌سی، کرك آیاق اوزاتمه‌سی خواجه‌نی صوك درجه حدتلندیرمشدی. حال بوکه نفس الامرده تیمورلنك طوپاللغندن ناشی اویله قولایجه قالقوب اوتوره‌مادیغی کبی راحتجه اوتورمق ایچون کندیسنی آغیر بروضع مخصوص اوزره ایستیف ایدردی. آیاغینك برینی اوزاتمه‌سی‌ده بالطبع بوسببدن ناشی ایدی. طور عظمت کارانه‌سی ایسه مظفریات متوالیه‌سنك کندیسنده

حصوله کتیردیکی بر طبیعت ثانیهٔ جهانگیرانه ایدی . یوقسه خصوصیت حالی غایت کشاده مشرب ، سخن شناس، اولدیقجه کرمکار ، علما پرور وهنر دوست بر آدم ایدی . صوکره‌لری خواجه ایله‌ده میانه‌لرنده خیلی مخالصت حاصل اولمش ایدی . الحاصل خواجه یاکلش ذهابی اوزرینه طارغینلغنی‌ده بللی ایتمه‌یه‌رك بارد برصورتده کوستریلن یره اوتوردی. آبداللغه اوروب خواجه‌ده بر آیاغینی میندر آلتندن اوزاندی . پادشاه خواجه‌نك بووضعندن بیحضور اولوب کندی کندینه « بن معذورم . علی الخصوص که پادشاهم . بو آدم بزه آکلاتدیقلری گبی دکلمش. تخفلقسه ؛ تخفلق بونك نره‌سنده . » دییه‌رك آرتق خواجه‌یی اینجیتمك قصدیله خود بخود دیدی‌که : سنکله اشکك آراسی چوق اوزاق اولماسه کرك . خواجه درحال « آرامزده آنجق ایکی اوچ آرشینلق بر مسافه وار یوق گبیدر . » دیدی . تیموری درحال تهور سباعانه استیلا ایتمشسه‌ده فقط آمالنه قاووشنجه‌یه قدرحیاتده معروض اولدیغی انواع تحقیرات ومصائب کندیسنی مکمل پیشیرمش وهرحالده اعتدالنی محافظه ایده‌بیله‌جك حزم وبصیرت صاحبی برداهیٔ صاحبقران کسیلمش اولمغله خصمی هروقت پارچالایه بیلمك امنیتی کندیسنه بر سکون طبیعی ویرمشدی ، آلدیرمه‌دی . او آرالق یمك کلدی . طعامه باشلادیلر . بعض آفاقی صحبت آراسنده همان تیمور خواجه‌نك صوراتینه طوغرو آقسیریر . خواجه برطوربذله کویانه‌ده « پادشاهم انسانك صوراتینه طوغرو آقسیرمق عیب دکلمی . » دینجه تیمورلنك قیدسزجه‌سنه « بزم دیارده عیب دکل . » دیر . یمکدن قالقیلوب شربتلر ایچلدکدن صوکره خواجه بر آرالق برطرفنی بوشه کتیروب غایت مهیب برضرطه چکر . تیمور خواجه‌یی برنظر غضوبانه ایله سوزوب « نه‌در بوایتدیکك تربیه‌سزلك . بوعیب دکلمی . » دیر . خواجه‌ده « بزم بورالرده عیب دکلدر . اونك سسنه کیمسه قولاق ویرمز . » دییه جواب ویرر . غایت مختصر وبارد آفاقی صحبتدن صوکره خواجه افندی وداع ایدر. یولده کیدرکن منلاسی « افندی نیچون اویله بر پادشاه جبارك حضورنده بیلمدك . » دیدکده خواجه کندیسنده اندرگورولور برجدیتله متوجه اولوب « منلا، منلا. امام اوصورنجه جماعت.....» دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه برکون قاز پیشیروب پادشاهه کوتورور . یولده کیدرکن اشتهاسنه غلبه ایده‌مه‌یه‌رك قازك بر بوطنی سپر بر یرده معده‌یه ایندیریر . حضور پادشاهه واروب اصولی وجهله هدیه‌سنی عرض ایلر . بر بوطنك نقصانی تیمورلنكك كوزینه اصابت ایتمكله « خواجه . هانی بو قازك بر آیاغی . » دیر . خواجه هیچ وضعنی بوزمایه‌رق « بزم آقشهرك قازلری هپ تك آیاقلیدر . [۱] اینانمزسه‌ك باق شو چشمه باشنده‌كی قازلره . » دیر . واقعا او اثناده چشمه باشنده آیاقده طوران قازلر كونشله‌مك ایچون بر آیاقلرینی صاقلایه‌رق تك آیاقله باشلرینی كوكسلرینه طایایوب اویومقده ایدیلر . پادشاه پنجره‌دن باقدیغنده تك آیاقلی اوله‌رق مشاهده ایله‌دی . حال بوكه بالتصادف نوبت اورولمق زمانی اولمغله برچوق مهترلر جسیم كوسلره ، طاووللره بر اوغوردن چوماقلری ایندیروب كرّه‌نایلر ، بورولر غلغله‌یله قبهٔ سمایی ولوله‌یه ویرمه‌لریله قازلر ایكی آیاق اوزره اوله‌رق بر محل فرار آره‌مق عزمیله مترددانه اویانه بویانه قوشمغه باشلادیلر . همان تیمور خواجه‌یی پنجره اوكنه چاغیروب « خواجه . سن یالان سویله‌یورسین . باق قازلر هپ ایكیشر آیاقلیدرلر . » دینجه خواجه نصر الدین رحمة الله علیه « او چوماغی سن ییسه‌یدك دورت آیاقلی اولوردك » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه قاضی ایكن ایكی آدم كلوب بری « شو آدم بنم قولاغیمی ایصیردی » دیه دعوا ایدر . دیكری ده « خیر افندم . كندیسی كندی قولاغنی ایصیردی » دیه جواب ویریر . خواجه « برازدن كلیكز ده سزه جواب ویره‌یم » دیدیكدن صوكره حرمه كیروب كندی خصوصی اوطه‌سنه چكیله‌رك « باقه‌یم انسان كندی قولاغنی ایصیره بیلیرمی . » دیه قولاغنی چكوب اوغراشیركن صیرت اوستی دوشر ، باشی برمقدار چیزیلیر . بر بز باغلایوب محكمه‌یه چیقار . ینه دعواجیلر كلوب مدّعی خصمنك جوابنی جرح ایلمه‌مك صددنده « افندم . قاضی افندی . انصاف ایدیكز . هیچ بر آدم كندی قولاغنی ایصیریرمی . »

---

[۱] بوراده تیمورلنكده فنا بر ایهام وار یعنی طوپال قاز یاپیور .

دینجه خواجه مرحوم « ایصیرر اوغلم . ایصیرر . حتی دوشرده باشی بیله یاریلیر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کیجه یاریسی سوقاقده خواجه‌نك قاپوسنك اوکنده بر کورولتی اولور . خواجه چیقوب غوغانك سببنی آکلامق ایستر . زوجه‌سی « افندی . نه‌که لازم . یات یرکده ، کیجه یاریسی کورولتی آراسینه قاریشمه . » دیدیسه‌ده دیکله‌مه‌یوب همان یورغانینه بورونور ، قاپونك اوکنه چیقار . خواجه مسئله‌یی آکلامغه اوغراشیرکن او کورولتی آراسنده بر حریف کاوب بر آصیلشده یورغانی خواجه‌نك اوستندن صویوب آلیر ، چیقار ، کیدر . خواجه بو معامله‌دن‌ده شاشالایوب اویله سرنم بر حالده بر مقدار دها طورمشسه‌ده زیاده‌جه اوشویوب ذاتاً هرکس‌ده طاغلمغه باشلامش اولمغله تیتره‌یه‌رك ایچری‌یه کیرر . قاریسی « افندی . غوغانك اصلی نه ایمش » دیه‌صورنجه « نه اوله‌جق . غوغا بزم یورغان اوزرینه ایمش . یورغان کیتدی ، غوغا بیتدی » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون زوجه‌سی « افندی . بنم ایشم وار . شو چوجغی براز کزدیر . » دیر . خواجه چوجوغی اکلندیرکن چوجوق اوزرینه ایشر . خواجه‌ده حدتلنوب یره بیراقیر ، اوغلانك اوستنه باشدن آیاغه قدر ایشر . چوجوغك آغلامه‌سی اوزرینه قادین کلوب خواجه‌نك معامله‌سنی کوره‌رك « افندی . نه ایچون یاپدك بوایشی . » دینجه خواجه حدتله « به قاری . اکر اوستمه باشقه بری ایشه‌سه‌یدی . بن یستهلردم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکیجه آی ایشیغنده خواجه باقارکه باغچه‌ده برهیبتلی ، جثه‌لی کیمسه اللرینی کرمش طورویور . همان قاریسنی اویاندیروب « یاهو . چابوق شو بنم اوقمی یایمی کتیر » دیر . کلنجه همان اوقی یایه محکم کزله‌یوب « یاحق . » دیه‌رك عشقله بربرتاو ایدر . اوقك تام قارنندن صاپلاندیغنی کورور . « أر اویونی بردر . شیمدی دکمه کیفنه . اوصباحه قدر قیوریله قیوریله جان ویره طورسون . » دیه‌رك همان ایچری کیرر . قاپویی صاغلامجه قاپار ، یاتار . برده خواجه علی‌السحر قالقار ، باغچه‌یه چیقوب باقارکه مکرینه کیجه اوردیغی کندی

قفتانی [یلکنی] ایمش . گوندوزدن زوجه‌سی بیقایوب صباحه‌قدر قورو‌سون دییه ـ ایپه گرمش ایمش . تا گوبکی حذاسندن قفتانه بویوك بر رخنه آچیلمش . خواجه همان سجدهٔ شکره قاپانوب یوکسك سسله « شکر یاربی . لطفکه بیك شکر . » دییه دعایه باشلادی . زوجه‌سی « افندی . نه اولدی . بزده شو حمد وشکرك اصلی آکلایه‌لم . » دیجه « به شاشقین قاری . کورمه‌یورمیسین اوقك ضربه‌سینی . تام گوبکی اورته‌سندن بر طرفندن دلمش ، او بر طرفندن چیقمش . آووج ایچی گبی پاره‌لامش . یا او اثناده ایچنده بن اوله‌یدم . نه اولوردی حالم » دییه‌رك خواجه صوراتنی بورو شدیره‌رق ایکی بوکلوم اولدیغی حالده هم بر الیله قارنینی طوتار ، هم آغزیله متصل شکر وحمد ایدییوردی .

خواجه‌نك آغاج اوزرنده باصدیغی دالی کسمه‌سیدر

﴿لطیفه﴾ . خواجه بر کون بر آغاجه چیقوب بیندیکی دالی کسمکه

باشلار . آشاغیدن بری بو حالی کوروب « بره آدم نه یاپیورسین شیمدی دوشه جکسین » دیر . خواجه بوکا هیچ اهمیت ویرمزده هماندم دل چاتیر چوتور قیریلیر ، خواجه‌ده یالدیر، کولدور دوشر . خواجه یاره‌سنه بره‌سنه باقمایه‌رق همان فیرلایوب او آدمی بولور . « آی اوغول . آکلاشیلدی . سن ارباب مکاشفه‌دن بر آدمسین . مادامکه بنم دوشه جکمی بیلدك ، اوله جکمی ده

خواجه باصدیغی دالی کسه‌رك دوشدیکنك رسمیدر

بیلیرسین . الآن بنم زمان وفاتمی خبر ویر . » دیه یاقه‌سندن صاریلیر ، بیراقمز . حریف یاقه‌سنی قورتاروب یولنه دوام ایتمك ایچون « اشکگه اوطونی یوکله‌توب یوقوش یوقاری کیدرکن اشك برکره اوصورنجه جانکك یاریسی کیدر ، ایکنجیسنده هپسی چیقار . » یولنده عامیانه بر جواب ویروب یولنه روان اولور . خواجه اشکك برنجی ضرطه‌سنده کندیسنده اولوم علامتلری حس ایدوب ایکنجی اوصوروقده بوسبوتون سیکیرلری بوشانه‌رق « ای واه . بن

اولدم » دیر ، کندیسنی بیراقی ویرر . جوار کویلیلری خواجه‌نی اویله بت بکیز اوچمش ، بیغیلی ویرمش کوروبجه باشنه اوشه‌رك « بیچاره آدم اولمشدر . » دیه‌رك همان کویدن بر تابوت کتیروب خواجه‌یی قویارلر . شهره کوتورورکن یولده چامورلی صارپ بر باتاقلغه تصادف ایدرلر . یول چاتاللانوب بر قاچ کچید کورونورسه‌ده هانکیسی دها ایی اولدیغنی کسدیره‌مه‌یه‌رك « عجبا شورادن‌می کیتسه‌ك ، یوقسه بورادن‌می » دیه مشاوره‌یه قویولدقلریله خواجه تابوتدن باشنی قالدیروب « بن صاغ ایکن شورادن کچردم . امانه سز بیلیرسیکز . » دیمشدر .

خواجه تابوتدن باشنی قالدیروب جماعته خطاباً — بن صاغ ایکن شورادن کچردم

﴿ لطیفه ﴾ . بر کیجه خواجه مرحوم یاتیرکن طامده بر خیرسز کزدیکنی حس ایدر . قاریسنه دیرکه : کچن کیجه کلدم . قاپویی چالدم ، طویمادك . بن‌ده شودعایی اوقودم . آیك شعله‌سینه یاپیشوب خانه‌یه کیردم . باجه‌دن لاقیردی‌یی

دیکلهمکده اولان خیرسیزده دعایی حفظ ایدرك همان اوقور . آیك شعلهسنه ایکی اللریله صاریلوب یاواشجه ایتمك سوداسیله کندیسنی قالدیرر ، طامدن آشاغی بیراقی ویریر . « پات . » دییه یره دوشر ، خردوخاش اولور . خواجه همان قوشهرق خیرسیزك یاقهسندن صاریلیر و برطرفدن « قاری . چابوق . مومی کتیر . خیرسیزی یاقهلادم . » دیه باغیرنجه بیتاب خیرسز ایکلهمه قبیلندن « لطف ایله . افندی حضرتلری . عجله ایتمه . اودعا سنده ایکن بوعقل بندهایکن ، بن بورادن اویله قولای قولای قیمیلدانوبده الکدن قورتولهمام . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . برگون خواجهنك خانهسنه خیرسز گیرر . حرمی تلاشله « افندی . خیرسز گزنیور . » دیمکله خواجه غایت قیدسز برطورله « قاری سن هیچ طینمه . کاشکه اوایشه یارایهجق برشی بولسونده الندن آلمهسی قولایدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برگیجه قاریسی « آقوجه ، براز ایلری کیت . » دینجه همان خواجه پاپوشلری آیاغینه چکوب آلدی یورویی ویردی . ایکی ساعت قدر کیتدکدن صوکره بر بیلدیکی آدمه راست کلوب « بنم قاری‌یه سویله . داها کیدهیمی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه برگیجه یاتیرکن « آمان قاری قالق . مومی یاق . خاطریمه پارلاق بر مصرع کلدی . یازهیم . » دیر . قادین همان قالقوب مومی یاقار . دیویت قلم کتیروب بر کاغده کمال اعتنا ایله یازار . مومی سوندوروب یاتمق ایستر . قادین « جانم افندی . بویله گیجه یاریسی صیقی‌فیقی یازدیغك شیئی اوقو ، باقهلم . » دینجه خواجه بورننه گوزلکنی قویوب شویله اوقومش :

یشیل یاپراق آرهسنده قاره طاووق قیزیل بورنی

﴿ لطیفه ﴾ خواجه افندی بر ایکی دفعه اوینه جکر کتیرر . قاریسی دوستنه یدیرر . آقشام طعامنده خواجهنك اوکینه خمور مانجهسی قویارمش . برگون خواجه « آقاری . بن آره صیره جکر آلیورم . بنم قسمت اولمایور .

نره یه کیدییور . » دییه صورماسنه قادین « هپ کدی قاپیور . » دییه جواب ویرنجه خواجه همان قالقوب بالطه یی صاندیق ایچینه کیلیدلر. قادینك « بالطه یی کیمدن صاقلایورسین . » دیمه سنه خواجه « کدیدن ... » دییوب تکرار قادین « کدی بالطه یی نه یاپسین . » دییه متعجبانه صورنجه خواجه رحمة الله علیه « به قادین . ایکی آقچه لق جکری قاپان قرق آقچه لق بالطه یی آلمزمی . » دیمشدر .

❊﴿ لطیفه ﴾❊ برکون خواجه زوجه سیله برابر کول باشینه چاماشیر ییقامغه کیدرلر . چاماشیرلری ییغوب صابونی قویوب ایشه باشلایه جقلری اثناده همان برقاره قوزغون کلوب صابونی قاپوب کیتمش. قاریسی « افندی یتیش . صابونی قوزغون قاپدی . » دیه هایقیرمغله خواجه فتورسزجه « آقاری . نه تلاش ایدییورسین . وارسین آلسین . اونك اوستی بزدن کیرلیدر . » دیمش .

❊﴿ لطیفه ﴾❊ برکون خواجه نك زوجه سی دیکر قادینلرله برابر آقشهر کولی کنارنده چاماشیر ییقامغه کیدرلر . مکر اورانك اعیانی ده آدملریله برابر اوجواره کزمکه چیقمش ایمش . چاماشیر ییقایان آچیق ، صاچیق قادینلری سیر ایتمکه باشلامش . خواجه نك زوجه سی « به تربیه سز حریف نه باقییورسین » دیه پایلامغله اعیان آدملرینه « بوکیمك قاریسیدر. » دییوب « خواجه نصرالدین افندینکدر » دیرلر . ایرته سی کون اعیان خواجه یی چاغیرتیر . « فلان البسه گییمش فلان شکل وسیماده قادین سنکمیدر . » دییوب « اوه‌ت » جوابنی آلیر. اعیان « هایدی اونی بکا کوندر » دییوب خواجه نه یاپه جغنی سؤال ایله مه سی اوزرینه « اوکا برشی صوره جغم » دینجه خواجه « بکا صورده بن ده کیده یم اوکا صوره یم » دیمش .

❊﴿ لطیفه ﴾❊ خواجه نك اوغلینه « پاطلیجان نه در . » دییه صورمشلر . « کوزی آچیلمادیق صیغیرجق یاوروسیدر . » دینجه خواجه اورادن کمال افتخارله آتیلوب « بن اوکرتمه دم. اوغلان کندیسی ذهننده بولدی . » دیمش .

❊﴿ لطیفه ﴾❊ خواجه نصرالدین بر بربردن تراش اولوب برآقچه ویریر .

ایرته‌سی هفته ینه تراش اولدیقدن صوکره بربر معتاد وجهله آیینه‌یی خواجه‌نك اوکنه قویار . خواجه بربره دیرکه : بیلیورسـین که بنم باشمك یاریسی کلدر . شوصورتده سن هروقت یاریم باش تراش ایتمش اولیورسین. کچن هفته‌نککی ایله برابر ایکی تراش بر آقچه‌یه اولسه اولمزمی .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه أولنه‌جکی اقشام اشی دوستی دعوت ایدرلر . هرکس بر ایچر . خواجه‌یی چاغیرمغه اونوتورلر . اك سـودیکی زرده‌دن محروم قالنجه خواجه طاریلیر ، چیقار کیدر . بر آره‌لق خواجه‌یی آرارلر بوله‌مزلر . اوته‌یه بری‌یه آدملر صـالدیررلر . بیك مشکلاتله اوزاق بر محلدن یاقه‌لار کتیررلر . ارکان عائله‌دن بعضلری « کل آجانم نرده‌سـین . کردکه کیره‌جکسین . ایکی سـاعتدر سنی آرایورز . » دینجه خواجه طارغین بر صورتله « نه‌مه لازم . صاری آشی ییین کیرسین کردکه » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بروقت خواجه کاروانله سفره کیدرکن بر صباح ایرکندن هرکس علی العجله حیوانلرینه بینمکه باشلارلر . خواجه‌نك آتینی‌ده بینك طاشینه حاضرلارلر. اوزنکی‌یه هماندم صاغ آیاغنی کچیروب صچرانجه خواجه‌نك یوزی آتك صـاغریسنه کلیر . « افندی یازیق سکا . آته ترس بیندك. » دیدیکلرنده خواجه « بن ترس دکلم . حیوان صولاقدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك « حماد » نامنـده حبشی بر تلمیذی وار ایمش . برکون خواجه‌نك البسه‌سنده‌کی مرکب لکه‌سنی صوردیقلرنده « دون بزم حماد درسه کچ قالمش ، قوشوب ترله‌مش‌ده الیمی اوپرکن اوسته تری طامله‌دی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه منبره چیقوب « مسلمانلر . سزه بر شی سویله‌یه‌جکم . اوغللرکز اولورسـه زنهار آدینی ایوب قویمایکز . زیرا خلقك دیلنده چوقجه سویله‌نه سویله‌نه ایپ اولور . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بروقت آبدسـت آلمش . بر آیاغینه صو ییتشمه‌مش .

قاز کبی بر آیاغی اوستنه طورمش . « افندی نه یاپیورسین . » دیه صورانلره « صول آیاغمك آبدستی یوقدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر آقشام خواجه‌یه بر مسافر گلیر . یاتارلر . گیجه یاریسی مسافر « افندی . صاغ طرفکزده موم وار . ویرده یاقه‌یم . » دیر . خواجه « سن دلیمی اولدڭ . بن بوزیفیری قارانلقده صاغ طرفمی نه بیله‌یم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه‌یه « سنڭ طالعڭ نه‌در » دیرلر . « تکه‌در . » دیر . « افندی زایجه‌ده هیچ تکه یازمز . » دیرلر . خواجه بن چوجوقدم والدهم طالعمی بوقلاتدی . جدی‌در دیدیلرایدی . » دیدی . « افندی جدی تکه دکل ، اوغلاق دیمکدر » دیمه‌لریله « به احمقلر . بن‌ده بیلیرم « جدی » نڭ اوغلاق اولدیغنی . فقط آنام بنم طالعمه باقدیره‌لی قرق ییل اولدی . اوزماندن بری اوغلاق تکه اولمه‌دیمی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر زمان خواجه سیوری حصارده خطیب ایکن صو باشی ایله غوغا ایدر . تصادفاً اواثناده صو باشی اولور ، دفن ایدرلر . خواجه‌یه « افندی . کل ، تلقین ویر . » دیرلر . خواجه « باشقه آدم بولك ، بنمله غوغالیدر . سوزیمی طوتمز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ ایکی قومشو بربرینه بیتیشیك خانه‌لرینڭ قارشیسنده‌کی دکانده اوتورورکن برکوبك کلوب ایکی أوڭ اورته‌سی حذاسنده سوقاغه یسته‌لر . بری دیر : سنڭ اویکه یاقیندر ، سن قالدیر . اوبری « خیر سنڭ أویکه داها یاقیندر . سکا دوشر . » دیه‌رڭ نزاعی آرتیروب محکمه‌یه کیدرلر . مکر خواجه افندی‌ده قاضینڭ یانده بولونیورمش . قاضی خواجه مرحومله اکلنمك ایچون « افندی . بودعوایی سن فصل ایت . » دینجه خواجه مدعیلره خطاباً بلا تردد « او سوقاق طریق عام دکلمی . او بر هوادر ، کیمسه‌نڭ ملکی اولمز . بوصورتده نه‌سکا دوشر ، نه‌بوکا دوشر اونسنه قاضی افندی‌یه دوشر » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌نك بوزاغوسنی بوکه‌لك طوتمش . اوته بری قوشارمش . خواجه همان بر صوپا یاقالایوب اوکوزی دوکمکه باشلامش . « خواجه . شیمدی بونی نه‌یه دوکیورسین ، قباحتی نه‌در . » دیدکلرنده « هپ صوچ بونکدر . بو اوکره‌تمه‌مش اولسه دونکی بوزاغو بوخاشاریلغی نه‌بیلسین . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه دربنده کیدرکن بر چوبانه راست کلوب چوبان « افندی . فقیه‌میسین » دیر . خواجه « أوت » دیر . چوبان دیرکه : باق شو دره‌نك ایچنده یاتان جانلره . بونلره مسئله صوردم . بیله‌مه‌دیلر . هپ اولدوردم . ابتدا کل سنکله قول ایده‌لم . جوابه قادر ایسه‌ك مسئله صوره‌یم . دکلسه‌ك صورمایه‌یم » . خواجه جواباً « نه‌در سؤالك . » دیر . چوبان « آی یکی ایکن کوچوك اولور . صوکره بویور . تکرلك اولور . اون بشندن صوکره کوچولور . هلال قدر قالیر . صوکره غائب اولور . او أسکی آیی نه‌یاپارلر . » دیر . خواجه « شوقدر شیئی بیله‌مدکمی . او اسکی بن آیی اوزاتیرلرده شیمشك یاپارلر . کورمزمیسین ، کوك کورله‌ینجه ناصل قیلیج کبی پارلار . » دینجه چوبان « آفرین فقیه . ایی بیلدك . بن‌ده اویله فکر ایدردم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر وقت برکویلی خواجه مرحومه بر طاوشان کتیریر . خواجه کویلی‌یه الدن کلدیکی قدر عزت واکرام ایدر . بر هفته صوکره ینه کلیر . خواجه طانییه‌مز . « کچن هفته سزه طاوشان کتیرن کویلی‌یم » دیر . خواجه حسن قبول کوستروب چوربا چیقاریر . « طاوشان صویندن چوربایه بویورك » دیه لطیفه ایدر . برقاچ کون صوکره اوچ دورت کویلی کلوب مسافر اولمق ایسترلر . خواجه « سز کیملرسکز . » دیه صورار . « طاوشان کتیرنك قومشولری‌یز » دیرلر . خواجه بونلره‌ده لقمه چیقاریر ، مهمان ایدر . بر هفته صوکره ینه برقاچ کیشی کلیرلر . خواجه بونلره‌ده صورار . « طاوشانی کتیرن کویلی‌نك قومشوسنك قومشوسی‌یز » دیرلر . خواجه « خوش کلدیکز » دیوب اورته‌لق

قارارمه‌دن همان اوكلرینه برطاس صو كتیریر . كویلیلر طاسه حیران حیران باقدیقدن صوكره « افندی بونه‌در . » دیمه‌لریله خواجه دخی « طاوشانك صوینك صوینك صوییدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . بر كون خواجه اشكینه بینوب شهر خارجنده‌كی باغچه‌سنه كیدركن یولده آبدست بوزه‌جغی كلیر . صیرتندن آبدستلكی چیقاروب اشكك اوستنه آتار . كندیسی برایكی آدیم ایلریده بر آغاج سپرنده آبدست بوزار . او اثناده برخیرسز كلوب یاواشجه خواجه‌نك جبه‌سنی آلیر كوتورور . خواجه

خواجه ـ كتیر آبدستلكمی آل سمریكی

كلیر باقاركه جبه چالنمش . همان اشكك سمرینی صیرتندن چیقارر ، آرقه‌سنه كیبیر . اشكك قیچینه محكم برقامچی ایندیروب « ناصل چالدیردكسه اویله‌جه كتیر آبدستلكمی ، آل سمریكی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برگون محله چوجوقلری بربرلرینه « گیدکز . خواجه‌یی آغاجه چیقاروب پابوشلرینی چالهلم . » دییه قرارلاشدیریرلر . برآغاجك دیبنده « کیمسه بو آغاجه چیقامز . » دییه شدتلی مباحثه‌یه باشلارلر . خواجه اورادن کچرکن بحثه قولاق ویروب ایچلرینه قاریشه‌رق « بن چیقارم . » دیر . چوجوقلرده « چیقامزسین . چیقه‌جق گبی گورونور اما هر بیکیدك کاری دکلدر . گیت ایشیکه . » دیرلر . خواجه برآنش کسیلوب « چیقارمی‌یم . چیقامزمی‌یم .

خواجه — بلکه آغاجدن اوته‌یه یول دوشر دیدیکنك رسمیدر

بن شیمدی سزه کوستریرم » دییه‌رك همان خواجه اتکلرینی بلینه چره‌یوب پابوشلری صیقی صیقی قوینه صوقمغه اوغراشیر . چوجوقلر « افندی . پابوجی نه‌یه قوینکه صوقیورسین . آغاجده پابوجك نه‌لزومی وار . » دیدیکلرنده خواجه « ای ... نه بیلیرسیکز اولادلر . حاضر یانمده بولونسون . بلکه آغاجدن اوته‌یه یول دوشر . » دیمش .

﴿لطیفه﴾ بر کون تیمورلنك خواجه‌یی جرید اویونه دعوت ایدر . « حیوانه بینسون کلسون‌ده براز جرید اوینایه‌لم » دیر . خواجه‌نك بر قوجه اوکوزی وار ایمش . همان اوکوزك صیرتینه بر پالان اوروب میدانه حاضر اولور . خلق بونی کورونجه قهقهه‌لری میدانی ولوله‌یه ویریر . امیر تیمور حضورینه جلب ایدوب « خواجه! جرید اویونده حیوانك غایت چویك

خواجه‌نك جرید اوینامق ایچون اوکوزه بینوب میدانه کلدیکیدر

اولمه‌سی وقوش کبی سکیرتمه‌سی لازمدر. بو بطال ، قالتابان اوکوزه نه‌یه بیندك » دیدیکنده خواجه دیمش‌که : واقعا بش اون سنه‌در تجربه ایتدیکم یوق . فقط بوزاغی ایکن کوروردم . اویله قوشاردی‌که آردندن آت دکل قوش بیله یتشمزدی .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون قیزی کیلاره بر شی آلمغ ایچون کیردکده باقارکه خواجه برکوپ آرقه‌سینه کیزلنمش یاتییور. « افندی بابا. بوراده نه یاپیورسین. » دینجه « آقیزم نه یاپه‌جغم. شو آناڭ الندن غربت ایللرده اوله‌یم‌ده باری قورتوله‌یم. » دیمش.

خواجه‌نڭ کیلارده کوپ آرقه‌سنه صاقلانوب قیزیله محاوره‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ بر کون نصرالدین افندی اونده اوتورورکن برآدم قاپویی چالار. خواجه « نه ایسترسین. » دیر. « برپارچه آشاغی‌یه گلیکز. » دیر. خواجه آشاغی‌یه اینوب قاپویه وارنجه فقیر آدم « صدقه ایسترم. » دینجه خواجه حدتله‌نوب فقط هیچ طورینی بوزمایه‌رق « یوقاری کل. » دیر. فقیر تا کندی اوتوردیغی اوستقانه چیقنجه خواجه « الله ویره. » دیمکله فقیر « بر

افنـدی . مادامکه بوش کوندره‌جکدك . نیچون آشـاغیده سویله‌مه‌دك » دینجه خواجه « یا بن بوقاریده ایکن سن نه ایچون سویله‌مه‌دکده بنی تا قاپونك اوکنه قدر ایندیردك . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برگون خواجه ملالری آرقه‌سـنده اولدیغی حالده جامع شریفه درسه گیدرکن مرکبنه ترس بینر . منلالر « خواجه افندی نیچون بویله

خواجه اوکده مرکبه ترس بینمش ، آرقه‌ده طلبه کلییور

ترس بینوب راحتسز اولیورسین » دیدیکلرنده افندی جواباً « اکر طوغری بینسه‌م سز بنم آرقه‌مده قاله‌جقسکز . سز اوکده کیده‌جك اولسه‌کز سزك آرقه‌کز بنم اوکمه دوشه‌جك . ایمدی بویله‌جه بینمك اولادر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . مرحوم نصرالدین افندینك برمقدار آقچه‌سی وار ایمش .

برکون خانه‌سی تنها ایکن بر یری قازار ، کومر . قاپویه قدر کیدر ؛ باقار . « بن خیرسیز اولسه‌م بونی درحال بولورم . » دیر ، اورادن قالدیریر ، باشقه یره کومر . ینه اوزاقدن معاینه ایدوب « بوده اولمه‌دی . » دییه‌رك باشقه بر یره صاقلار . الحاصل هیچ برینه کوکلی قانع اولمز . مکر خانه‌سنك اوکنده بر تپه‌جك وار ایمش . باغچه‌سندن بر اوزون صیریق کسوب آقچه‌یی طوربه ایله بوصیریغه باغلار . کوتوروب صیریغی او تپه‌یه دیکر . آشاغی اینوب یوقاری نظر ایدر . آرتق کوکلی راحت اولوب « آدم قوش دکل‌که اوچه‌ده بونك اوزرینه چیقه . أیی یرینی بولدم . » دییه‌رك کیدر . مکر حرامزاده‌نك بری خواجه‌یی کوزه‌تیر ایمش . خواجه کیتدیکی کبی تپه‌یه چیقار ، صیریغی سوکر ، چیقاریر . آقچه‌یی آلیر . صیریغك تپه‌سینه بر آز صیغیر تزه‌کی سورر . صیریغی ینه یرینه دیکر ، کیدر . بر آره‌لق خواجه‌یه آقچه لازم اولمش صیریغك دیبنه کلیر ، کورورکه آقچه طوربه‌سیله کیتمش . صیریغك تا تپه‌سنده صیغیر تزه‌کی‌وار . کندی کندینه کمال حیرتله « بن بو صیریغه آدم چیقامز دیر ایدم . یا بونك تپه‌سنه صیغیر ناصل چیقمش . سبحان‌الله . بوبر غریب ایشدر . » دییوب باشینی صالّلارمش . رحمة‌الله علیه .

﴿ لطیفه ﴾ . بر کون خواجه أوینه کلیرکن برقاچ طالب علمه راست کلیر . « افندیلر بوکیجه بزه کیده‌لم . بابا چورباسنی بزده ایچه‌لم » دیر . طلبه « پك کوزل . » دییوب خواجه‌نك آرقه‌سنه دوشر . أوه کلیرلر . خواجه « بیورك . » دییوب اوطه‌یه چیقاریر . ایچری کیرر « قاریجیغم بر قاچ مسافر کتیردم . بر طاس چوربا ویرده ییه‌لم . » دیمکله زوجه‌سی « آه ، افندی أوده یاغمی وار ، پرینجمی وار . مصرف کتیردیکك وارمی‌که چوربا ایسترسین » جوابنی‌ویرر. خواجه محزون اولوب « قادین، ویر اورادن بکا چوربا طاسینی. » دیر طاسی آلوب افندیلرك یانینه کله‌رك « افندیلر . تعییب ایتمه‌یکز . اکر بزم أوده یاغ ، پیرنج اولسه‌یدی سزه شو طاس ایله چوربا چیقاره‌جق ایدم . » دیمش .

《لطیفه》 بر وقت خواجه خسته‌لانیر . قومشو قادینلری ایشیدوب خاطر صورمغه کلیرلر . خواجه‌یی ایجه بولوب قادینلردن بری لطیفه قصدیله « افندی . الله گچندن ویرسین. شاید سکا برامر حق واقع اولورسه نه دیه‌رك یاس طوته‌لم . » دیه صورنجه خواجه اوحالنده‌ده بذله کولقدن واز کچمه‌یوب « قادینلرك صحبتنه طویمزدی دیه آغلایکز . » دیه‌رك قادینلری گولدورمشدر .

خواجه‌یی قومشو قادینلرك عیاده‌سیدر

《لطیفه》 خواجه ینه برکون تیمورك اقامتکاهنه واریر . بونی برقالتابان آته بیندیروب معیتنده آوه کوتورور . آو اثناسنده یاغمور یاغمغه باشلار . هرکس آتلرینی تپوب قرارگاهه واریرلر . خواجه‌نك آتی یورومه‌دیکی جهتله بالطبع قاچه‌مز . همان خواجه چیپلانوب اثوابنی آلتینه آلیر . یولده یاغمور کسیلنجه البسه‌سنی گیوب منزلگاهه ایریشیر . پادشاه خواجه‌یی ایصلانماش کورونجه سبب وحکمتنی سؤال ایلر . خواجه « انسان بویله ییکیت آتك اوستنده

ایصلانیرمی . یاغمور باشـلاینجه همان بر اوزنکی چالدم . بن قوش کبی منزله ایرشدیردی . » دیر . پادشاه متعجب اولوب امر ایدر . اوحیوانی باش‌طاوله‌یه باغلارلر . او اثنـاده ینه شکاره کیدرلر . پادشـاه اوآته بینر . بالتصادف ینه یاغمور یاغار . خواجه وسائرلری حیوانلرینی تپوب همان قرارگاهه ایریشیرلر. پادشـاه اوتنبل آت اوزرنده مکمل صورتده ایصلانیر . کیج وقت منزلکاهه واصل اولور. ایرتەسی‌کون خواجەیی چاغیرتوب تکدیرایدرك « سکا یاقیشیرمی.

خواجەنك البسەسنی آلتینه آلوب چیبلاق آته بینمەسیدر

بکا یالان سویلەدك . آلداتدك . بنی قیرده صوجوق کبی صیر صیقلام ایتدك . » دیدیکنده خواجه « جانم نه طاریلیورسین . سنك هیچ اذعانك یوقمی. اکرسنده بنم کبی البسـەکی صویوب آلتیکه آلەرق حفظ ایدەیدك . ویاغمور بیتدیکنده تکرارگینسه ایدك ایصلانمزدك. بنم کبی قوپ قورو البسەایله کلیردیك» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ بر صباح ایرکندن قاپوسنك اوکنده بر آرابه‌نك کندی وطنی اولان سیوری حصاره گیتمکده اولدیغنی خواجه ایشیدنجه همان یاتاقدن فیرلایوب کوملکجه آرابه‌یه آتلار. خواجه محترم ومظنه‌دن بر ذات اولمغله ایشینه قاریشمزلر. کویه یاقلاشدیقلرنده آرابه‌جیلر بر آدم قوشدوروب خواجه افندینك گلمکده اولدیغنی خبر ویررلر. بوتون کویلی قارشی چیقوب خواجه‌یی چیریل چیپلاق گورورك « افندی. نه در بو حال. » دیه حیرتله سؤال ایله‌مه‌لریله خواجه رحمة الله علیه « سزی پك سودیکمدن البسه گیمه‌سنی اونوتدم. » دیمشدر.

خواجه‌نك چیپلاق سیوری حصاره گیتدیکیدر

﴿ لطیفه ﴾. خواجه‌نك ایری وهیبتلی بر اوکوزی اولوب پای کبی قوجه‌مان ایکی دانه بوینوزی وار ایمش. هرزمان حیوان خرکله‌دن صاینه‌رق

عودت ایلرکن ایکی بوینوزینك آراسینه بینمکه خواجه‌نك ایچی تیتر ایمش . کندی کندینه « آه شونك ایکی بوینوزی آراسینه اوتورسه‌م اللرمله بوینوزلرندن طوتوب برجولان ایله‌سه‌م . » دیه خولیالر قورارمش . برکون اوکوز حولیده یاتارکن خواجه فرصتدر دیوب اوصولجه اوکوزك آلنینه اوتورور . اوکوز فنا حالده خویلانوب خواجه‌یی قالدیریر ، یره چالار . خواجه بینی اوزینه تکرمکر

خواجه‌نك اوکوزك ایکی بوینوزی آره‌سینه بینوب دوشمه‌سیدر

یووارلانوب دوشر ، عقلی باشندن کیدر . اورانده ییغیلیر قالیر . قاریسی کلوب خواجه‌یی اوحالده گوروبجه هلاك اولمش صانیر ، آغلامغه باشلالار . بر زمان صوکره خواجه گوزلرینی آچوب قاریسنی آغلار گورنجه « آغلامه قاریجغم . واقعا خیلی زحمت چکدم آما هله آرزومه نائل اولدم یا . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برقاچ طلبه‌یه راست گلوب « بویورك ، بزه گیده‌لم . » دیه أوك قاپیسنه قدر گتیرر . « سز آزبجق بوراده طورك » دیه ایچری گیروب حرمنه بر بهانه ایله قاپی اوگنده‌کی سوخته‌لری صاومه‌سنی سویلر . حرمی قاپی آرقه‌سندن گویا بیلمه‌مزلکدن گله‌رك نه ایسته‌دکلرینی صوردیقدن صوگره « افندی یوق . » دیر . سوخته‌لر « آجانم . شیمدی برابر گلدك .

خواجه‌نك پنجره‌دن باشنی چیقاروب طلبه ایله محاوره‌سی

او بزی زورلادی گتیردی . » دیرلر . قادین خواجه‌نك خانه‌ده اولمه‌دیغنده اصرار ایدر . نزاعی آرتیریرلر . خواجه صبر ایده‌میوب پنجره‌دن باشنی اوزاته‌رق « به افندیلر . نه مجادله ایدوسیکز . بلکه قاپی ایکیدرده برندن چیقمش گیتمشدر . » دیر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك حرمی طوغوره‌جق اولور . ایسكمله اوزرنده بر ایكی كون اوتورور ، طوغوره‌مز . ایچریدن قادینلر « افندی بردعا ویا بر چاره بیلیرسه‌ك یابه‌لم‌ده چوجوق طوغسون » دیه‌لریله خواجه « بن اونك علاجنی بیلیرم » دییه همان بقاله قوشوب بر آز جوز آله‌رق طوغرو ایچری كیرر . وایسكمله‌نك آلتینه جوزلری دوكه‌رك « شیمدی اوغلان جوزلری كورور كورمز اوینامغه چیقار » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر كون حرمی مُغْذِیلك اولمق اوزره چوربایی سُفْره‌یه غایت صیجاق اوله‌رق قویار . بالاخره ینه كندیسی اونوتوب طولو قاشـنی همان معده‌یه ایندیرر . شدّت اضطرابدن كوزلرندن یاش كلیر . خواجه حرمندن سببسز آغلامه‌سنك وجهنی صورنجه « والدهم مرحوم ، بوچوربایی پك چوق سوَردی‌ده او خاطریمه كلدی . اونكچون آغلادم » دیر . خواجه‌ده خُرْمَتلیجه برقاشیق چوربایی یووارلامه‌سی عقبنده كوزلرندن یاش بوشانیر . حرمی « یا سكا نه اولدی . سن نه ایچون آغلایورسین . » دینجه خواجه « اوغورسز آنا‌ك اولوب‌ده سنك كبی نابكارك صاغ قالدیغنه آغلارم » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك مخدومی بر كون « بابا !. سنك طوغدیغكی بیلیرم . » دیر . حرمی اوغلانی پایلامغه باشلاینجه خواجه « به قادین ، نچون بِغَیْرِحق اینجیتیورسین . اوغلان عقللیجه‌در . بیلسه‌ده اولور . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر كون برعجمی بربره تراش اولور . بربر اوسطوره چالدقجه كسر ، متصل پاموق یاپیشدیریرمش . خواجه بر آره‌لق قاووغنه اوزانوب كیمك ایستر . بربر « افندی . دها یاریسی تراش ایدلمه‌مشدر » دیمكله خواجه « به حریف . سن باشمك یاریسنه پاموق اكدك . بیراق ، باری بن‌ده باقیسنه كتان اكه‌یم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر كیمسه‌نك باغچه‌سنده‌كی زردالی آغاجنه چیقوب زردالی یركن صاحبی كه‌ره‌ك « آغاجده نه ایشك وار » دییه صورار . خواجه

« بلبلم اوتیورم . » دیر . حریف « اوت باقهلم ، ایشیدهلم . » دیر . خواجه اوتمهیه باشلار . حریف اختیارسز کولهرك « بلبل بویلهمی اوتر » دیینجه خواجه « عجمی بلبل بو قدر اوتر . » دیمش .

خواجهنك زردالی آغاجنده اوتمهسی باغچه صاحبنك آشاغیدن حیرتله تعریض ایتمهسی

﴿ لطیفه ﴾ برگیجه آی آیدینلغنده خواجه قویودن صو چکهجك اولور باقارکه آی قویونك ایچندهدر . چیقارمق ایچون ایپه چنگل طاقوب صارقیتیر . تصادفاً چنگل برطاشه طاقیلیر . خواجه اولانجه قوتیله ایپی چکمکله چنگل قورتولوب خواجه صیرت اوستی دوشنجه باقارکه آی گوك یوزندهدر . « حمد وثنا اولسون ، چوق زحمت چکدم اما هله آیده یرینه گلدی . » دیمش .

روایت اولونورکه

خواجه مرحوم « نورالله قبره » هر علمده ماهر وهر فنده کامل ایمش . لکن طلبه کندیسندن درس رجا ایله‌دیکلرنده « قدوری اوقویه‌لم » دیرلرسه اوقوتور ایمش . باشقه برکتاب ایسته‌یه‌جك اولورلرسه اوقوتمز ایمش . بعض ارباب وقوف دیمشدرکه: خواجه‌قدوری اوقوتور ایکن کشف وکرامت صاحبی اولمش . قدوریٔ شریف اوقوتمغه وقف انفاس بویوردیقلرینك سرّ وحکمتی بو ایمش . رَحِمَهُ ٱللّٰهُ تَعَالٰى رَحْمَةً وَاسِعَةً .

خواجه نصرالدین مرحومك تربه‌سنك دیکر طرفدن کورونیشی

« لطائف خواجه نصرالدين » كتابنه ذيلدر

تخميناً بر عصر مقدم تعليق خطله يازلمش بر مجموعه‌دن منقولدر :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر آره‌لق قونيه‌ده بولونوركن بر طوَر احترازى ايله « غالبـا زوجه‌ك وفات ايله‌مش . » ديمشلر . « اولمه‌سـه‌ده ذاتاً بن اونى بوشايه‌حقدم » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه برگون اشكنى قوشدوروركن دوشمش . چوجوقلر « آ ... خواجه اشكدن دوشدى . » ديه صاراقه‌يه آلمه‌لريله خواجه « آچوجوقلر . دوشمه‌سه‌م‌ده ذاتاً بن اينه‌جكدم . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه طاغده‌اودون كسـوب اشكنه يوكلتمش . بالطه‌يى ، آباسنى مركبك اوستنه آتوب « بن طاغ يولندن گيده‌جكم [١] سن طوغرو يولدن گل . » ديوب گيتمش . أوه كلمش ، باقمش‌كه أشك كلمه‌مش . قاريسيله ـ اشك كلديمى ـ خير كلمه‌دى ـ ماشاءالله بن اشكدن اوّل كلمشم ـ يولنده محاوره‌دن صوكره بر مدت اشك كلمه‌يوب گجيكنجه « واره‌يم ، باقه‌يم . اشك نره‌ده‌قالدى » ديه‌رك طـاغه واصل اولور . باقاركه اشـك بيراقديغى يرده اوتلايور . اما اوستنده آبا ايله بالطه يوق . همان اشكك اوزرندن اودونى يقوب سمرى صالله صيرت ايدر . اشـكه‌ده خشم و عتابله خطاب ايدوب « سن حالا قوديغم يرده اوتلايورسـين . هايدى اويله ايسـه آبا ايله بالطه‌يى گتيرده سمريكى آل . » ديمش [٢]

---

[١] چونكه طاغ يولى يوكلى حيوان كچه‌جك صورتده منتظم دكلسـه‌ده ياياں آدملر ايچون كسديرمه اولور .

[٢] بوحكايه بالاده مختصر برصورتده كچدى . حالبوكه بودها اطرافلى ، دها مكمل يازلمش . هم ده « سن حالا قوديغم يرده اوتلايورسين . » مثل مشهوريمزك منشـأ نى‌ده كوستريور . اونكيچون بونك‌ده تحريرى مناسب كورولدى .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك اشكی أولمش . قاریسی « بر اشكه محتاجز . هایدی پازاردن بر اشك آل » دییه الینه آلتی غروش ویرمش . خواجه پازاردن آلدیغی اشكك یولارینی چكوب آردینه باقمه‌دن یولینه دوام ایدركن ایكی كلخان بكی سوزله‌شوب یاواشجه اشكك یولارینی صییرلر . بری اشكی پازاره گوتورور . پاره‌سنی پایلاشمق اوزره صاتار . دیگری یولاری باشنه گچیروب خواجه ایله برابر خانه‌نك قاپوسی اوكنه گلیرلر . خواجه آردینه دونوب‌ده اشك یرینه بر آدم گورونجه فوق‌العاده شاشالار . « باقه‌ك آ ، آیول . سن نه‌جیسین . » دینجه هین اوغلی سوموكنی چكه‌رك ، گوزلرینی بوزه‌رك ، سینه‌ده حزین بر طور ویروب « آه افندم ، جاهللك . ناصلسه آنامك حضورنده بر اشكلك ایتدم . آشیری درجه جانی یاقدم . والده‌م‌ده [دیلرم اوغلان اشك اوله‌سین] دییه انكسار ایله مكله درحال اشك اولدیم . بنی پازاره گوتوروب صاتدیلر . سز آلدیكز . سزك یمن و بركتكزله شیمدی آدم اولدیم . » دییه خواجه‌یه بر چوق تشكرلر ایله‌مش خواجه‌ده « هایدی بر دها اویله كلخانیلك ایله‌مه . » یولنده نصیحت ایله‌یوب صالی ویرمش . ایرته‌سی گونی تكرار اشك آلمق اوزره پازاره وارمش . باقمش كه دونكی آلدیغی اشك ینه جانباز النده طولاشیور . خواجه همان مركبك قولاغنه اگیلوب گوله‌رك « گیدی كوفنه خور . غالبا سوزیمی دیكله‌مه‌یوب والده‌كی ینه طاریلتمشسین . » دیمشدر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك خانه‌سنه خیرسز گیرمش . خواجه گوروب یوك ایچنه صاقلانمش . خیرسز خانه‌یی یوقاریدن آشاغی آرامش ، چاله‌جق بر شی بوله‌مامش . « عجبا یوكده برشی وارمی . » دییه قاپوسنی آچنجه گورور كه خواجه آیاقده طورویور » خیرسز خلجاننده شاشیروب « بورده‌میسكز . » دیكله خواجه « أوت . سزدن حجابمدن بورایه صاقلاندم . چاله‌جق برشی بوله‌مادیغكزه غایب اوتاندم . » دیمش .

---

[١] توفیق بكك (لطائف خواجه نصرالدین) نده‌ده واردر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه خانه‌سی ایچنده یوزوك غائب ایتمش ، بوله مامش . چیقمش قاپوسی اوکنده آرارکن قومشوسی سؤال ایدوب ایچریده یوزوك غائب ایتدیکنی آکلاینجه « او صورتده ایچریده آراسه‌ڭ آ . » دیمکله خواجه « ایچریسی پك قارا کالق‌ده اونکچون بوراده آرایورم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه چیفت سوررکن قایش قیرلمش . باغلایه‌جق برشی بوله‌مایوب باشنده‌کی صاریغی اوچ قات ایدرك باغلامش . اوکوز زورلاینجه درحال صاریق اوزولمش . « باقیندی دودوکم ، قایش نه‌لر چکر . » دیمشدر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه دلیقانلیلغنده بر بوستانه کیروب قاوون قوپاریرکن [٢] بکجی کوروب اوزاقدن هایقیرمش . « هی ! .. اوراده نه‌ایشڭ وار .. چیق بوستاندن ! . » دیمش . خواجه‌ده « بویوك آبدستمی بوزیورم » دییه جواب ویرمش . حریف کلوب « هانی‌یا قباحتك . » دیینجه اوراده بر تازه صغیر ترسی وارمش اونی کوسترمش . بکجی « بره هی آدم . او صیغیر ترسیدر . » دیینجه خواجه « یاسن راحتله آدم کبی ترسله‌مکه بیراقدکمی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مملکتنده قاضی ایمش . بر حریف فریاد ایدرك « طانبوریمی چالدیردم ایدی . [٣] چارشیده فلان آدمك الده بولدم . بکا آلیویریکز . » دیدی . خواجه دخی محضر ایله حریفی کتیرتوب سؤال ایله‌دکده « بوطانبوری بن دیار آخرده صاتین آلدم . » دیدی . خواجه شاهد ایسته‌یوب حریف کتیردیکی شاهدلری حضوره چیقاردی . خواجه « آغالر . سز نه‌یه شاهدسکز » دیینجه شاهدلر « بوطانبور بو آدمکدر . اوست پرده‌سی قیریقدر .

[١] (لطائف لامعی) ده دخی مسطوردر .

[٢] اناطولینك عادات قدیمه‌سندندرکه یمیش ، بوستان نمیلندن شیلره اهمیت ویرمزلر . صاحبنه طانیشمه‌دن برینك باغچه‌سنه کیروب قوپاریرلر . بر قابه طولدوروب کوتورولمزسه نه‌قدر ینلسه بأس کورولمز . اکثریا باغچه صاحبلری سس چیقارمز اما بعضلری‌ده سویله‌نیر .

[٣] طانبور ـ آناطولیده اوچ تللی وبرآرشین قدر بوینده طانبور یاوروسنه اطلاق ایدرلر . بعضاً آلتی تللی‌ده اولور . فارسیده (سه‌تا) و(ششتار)دی . (جوره) دخی دینیلیر . الیوم (طانبوره) دیرلر .

بورمه‌لری غایت گوشککدر . وآلتی تللیدر . » دیه‌ادای شهادت ایدوب فی‌الواقع عینی ظهور ایتمکله طانبوری مدعی‌به حکم ایده‌جکی وقتده ذی‌الیَدْ [١] « بوشاهدلر تزکیه [٢] اولونسون . زیرا بری اوغلان پزه‌وَنکیدر ، بری عورت پزه‌ونکیدر . » دیه جرح ورد ایتمك ایسته‌مکله خواجه « به هی آدم . تزکیه‌یه نه‌حاجت . طانبور دعواسنده بوشاهدلردن اعلاسی اولمز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجانك اکسه‌سنه بر حریف بر سپلله اورمش خواجه آرقه‌سنه دونوب باقینجه « عفو ایدرسیکز . سزی تکلیفسز دوستلرمدن برینه

خواجه‌نك قاضی‌یه بر سپلله عشق ایله‌یوب جزای نقدی‌یی صایشدیغیدر

بکزتدم . » دیمشسه‌ده خواجه یاقه‌سنی بیراقمایوب سوروکله‌یه‌رك محکمه‌یه

[١] ذی‌الید ـ دعواده مدخلی اولان یعنی دعواجی .
[٢] تزکیه ـ شاهدك طوغرو ، تمیز آدم اولدیغنی آراشدیروب تحقیق ایتمك .

کوتورمش. قاضی‌یه شکایت ایتمش . مگر او حریف قاضینك احبابی ایمش . قاضی حریفی احضار ایدوب « هایدی خواجه . سن‌ده بوکا بر سیلله اور . » دیمش . خواجه راضی اولمامش . قاضی « اویله ایسه خواجه افندی حقك بر آقچه‌در . هایدی افندی جزای نقدی اولمق اوزره بر آقچه گتیر . خواجه افندی‌یه ویره‌لم‌ده ارضا ایده‌لم » دیه‌رك حریفی آشیرمش . خواجه ساعتلرجه بکله‌یوب حریفك صاووشدیرلدیغنی آکلاینجه قاضینك طالقینلغندن استفاده ایدوب « یاستار » دیه‌رك بوینینه کوندانه بر سیلله عشق ایتمش و « افندی حضرتلری بنم دها زیاده انتظاره وقتم یوق . او بر آقچه‌یی او آدمدن سن آل » دیه‌رك صاووشوب گیتمشدر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه تیمورلنك دیمش که « خواجه بیلیرسین که خلفای عباسیه‌دن هر برینك عنوانی کیمی موفق بالله ، کیمی متوکل علی الله ، کیمی معتصم بالله هپ بویولده ایدی . بنده اونلرك میاننده کسه ایدیم ، بنم عنوانم نه اولوردی . » خواجه درحال دیمش که : ای صاحبقران . هیچ شبهه ایتمه‌یکز که سزککی محقق صورتده « نعوذ بالله » اولوردی [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه « قاریکزك عقلی ضایع اولمش » دیمشلر . خواجه براز تأمل وتفکره وارمش . « نه‌دوشونیورسین » دیه صوردیقلرنده « بزم قارینك اصلندن عقلی یوغیدی . عجبا نه‌سی ضایع اولدی . اونی دوشونیورم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه قاریسنی بوشامق ایچون محکمه‌یه وارمش . قاضی « قاریسنك ، باباسنك اسملری ضبط اولونسون » دیمکله خواجه‌یه صوردیقلرنده « بیلمم » دیمش. قاضی « قاچ سنه‌لك زوجه‌کدر » دیه سؤال ایدوب خواجه‌دن

---

[١] بوحکایه (حکایات ودادی) ده دخی مسطوردر .

[٢] بوحکایه (سلطان محمودله سعید افندی) میاننده جریان ایلدیکی مروی ایسه‌ده مأخذیز لااقل برعصر مقدم (نصرالدین وتیمورلنك) ه عطفله حکایه ایتمش . استانبولده علیه‌دن برذاتك مجموعه‌سی اولدیغی ظن غالب اولان اوذاته دیمك‌که لااقل دها یاریم عصر اول‌ری‌یه عائد برکیمسه طرفندن بویله نقل ایدلمشدر . والله اعلم .

« بر قاچ سنه اولدی » جوابنی آلمغله « به آدم . سنه‌لردن بری انسان قاریسنڭ آدینی اوگره‌نمزمی . » دینجه خواجه « مرادم گچینمك دگل که آدینی صورەیم دیمشدر [١]

❋ (لطیفه) ❋ خواجه طام آقتاریرکن بردینجی « آزیجق آشاغی‌یه بویورڭ سزکله بر صحبتم وار . » دییوب خواجه آشاغی اینجه حالنه آجیندیره‌جق بر مقدمه‌دن صوڭره صدقه ایسته‌مش خواجه الندن طوتوب عزت واکرامله طامه چیقارمش « الله ویره قوزم . » دیمش .

❋ (لطیفه) ❋ خواجه‌یه زوجه‌سی ایپلك پیشیرمك ایچون کولخان کولی ایصمارلامش . الینه‌ده بر طوربه ویرمش . بر هفته‌در کولخان یانمه‌دیغندن کول بوله‌مامش . یولده گلیرکن یانغین یرنده براز اَکسَنر بولوب طوربه‌یه قویمش . اوه گلوب قادین « نه‌لر گتیردیگمی » دینجه خواجه طوربه‌یی الینه طوتشدورمش . قادین آلوب دمیر شیقیرتیسنی ایشیده‌رك سیلکمش ، اکسرلر دوکولمش . قادین کمال حیرتله « بو نه افندی . » دینجه خواجه « به جاهل قاری . سنك اوگا عقلك ایرمز . اوقور یازارلر آره‌سنده [اکثر ایچون حکم کل واردر .] [٢] دییه برقاعده واردر . دیمك‌که اکسرده کولڭ یرینی طوتار [٣]

---

[١] معلومدرکه علی الخصوص طاشره‌ده زوج زوجه بربرلرینك آدینی اصلا چاغیرمزلر . اوائل تأهلده بر ایکی دفعه اسملری ذکر اولونورسه‌ده صوکره اونوتولور ، کیدر .

[٢] (اکثر ایچون حکم کل واردر) یعنی هرهانکی شیئڭ اکثریسی برنقطه‌ده متفق ایسه جمله‌سی او نقطه‌ده متحددر دییه حکم ایدیله بیلیر . هرهانکی قومك اکثریسی بر فعلده ، بر اعتقادده ، بر اعتیادده متفق ایسه هپسی اونلری مروجدر دیه حکم اولونه بیلیر ـ املاده (اکثر) ایله (اکسر) ، (کل = هپ ، جمله ، همه) ایله (کول = رماد ، خاکستر) آراسنده فرق‌وار ایسه‌ده تکلمده بالطبع فرقی اولمز . برده لطائفده نکات ادبیه‌ده او قدر اینجه اله‌نوب صیق طوقونمز . خواجه (اکثر ـ اکسر . کل ـ کول) آراسنده برمناسبت جزئیه بولمش ، بو سوزی صرف ایتمش . ایشته او قدر . والعهدة علی الراوی .

اکسر — طوغروسی (یك‌سر) درکه دوز باشلی دمیر چیوی دیمکدر . چاتال باش چیوی دکلدر .

[٣] توفیق بکك نشر ایله‌دیکی (لطائف خواجه نصرالدین) ده مسطوردر .

[صوكره قادين نه ديمش ـ بالطبع حيران حيران برمدت افندينك يوزينه باقديقدن صوكره ايكى طرفنه باشينى صالالامشدر .]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه كيجه يارسى قاريسيله قونوشـوركن بر آياق پاطيرتيسى ايشتمش . صوصوب ديكله‌مكه باشلامش . اواثناده خواجه‌نك اوغلاغى مه‌له‌مش خيرسيزلر ديمشلركه : بوكيجه اليمزه بركله‌پير كچمه‌دى . بارى شوخواجه‌نك أوينه كيره‌لم . اويقوده ايكن باصديروب خواجه‌يى اولدوره‌لم . اوغلاغينى‌ده كسـوب ييه‌لم. قاريسنى‌ده قاچيره‌لم. مالينى‌ده اوغورلايه‌لم. او اثناده خواجه خيزلى‌خيزلى اوكسوروب كورولتى پاطيرتى ياپمش ، خيرسيزلر قاچمش. قاريسى « غالباقورقوكدن اوكسورديك ، پاطيرتى ياپديك » ديينجه خواجه ديمش كه : اويله‌يا . سكا كوره نه وار . اونك اوراسينى اوغلاقله بكا صور .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه خانه ياپديرمق ايچـون بر معمار كتيروب حريف « شـورايه بر اوطه ، شورايه بر صوفه ، بورايه بر كيلار ياپه‌لى » ديه آشـاغى يوقارى كزركن اوصورمش. خواجه« بوراجغه‌ده بر آبدستخانه ياپه‌لى»ديمش [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌يه يوز ياشـنده آدمك چوجوغى اولورمى . » ديمشلر . « ييكيرمى ، اوتوز ياشنده تازه قومشولرى اولورسه اولور . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك قومشـوسى بر قازان چالديرمش . برينك النده بولنوب خواجه‌يى شهادته كوتورمش . قاضى بوقازان بومسلمانك اولديغنى سن بيليورميسين » ديه خواجه‌يه صورديقده « أوت . كيل قوطولنى [٢] زماننده برى بيليرم. بونك النده بويومشدر . » ديمشدر .

---

[١] بو حكايه باشقه‌لرينه‌ده عزو ايديلير .

[٢] (كيل) فارسى (گِل) كاف فارسينك كسرى ولامك سـكونيله تلفظ ايديله‌ن كلمه‌دن تورکجه‌مزه منقول اولوب فى‌الاصل چامور ديمكدر . بوراده مقصد بر نوع ياغلى چاموردركه اسكيدن ساده ويا ايچنه گل، مسك ، عنبر قاريشديره‌رق قاليپ ياپارلردى . صابون يرينه قوللانيرلردى . حالا اناطولى ايچريلرنده قوللانيرلر . (كيل قوطوسى) حمام طاقيمى ايچنه باقيرقوطو ايچنده صابون مقامنده كيل قورلردى . ايشته اوقوطودر . اغنيانك كوموشـدن بيله اولوردى . كل ايله قاريشديرلمش كيل قالبى حقنده سـعدينك : (گلى خوشبوى‌در حمام روزى رسيد ازدست محبوبى بدستم) منظومه‌سى پك مشهوردر . بو (كيل) برنوع ياغلى توپراق معدنى اولمغله بعض آدملر ، على الخصوص حامل قادينلرم تلاسى اولوردى .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه دکیز کنارنده غایت صوصامش. ناچار برمقدار ایچمش، حرارتی تسکین اولمه‌دیقدن باشقه بوغازی یانوب معده‌سی آللاق بوللاق اولمش. براز ایلری کیدوب برطاتلی صو بولمش. قانه قانه ایچمش. وطاقیه‌سنی طولدوروب کوتورمش، دکیزه دوکمش. « بیهوده کوپوروب قابارمه. بوشـنه عالمه عظمت صاتمه. ایشته صو دیدیکك بویله اولور. » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه «جنازه‌یی گوتوررکن تابوتك اوکنده‌می بولونمه‌لی، آردینده‌می. » دیمشلر. « ایچنده بولونمایك ده نره‌سنده بولونورسه‌کز بولونك » دیمش [١]

﴿ لطیفه ﴾. خواجه مرحوم برایش ایچون بروسه‌یه کلیر. دوازده اوقدر اوغراشیر، ایشی اولماز. بریسی « اکرصباح نمازینی قرق کون اولوجامعده محراب یاننده قیلارده قرق برنجی کون مناجات ایدرسه‌ك ایشك اولور » دیر. خواجه بویله یاپار. ینـه مقصودینـه موفق اولماز. برصـباح ده اولوجامع جوارنده (کوچوك مسجد)، کیدر، عقیب صلاتده صدقله مناجات ایدر. بحکمة الله تعالی ایشی اولور. همان (اولوجامع) ه کلوب بویوك قاپودن ایچری کیره‌رك بلند آوازله « یازقسکا. اوغلك قدر اوله‌مادیك. » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾. خواجه برکون قالافات یریـنه کلوب آتش یاقه‌رق کمی به‌نه یاپدقلرینی صورمش. « فونده یاقار، زفت سوررلر. کمی سرعتلی یورور. » دیمشلر. خانه‌سنه گلدیکنده اشکینك آیاغنی کوستکله‌یوب فونده چالیسنی یاقه‌رق طوتوشدیردیغی گبی اشك کوستکی قیره‌رق روزکار کبی قاچمش. خواجه «کیدی اشك. دها زفت قطران سورمه‌دن باق نصل قوشیور. » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ براوزون یولجلق اثناسنده خواجه غائب اولمایه‌یم دیه بلینه برقاباق باغلامش. یولینه دوام ایتمش. منزلك برنده بر مُعَذِب اوصوجلی قاباغی

[١] بوحکایه پك اسکی کتابلرده ظرفای اسلافه اسناد اولونمشدر.

آلمش كندى باينه باغلامش. ايرته‌سى كونى بلى قاباق باغلى آدمى خواجه اوكنده كوربجه شاشالايه‌رق «بن شو آدمم اما عجبا كنديم كيم.» ديمشدر. [١]

﴿لطيفه﴾ خواجه أو ياپديريركن دولكره دوشه‌مه تاخته‌لرينى طاوانه، طاوان تاخته‌لرينى دوشه‌مه‌يه ميخلامه‌سينى سويله‌مش. دولكر سببنى سؤال ايدنجه «ياقينده تأهل ايده‌جكم. انسان اَوله‌نجه اَوِك آلتى اوستينه كلير ـ ديرلر، ايكى مصرفى بر ايده‌يم.» ديمشدر.

﴿لطيفه﴾ خواجه‌دن كوز آغريسنه علاج صورمشلر. «كچنده بنم ديشم آغريدى. چيقارمقدن باشقه هيچ بر علاج كار ايتمه‌دى.» ديمش. [٢]

﴿لطيفه﴾ خواجه تأهل ايتمش. بشنجى كونى بر چوجوغى اولمش. ايرته‌سى كونى همان الف جزؤى، جزو كيسه‌سنى، يازى طاقيمى كبى شيلر كتيروب قونداغك باشى اوجنه قويمش. «افندى. شيمديدن بو نه اوله‌جق.» دينلره «طوقوز آيلق بولى بش كونده قطع ايدن هانده ايسه بر قاچ كونه قدر مكتبه باشلار. حاضر پاره‌م واركن لوازمنى دوزدم.» ديه جواب ويرمش.

﴿لطيفه﴾ خواجه‌نك آغاجه آصيلى اولان كوملكنى روزكار يره دوشورمش. خواجه «بزه بر قربان كسمك لازم كلدى.» ديه كندى كندينه سويلنمش. حرمى سببنى سؤال ايله‌ديكده «يا معاذالله ايچنده بن بولونه‌يديم.» ديمش.

﴿لطيفه﴾. خواجه بر كون «قارايله اكمك يمه‌سينى بن ايجاد ايله‌ديم اما بن‌ده بكنمه‌ديم.» ديمش

﴿لطيفه﴾. خواجه‌يه «صباح اولنجه خلقك كيمى اويانه، كيمى بويانه كيدر، اونه‌دن.» ديه صورمشلر. «اكر هپسى بر طرفه كيتسه‌لر دنيانك موازنه‌سى بوزولور، دَوريلير.» ديمش [٣]

[١] بوحكايه‌ده بوكا ياقين برصورتده مشهور (هبنقه)‌يه اسناد اولونمشدر. برچوق كميكارى برابيه ديزمش‌ده بوغازينه آصمش. بونكله كنديسنى بيليرمش. حمامده چيقارمش باشقه بريسى طاقوب قارشيسنه كچمش. هبنقه حيرت ايدرك (بوبن اما بن كيم) ديه بون‌بون بقرمش. وانما هبنقه‌يه‌ده ياقيشير.

[٢ـ٣] بوحكايه‌لر پك اسكى آدملره اسناد ايدلمش اولمق اوزره كتب قديمه‌ده مسطوردر.

﴿ لطيفه ﴾ . خواجه مرحوم باغ ديكنلری كوروب نه‌یاپدقلرینی صورار .
« چوبوق دیکیورز . یارین اعلا ، لطیف صالقیم صالقیم اوزوملر ویره‌جك . »
دیرلر . خواجه بر آز دوشونوب باغجیلره « قوزوم . بنی‌ده دیکیکز . باقه‌لم ،
بن نه چشیت یمیش ویریرم . » دیمکله باغجیلر همان « پکی . » دییوب خواجه‌یی
بلینه‌قدر طوپراغه گومرلر . کندیلری بر آغاجك آلتینه چکیلوب یمك یمکله
مشغول اولورلر . ایلك بهار اولمغله خواجه ایجه اوشور . قارنی‌ده آجیقیر .
همان چابالانه ، چابالانه هزار زحمتله یردن چیقوب باغجیلرك یانینه کلیر . باغجیلر
« خواجه افندی . نه‌یه یرکده طورمه‌دیك . » دیدکلرنده « واللهی برادرلر .
طوغریسنی ایسترسه‌کز . یریمی سومه‌دیم ، طوتمادیم چیقدم . » دیمش

عرفادن برذاتدن مسموعدرکه :

نصرالدین خواجه تیمور حضورنده ایکن بر سپاهی بی سرخوشدر دییه کتیرمشلر . « اوچ یوز دکنك اورك » دیمش . خواجه تبسم ایتمش . تیمور غضب ایدوب « بش یوز دکنك اورك » دیمش . خواجه قهقهه ایله کولمکه باشلامش . تیمور هنوز اوجاقدن چیقمش کبی یکپاره آتش کسیلوب « شیمدی سکزیوز دکنك اورولسون » دیینجه خواجه‌نك سیکیرلری کوشه‌یوب قاصیقلرینی طوته‌رق صاللانه صاللانه ماقاره‌لری قوپی ویرمشدر. تیمور ایسه اوفکه‌سندن ظیب ظیب صیچرایه‌رق « بره شریعت خائی . دکیرمن قدر صاریغکله هم بنم اجرا ایله‌دیکم حدّ شرعی‌یی استخفاف ایلرسین . هم‌ده بنم کبی جهانی زانغیر زانغیر تیتره‌تمش برجهانکیر جبارك حضورنده بولونیورسین. صوکره‌ده نه‌دهشتلی قتورسز بر یورکه مالکسین که حالا کولیورسین . » دیینجه خواجه دیرکه : طوغروسین . ایشك اهمیتنی بیلیرم . سنك‌ده نه‌یامان برخونخوار اولدیغکی تماميله تصدیق ایدرم . فقط نه فائده شوکا شاشیورم‌که یا سن رقم بیلمه‌یورسین . یا بزم کبی اتدن ، کمیکدن مخلوق اولمایوب آدك کبی جسمك‌ده دمیر اوغلی دمیردر . هله حمایت ایتمك ایسته‌دیکك شریعت غرّادن هیچ خبرك یوق . سکسان دکنك نره‌ده ... سکز یوز دکنك نره‌ده . امر ایتمك یك قولای فقط بو‌ینیرمی . نه اولور ، زحمت آلسه‌ك‌ده ویره‌جکك امر ؛ قابل اجرامیدر ، دکلمیدر . بر پارچه‌جق دوشونسه‌ك .

(مناقب شیخ کلشنی قدس سره) ده بالمناسبه یازلمشدرکه :

خواجه‌یه شهر خارجنده شدتلی بر وهم عارض اولوب « اولدم . » دییه کندندن کچمش بر خیلی زمان بکله‌مش ، بکله‌مش . هیچ بر کلوب کیدن جنازه‌سنی قالدیرمغه تشبث ایدن اولمامش . فوق‌العاده آجیقمش . خانه‌سنه کیدرك ناصل اولدیغنی، نره‌ده وفات ایتدیکنی قاریسنه آکلاتمش . ینه محل وفاتنه چکیلوب کیتمش . زوجه‌سی‌ده صاچلرینی یوله‌رق ، قان آغلایه‌رق

قومشولره قوشار . خواجه‌نك صحراده بردن بره وفات ایله‌دیكنی ، جنازه‌سی میدانده قالدیغنی سویلر . قومشولر پك محزون اولوب « خانم . نه زمان وفات ایتمش ، نره‌ده اولمش ، كیم خبر ویردی . » دیدیكلرنده قادین دیركه : غریب خواجه‌نك كبی وار . كندیجكزی اولمش . ینه كندیجكزی گلدی ، خبرویردی . صوكره مرحوم اولدیغی بره ینه چكیلوب كیتدی [۱]

(لطائف لامعی) دن منقولدر :

(شیاد حمزه) [۲] نامنده عارف كامل و سالك واصل كچینیر بر درویش ملامت كیش بر كون خواجه مرحومه « به هی خواجه بو عالمده كارك همان مسخره‌لقمیدر . بر هنرك وارسه كوستر . و بر كمالك وار ایسه مستفید ایله . » دیر . خواجه صوراركه : سنك كمالانك نه‌كبی شیلردر . انسانلره نافع نه‌یولده بر فضیلته مالككسین‌ه‌شیاد دیركه : بنم هنرم چوقدر . كمالاتمه نهایت یوقدر . هر كیجه بوعالم عناصردن كچرم . برنجی گوكك سرحدینه قدر اوچارم . منازل آسمانده خرامان اولورم . عجایب ملكوته نگران اولورم . خواجه دیركه : حمزه ، حمزه . هیچ او اثناده یوزوكه غایت یومشاق یلپازه گبی برشی طوقونورمی . شیاد سفسطه‌لریمی یوتدوره‌جغم سوینجیله « بلی خواجه افندی . » دیینجه خواجه دیركه : ایشته او بزم اوزون قولاغك قویروغیدر

ینه مذكور كتابدن : خواجه برمزارلقده صویونوب گوملككندن بیتنی تمیزله‌یورمش . او اثناده شدتلی بر روزكار چیقوب گوملكی آلیر كوتورور . خواجه كوملكك آردینه دوشر . كاه قوشار ، كاه‌دوشر . او اثناده بر قاچ آتلی چیقه كلوب بر شخص عجیب عریانك تنها مزارلقده طاشدن طاشه سكدیكنی كوروبجه كندیلری قورقار ، آتلری اوركر . بومعذبلكك انتقامنی چیقارمق

[۱] بورایه بر خیلی حكایاتنی نقل ایتدیكمز یازمه مجموعه‌ده‌دخی بوحكایه طرز دیكرده مسطوردر .

[۲] شیاد = مرائی . مشوارنی ، اطوارنی ، كفتارنی اصحاب سیر وسلوكه بكزه‌توب ساده دللری اغفال ایدن نابكاردر .

ایچون خواجه‌نك اوزرینه هجوم ایدرلر. « بره حریف خورتلاق گبی [١] بوراده نه‌یاپیورسین. » دیرلر. خواجه جواباً « آی اوغول. بن اهل قبوردنم. ذاتاً دنیانی ابدیاً سزه ترك ایتمشم. شورایه بر آبدست بوزمغه چیقمشدم. شیمدی همان ینه مزاریمه کیره‌جکم. بنم دنیا خلقیله ایلیشکم یوقدر. » دیه‌رك اللرندن یاقه‌یی قورتارمشدر.

بعض یاران کرامدن منقولدر که: بالجمله عرفا و حکما مثللی خواجه مرحومك دخی معصوم چوجوقلر له باشی غایت خوش ایمش. آقشهر چوجوقلری اکثریا خواجه‌نك اطرافنی آلیرلر. طاتلی طاتلی صحبت ایدرك کولوشوب اوینشیرلر، خوش وقت گچیریرلرمش. کندیلرینه کوره برمشکللری اولسه ینه خواجه مرحومه قوشارلرمش. ینه بوقبیلدن اوله‌رق بر کون جوز آلمشلر تقسیمنده اختلاف ایله‌مشلر. خواجه مرحومه گلوب « شو جوزلری بزه تقسیم ایدی ویر. » دیه‌رلریله خواجه « الله تقسیمی می ایسترسیکز، قول تقسیمی می. » دیه صورمش چوجوقلرك صفای سینه‌لرنده عموماً « الله تقسیمی. » منجلی اولمش. اویله ایسته‌مشلر. خواجه دخی اطفال میاننده دیله‌دیکنه ایکی آووجنی طولدوره‌رق ویرمش، کیمیسنه بر قاچ دانه، بعضیسنه‌ده بردانه ویروب بر قاچ چوجوغه هیچ ویرمه‌مش. چوجوقلرك بالطبع بوعجیب تقسیمه عقللری ایرمه‌یرك « خواجه افندی بو ناصل شیدر. » دیه‌رلریله خواجه مرحوم بویورمش که: یاورولرم یابانه گیتمه‌یلم. شوراده کندیمزدن پای بیچه‌لم. باقیکز شو (بدیع‌الدین) افندینك پدری غایت زنکیندر. شهرمزك اك ایلری کیدن اشرافندندر. صوکره عائله جهتندن‌ده بختیاردر. چولوغی چوجوغی اکسیك دکل. هم‌ده هپسی صاحب کمال و جمالدر. شو یانده‌کی مینی مینی سنان‌الدینك باباسی ایسه غایت فقیردر. عائله‌جه‌ده راحتسز. بونکله برابر کندیسی‌ده سقط. پك آز چالیشه‌بیلیر.

[١] خورتلاق = کویا جنازه‌سنك اوستندن کدی آتلامق کبی بعض اسبابدن طولانی اولو قبرنده دیریلیر، جادی وخورتلاق اولورمش. احیاناً مزاردن چیقار. تورلو تورلو قوچ ایشلر یاپارمش.

زوجه‌سی کندیسی خسته ، چکه‌سی صاغلام . شوقارشیده‌کی (حسام‌الدین) ك عائله‌سی‌ده باشقه تورلو . دیکرلری‌ده هیچ بری برینه اویمز . خواجه‌کزك حالی ایسه عمومندن آیری . ایشته الله تقسیمی بویله اولادلرم .

الله تعالی‌نك الطاف و احسانه حدو پایان یوقدر . قوللرینه عقل و اذعان ویرمش . خیر وشری ، نفع وضرّی‌ده کوسترمش . احسان ربانی اولان عقلی ، علمی ، تجربه‌سنی ، حواس و قواسنی حسن استعمال ایدن انواع الطاف الهیه‌یه مستغرق اولور . حسن استعمالك یولنی بیله‌مه‌ین محروم قالیر . تقسیم الهیده تفاوت دخی بوجهتدن حصوله کلیر . والله اعلم . [١]

مرویدرکه : بر صباح خواجه قاپیسندن چیقارکن یتیشیك قومشوسی تصادف ایدرك « آمان خواجه افندی . مراق ایتدم . بوصباح سزده تلاشلی ، حیزلی حیزلی لاقیردیلر ایشیتدم . صوکره‌ده برگورولتی اولدی . او نه‌ایدی . دیمکله خواجه مرخوم ناخشنود بر صورتله « بزمکی ایله بر آز آتیشدق . صوکره‌ده قادین حدته‌نوب جبه‌مه بر تکمه آتنجه جبه‌م نردباندن آشاغی یالدیر کولدور دوشدی‌ده او ایدی . » دیوب قومشوسی « جانم خواجه‌افندی . هیچ جبه گورولتی یاپارمی . » دییه اصرار ایدنجه خواجه « صوص آجانم . نه زورلایورسین . ایشته ایچنده بن‌ده وار ایدم . » دیمشدر [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیجه زوجه‌سیله حسبحال ایله‌رکن « صباح هوا یاغمورلی اولورسه اودونه ، اولمزسه چیفته کیده‌جکم » دیمش . زوجه‌سی « افندی { ان شاء الله } دی . » دیمش . سائقهٔ بشریتله « نه حاجت . ایکیدن خالی دکل . برندن برینی یاپه‌جغم » دیمش . صباحلایین شهردن طیشاری چیقنجه بر سورو سپاهی [٣] یه راست کلوب « بری گل دایی . فلان قصبه‌نك یولی نره‌ده‌در . »

[١] بو حکایه توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (خواجه نصرالدین) ده دخی مختصراً مسطوردر .

[٢] (تورکجه‌قابا لسان) رساله‌سنده و (لطائف نصرالدین) جزؤلرنده‌ده مسطوردر .

[٣] دولتدن (اولوفه == علوفه) یعنی معاش آلیر بر قسم عسکر ایدی .

دیمشلر. خواجه قیدسزجه « بیلم » دیمش . تربیه‌سز ، خشن عوانلر خواجه‌یه سس چیقارمغه مهلت ویرمه‌یوب برقاچ سیلله توقات ایندیره‌رك « سنی گیدی شویله بویله . یورو ، دوش اوگومزه . بزی گوتور . » دیه‌رك یایان قوشه‌قوشه اوگلرینه قاتمشلر . یاغمورده یاشده اونلری قصبه‌یه ایریشدیرمش . کندیسی گیجه یاریسی خسته ومجروح اوله‌رق اولومجیل برحالده خانه‌سنه عودت ایله‌مش . قاپویی چالمغه باشلامش . قاریسی « کیمدر او ... » دیینجه « آچ قاریجغم . بنم انشاءالله . » دیمشدر .

خواجه‌نك سپاهیلر اوگنده قوشدیغیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه تیمورلنك ایله حمامه گیرمش . تیمور « بن قول اولسه‌م قاچ آقچه ایدردم . » دیه خواجه‌یه صورمش خواجه « اللی آقچه » دیمش . تیمور شدتله « به اذعانسز . یالکز بلمده‌کی فوطه اللی آقچه دگر . »

دیینجه خواجه فتورسز بر صورتده « بن‌ده ذاتاً فوطه‌یه بهـا بچمش ایدم . »
دیمشدر . رحمةالله علیه [١]

خواجه‌نك امیر تیمور ایله حمامده چیپلاق محاوره‌سیدر

[١] بوحکایه مشهور (اسـکندر نامه) صاحبی احمدی ایله (امیر تیمور) آراسـنده کچمش اولمق اوزره تذکره‌لرده مسطوردر . هرایکیسی‌ده تیمور معاصری ، هرایکیسی‌ده تیمور ندماسندندر . بز کوردیکمزی یازدیق . والعلم عندالله تعالی .

(تورکجه ـ قابا لسان) نامنده یکرمی، اوتوز سنه اول نشر اولونمش بر اثردن‌که (آثار سوزی ، بیلمجه ، مانی ، شـارقی ، دستان، فقره، ماصال) اقسامنی حاویدر : [١]

﴿لطیفه﴾ خواجه پازاره کیدرکن محله چوجوقلری دودوك ایصمارلامشلر . خواجه متصل هپسنه « پکی پکی !. » دیرمش ایچلرندن بری « شوپاره‌یی آلده

خواجه پازاره کیدرکن چوجوقلرك دودوك ایصمارلامه‌سیدر

بکا دودوك آل. » دیمش. چوجوقلر آقشام اوستی خواجه‌نك یولنی بکله‌مشلر. شهره‌وصولنده‌اطرافنی آلمشلر. هپسی‌ده « هانی‌یاخواجه افندی‌بزم سپارشلریمز. »

[١] بو کتابدکی لطـائفك جمله‌سی توفیقی بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (لطائف نصرالدین) ده عیناً ، حرفیاً مسطور اولدیغنه ومذکور لطائفك دها اسکی طبع اولوندیغی کاغدندن ، حروفندن ، رسمندن نمایان بولوندیغنه نظراً یا بو (تورکجه — قابا لسـان) کتابی عیناً اورادن نقل ایتمش ویاخود بوکتابده توفیق بککدر .

دیدیکلرینده خواجه پاره ویره نه دودوکی اوزاتوب « پاره یی ویرن چالار دودوکی .» دیمشدر [۱]

﴿لطیفه﴾ دوستندن بری مرحومدن برازمدت وعده ایله برقاچ غروش ایستەمش . « پاره ویرەمم . فقط دوستمسك . وعده ـ نه قدر ایسترسەك ـ ویرەیم . » دیمش . [۲]

خواجەنك کیجه صو باشی ایله محاورەسیدر

﴿لطیفه﴾ خواجه کیجه یاریسی سوقاغه چیقمش کزینیورمش . مملکتك

[۱، ۲] توفیق بکك نشر ایلەدیکی ایکی جزؤ (لطائف نصرالدین) دەده مسطوردر.

(صو باشی) [١] سی قولده [٢] راست کلوب « افندی ! . کیجه یاریسی سوقاقده نه آرایوسین . » دیمکله خواجه مرحوم « اویقوم قاچدیده اونی آرایورزوم . » دیمش . [٣]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکویه مسافر اولوب هکبه‌سنی غائب ایدر . خواجه « کویلیلر . یا هکبه‌می بولورسکز ، یا بن یاپه‌جغمی بیلیرم » دییه اعلان ایدر. خواجه مرحوم معروف و خاطری صاییلیر آدم اولمغله کویلیلر تلاش ایدوب هکبه‌یی آرار بولورلر . فقط بریسی مراق ایدوب « قوزوم خواجه افندی !. هکبه‌یی بولماسه‌یدنق نه یاپه‌جقدیك . » دیمکله خواجه غایت قیدسزجه دیرکه : نه یاپه‌یم آی اوغول ! . أوده بر أسکی کیلیم وار . اونی بوزوب هکبه یاپه‌جقدیم [٤]

---

[١] صو باشی — فی‌الاصل (سرعسکر) معناسنه اولوب ذاتاً تورکده عموم خلق عسکر اولمغله او زمانده (رئیس — و — بك) لرینك عنوانی ایدی . یعنی اك بویوك عنوان ایدی . اك صوکره عثمانلیلقده بوعنوانك قیمتی کوچوله کوچوله نهایت بیك تاریخی اواخرینه قدر (پولیس مدیری) وظیفه‌سنده اولانلره اطلاق اولونوب تشکیلات خیریه‌ده بوس بوتون الغا اولونمشدر .

تحقیقات لغویه‌یه کلنجه : (صو) فی‌الاصل معلوم مایع اولمغله برابر مبادیده کوچه‌به تورکلر برر صو کنارنده ساکن اوله کلدیکلرندن (صو) قوم وعسکر معناسنه‌ده قوللانیلمشدر . عربده‌ده بویله‌در . (ماء فلان ؛ ماء بنی فلان) دیرلر او قومی مراد ایدرلر . (صو) لفظنك (عسکر) معناسنه استعمالی قدیم تورکجه اثرلرده شایعدر . (باش) رئیس معناسنه حالا مستعملدر . بو صورتده (صوباشی) عیناً (سر عسکر) معناسنه اولور . (صو باشی) سر عسکرك غیری‌یه عنوان اولدیغی زمان سر عسکره (چری باشی) دیمشلر . بالاخره بوعنوانك‌ده قیمتی زائل اولمشدر .

بوتعبیر فارسی‌یه‌ده ترجمه اولونوب (میرآب) دیمشلر . فارسیده دخی بوقبیل رؤسا عنوانیدر . کذلك تورکلر عربده‌ده زمام اموری اله آلدیقلرینده بوعنوان عربجه‌یه دخی نقل اولونمش . (امیرالماء) دنیلمشدر . بوکلمه‌نك (آمیرال) شکلنده اجنبیلره کچدیکی ایسه شایعدر .

[٢] توفیق بکك (لطائف خواجه نصرالدین) نده‌ده واردر.

[٣] (قول) کیجه شهری طولاشان برضابطه برقاچ عسکردن عبارتدر .

[٤] توفیق بکك (لطائف خواجه نصرالدین) نده واردر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مركبنى بازاره كتيروب دلاله ويرير . كلن مشترى باشينى آ كلامق ايچون ديشينه باقه‌جق اولور . اشك الينى ايصيرير . حريف سوكوب صايه‌رق چكيلير كيدر . ديكر بر مشترى ظهور ايدرك قويروغينى قالديره‌جق اولور . قابا بالديرينه دميردن بر تكمه ير . طوباللايه‌رق ، سب ولعن ايدرك كيدر . دلال كلير ، « افندى . بو مركبى كيمسه آلمز . اوكسه كلنى قاپيور ، آردينه كلنى تپيور . » ديمه‌سيله خواجه « ذاتاً بن ده اونى صاتمق ايچون كتيرمه‌ديم . مسلمانلر كورسونلرده بنم نه‌لر چكديكمى آكلاسونلر ديه كتيردم . » ديمشدر . [١]

[١] توفيق بكك (لطائف خواجه نصرالدين) نده واردر .

(چایلاق) غزته‌سی صاحبی بذله نویس شهیر توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی فورمه (لطائف نصرالدین) دن:

﴿لطیفه﴾ خواجه‌یه (قدرت بالغهٔ صمدانیه حقنده نه دیرسین.) دیمشلر. «بن کندیمی بیلدیم بیله‌لی هپ جناب حقك دیدیکی اولیور. اکر شاید قدرت ربانینك تصرفنده اولماسه ایدی بر کره‌ده بنم دیدیکم اولوردی.» جواب موجز و معجزیله قدرت بابنی تعیین و ایضاح ایله‌مشدر. [۱]

﴿لطفه﴾ «قیامت نه زمان قوپه‌جق.» دیه خواجه‌دن سؤال ایتمشلر. «هانکی قیامت؟.» دیمش. «قیامت قاچ دانه‌در؟.» دیمشلر. «قاریم اولورسه کوچوك قیامت» بن اولورسه‌م بویوك قیامت.» دیمش.

﴿لطیفه﴾ خواجه بر کون جکر آلمش. کیدرکن احباسندن بری تصادف ایدوب «بونی ناصل پیشیره‌جکسین.» دیه سؤال ایدر. خواجه «عادتا.» دیینجه «خیر. بونك بر کوزل پیشمه‌سی وار. سزه تعریف ایده‌یم ده اویله یاپیکز.» دیمش. خواجه «بو تعریف ایتدیکك شیلر خاطریمده قالمز. بر کاغده یازده اوکا باقه‌رق پیشیره‌یم.» دیمکله او آدم‌ده تعرفه‌یی یازار،

[۱] بونی بر بکتاشی‌یه شویولده اسناد ایدرلر. کمی فیرطنه‌یه طوتولمش. هرملت کندی لسانیله جناب حقه مناجات ایدوب یالواریرمش. بر کوشه‌یه بربکتاشی چکیلمش. چوبوغینی طومانلاندیریر. هیچ وظیفه ایتمه‌یه‌رك خلقی حیرتله سیر ایدرمش. برقاچ هرزه وکیل بیچاره‌نك اوزرینه هجوم ایدرك (بره دینسز ایمانسز بکتاشی. سنك اللهه ایمانك یوقسه ذره قدر وجدانك‌ده‌می یوقدر. شوراده یتمش ایکی ملت امان الله دیه هایقیریشیور. سن بویله نه مناجات، نه عباداللهك حالنه مرحمت. فتورسز چوبوق ایچیورسین. سن‌ده برکره بزم‌کبی اللهه یالوارسه‌ك آ.) دیمکله بکتاشی دیرکه: یه هی عقل ومنطقه بیکانه نه دیدیکنی بیلمز هوام هوام! اکر بن دینسز ایمانسز ایسه‌م بنم مناجاتمدن نه قازانه‌جقسکزده بنم حضوریمه مانع اولیورسیکز. بنجه ثابت اولدی‌که شیمدی‌یه قدر هپ اونك دیدیکی اولدی. هیچ بر کره‌ده بنم سوزم اولمه‌دی. آرتیق بن اونك ایشنه قاریشمامغه عزم ایتدیم. برکره‌ایشنه قاریشدیم. قرق سنه سیئه‌سنی چکدیم. نه‌مه لازم‌ملك‌ده اونك، قول‌ده اونك. ایسته‌دیکنی یاپسون.

ویریر . خواجه تعریفاتك ایراث ایله‌دیکی خولیـای اشتها ایله طالغین طالغین أوه کیدرکن بر چایلاق الندن جکری قاپار ، قاچار . هوایه ارچار . خواجه هیچ آر تلاش کوسـترمه‌یه‌رك الندەکی تعرفه‌یی چایلاغه کوستروب « نافله آغیز طاتیله ییه‌مزسین بوصله بنده . » دیمشدر .

آغزنده جکرله هوایه اوچمقده اولان چایلاغه خطاباً خواجه‌نك تقاضاسیدر

﴿ لطیفه ﴾ حرمی خواجه افندی‌یه « بن شوایشی کورنجه‌یه قدر شوچوجوغی کزدیر . » دیمش . کزدیررکن خواجه‌نك قوجاغینه ایشـه‌مکله خواجه حدت ایدوب طوتمش اوده چوجوغك اوستنه باشینه ایشـه‌مش . حرمی « آافندی نیچون بویله یاپدك . » دییه طاریلنجه مرحوم بر حدّت « قاری ، قاری ! شـکر ایت که اوغلم بولوندی . باشقه چوجوق اولسه‌یدی دها فنـاینی یاپاردم . » دیمش

﴿ لطيفه ﴾ برمجلسده لطيفه‌يه زمين تشكيل ايتسون ديه خواجه مرحومك الينه بر ساز طوتوشدورورلر . « خواجه افندی شونی چالده دیكله‌یه‌لم . » ديرلر . خواجه صاپندن ياقه‌لايوب بوينه آشاغی يوقاری مضرابی سورتر . آجی آجی بر غلغله‌در گيدر . « جانم خواجه افندی ! . ساز بويله‌می چالينير .

خواجه مرحومك ساز چالمه‌سيدر

كوزل بر نغمه‌يی وجوده كتيرمك ايچون پارماغينی - ايجابنه كوره - تللرك اوزرنده اويناتمق ، پرده‌لرده كزينمك لازم كلير . » ديه‌رليه خواجه « اونلر پرده‌يی بوله‌مزلرده آرامق ايچون كزينيرلر . بن بولديم ، نيچون بيهوده كزينه‌يم . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مركبينی غائب ايتمش . هم آرار ، هم شكر ايدرمش .

سبب شکرانی صورمشلر . « اوستنده بولونمه‌یغمه شکر ایدییورم . اگر بولونه‌یدم بن‌ده برابر غائب اولوردم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ ینه مرحوم مرکبنی ضایع ایدوب هم آرار، هم تورکی چاغیریر ایمش . « مرکبنی ضایع ایدن تورکی چاغیرمز ، فریاد ایدر . » دیمشلر . « بر شو طاغك آردینده امیدم قالدی . اوراده‌ده بولامزسه‌م سیر ایت سن بنده‌کی فریادی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ مرحوم بر دفعه دخی مرکبنی ضایع ایدوب چارشیده ، پازارده « کیم بولورسه یولاریله ، سمریله مژده اوله‌رق ویره‌جکم . » دییه ندا ایدرمش « خواجه افندی . طاقیمیله باغشلادقدن صوکره ها تکرار الیکه کچمش ها ، بوس بوتون غائب ایتمشسین . » دیمشلر . « عفو ایدرسیکز (بولمق) ذوقینی او قدر اهمیتسزمی طوتیورسیکز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه « جَرّ » [١] ایچون بر مملکته کیدوب برکبارك خانه‌سنه مسافر اولمش . صباحلاین خانه صاحبی خواجه‌یی یانینه چاغیروب برشی اوقوتمش کندیسی‌ده عینیله اوقومش . بر یازی یازدیرمش . کندیسی‌ده عینی یارمش . ودیمش‌که : ایشته سن اوقودیك ، بن‌ده طبقیسی گبی اوقودم . سن یازدیك ، بن‌ده عینینی یازدیم . دیمك‌که سندن فرقم قالمادی ، بو صورتده سکاده احتیاج یوقدر . خواجه دیمش‌که : عظیم برفرق وار . بن بورایه اوچ کونلك یولی یایان یورییه‌رك کلدم ، بونجه مشقته قاتلاندیم . نه‌وقت‌که سن‌ده بنم احتیاجمه دوچار اوله‌رق بزم مملکتمزه کلیرده بویله برجواب رد ایله نومید اوله‌رق خائب وخاسر دونرسه‌ك او وقت مساوی اولورز .

﴿ لطیفه ﴾ برکون برقومشوسی « خواجه افندی . سزده قرق ییللق سرکه وارمی . » دییه صورمش . « وار . » دیمش . « برپارچه ویرسه‌ك نه . » دیدیکده

[١] « جر » چکمك معناسینه عربیدر . طلبهٔ علومك تعطیل آیلرنده کویلره کیدوب وعظ ایله‌دیکنه ، نماز قیلدیردیغنه مقابل اغنیادن پاره ، ذخیره طوپلامه‌سیدرکه اونی طوقوز آی نفقه ایدرك تحصیل علوم ایلر . وخلقك تنویر افکارینه عظیم یاردیمی اولور .

« ویرەمم . » دیمش . « نه ایچون » دیینجه « اکرشوکا بوکا طاغیتسەیدیم قرق ییلدن سیرکه قالیرمیدی . » دیمش . [١]

﴿ لطیفه ﴾ برظالم زوجەسینك غایت شنیع برغدرینه دوچار اولوب صنف نسایه عداوت ایدرك اوزماندن بری علمادن ، عرفادن هرکیمی ایشیدیرسه چاغیریر قولاغینه برشی سویلر ، طبعینه موافق ، دردینه چاره اولەجق برجواب آلامانجه بوینینی اورور ایمش . بوبلانك برچارەسینه باقار دییه بیلمەیەرك بیچاره خواجەیی اوکه سورمشلر . خواجەیی تاپانینه اوتورتوب قولاغینه « اولیمسین بیکارمیسین » دییوب خواجه « بو یاشـده آدم بیکار اولورمی . » دیینجه « تمام . سن ده اونلردنسـین . اورك بونكده بوینینی . » دیینجه خواجه مسئلەنك دهشتنی آکلایوب درحال دیرکه : عجله ایتمه ، برکره صور باقالیم ، بیراقدیمده تکرارمی آلدیم . اولدیده بردهامی اولندیم . یوقسه بری باشیمده ایکن برو دها زیادەمی تأهل ایتدیم . هرناصلسه برخطادر ایتدیم . بر بوروطەدرکه دوشمەدن بیلنمز . مشهور مثلدرکه : برسورچن [٢] آتك باشی کسیلمز .

مرویدرکه خواجەنك بو حاضر جوابلغی ظـالم مذکوری فعل مدهشندن واز کچیرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون حرمی خواجەیه « افندی . آبدسـت ابریقنك دیبی دلیندی . ایچنده صو چوق اکلنمەیور . نەیاپەلیم . » دیمش . خواجه « آقاری نەوار بونك چارەسینی بولامایەجق . اسکیدن آبدست بوزار ، صوکره طهارتلەنیردك . بوندن صوکره صویی ابریقه طولدورور طولدورمز همان طهارتلەنیرز . صوکره آبدستمزی بوزارز . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ زوزکك بری خواجه مرحومه « خواجه افندی . دمین بر لنگریده هندی طونەسی گیدییوردی . » دیمش . خواجه « بکا نه » دیمش . « غالبا سزه گوتوردیلر . » دیمش . « سکا نه . » دیمش [٣]

[١-٣] بوحکایه باشقەلرینەده اسناد ایدیلدیکی کورولمشدر .

[٢] سورچك = حیوانك آیاغی قایمق .

《لطیفه》 خواجه مرحومه « سزك خانم چوق گزییور . » دیمشـلر . « اصلی اولماسه کرك . اویله اولسه‌یدی برده بزم أوه گلیردی . » دیمش .

《لطیفه》 خواجه برکون حمامه کیدر . حمامجیلر خواجه‌یه براسکی پشتمال برده اسکی خاولو ویروب اوقدر رعایت ایتمزلر. خواجه برشی دیمه‌یوب چیقارکن آیینه‌یه اون آقچه بیراقیر. [۱] حمامجیلر هم تعجب ایدر ، هم‌ده بالطبع سوینیرلر . برهفته صوکره خواجه ینه بوحمـامه کلیر بودفعه حمامجیلر فوق‌العاده رعایت ایدرلر. صیرمه‌لی حاولولر ، ایپکلی پشتماللر ویریرلر . خواجه ینه برشی دیمه‌یوب چیقارکن آیینه‌یه برآقچه بیراقیر . حمامجیلر بو سفر تعجبله برابر بخششك قلتندن ناشی حدت ایدوب « افندی . بونه بیچیم معامله . » دیدکارنده خواجه « بونده فوق‌العاده برحال یوق . بوکون ویردیکم برآقچه کچنکی حمام حقیدر . کچنکی‌ده بوکونك اجرتیدر . » دیمش .

《لطیفه》 احباسـندن بری مرحومه کلوب « بکا بر مکتوب یاز . بغداده بر دوستمه کوندره‌جکم » دیدکده خواجه « بیراق الله عشقنه . بنم شیمدی بغداده کیتمکه وقتم یوق . » دییه آلمش یورویی ویرمش . حریف مراق ایدوب قوشمش ، خواجه‌یی یاقه‌لامش و « قوزوم خواجه افنـدی. بر مکتوب یازمقله نه‌دن بغداده قدر کیتمکلکك لازم کلسین . » دیدکده خواجه دیمشکه : بونی بیله‌مه‌یه‌جك نه وار. بنم یازیم‌غایت فنا. آنجق بن اوقویه بیلیرم. بوصورتده یازدیغم مکتوبی ینه بن اوقومه‌لی‌یم که مندرجاتی آکلاشیلسین . [۲]

《لطیفه》 خواجه مرکبنی بازاره کوتوروب دلاله ویرمش . دلال کزدیریرکن « بو مرکبك اشـکینی آچیق، راهوان یورورکن اوستنده قهوه ایچیلیر ، باشی یومشـاق ، کنج ، دینج قیل عیبسز . » دییه ثنا ایتدکجه هرکس

[۱] هربرآقچه برپاره وهر پاره برغروشلـق قدر کوموش اولمقـله اوزمانده بوپاره‌یی مملکتـك اك متمول اغنیـاسی ویره‌بیلیردی . چونکه زمانمزده یوز ، یوز اللی غروش رواجنده بر پاره‌در .

[۲] بوحکایه دخی باشقه‌لری حقنده‌ده کورولمشدر .

باشلامش آرتیرمغه . خواجه‌ده قارشیدن بو توصیفاتی ایشیده‌رك « وای ، بنم مرکبم بوقدر کوزل ایمش‌ده بن نه ایچون آلمایورم . » دیه کمال شوقله بی سورمکه باشلامش نهایت صوك بی اوزرنده قالمغله پاره‌لری بالتمام دلاله صایوب کوتورمشدر . کیجه حرمینه مسئله‌یی آکلاتمش . حرمی‌ده دیمشکه : بنم‌ده باشیمه بوکون تحف بر ایش کلدی . قاپونك اوکندن قایماقجی کچیوردی . چاغیردیم . طارتارکن قایماق زیاده کلسون دیه حریف کورمه‌دن یاواشجه بیله‌زیکمی ترازینك درهم قونولان کوزینه بیراقدیم . همان قایماق طباغینی آلوب صاوو شدیم .

بونك اوزرینه خواجه « رحمة الله علیه » دیمشکه : هاباقه‌لم !. بن طیشاریدن سن ایچریدن غیرت ایده‌لیم‌ده شو اوك ادارەسینی یولینه قویه‌لیم .

﴿ لطیفهٔ منظومه ﴾

مکر کیم خواجه نصرالدین بر کون	أوی طامینه چیقمش بر ایش ایچون
آیاغی سورچوب آنك ییره دوشمش	احبّاسی کلوب باشینه اوشمش
دیمشلر کیم نه یاتورسین نه درحال	جوابنده دیمش اول داخی فی‌الحال
نه صورارسین بنم حالم، کورورسین	اکرسن داخی دوشدکسه بیلورسین[١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرکبه یم ویرمکدن بیقوب حرمینه « آرتق بوندن صوکره مرکبه سن باق . » دیر ایسه‌ده قادین قبول ایتمز آره‌لرنده منازعه اوزایوب نهایت ایکیسی‌ده سکوت ایله « کیم اوّل سویلرسه مرکبه او یم ویرسون » دیه قرار ویررلر . خواجه بر کوشه‌یه چکیلوب ساعتلرجه سوز سویله‌مه‌مکه اصرار ایدر . حرمینك جانی صیقیلوب باشینی اورتدیکی کبی قومشویه بیراقیر کیدر . آقشامه‌قدر قومشوده اوتورور . اذان یاقلاشیر . حرمی ماجرایی

[١] بو حکایه (طامدن دوشن حالدن بیلیر) مثلنك منشأی اولمشدر .

قومشو قادینـه نقل ایدرك « بر عنادجی آدمدر . آجلقدن أولور ، لاقیردی
سویله‌مز . شوكا بر طاس چوربا كوندردم . » دیر . چوجوغك الینه بر طاس
چوربا ویروب خواجه‌نك أوینه گوندریرلر . مكر قادین قومشـویه كیتدیكی
وقت أوه خیرسز كیره‌رك پاره ایده‌جك نه وارسه هپسنی طوپلار . خواجه‌نك
اوتوردیغی اوطه‌یه‌ده گیرر . باقاركه خواجه كوشه‌ده‌اوتوریور ، بوقدر كوراتی‌یه
هیچ اهمیت ویرمیور . اوتچه فنا حالده شـاشالارسه‌ده خواجه‌نك هیچ فتور
ایتمه‌دیكنی كوروب كندی كندینه سس چیقارمه‌یقدن باشقه خیرسیزك كم كوم
ایتمه‌سـینه بیله جواب ویرمه‌یه‌رك بر هیكل جامد گبی طوردیغنی كوروبجه ـ
بو آدم مفلوج و منزولدر ـ دییـه كوزونك اوكنده ایشـه یارایه‌جق شیلری
طوپلار . خـواجه‌نك حالا آلدیرمه‌دیغنی بس بللی خیرسیزك بیله ســیكیرینه
طوقونمش اوله‌لی‌كه (باشندن قاووغینی آله‌یم . باقه‌یم ینه سس چیقارمایه‌جقمی .)
دییه قاووغینی‌ده آلیر . اشـیابی صاالا صیرت ایدر . بیراقیر گیدر . او اثناده
چوجوق كلوب كوشه‌ده طاش گبی ساكت اولان خواجه افندی‌یه « سزه‌چوربا
كوندردیلر . » دیمشسه‌ده خواجه مرحوم سرقت مسـئله‌سینی آكلاتوب حتی
قاووغی بیله چالندیغنی اشراب ایدرك قاریسنك چابوق كلمه‌سینی كویا چوجوغه
لاقیردی ســویله‌مه‌دن اشـارت ایله‌مك اوزره آغزیله ایصلیق چالدیغی حالده
الینی اوچ كره دائره واری دوندوروب پارماغیله باشینی كوسـتریر . چوجوق
بو اشارتدن ((چوربا طاسینی اوچ كره باشیك اوسـتنده دوندر . صوكره‌باشیه
گچیر .) آكلایوب همان اویله یاپار . خواجه‌نك باشی ایچه خاشلانیر . چوربانك
صویی ، دانه‌سی یوزینی كوزنی صاچینی صاقالنی عجیب بر حاله صوقارسه‌ده
خواجه ینه عنادینه هیچ طینمز . چوجوق دونر كیدر . ایدیلن سؤال اوزرینه
قاپولری ، باجالری ، حتی دولابلری ، صـاندیقلری آپ آچیق ، خانه‌نك ایچی
قارمه قاریشیق ، اشـیا اورته‌یه دوكولمش صاچیلمش اولدیغنی و چوربا كیفیتنی
آكلاتیر . قادین ایشك وخامتینی آكلایوب قوشه‌رق كلیر . فلاكتی كوروبجه
كوشـه‌ده كولونج بر حالده پوت گبی اوتوران نازنینك كمال هیجانله اوزرینـه

قوشوب « آمان افندی . نه‌در بو حال . » دینجه خواجه « هایدی گیت مرکبه یم ویر . عنادك صوڭی ایشته بویله اولور . » دیمشدر [۱]

خواجه مرحومك چوربا کاسه‌سی باشندن دوشدیکیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم باغنه غایت اوفاق آغاج فدانلری دیکرمش . احباسندن بری کوروب « افندی بونه وقت بویویه‌جك . و نه وقت یمش ویره‌جك‌ده سزده ییه‌جکسکز . » دیمکله خواجه جوابنده « بزدن اوّل

---

[۱] توفیق بکك بو جزؤلرنده‌کی فضله حکایه‌لرك اکثریسی شوکا بوکا اسناد ایدیلن ویك قدیم زمانده باشقه‌لرینه عزو ایدیلن فقره‌لردر . ایشته بو حفیقهٔ تخف اولان حکایه ایله بالاده اشارت ایدیلان وبو حکایه عقبنده کان لطیفه‌لرده بو قبیلدندر . خواجه نامنه روایت ایدیلن ومندرجاتی پك ثقیل اولمایان حکایاتی بوراده جمع ایله‌دیکمز جهتله بونلری‌ده یازیپورز . مع‌ذلك اخطاراتدن‌ده کری طورمایورز .

کلنلرك دیکدکاری اغاج فدانلرینك میوه‌سنی شیمدی بز یه‌ورز . بونكده میوه‌سنی بزدن صکره کلنلر یه‌سون » دیمشدر [۱]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون مسافرلکه کیتمش . او کون غایت صیجاق اولمغله قوجه بر کاسه بوزلی خوشاف کتیرمشلر . خانه صاحبی خوشاف تقسیم ایدیلن بویوك معدن قاشیغی آلوب خواجه‌یه زرکردان ، کوچوك ، یابوان برقاشیق ویرمش . خانه صاحبی قوجه کپچه ایله بوزلی خوشافی آتار ، برده (اوخ ... اولدم .) دیرمش . خواجه ایسه قاشیغی دالدیرر ، فقط ایچی برشی آلمه‌دیغندن یالکیز یالارمش . خانه صاحبی ینه (اوخ ... اولدم) دیمه‌سنده بر دوام . خواجه باقمش‌که اوله‌جق شی دکل . خانه صاحبنه دیمش‌که : افندم !. رجا ایدرم . شو الیکزده‌کی قاشیغی بکاده ویریکزده بر کره‌ده بن اوله‌یم . » دیمشدر . [۲]

---

[۱] بو حکایه خواجه نصرالدینك ظهورندن نیجه عصرلر مقدم یازیلمش عربجه کتب ادبیه‌ده (نعمان بن منذر) ایله برکویلی آراسینده کچدیکی مسطور اولدیغی کبی نوشیروان عادل ایله برکویلی آراسینده کذران اولدیغی دها شایعدر . دیمك‌که بزه (قبل‌الاسلام)دن منتقل اولمش برحکایه‌در . حتی شویله نقل ایدرلرکه : نوشیروان زانك کسری وهانك سکونی ایله (زه = یاشا ، آفرین) دیرمش . هرکیمه (زه) دیرسه اون بیك غروش احسان ویریلیرمش . کویلی‌یی تارلاسینه اوفاق فدان دیکرکن کورمش . (بابا !. سن پیر فایسین . بو فیدانلرك میوه‌سنی ییه‌جککه امینمیسین) دیمش . (کچمشلریمزك بیراقدیقلرندن بز استفاده ایتدیك . بزم بیراقدیغیمزدن‌ده کله‌جکلر مستفید اولسونلر .) جوابنی ویرنجه پادشاه بکنوب (زه) دیمش . اون بیك غروش احسان ویریلمش . اختیارجق بو بر چوق پاره‌یی کورنجه پك سوینوب (کوردیکزمی پادشاهم . فیدانلرم درحال محصول ویردی) دیمش . پادشاه بو جوابی دها زیاده بکنوب (زه) دیمش . بر اون بیك غروش دها ویریلمش . کویلینك ذهن صافی انجلایاب اولوب همان (هراغاج سنه‌ده بردفعه یمیش ویریرکن یمن قدوم پادشاهی ایله بنم فیدانلرم ایکی کره یمیش ویردی) دیمکله پادشاه بوجوابی‌ده پك بکنوب (زه) دیمش . خزینه‌دار اون ییکی صایدیقدن صوکره (پادشاهم هایدی بورادن کیده‌لیم . بو کویلی خزینه‌کزی افلاسه اوغراته‌جق) دیمك صورتیله کویلینك وسعت افکار حکیمانه‌سنی تقدیر ایله‌مشدر .

« اکر مصادره‌یه اوغرامه‌دیسه کویلی بابا شاهانه عمر سورمشدر »

[۲] بو فقره ولی افندی زاده ایله طالقاووغی میانده جریان ایله‌مش اولمق اوزره مشهوردر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه اودون کسمکه کیتدیکی اثناده طاغده بر طاوشان یاقه‌لامش او آنه قدر طاوشان کورمه‌دیکی جهتله « بو عجیب بر حیواندر . باقه‌لیم ، مملکتلی‌یه کوستره‌یم بلکه ایچلرنده بیلن واردر . » دییه طوربه‌سنه قویوب آغزینی صیم صیقی باغلامش ، خانه‌سنه کتیرمش . حرمنه حکایه ایدوب « صاقین اوله‌که طوربه‌نک آغزینی آچه . گیده‌یم مملکتلی‌یی چاغیره‌یم ده کوستره‌یم . »

خواجه طاوشانی کوستریرکن آرپا قوطوسینک طوربه‌دن چقدیغیدر

دییه تنبیه ایله‌مش سه‌ده انسان منع اولوندیغی شیئه حریص اولمغله قادین خالی قالیجه « بنه بو حریفک بر مناسبتسزلکی وار باقه‌یم شونه‌در . » دیوب طوربه‌نک آغزینی آچدیغی کبی طاوشان فیرلامش . باجه‌دن قاچمش گیتمش . قادین شاشه‌لایوب باشقه‌ده بر چاره ده بیله‌میوب الینه کچن آرپه قوطوسینی طوربه‌یه قویه‌رق

بینه آغزینی باغلامش ، عاقبته منتظر اولمش . قادینك فکرنجه خواجه یا ایکی هرزه وکیل کتیره‌جك ، یا سوزینه اویمایوب اونلرده کله‌یه‌جکلر . مسئله خفیفجه قاپاناجق. حالبوکه عکسی بویا ، خواجه سوقاغه چیقدیغی وقت مملکتك اعیانی ، اشرافی ، مأمورینی بر دعوتدن عودت وخواجه‌نك خانه‌سی اوکندن عزیمت ایدیورلرمش . خواجه‌یه تصادفلرنده مسئله‌یی کندیلری زورله میدانه چیقارتمشلر ، « ناصل شیدر . باقه‌لم بر کره . » دییه هپسی خواجه‌نك خانه‌سنه طولمشلر . خواجه الك بویوك اوطه‌سینه بونلری حلقه واری اوطورتوب . مخلوق عجیبی قاچیرمامق اوزره هپسی اللرینی قالدیره‌رق آلسته [١] بر حالده طورمه‌لرینی اکیداً تنبیه ایله‌دیکدن صوکره همان یوکه مراجعت ایدرك هزار اهتمامله طوربه‌یی اورته‌یه گتیرر . هرکس مبهم بر مراقله کوزلرینی طوربه‌یه دیکرلر. خواجه همان طوربه‌نك آغزینی چوزوب‌ده بوشالتدیغی گبی « پات .... » دیمش آره‌قوطوسی اورته‌یه دوشمش. خواجه فوق العاده شاشیروب نه دییه‌جکنی بیله‌مه‌یوب آغزیندن شو سوزلر دوکولمشدر : افندیلر ! .. ایشته بوقوطونك اون کره طولمشی بر کیله ایدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون بازاره کیدوب آلدیغی سبزواتی هکبه‌سینه طولدورمش ، هکبه‌یی‌ده اوموزینه اورمش ، اشکنه بینمش گیدیورمش . یولده بریسی « افندی ! . نه‌یه هکبه‌یی مرکبك ترکیسنه قویوب‌ده راحت کیتمه‌یورسین . » دینجه خواجه دیمش‌که : انصاف . هم حیوان بزم آیاغیمزی یردن قالدیروب بزی طاشیسین . هم‌ده فضله اوله‌رق برده هکبه‌یوکله‌تەلیم . بن دها شیمدی‌یه قدر بوایشی یاپمه‌دیم .

---

[١] آلسته = فارسی (آراسته) یعنی سوسله‌یوب حاضرلنمش ، مهیا برحالده معناسنه اولان کلمه‌دن تورکجه‌لشدیرلمشدر . حقایق علم لسانه واقف اولمایان ومرلسانك‌ده بعینه بو سایه‌ده زنکینله‌دیکنی ادراك ایتمه‌ین کتبهٔ اسلاف بوکبی کلمه‌لره غلط دیرلردی . کالی مشربنده بعض ظرفای اهل قلم‌ده (دیمه قاپوره غله‌پور. لغت فصیحدن یکدر غلط مشهور) دیر ایدیلردی .

توفيق بكك نشر ايلەدكى ايكى جزؤ (لطائف خواجه نصرالدين) دن انتخاباتمز بوراده بيتدى . اورادن آلمەديقلريمز يا اصل كتابده مسطور وياخود اطفال ونسوانك پيش نظرينه وضع ايلەمكدن دور اولانلردر .

خواجه مرحومك هكبەيى اوموزينه آتوب مركبه بينديكيدر

ينه (توفيق بك) مرحومك صوكره نشر ايلەديكى (خزينهٔ لطائف) دن خواجه يه متعلق فقره لر بروجه آتى التقاط ايدلمشدر [١]

❊《لطيفه》❊ خواجه مرحومه «كونشمى دها فائده ليدر ، آيمى .» ديه صورمشلر . «كونش كوندوز طوغديغندن قارانلغه فائده سى اولمايوب آى ايسه كيجه لرى طوغه رق اورته لغى كوندوز كبى ايله مكله آيك فائده سى دها مهمدر .» ديمشدر .

❊《لطيفه》❊ نصرالدين مرحوم بر خصوصك تسويه سيچون بر صباح ايركن همجوار كويلردن برينه كيتمك اوزره خانه سندن چيقار . مكر او كيجه محله جه بر اكلنجه و ضيافت ترتيب ايدلمش اولمغله مجلسك طوزى بوبرى اولان خواجه يي عزيمتدن فراغت ايتديرمك ايچون كنجلر بر اويون ترتيب ايدرلر . شويله كه : خواجه لباس سفرى كينوب قوشانوب مركبه لوازمى يوكلته رك يوله روان اولديغى اثناده برقاچ كشى خواجه نك كذركاهنه چيقوب نره يه كيده جكنى صورارلر . خواجه «بر ايش ايچون برقاچ كونلكنه فلان كويه كيده جكم .» جوابنى ويرر . بونلر «آ زواللى ، بوندن صوكره سن بر يره كيده مزسين . چونكه وفات ايتمشسين . شيمدى سنى كوزلجه تجهيز و تكفين ايتمك بز محله لينك بورجيدر . چونكه كيمزك بالذات خواجه سى ، كيمزك اقرباسى ، كيمزك بابا يادكارى دوستى ، كيمزك بالنفس احبابيسين .» كبى غيره بوغه رق ذاتاً اولوم لاقيرديسندن اودى قوپوب سيكيرلرى كوشه ين زواللى خواجه يي چال ياقه

[١] (كنجينهٔ لطائف) صاحبى دخى كندى كتابندن (خزينهٔ لطائفه) بك چوق فقره آلينديغنى سويله مشدر . هرشى اويله ايسه ده خصوصا لطائف وفقرات ايچون وثوق آرامق بك بيهوده در . همان كندى عصريزده بعض ذواته اسناد اولونان فقره لر تحقيق ايدلسه تا قبل التاريخه قدر اوزار كيدر ، هرقوم بربرندن آلمش ، هر مملكت خلقى ، هردورك آدملرى كندى مشاهيرينه اسناد ايله مش . صوكره بويولده كتاب تأليف ايدنلرده يكديكرندن نقل ويا ترجمه ايدرك آرتيق اورته مالى اولمش قالمشدر .

ایدرك محله مسجدینه سوروكلرلر . هرنه‌قدر خواجه مرحومك حفقانلری قالقوب « آمانك چوجوقلر . براقك شـو فنا شاقایی . براز دها اوزریمه واریرسه‌كز لطیفه‌كز حقیقت اوله‌جق . بنم كرچكدن پك مهم ایشم وار . بیراقك‌ده وقتیله یولجیلره یتیشه‌یم . صوكره یالكز كیدلمز بیلیرسیكز . » كبی رجالر ایله‌مشسه‌ده دیكله‌مزلر ، متصـل كورولتی‌یه بوغارلر . زواللی خواجه‌ده آرتق لاقیردی

خواجه مرحومك تابوتلقده تنه‌شیردن باشینی قالدیروب
جماعت ایچندن بركیمسه‌یه لاقیردی سویله‌مه‌سیدر .

سـویله‌یه‌مز بر حاله كلیر . اونلرده خواجه‌یی یاقه پاچه تابوتلغه طیقارلر . تام بو اثنـاده احبابلرینەدن برینك دهـا بر طرفه كیتمك اوزره اولدیغنی كوروب « آیول . باقسه‌ك آ ، خواجه‌مز وفات ایتدی . طبیعی تجهیز وتكفیننده بولونمه‌لیسین » دییه ابرام ایدرلر . حریف پك عجله ایشی اولدیغندن بحثله یاقه‌سنی قورتارمق

ایچون هر نه سویله‌مشسه قبول ایتدیره‌مز . بونلر بوجنکده ایکن یاری بایغین تنه‌شیر اوستینه کوسولمش اولان خواجه باشینی قالدیروب حریفه دیرکه : ناقله چابالامه . تکلفه اطاعت ایت . بنم ایشم سندن‌ده عجله ایدی . نه چاره‌که اجل کلمش ، جماعت طوپلانمش . کیتمکدن باشقه چاره یوق .

﴿ لطیفه ﴾ برکویلینک کچیسی اویوز علتنه مبتلا اولمش . قاطران سورمه‌سنی توصیه ایتمشلر . کویلی کچی‌یی آلوب خواجه‌یه کتیره‌رك « افندی سنك نفسك

کچیسنی نفس ایتدیرمکه کلن کویلی ایله خواجه‌نك محاوره‌سیدر

اویوز علتنه بره‌بر ایمش . شو کچی‌یی بر نفس ایتمکی رجا ایدرم . » دیمکله مرحوم « نفس ایدرم لکن علتك بر آن اول حیواندن دفع اولمه‌سنی ایسترسه‌ك نم نفسه سنك طرفکدن‌ده بر مقدار قاطران علاوه ایدیلمه‌لیدر . » دمش . [۱]

[۱] اوقوتمقه کانلرده (کاهیا زاده) مرحوم بر پارچه سولفاتو علاوه‌سنی تکلیف ایدرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم وفاتنه قریب دوستلرینی دعوتله برطاقیم وصیتلر ایتدیکی صیره‌ده مجبول اولدیغی بذله کولق حسبیله « بن أولورسه‌م مزاره تپه‌سی اوزرینه دیکنه کومکز . » دیمش . سببنی صوردیقلرینده « یارین قیامت قوپوب‌ده دنیا آلت اوست اولونجه طوس طوغرو قالقه‌یم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك حرمی صانجیلانیر . « آمان افندی . بکا بر حکیم کتیر . » دیر . مرحوم حکیمی کتیرمك اوزره أوك قاپوسندن چیقارکن حرمی پنجره‌دن باشینی چیقاروب « افندی . چوق شکر ، صانجی دفع اولدی . حکیم ایسته‌مز . » دیر . خواجه مرحوم همان حکیمك دکاننه قوشارق حکیمه « بزم قادین صانجیلانمش‌ایدی . بن‌ده سنی کتیره‌جکدم . فقط أوك قاپوسندن چیقارکن قادین پنجره‌دن‌باشینی‌چیقاروب‌چوق‌شکر حکیمه احتیاج قالمه‌دیغنی سویله‌دی . اونکچون زحمت ایدوب‌ده کلمه‌یه‌سین دییه خبرویرمکه کلدیم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین افندی بر کون الینه بر قازمه آلوب باغچه‌سینده بر چوقور قازمقله اوغراشیرمش . قومشولرندن بری کلوب خواجه‌یه مشغولیتنی صورونجه « محله‌لی سویله‌نیبور . سوقاق اورته‌سنده تعمیردن بیغیلوب قالان طوپراغی کومه‌جکم . » دیمش . « بابورادن چیقان مولوزی نه یاپه‌جقسین . » دینجه خواجه حدتله‌نوب « یوق ...... باق بن اوقدر اینجه أله‌یوب صیق طوقومغه کلمه‌م . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه قاچ یاشینده‌اولدیغنی صورمشلر ، « قیرق یاشنده‌یم . » دیمش . آره‌سی اون سنه کچدیکدن صوکره بالتصادف ینه صورمشلر . خواجه ینه « قیرق .... » دینجه « افندی سن بوندن اون سنه اول { قیرق یاشنده‌یم . } دیمشدك . شیمدی ینه { قیرق .... } دییورسین دیه‌لریله خواجه مرحوم « أر أولان سوزندن دونمز . سوز بر الله بر . ییکیرمی سنه صوکره صورسه‌کز ینه سویله‌یه‌جکم بودر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون بدستانده کزرکن دلالك اوچ بیك غروشه

بر قیلیج کزدیردیکینی کوروب شویله بر قیلیجی کوزدن کچیریر . اوچ بیك غروش ایده‌جك بر شیئنی کوره‌مز . اوراده اوتورانلره صورار . « دشمنه حواله ایدیلدیکی اثناده بش آرشین اوزار . » دیرلر . خواجه مرحوم ایرته‌سی کونی أودن اوجاق ماشه‌سینی قابدیغی کبی طوغرو بدستانه کلیر . « ماشه‌م اوچ بیك غروشه ..... » دییه باشلار کزدیرمکه . بعضلری مراق ایدوب اللرینه آلیرلر . آویریز چویریرلر ، باقارلرکه عادی بر ایکی غروشلق اوجاق ماشه‌سی . « خواجه افندی . بونك نه کبی بر قیمتی و مزیتی وارکه یکدن اوچ بیك غروش دییه فریاد ایدییورسین . » دیدیکلرینده چارشیلیلره دیرکه : سز دها دون باباغی بر قیلیجه (اعدایه حواله ایدنجه بش آرشین سونر .) دییه اوچ بیك غروش ایسته‌یوردیکز . حال بوکه قاری بکا قیزوب‌ده بوماشه‌یی فیرلاتدیغی کبی اون آرشین ، بلکه دها زیاده اوزار .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك بر کون خواجه‌یه « انسانلرنه وقته قدر طوغار ، أولور . » دییه صورمش . خواجه همان « جنت ایله جهنم طولونجه‌یه‌قدر . » دییه جواب ویرمش .

﴿ لطیفه ﴾ نصرالدین خواجه مرحوم حرمینی آلوب دورت کونلك محلده بولونان بر احبابه کیتمك اوزره شهردن چیقارلر . دها بر قاچ دقیقه آیریلوب‌ده هنوز شهر کورونرکن ایکن خواجه حرمینه نه قدر یول آلدیقلرینی سؤال ایدر . حرمی‌ده بوکون یارین کیدرسه‌ك ایکی کونلك یول آلمش اولورز . » دینجه خواجه مرحوم « دیسه‌ك آ یولی یاریلادیق » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم کنجلکنده بر کویه جره کیدوب خسته‌لانیر . مرضی شدتله‌نوب کویلی باشینه طوپلانه‌رق « شاید سکا بر امر حق واقع اولورسه مملکتده وارثك وارمی . » دیدیکلرینده خواجه مرحوم « واقعا مملکتده بر والده‌م وارسه‌ده پدرم حال حیاتده کندیسنی تطلیق ایله‌دیکی جهتله بوصورتده هیچ وارثم یوق دیمکدر . » دیمش .

﴿لطیفه﴾ خواجه نصرالدین مرحوم بر حماله یوك یوكله‌توب یولده کیدرکن حمالی غیب ایدر . آرار بوله‌مز . آرادن اون کون کچر . بر قاچ احبابیله کیدرکن بریسی « اشته سنك آرادیغك حمال . » دیینجه خواجه سیویشیر . تکرار بولوشدیقلرنده « حمالی اله کچیردیکك حالده نه‌یه حریفی یاقه‌لامه‌دیکده قاچدیك » دیه‌لریله خواجه جواباً « ناصل قاچمایه‌یم . بن حمالی غیب ایده‌لی تمام اون گون اولدی . حمال بنی طوتارده {اون کوندر یوکیکی طاشییورم . یومیه‌می ایسترم.} دییه‌رك اون گونلك اجرت طلب ایدرسه نه‌یاپارم . » دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ بر کیجه هوا غایت صیجاق اولمغله ـ اناطولینك اکثر محللرینده عادت اولدیغی اوزره ـ حرمی یاتاغی اوك طامینه یاپار [۱] . خواجه فراش استراحته چکیلنجه ـ اکثر قادینلرك عادتی وجهله ـ زوجه‌سی مناسبتسزلکه باشلایوب بینلرنده بر گورولتی چیقوب خواجه مرحوم ـ کندیسنی اوك ایچنده ظنیله ـ « سندن یاتاقده‌ده راحت یوق » دیه آتوب یورویی‌ویردیکی کبی بالدیر کولدور طامدن آشاغی دوشر . بو گورولتی‌یی ایشیدن ـ وهب خواجه گبی طامده یاتمقده بولونان ـ جوار قومشولر باشینه اوشر . ایکله‌یه صیزله‌یه کندینی طوپلایوب اوه گیرمك عزمنده اولان خواجه‌نك اطرافنه طوپلانه‌رق « افندی نه اولدی . افندی . نه اولدی . » دیه او حالنده صیقی صیقی حوادث آلمق ایسته‌ینلره « طامده‌یاتوب‌ده قاریسیله آتیشان‌دردیمی آکلار . » دیمشدر . [۲]

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحومك بولوندیغی بر مجلسده عربستاندن هنوز کلمش بر قاچ سیاح اورالرك احوالندن بحث ایدوب « عربستانك بعض محللری غایت صیجاقدر . اکثر بلادك اهالیسی چیریل چیبلاق گزرلر . » دیدکلرنده خواجه « عجبا اوراده قادین ارککك ناصل بللی اولور » دیمشدر .

---

[۱] آناطولینك اکثر محللرنده أولر طوپراقدن ، طاملری دخی دیرکلر دیزیلوب اوزرینه قامیش سریلوب دها اوزرینه طوپراق چکمکله واوستندن طاش یووارلاق چکوب دوب دوز قیلمقله حصوله کلیر . یازین اوستینه صو دوکوب سوپورورلر . دوب دوز و تمیز بکچه یاپوب یاتاغی بیراقیرلر ؛ آسمانده‌کی آثار عالیه‌یی تماشا ایده ایده اویورلر .

[۲] بو حکایه‌نك مختصری منظوم اوله‌رق بالاده کچدی .

﴿ لطیفه ﴾ مرحومدن کیم نه ایسترسه اوگون ویرمه‌یوب ایرته‌سی گونی ویرمك عادتی ایمش . سببنی سؤال ایتمشلر . « ویره‌جکم شیئك قدری بیلنسون ایچون بویله یاپارم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم کوروك ایله آتش یافدیقدن صوکره آغزینی طقار ، اویله آصار . سببنی سؤال ایدنلره « ایچنده اوقدر هوا وارطیقامه‌یم نه ضایعمی اولسون . بن اسرافدن خوشلانمم » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك حرمی وفات ایتمش . خواجه‌ده هیچ تأسف علامتی کوروله‌مش . آرادن برزمان کچوب مرکبی اولمش ، خواجه‌ده پك زیاده حزن واسف علامتی کورولنجه بعض دوستلری « حرمك وفات ایتدی بویله کونلرجه محزون گزمه‌دیك . حالبوکه اشك مُرد اوله‌لی اون کون اولدی . حالا قاشیکك چاتقینلغی ، صومورتمه‌ك کچمه‌دی . » دیه‌لریله خواجه مرحوم « حرمم وفات ایتدیکی زمان قومشولرم باشیمه طوپلانوب (خواجه افندی . اسف ایتمه . بزسکا اوندن‌دها اعلاسینی بولورز .) دییه‌رك سوز ویردیلر . فقط مرکب اولدیکی زمان هیچ کیمسه گلوب ده بویله تسلیده بولونمه‌دی . اسف ایتمکه حقم یوقمی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ حریفك بری صوغوقدن شکایت ایدرمش . دیکری ایشیدوب « جانم بوانسانلرده نه عجایبدر . صوغوق اولسه (صوغوقدر .) دییه شکایت ایدرلر . صیجاق اولسه (صیجاقدر .) دییه سویله‌نیرلر . اوته‌دن خواجه مرحوم بوسوزی ایشیدوب « افندی اویله سویلیورسك اما بهار هواسنه کیمك نه دیدیکی وار . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برکون محله مسجدنده خلقه وعظ ونصیحت ایتمك اوزره کرسی‌یه چیقار . خلق طوپلانوب « خواجه افندی نه دییه‌جك . » دییه بکله‌شیرلر . خواجه مرحوم کرسیده بر زمانلر اوتورور ، خاطرینه سویله‌یه‌جك برشی گلمز . جماعتك انتظارینی گوردیکجه بوتون بوتون صیقلمغه باشلار . صیقلدیقجه نطقی طوتولور . الحاصل برشی سویله‌یه‌مه‌یه‌جکنی عقلی

کسنجه جماعته « ای اهالی . سزبنم سوز سویله‌مکدن عاجز اوله‌دیغمی بیلیرسیکز . حال بویله ایکن بوکون کرسی‌یه چیقدیغم گبی خاطریمه برشی گلمه‌سه بکلنیرمیسکز . » دیدیکی صیره‌ده مکر مرحومک اوغلی کرسی دیبنده اوطورورمش . پدرندن بوسوزی ایشیتدیکی گبی باشینی قالدیروب « بابا . هیچ برشی خاطریکه گلمه‌یورسه کرسیدن اینمک‌ده‌می گلمه‌یور » دییوب بوکلامیله هم صحیحاً باباسنک اوغلی اولدیغنی اثبات ایله‌مش ، همده خواجه‌یی بویوک بر صیقینتیدن قورتارمشدر . [۱]

خواجه‌نک مخدومیله محاره‌وسیدر .

﴿ لطیفه ﴾ خسیسک بری خواجه مرحومه « پاره‌یی سن‌ده‌می سوییورسین » دینجه « انسانی برطاقم وجدانسز ، خسیس آداملره محتاج ایتمه‌دیکی ایچون سوسه‌م‌ده یری وار . » دیمشدر . [۲]

[۱ ۲] بو فقره‌لر عربجه (محاضرات) کتابلرنده قدمادن بك اسکی آداملره ، حتی متمدد ذوانه اسناد اولونمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بر شهره كيدر . چارشوده كزركن حريفك برى يانينه صوقولوب « افندى . بوكون نه ؟ » ديه صورمقله مرحوم « آى اوغول . بن بو مملكته دها بوكون كلديم . هنوز بورانك كونلرينى اوكرنه‌مه‌ديم . سن اونى بر يرليدن صور . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومه « شهريمزده محرم اسرار اوله‌بيله‌جك كيمى طانيرسين . » ديديكلرنده « خلقك سينه‌سى بنم انبارم اوله‌مديغنى بيلديكم ايچون شيمدى‌يه قدر كيمسه‌يه سريمى آچمه‌ديم . » ديمشدر . (عليه الرحمة والرضوان)

[بونده بويوك بر نصيحت واركه : خواجه مرحوم باقيلسه غايت بركو ، سوزينى صاقينمز ، سينه‌سى آچيق ، ايچى طيشى بر كبى كورونديكى حالده ينه كندنجه اهميتلى بيلديكى اسرارينى اورته‌يه آتمه‌مشدر . نيته‌كيم اثرده وارد اولمشدر : اُسْتُرْ ذَهَبَكَ وَ ذِهَابَكَ وَ مَذْهَبَكَ = پاره‌كى و هر نوع ثروتكى ، دنياده طوته‌جغك هر ايشك هنوز ناپخته اولان تصوراتينى ، مذهب واعتقاديكى صاقله معناسينه‌در . ديمككه صاقلانه‌جق بعض اسرار اوله‌بيلير .]

بو کتابه ال یازیسی مجموعه‌دن علاوه ایله‌دیکمز لطائف میاننده معصوملرك مطالعه‌سینه لایق اولمایان اون سکز دانه حکایه ناچار درج ایدیله‌دی .

کذلك اصل کتابدن دخی بو یولده اون سکز حکایه‌یی آلمادیق. بالاخره تطبیقات اثناسنده شو برقاچ حکایه‌نك درجنده بأس کورەمه‌یکمزدن بورایه الحاق ایله‌دیك.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم یانسو وقتی بر جامع آبدستخانه‌سینه کیرمش. مکر آبدستخانه موصلوغی آچیق قالمش ایمش . خواجه چیشم بیته‌دی دیه اویله بکارمش . بر آدم کلوب قاپویی اوره‌رق « به حریف ، اویودکمی . بر ساعتدر اوتوریورسین . » دیه هایقیرمقله « چیشم توکنمه‌دی‌که قالقه‌یم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌یی اغفال ایدوب یالانجی شاهدلکنه کوتوررلر. مدعی حضور قاضیده خصمندن بوغدای دعوا ایدر. خواجه‌یی چاغیررلر. آرپه دیـه شهادت ایدر . « افندی یاکیلدیك . بوغـدای دیه‌جکدیك . » دیدیکلرینده خواجه « بهی جاهللر . یالان اولدقدن صوکره هابوغدای اولمش . ها آرپه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بالقجیلر آق شهر کولنـدن آغ ایله بالیق چکرلرکن خواجه‌ده سیر ایدرمش . طـالغینلقله آیاغی قاپوب آغك ایچینه دوشمش . بالیقجیلر « خواجه افنـدی ، نه یاپدیك . » دیدیکلرینده « بن‌ده ایچلرینده یونس بالیغی اوله‌یم . » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك طاووغی غائب اولور . برر مقدار سیاه بزپارچه‌لرینی دلوب پیلیچلرك بوغازینه طاقوب صالی ویرمش . « خواجه افندی بو نه‌در . » دینلره « آناری اولدی‌ده قاره‌لر کییوب یاس طوتارلر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه‌نك بیك آقچه‌سینی چالمشـلر . خواجه مسجده کیدوب تابصباح تضرع و نیاز ایدرك پاره‌لرینك احسـانینی تمنی ایله‌مش . مکر مملکتك تجارندن برینك بندیکی کمی فیرطنه‌یه طوتولوب اکر سلامت بولورسه خواجه‌یه بیك آقچه اعطا ایله‌مکلکی نذرایله‌مکله هفته‌سنده سلامتله کلوب خواجه‌یه

نذرینی اعطا ایله‌مش . و سرگذشتنی نقل ایله « همت و امدادیکزله پك غریب بر صورتده خلاص بولدق . » دیمش . خواجه بر مدت طالدیقدن صوکره « سبحان‌الله . بر آدمه بیك آقچه ویرسه‌م بنم پاره‌می گری اعاده ایتمك ایچون بودرجه غریب و طولاماجلی بریولدوشونه‌مز . جناب حقك حکمت واسرارینه عقللر ایرمز . اذعانی اولانه بوندن بویوك معجزه اولمز . بزم پاره نره‌دن غائب اولدی ، نره‌ده اله گچدی . شکر یاربی لطفکه احسانکه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه چیفت سوررکن بر قاپلومباغه‌یه تصادف ایله‌مش .

خواجه قاپلومباغه‌یی یانینه آصه‌قویوب چیفت سوردیکیدر

ایپه طاقوب قوشاغینه باغلایه‌قویمش . قاپلومباغه چاپالاندیقجه « آی اوغول ! . نه تلاش ایدییورسین . فنامی سن‌ده چیفتجیلك اوکره‌نیرسین » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه چوربا یرکن آغزی یانمقله باغیره‌رق سوقاغه فیرلایوب « صاوولك قارداشلر . قارنیمده یانغین وار . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نك مملكتی اولان سیوری حصارك بكری بر قاضیسی وار ایمش . بر كون باغنده مست اولوب یاتمش . قاووغینی ، بنیشینی شورایه بورایه آتمش . خواجه ده تلمیذی عماد ایله اوكون سیرانه چیقمش ایمش . قاضینك او حالینی كوروب بنیشینی آلمش ، صیرتینه كیمش ، كیتمش . قاضی آییلوب بنیشینی بولامایجه محضره « باق . كوز قولاق اول . كیمده بولورسەك آل ، كتیر . » دیر . محضر خواجه نك صیرتنده كوروب محكمه یه كتیریر . بر محاكمه زماننه تصادف ایدر . خواجه قاضی یه « دون عماد ایله كزمه یه چیقدیق . باقدیق كه بر باغده بر صاریقلی آدم سرخوش اولمش ، قوصمش . یاتور . بن ده بنیشینی آلدیم . صیرتیمه كیدیم . بوكا شاهد و اماره ده كوستره بیلیرم . بوالك صاحبی ویره یم . » دینجه قاضی « كیم بیلیر . هانكی سفیهدر . هله سن عافیتله كیدیككه . باق بن قاریشمام » دیمشدر .

[بالاده متن لطائفده كذار ایدن بر حكایه شویله ده مسموعمز اولمشدی .]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه یه « ضررسز خواجه سین امّا فارسی بیلمه دیكك ایچون وعظك نشئه لی و ظریف اولمه یور . » دیمشلر . خواجه « نه دن آكلادیكز فارسی بیلمه دیكمی . » دییوب « بیلیرسه ك بزه بر بیت اوقو باقه لم . » دیه لریله شو بیتی انشاد ایتمش . »

مور منكشه بوینن اكمش اویورست   كافر سوغان قاقات اوربا[۱] كیبرست .

« خواجه افندی . بونك نره سی فارسی ! ... » دیدیكلرنده « نهایتنده كی (است)لری كورمه یورمیسین . » دیمشدر .

[۱] خالص تورکنجه ده (ر) ایله بدأ ایتمك شیوه یه موافق كلمه دیكندن (روبه ، راقی ، رجب) كیبی كلمه لری (اوربه ، ایراق ، ایرجب) تلفظ ایدرلر . بناءً علیه (اوربه) غلط اولمایوب تورکجه لشدیرلمش ، بزه حقیقی مال ایدلمش بر كلمه در . وافعا دیكر ایكیسی استانبولده قوللانیلمایورسه ده (اوربه) شایعدر .

«لطیفه» ینه اکابردن بر ذات لطیفه‌پردازدن ایشیتدم که : بر قیش خواجه غایت زوکورت قالمش . کندی کندینه « عجبا اشکك آرپه تعیینی بر از ایندیرسه‌م اولورمی . » دییوب هرزمانکی قوطودن بر از اکسیك ویرمش . باقمش اشك ینه اسکی نشئه‌سنده . بر آز زمان صوکره بر آووج دها اکسیلتمش اشك ینه آلدیرمامش . بویله بویله یاری‌یه ایندیرمش . اشکه بر سکونت گلمشسه‌ده ینه ضررسز گورمش . بر ایکی آی صوکره قوطو یاریدن آشاغی‌یه اینجه اشکك سکونتنه برده محزونلق علاوه اولمش . و انتهایه چوق یاتار و صامانی دخی آز یر اولمش . چونکه آرپه‌ده طوبی بر آووجه اینمش . بر صباح خواجه آخیره کیرمش باقمش که اشك مردار اولمش . دیمش که : اشکی تام ریاضته آلیشدیریوردیق امّا اجلی مساعده ایتمه‌دی .

«لطیفه» خواجه نصرالدین قاپوسنك اوکنه برسوکوت آغاجی دیکوب دیبنه بر آبدست بوزه‌رق « ایشته صو نامنه گوروب گوره‌جکك بوندن عبارتدر. » دیمش .

«لطیفه» نصرالدین افندی مرحوم گوندوز باغچه‌سنه برقاچ فیدان دیکر، آقشام چیقاروب ایچری آلیرمش . « خواجه افندی . بوناصل ایش . » دیبه صورانلره « ای... چوجوقلر. اورتالق بوزولدی. نه اولور، نه اولمز. هرکسك مالی باشی آلتنده گرك . » دیمش .

ظرفادن برذات طرفندن اهدا ایدلمشدر :

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم ایکندی آبدستی آلمق ایچون خانه‌سینه گلیر . خواجه همان جماعته یتشمکه چالشمسه‌ده حرمی برخیلی مشغول ایتدیکدن صوکره اوستی باشی پك کیرلندیکندن بحثله حمامه یوللار . « افندی . صاقین گیچ قالمه . بیلیرسین یا . همشیره‌مك عقدی وار . سن اوراده باباлق وظیفه‌سی کوره‌جکسین . بولونمازسه‌ك گری قالیر . دعوتلیلره قارشی عیب اولور . »

یاغمورلی هواده خواجه‌نك حمامدن عودتیدر

دییه صیقی تنبیه ایلر . خواجه مرحوم هیچ مناسب کورمه‌دیکی بو بی وقت استحمامی عاجلاً اجرا ایله‌یوب همان خانه‌سینه قوشمق ایسته‌مشسه‌ده طیشاریده یك صیقی یاغمور یاغمقده اولدیغنی سویلرلر . خواجه پنجره‌دن باقارکه بوتون

اطراف قاپالی . یاغمورك طورمق احتمالی یوق . البسه‌سینی گیسه یکانه قافتانی ، بنیشی صوجوق کسیله‌جك . همان البسه‌سینی طورلایوب طوپلایوب چیریل چیپلاق یوله دوزولور . یاغموردن مکمل ایصلانیر . مکر قاپوسی اوگنده دخی دعوتلیلر طوپلانوب خواجه‌یی بکله‌یورلرمش . خواجه‌یی بوحالده گورونجه « افندی . نه‌در بوحال . » دیه‌لریله خواجه مرحوم « قاریسینه اویوب ده بی وقت حمامه گیدن بویله هم صیجاق باصیو ، هم صوغوق باصیو ، ایکیسینی بردن ایدر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم باغندن اشکینه ایکی کوفه اوزوم یوکله‌توب گلیرکن شهر ایچنده محله کنجلری « خواجه افندی بزه اوزوم ویر . » دییه طاقیلیرلر . خواجه مرحوم جماعتی برکره گوزدن گچیریر . هپسینه حرمتلیجه ویرسه چوغه قاچه‌جق . ایسته‌یه‌نه بر چنتیك [١] ویریر . چوجوقلر « افندی . بونه‌قدرجق شی . » دییه آرینسه‌مالریله « اولادلرم . هپسینك طادی بر . شو کوفه‌لرده‌کی اوزومك لذتی بر دانه‌نك لذتینك عینیدر . بناءً علیه آز یمکله چوق یمك بیننده هیچ فرق یوق » دیمشدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر روزگارلی هواده دوه اوستنده قاووت [٢] یرمش . فقط آغزینه آتدیقجه یل آلیر گوتورور ، هیچ بوغازینه کیتمك قسمت اولمزمش . آرقه‌داشلرندن بری « خواجه افندی . نه‌در او یدیککك . » دیدیکده خواجه مرحوم « بویله گیدرسه هیچ . » دیمشدر .

خواجه مرحومك (دوه اوستنده قاووت یه‌یی بن ایجاد ایتدیم اما بن‌ده بکمه‌دیم . » دیدیکی‌ده واردر .

[١] چنتیك = صالقیمك اجزاسندن مینی مینی بر حزدرکه طوبی اوچ دورت دانه‌یی شامل اولور . آناطولیده (جینگیل) دیرلرکه‌یمی یکلی ، خفیف دیمکدر . فی‌الاصل بك کوچوك قطعه‌ده اولان صالقیمه‌ده دیرلر) طوغروسی (چنتیك) برنجی معنایه (جینگیل) ایکنجی معنایه تخصیص ایدلمك جسباندر .

[٢] قاووت = بولغور چکر کن الك قاپینه یارمه ، ایکنجیسنه بولغور ، اوچنجیسنه دوکو [اوتو ـ وزننده] ، دوردنجیسینه‌دوکوجك ، بشنجیسینه ـ که اون گیبی اینجه‌سیدر ـ قاووت دیرلر . چوجوقلر یرلر .

برذات طرفندن اهدا ایدلمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه رحمة الله علیه یاغمورلی بر هواده خانه‌سنده اوتوروب سوقاغی سیر ایدرکن یاغموردن ایصلانمامق ایچون سرعتله گیدن بر قومشوسینه نه‌دن قوشدیغنی صورار . او آدم‌ده رحمتدن ایصلانمامق ایچون قاچدیغنی سویلر . خواجه « واه واه . تأسف ایدرم . آخر زمان ظاهر . باق نه گونلره قالدیق . آیول ، هیچ تاکری تعالینك رحمتندن قاچیلیرمی . » دیمکله بیچاره آدمجغز متأثر اولوب آغیر آغیر یولینه دوام ایدر . خواجه‌ده

خواجه مرحومك قومشوسیله محاوره‌سیدر

وضع مُعذِبانه‌سیله سیر ایدرمش . آدمجغز صیر صیقلام کسیله‌رك خانه‌سنه جان آتار . تصادف بو یا . بر یاغمورلی گونده معهود آدم پنجره‌سندن باقارکن

گورورکه دها هنوز یاغمور برایکی دانه دوکولمکه باشلادیغی حالده خواجه مرحوم ایلریدن سوکمش . معتادی وجهله جبه‌سینك اتکنی آرقه‌یه چره‌مش . ییلدیریم گبی خانه‌سینه طوغرو قوشارمش . قومشو هایقیروب « افندی . بکا اخطاریکی اونوتدکمی . اللهك رحمتندن قاچیلیرمی . » دیدکده خواجه بر ثانیه‌جك مکث ایدوب « اوغلم! بن الله تعالانك یره دوکولن رحمتینی آیاغمله چیکنه‌مه‌یه‌یم دیه قوشیورم . » دیر وخانه‌سینه قاپاغی آتار .

[حقی وار یا . شبهه‌سز رحمتدن قاچلمز اما یاغموردن قاچیلیر .]

نجیب عاصم بك اهدا ایلمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اوجاق یاقه‌جق اولمش . اوفلر اوفلر یانمزمش . همان یوقاری چیقوب قاریسینك خوتوزنی آلمش ، باشینه کیمش . اوحال ایله اوجاغه « پوف ! ... » دینجه خارلامش . خواجه « مکر اوجاقده بنم گبی بزم قاریدن ییلارمش . » دیمش .

چنکل کوینده مالیفوطره‌جی (کرفت یازیلدیغنده اسمنی اوقویه‌مادیغمز) افندی طرفندن :

﴿لطیفه﴾ بر کون خواجه آقشهر کولی کنارنده بالق طوتمغه باشلار. بش اون بالیق صید ایدر. آرتیق اوصانیر. کیده‌جکی صیره‌ده محله چوجوقلری خواجه‌نك باشنه طوپلانه‌رق طوتدیغی بالیقلری بر بر ایکیشر آشیریرلر. خواجه قالقوب کیده‌جك اولور. برده نه باقسین، سپتده بر دانه بالیق یوق. کوله خطاباً «ایشته کوردك یا. بوش کلدم، بوش کیدییورم. اویله نافله منت ایسته‌مم آل، بوده سکا جابا!..» دییه‌رك الینده‌کی سپتی‌ده فیرلاتیر.

﴿لطیفه﴾ بر کون خواجه‌یه «یاهو، سن اولدیغجه عالمسین شو بزم مشکلمزی حل ایدی ویر. عجبا دنیا قاچ آرشیندیر؟..» دیرلر. او اثناده برجنازه کوتوریورلرمش. خواجه مرحوم تابوتی کوستره‌رك دمش که: بو سؤالك اربابی شو کیدندر. اوکا صوریکز. باقیکز، دها اوشیمدی اولچمش، کیدییور.

﴿لطیفه﴾ بر کون خواجه‌یه بر آدم قاپالی برقوطو تسلیم ایدر. «بن کلنجه‌یه قدر محافظه ایدیکز» دیر، برقاچ کون کلمز. خواجه مراق ایدر. «عجبا بو قوطونك ایچنده نه وار.» دییوب قاپاغنی آچار باقارکه اعلا سوزمه بال. خواجه‌نك آغزی صولانیر. بر پارماق آلیر. پك خوشینه کیدر. خواجه آرتیق کیروب چیقدیغجه ایش ایدینیر. جانی ایسته‌دیکجه بال قوطوسنك اولدیغی محله کیتمکلکه بهانه‌لر ایجاد ایدر. الحاصل خواجه اختیارسز کمال عشق وشوقله آز زمانده بال قوطوسینك دیبنه داری اکمش. برزمان صوکره قوطوصاحبی کلوب ایسته‌مکله خواجه فتورسزجه تسلیم ایلر. فقط الینه پك خفیف کلدیکندن برده آچار باقارکه ایچنده هیچ بر شی یوق. «افندی! هانی‌یا، بونك بالی؟...» دیینجه خواجه مرحوم «اونی نه سن صور، نه‌ده بن سویله‌یه‌یم!..» دمش.

﴿ لطيفه ﴾ «عيدكاهه واره ليم دولابه دلر سيرينه — كوره ليم آيينهٔ دوران نه صورت كوسترير» منطوقنجه بر بايرام كونى شهر خارجنده كى ميدانلغه كيدوب چوجوقلرك اويوننى طالغين طالغين سير ايدركن بر كيج؛ خواجه نك قاووغنى باشندن قاپديغى كبى حلقه يه آتار. قاووق الدن اله آتيلايوب قوشمغه باشلار. خواجه هر نه قدر قاووغنى اللرندن قاپمق ايسترسه ده موفق اوله مز. كنجلر خايلى خيرپالارلر. چوجوقلره «ايتمه يك اولادلر. شو قاووغمى ويرك ده كيده يم.»

سير ايرنده چوجوقلر خواجه نك قاووغنى قاپمه لريله اللرندن آلمغه چاليشمه سيدر

ديه هر نه قدر نياز ايتمشسه ده آلايدن، قهقهه دن، شوق وشطارتدن، غلغله دن كيمسه نك قولاغنه كيرمز. باقاركه ساعتلرجه بكله سه بوش. خواجه «لاحول..» ديه رك اشكنه بينوب خانه سينه كيدركن چشم آشنالرندن برى «افندى، بويله باشى آچيق نره دن تشريف. هانى قاووق نره ده؟..» ديمكله خواجه جواباً «كوچوكلكى خاطرينه كلمش ده سيرانكاهده چوجوقلرك ايچنه قاريشدى، اويون اوينايور.» ديمش.

بشنجی نسخه‌مزك قابنده مسطور التفاتنامه‌یی ارسال بویوران [بر قارئكز] امضالی ذات عالی طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر كون بازارده كوكرجین قدر بر قوشك اون ایكی آلتونه صاتیلدیغی كوروب كندی كندینه « دیمك كه پیاسه‌ده طیور انواعینك رواجی وار . تام صیره‌سی . بن ده شو بزم بابا هندی‌یی بارین صاتیلغه چیقاره‌یم . » دییه تصور ایله‌دی . ایرته‌سی كون قوجه‌مان بابا هندی‌یی قولتوغینه آلدی . حیوان كردانده‌كی (قلادهٔ مرجان) ایله بالافتخار بورنینی شیشیروب كندیسینك قولتوغه‌كلیر طاقیمندن اولدیغنی بك اظهار ایدییوردی . خواجه مرحوم بو وضع ایله بازار یرینه كلدی . خیلیجه مبلغ سوداسیله نتیجه‌یه منتظر ایكن برده خراج مزاد بابا هندی ـ اوده خواجه‌نك خصوصی بسله‌مه‌سی اعتباریله ـ غایةالغایه اون ایكی آقجه‌ده دایاندی، قالدی . فضله برپاره دها دیین اولمادی . خواجه مرحوم حدتلنوب دلاللره ، چارشی خواجگیلرینه خطاباً « بوناصل ایش اللهی سورسه‌كز !. دها دون كوزیمك اوكنده كوكرجین قدر بو یالی بر قوشی تام اون ایكی آلتونه صاتدیكز . هم هپكزده یوكسك یوكسك بیلر سوردیكز . او بویانمشسه باقكز بونك ده بوینده، بورننده لعل ومرجان رنكنده قدرتدن زینتلر وار . صیرتینك تویی (بوقلمون = یابار دونر) رنكنده، اولوب كونشه قارشی طوردیغی وقت پاریل پاریل یانار . علی‌الخصوص ایصلیق چالینوب ده قاباردیغی زمان خورطومینی شیشیریر . قانادینی، قویروغنی چادركبی آچار. برقوزو قدر جثه پیدا ایدر . اوحالده حولیده نازان نازان طاووس هندستان كبی خرامان اولنجه تماشاسینه طویولمز . احتیاج سوقیله صاتمغه مجبور اولیورم یوقسه . أودن آریلیركن قاری ، بن ، هندی اویله بر یاس ایتمه‌مز واردی‌كه او حال خزینمزه طاغلر طاشلر طایانمز . بز (اوهو ... اوهو ...) دییه كریان اولدیقجه اوده بزی (قُل قُل قُل ...) دییه تشویق ایدردی . آه !... آنجه شیرانوا كند زوبه مزاج احتیاجست احتیاجست احتیاج » دییه خواجه‌نك كمال حرارتله

چیقیشی‌سی چارشیلیلری برمدت اکلندیردیکدن صوکره ایچلرندن بری «خواجه افندی !. براز مستریح اول . سن حقیقتدن غافلسین . بوکره او قوش؛ عادی بویالی برمخلوق دکل. نقاش قدرتک رنکارنک طوناتدیغی مشهور طوطی‌قوشیدر. » دیمشسه‌ده‌پاره جهتندن‌امیدی منکسراولمقدن منبعث برحدتله کوکلره اوچورولسه دخی او آنده خواجه‌نک کوزینه کورونمه‌دیکندن « ای آجانم ، آکلادیق . طوطی قوشی ... نه اوله‌جق . غابه‌سی ینه قوش دکلی . بونک هنری نه ؟. »

خواجه‌نک هندی‌قولتوغنده چارشیلیلرله محاوره‌سیدر

دیمکله مخاطبی خصمی الزام ایتمک رحتینک ویردیکی بر شطارتله « هاه . ایشته بونک هنری وارده اوندن . چونکه بو غایت ایی لافیردی سویلر . » دینجه خواجه‌ده قولتوغی آلتنده برخوشیٔ فیلسوفانه ایله نظر توجهنی قاپامش اولان بابای هندوستانی اشارت ایله‌یه‌رك « او ، أیی لاقیردی سویلرسه بوده غایت أیی دوشونور ... » دیمش .

﴿لطیفه﴾ خواجه طامی آقتاریورمش. آبدستی کلمش، ایشه‌مکه باشلامش. قاپی‌نك اوکندن ـ حالندن شبهه‌لندیکی ـ بری کچیورمش. خواجه کسمش. «نه‌یه کسدیك!.» دیمش. «کسمه‌یه‌یدیم ده ایپ کبی طوتوب چیقا بیلیرمیدیك.» دیمش.

﴿لطیفه﴾ اشکینك سوسلی یولارینی چالمشلر. حیوانی قولاغندن طوته‌رق أوینه کوتورمش. بر ایکی کون صوکره او یولاری قوجه‌مان بر مصر اشکینك باشنده کوروبجه حیوانك ر باشینه، بر اندامینه حیران حیران باقدیقدن صوکره «بو اشکك باشی نزم امّا جسمی ناصل اولدی‌ده دکیشدی.» دیرمش.

﴿لطیفه﴾ بر وقت دیار رومی شدت سیاستیله دهشته القا ایدن تیمورلنك آناطولیده هر اوغرادیغی شهرك علما و عرفاسینی چاغیروب «بن عادلمی‌یم ظالممی‌یم؟» دیه صورارمش. «عادلسین!.» دیینی‌ده کسرمش، «ظالمسین!.» دیینی‌ده کسرمش. عاجز قالمشلر. خواجه مرحومك صیتی او طرفلره شایع اولمغله خلق مراجعت ایدوب «آمان خواجه افندی. بو ایشه سندن باشقه کیمسه برچاره بوله‌مز. هرنه‌یاپارسه‌ك یاپ. شو ظالمك قیلیجنی بیگناه عباداللهك اوزرندن دفع ایت.» دیه یالواریرلر. خواجه مرحوم «چوجوقلر! بو ایش بنم ایچون دخی ظن ایتدیککز قدر قولای بر شی دکلسه‌ده مظلومینك حق یاردیمجیسی اولدیغندن دعاکز برکاتیله بلکه موفق اولورم.» دیه‌رك هزار احتیاطله تیمورك اقامتکاهنه کلیر. «سؤالکزه جواب ویره‌جك خواجه کلدی.» دیه خبر ویردیلر. تیمور حضورینه جلب ایدوب خواجه‌یه دخی مذکور سؤالی ایراد ایدنجه خواجه‌دیرکه: سز مجرد برملك عادل‌ده دکلسیکز. برباغی ظالم‌ده دکلسیکز. ظالم بزز. سز سیف عدالتسیکز. جناب قهار ذوالجلال مستحق جزا اولان بز ظالملره‌سنی حواله‌ایله‌مشدر. «لطف حق باتومداراها کند ـ چونکه‌ازحد بکذرد رسوا کند.»

مرویدرکه: تیمورك بکله‌دیکی جواب صواب ده بو ایمش. بناءً علیه بوندن طولایی خواجه‌دن غایتله خوشلانمش. ندیم خاصی قیلمش. دیار رومده بولوندقجه یانندن آییرمامش. خواجه مرحومك حرمتینه اقشهر و حوالیسی و بلکه بلاد قارامان

تیمورك تیغ قهرندن و عسكر جرارینك یاغماسندن مصون قالمشدر: جمله دانایان همین كفته همین ـ هست دانا رحمةً للعالمین .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك ایكی حرمی وارمش. بر كون ایكیسی بردن كلمشلره « نی‌می چوق سورسین ؟ . » ـ « بنی‌می چوق سورسین ؟ . » دییه خواجه‌یه طاقلاشمشلر . بیچاره خواجه مضطر قالوب هرنه‌قدر « ایكیكزی‌ده ا... » كبی ترجیح شائبه‌سندن خالی سوزلر سویله‌مشسه‌ده قانع اولمایه‌رق خواجه‌نی خایلی صیقارلر. حتی كوچوك حرمی او اثناده دیركه : افندی ! مثلا ایكیمزده آقشهر كولنده قایقده كیدركن قاییق دوریلسه، ایكیمزده دوشسه‌ك. سن ده قاره‌ده اولسه‌ك. هانكیمزی اوّل قورتاربردیك. خواجه مرحوم واهمه‌سینه مغلوب اولمغله كویا مصیبت ظهوره كلمش كبی فكری پریشان اوله‌رق بی‌اختیار اسكی حرمینه دونمش ده دیمش كه : یاهو!. سن آزبجق یوزمه بیلیرسین دكلمی ؟

﴿ لطیفه ﴾ خواجه اوغلی ایله بر كویه كیدییورمش. اوغلینی اشكه بیندیرمش. بعض كیمسه‌لر كوروب « هی‌كیدی زمانه كنجلری !. آغزینك علیله شو اختیار باباسینی یایان یوروتیورده كندیسی راحت‌راحت اشكه بینوب كیدیور.» دیمشلر. چوجوق « باق بابا! بن سكا اصرار ایتمه‌دیمی ؟ هایدی آرتیق، دها زیاده عناد ایتمه شو اشكه بین !. » دیمش. خواجه اشكه بینمش. براز كیتمشلر. برقاچ كیشی تصادف ایدوب « آیول! سنك كمیكك قارتلاشمش. هم ایشته كلدك كیدییورسین. بو تازه فیدانی بو قدر زحمته قوشوب‌ده قاوورمق لایقمی ؟ » دیرلر. خواجه طوتار، چوجوغی‌ده آرقه‌سینه بیندیریر . بر قاچ آدیم كیدر كیتمز . بر بولوك هرزه‌وكله دها تصادف ایدرلر . بونلره باقوب « امّا انصافسزلق ها ! . بر آشجكه ایكی كیشی بردن بینرده اوزون یوله كیدرمی. باقك شو حریفه؛ خواجه‌ده اوله‌جق . » دیرلر . خواجه آرتیق قیزوب اشكدن كندی‌ده اوغلی‌ده اینرلر . اوكلرینه قاتارلر. چوق كچمز بالتصادف بر قاچ آدم دها راست كلیرلر . « الله الله!.. بونه بودالالق . اشك اوكلرنده بوم‌بوش خوپلایه صیچرایه قوشسون‌ده كندیلری بو صیجاقده توزه طوپراغه بولانه‌رق قان تر ایچنده یایان یوروسونلر .

دنیاده نه شاشقین آداملر وار . » دیدیکلرینی ایشیدنجه خواجه دیمش که : لکن یاهو! بو خلقك دیلندن قورتوله بیلن وارسه اوکا عشق اولسون . [۱]

﴿ لطیفه ﴾ برمجلسده جندیلکدن بحث اولونیورمش. هرکس کندی بیکیتلکنه دائر حکایه‌لر سویله‌یورلرمش. خواجه‌یه‌ده هوس کلمش دیمش که: فلان چفتلکده ایدم. کاهیالر آت گتیردی. قیش باشه قدر هارینلاشمش. اله آووجه صیغمایوردی. کویك بابایکیتلرندن بری بینمك ایسته‌دی. یانینه یاناشدیرمادی. برایسی اوزرینه آتلادی. اونی ده قالدیردی یره ووردی. بر دیکری دها کلدی. اوده بینه‌مه‌دی. باقدیم که هپسی نافله . بکا بر غیرت گلدی. دها او وقت گنجم. همان اتکلریمی بلیمه چمره‌دیم. قوللاریمی صیوادیم. ال چابوقلغیله حیوانك یله‌سندن طوتوپ بر پرتاو ایتدیم ...... [دیرکن چفتلکده حاضر بولونانلردن بری او اثناده ایچری گیری ویرنجه خواجه مرحوم] ...... بن ده بینه‌مه‌دیم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك ایکی زوجه‌سی وارمش . هر ایکیسنه‌ده آیری آیری بر ماوی بونجوق ویروب « صاقین بونی اورتاغکه گوسترمه. بو بنم نشانهٔ محبتمدر. » دیمش » برکون ایکیسی بردن اوزرینه هجوم ایدوب (هانکیمزی چوق سورسین. گوکلك اصل کیمده‌در.) دییه صوردیقلرینده « ماوی بونجوق کیمده ایسه بنم گوکلم اونده‌در. » دیرمش. قادینلر هرایکیسی‌ده قلباً (بنی چوق سوییور) دییه متسلی اولوب اورتاغینه قارشی تشفیٔ صدر ایدرمش . خواجه‌ده بو یولده اونلری اداره ایلرمش . [۲]

﴿ لطیفه ﴾ قومشولرندن بری پرتلاش « آمان خواجه افندی . بزم أوده قاریمله بالدیزم فنا حالده غوغا ایدییورلر . بربرینی بوغیورلر . رجا ایدرم ، کل شونلره نصیحتمی ایده‌جکسین ، نه یاپه‌جقسین . بر چاره‌لرینه باق . بن عاجز قالدیم . » دیر خواجه صورار : غوغانك اساسی یاش اوزرینه‌می ؟ . او آدم

[۱-۲] بو حکایه‌لر باشقه‌لرینه‌ده اسناد اولونور . خواجه‌نك زوجه‌سی وفات ایدوب تکرار تأهل ایتدیکنه و زوجه‌سنك خواجه‌یه غدر ایله‌دیکنه دائر حکایه‌لر وارسه‌ده ایکی قادینی بر زمانده جمع ایله‌دیکی شایع دکلدر .

« خیر افندیم . یاشدن بحث ایتدیکلری یوق . » دینجه خواجه « هایدی اوغلم ، هایدی !. تلاشده معنا یوق . کیت اوینه !. شیمدی یه قدر اونلر باریشمشلردر بیله !. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك معتادی افطاردن صوکره مختصراً آقشام نمازینی قیلوب طعامنی ایدرمش . بر آقشام افطاره چاغیرمشلر . مرتب اوله‌رق امامه تنبیهات لازمه‌یی ویرمشلر . شاعرك « صور صفت زد صفیر ازپی اشباع سین ـ یك دو سه ساعت کشیدمد ولاالضالین » طرزنده تصویرایله‌دیکی وجهله امام تجویده صوك درجه رعایتله کلمه‌لری اوزاته‌رق سورهٔ فاتحه‌یی اوقومش . خواجه اینجه اوفکه‌لنمش . تام فاتحه بیتوب‌ده امام (یس !...) دینجه خواجه « علم الله تحمل ایده‌مم .. هرشیئك بر صیره‌سی وار . » دییه جماعتدن فراغت ایده‌رك منفرداً قیلمق اوزره صفدن کری چکیلمش . امام (والقرآن الحکیم ..... الله اکبر) دییه رکوعه اکیلنجه « باق بوکا دییه‌جك یوق !... » دییه‌رك چابوجاق تکرار اقتدا ایتمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برایش ایچون اقشهردن مملکتی اولان سیوری حصاره کیتمش . فنا حالده آجیقمش . پاره‌سی‌ده یوقمش . چارشیدن کچرکن باقمش که بر فوروندن تازه تازه اکمك چیقیور . مسك کبی قوقوسی اطرافه یاییلیور . کوشه‌ده اوتوران اکمکجی‌یه : « اکمکجی بابا !.. بو اکمکلر سنکمی؟ » دیمش . اکمکجینك غایت طبیعی صورتده « اوت بنمدر !. » دیمه‌سینه خواجه هیجانله تکرار بتکرار « قوزوم اکمکجی بابا !. کرچك بونلرك هپسی سنکمی !. آیاغکی اوپه‌یم، شوراده نه‌قدر صیجاجق یاموق کبی صومونلر وارسه هپ سنکمی ، هپسی !. » دییه زورلاینجه اکمکجی « نه اوقدر زورلاسین !. هپسی‌ده بنمدر !. » دیمکله خواجه کمال اهتمامله « نه‌باقوب طوریورسین اویله‌ایسه !.. یه‌سه‌ك‌آ !..» دیمشدر . [١]

---

[١] بوحکایه برفقیرك بربقاله « اوسته باللك یاغك یومورطه‌ك وارمی » دییه سؤال ایدوب (اوت !..) جوابنی آلنجه (اویله ایسه نه‌یه قایغانه یاپوب یاپوب‌ده یه‌یورسین) دیمه‌سی صورتیله‌ده منقولدر .

﴿ لطیفه ﴾ ولی افندی زاده کبی او زمانك کبارلرندن بری خواجه‌یی افطاره چاغیرمش . کوندوزدن جلب ایدوب جامع جامع طولاشدیره‌رق حدّندن زیاده آجیقدیرمش . افطار زمانی یمك اوطه‌سینه کیریلوب‌ده موضع مخصوصنده هندی طولماسی ، باقلاوه ، بورك کبی شیلری خواجه کوز اوجیله تماشا ایدنجه صبر و قراری الدن کیتمش . آغزینك صویی آقمه‌باشلامش . صوفره‌یه اوتورمشلر . اعلا براشکنبه چورباسی کلمش . خانه صاحبی هزاران وقارله برقاشیق آلوب « آ ... های الله مستحقکی ویرسون . کاهیا افندی سکا قاچ کره تنبیه ایتدیم که شو آشجی‌یه سویله ؛ چوربایه صاریمساق قویماسین دییه . قالدیریك قالدیریك ! . » دیر ، چوربانی کاسه‌دن بر قاریش کوپوکی طاشمش اولدیغی حالده قیریته قیریته قالدیریرلر . خواجه کوز اوجیله تشییع ایدوب حفیفجه ایچنی چکر . خانه صاحبی « افندیم ! . بو آشجی مقوله‌سینه لاقیردی آکلاتمق قابل دکل . سن نه قدر سویله‌سه‌ك ینه او بیلدیکنی یاپار . » کبی لاقیردیلر سویله‌دیکجه مسافرلر هپسی بردن « اوت افندیم ! » دییه تصدیق ایدرلر . دیرکن هندی طولماسی کلیر . نار کبی قیزارمش . اطرافه مسك کبی رایحه‌لر صالمش . حشویاتی اولان قویو رنك پیرنج فیستق اوزوم کبی شیلر خارجه طاشمش . افندی کمال نزاکتله برلقمه آلیر . بر آتش کسیله‌رك « ماش آغا ! . لچن کون سکا سویله‌مه‌دیممی . بو حریف بهارات قوللانماسین دییه . بکا قصدیکزمی وار . سن اولسون طوقوندیغنی بیلزمیسین . اوتوز سنه‌در قاپومده‌سین . الله هپکزك لایقکزی ویرسین . قالدیرك قالدیرك ! .. » دیر ، کمال عظمتله هندی طولماسی لنکری‌ده کیدر . بیچاره خواجه کرچکدن حزین برصورتده درونی بر (آه ! ...) چکوب آرقه‌سندن باقه قالیر . بر حرم آغاسی صیره‌یه رعایةً باقلاوه‌یی کتیریر . افندی خشمله رکره یوزینه باقوب « به‌سرسم عرب ! .. آچ قارنه طاتلیدن باشلانیرمی ؟ . بیقیل اورادن ! . » دینجه بیچاره عرب یدیکی قامچیلرك واهمه‌سیله دها الینی چکمه‌دیکی باقلاوه طاباغینی قاپدانی کبی برنفسده قاپوی بولور . کندنی طیشاری‌یه طار آتار . خواجه باقاکه اك نفیس یمکلر هپ برر بهانه ایله کری کیدیبور .

همان قاشيني ياقەلاديغى كبى موضع مخصوصنده طوران طابلەنك باشـينه چوكر . دومانيله مسـكلر ، عنبرلر نثار ايتمكده اولان مولوزلى پيلاوە قاشـيق آتمغه باشلار . خانه صاحبى سفرەدن « افندى !. كل !.. نەيه صاووشديك !. » ديبه هايقيرنجـه « آمان بكم ! بكا برآز مهلت ويرك !. اوبر يمكلرك برر برر جرم وكناهى تعداد ايديلوب جزاسى تعيين ايديلنجەيه قدر بندەكز شـو بزم اسكى دوست ايله برمقدار كوروشـەيم . حال خاطر صورەيم . دروننى يوقلايەيم . سز ايشيكزه دوام ايديك ! . » ديمكله حضاردن قهقهەلر باشلايوب كولوشـه اويناشه كمال انبساطله طعامه ابتدار ايلەمشلردر .

خواجه مرحومك طابله باشنده پيلاوە قاشيق آتديغيدر

﴿ لطيفه ﴾ خواجه سيورى حصار قاضيسى ايكن ايكى آشفته خانم خواجەنك حضـورينه چيقوب برى « افنديم ! بن بوخانمه باباغى ايپ ايصمارلاديم . او ،

شو صاچیم گبی اینجه اینجه شیلر بوکمکه باشلامش . نمونه‌سینی گوستردی . بویله یاپه‌جقسه بن سوزیمدن دوندیم . ویرسین پاره‌لریمی !.. » دییه هزاران عشوه ونازله یوزینی نیم آچوب صیرمه صاچلرینی خواجه‌یه عرض ایله‌دی . خواجه « سبحان‌الله !... » دییوب دیکرخانمه توجهله « سن نه بویورورسین !.. » دیمکله دیکری سـسینه بر اهتزاز ، بر حرارت ویره‌رك ـ صـانکه بك حدتلنمش گبی « افندیم !.. بزم مقاوله‌مز شـو بارماغم قالینلیغنده باباغی چماشیر ایپی ایدی . یوقسه [قولینی صیوایوب] بیله‌کیم قالیلغنده کندیر بوکمك دکلدی !... » دییه شاعرك : (آلیجاق دستینه موسـاسنی بربر عیسی ـ کوستریردی ید بیضـاسی کوموشدن بیلکی) منطوقی وجهله سرد مدعاده ید بیضا کوستریجه زواللی خواجه‌یی (أل ویریر !..) دیمکه مجبور ایتدیکدن صوکره متبسمانه هرایکیسنی‌ده باشـدن آیاغه قدر سـوزوب « هایدین قیزلرم !. اوزلاشین . » مدعا علیهـایه خطاباً « سن‌ده براز قالینجه طوت . او قدر اینجلتمه که صباحلایین خواجه‌کزك گوکلی گبی چابوجاق اوزولمه‌سین !. » دیمکله فتانه‌لر گولوشه‌رك چکیلوب گیتمشلردر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر یره مسـافرلکه گیتمش ، براز گیج قالمش . خانه صاحبلری یمکلرینی یمش اولمقله برابر خواجه‌یی‌ده طعام ایتمش ظن ایله‌مشلر . خواجه‌یه شربت اکرام ایله‌یوب طاتلی طاتلی بر مدت قونوشدیقدن صوکره « الله راحتلق ویرسین !.. » دییه‌رك چکیلوب گیتمشلر . خدمتجی غایت مکلف بر یاتاق یاپوب اوده بیراقش گیتمش . خواجه تنها قالینجه آچلغك تأثیرینی دهازیاده حس ایتمش . اویقو ایله گچیرمك ایسـته‌مش . قابل دکل ، موفق اوله‌مامش . آرتیق بوسبوتون سیکیرینه طوقونه‌رق اوطه اورته‌سینده دونمکه باشـلامش . باقمش که اوله‌جق شی دکل ، چیلدیره‌جق . همان گیتمش ، مابین قاپوسینی وورمش . ایچریدن تلاشـله قوشوشوب « نه‌در او ، نه‌در او !.. » دیدیکلرنده خواجه بر طور استرحامکارانه ایله « افندیم !. بنم ایچون تکلف ایتمشسکز . غایت مکمل بر یاتاق یاپمشسکز . حال بوکه بز فقرالقدن یتشمه بر آدمز . بوگبی مکلف یاتاقلر بزم اویقومزی قاچیریر . سز بکا لطف ایتسه‌کزده بر کول پیده‌سی احسان بویورسـه‌کز . دها

ممنون قالیرم. بر مقدارینی باشیمك آلتنه یاصدیق مابقیسینی اوستنه یورغان یاپارہ آلتنده میشیل میشیل اویورم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك قاضیلكی هنكامنده برحریف خصمنی یاقه‌سندن طوته‌رق حضورینه كتیروب « افندم ! بو آدم بندن رؤیاده شیقیر شیقیر ییكیرمی آقچه آلدی. شیمدی ایسته‌یورم . پاره‌لریمی ویرمه‌یور » دیر. خواجه‌مرحوم ابرام ایدوب مدعی علیهدن ییكیرمی آقچه‌یی تحصیل ایدر . او كنده‌كی چكمه‌جه‌یه شیقیر شیقیر پاره‌لری صایدیقدقدن صوكره مدعی‌یه « آل شو شیقیرتیلری ! . » مدعی علیهه « آل سن‌ده پاره‌لریكی ! . هایدی یربریكزك حقنه تجاوز ایتمه‌یك ! . » دییوب حریفلری صاومش وبو حكمیله حضاری حیران ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورانك رؤیاسنده كندیسنی بحضور ایدنی اولدورورمش . خواجه بونی ایشیتدیكی گبی پیلی‌بی پیرتی‌بی طوپلاینجه طوغری كوینه فرار ایتمش . اوته‌كی بریكی « جانم خواجه افندی ! . بو حریفك ییلدیزی یالكیز سنكله باریشه‌بیلدی . نه‌یاپسه‌ك نه دیسه‌ك سكا قیزمایور . مملكته‌ده فائده‌ك طوقونیور . نه‌یه بیراقدیك گلدیك. » دیدكلرنده خواجه مرحوم دیمش كه : اللهك عنایتیله اویانیق ایكن هرنوع معامله‌سنه ایجابنه گوره مقابله ایدرك اداره ایده‌بیلیرم . هیچ اولمزسه ممكن مرتبه اجتناب واحتراز واحتیاط ایدرم . فقط رؤیاسینه گیرمه‌مك ، گیردیكم صورتده آرزوسی وجهله حركت ایتمك الیمده دكل .

﴿ لطیفه ﴾ ینه برمسافرلكده یاتاغی اوزرینه قوجه‌مان بر پاموقلی گیجه‌لك قاووغی [١] قویمشلر. چوزه‌سینی چیقاروب اورته‌سندن باغلایه‌رق كندی كندینه « یارین چوزره ینه حالیله بیراقیرم . » دیمش یاتمش. خانه‌صاحبی خواجه قالقمه‌دن

---

[١] اسكی زمانده آتالریمز باشلرینه غایت ایری ویوكمدن معمول كلاه ویا پاموقلی قاووق گییوب اوستینه جسیم ، هیبتلی صاریق صاردیقلری معلومدر. اوجسیم سرپوشه آلیشان باشلر چیپلاق طورمغه بالطبع تحمل ایده‌مزمش بونكچون برده گیجه‌لك قاووقلری اولوب یاتیركن باشلرینه كییرلرمش . حالا باشینه گیجه‌لك كیینلرمز نادر دكل .

اوطه‌یه «امّا اوتقو ها!... خواجه افندی اصحاب کهفه‌می قاریشدیک!..» دیه‌رک لطیفه گویانه، لا ابالیانه ایچری گیرمش. خواجه‌نك باشنده عجیب الشکل نسنه‌یی گوروب بر آز دقت ایتدیکدن صوکره آکلایه‌رق «آ!.. خواجه افندی، قاووغی بوغمشسین!.» دینجه خواجه «نه‌یاپه‌یم اولاد!.. بن اونی بوغماسه‌یدم او بنی بوغه‌جقدی.» دیمش.

خواجه مرحوم باشنده‌کی کیجه‌لك قاووغینی اورته‌سندن بوغوب خانه صاحبیله محاوره‌سیدر

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحومك بقاله اللی اوچ آقچه بورجی بیریکمش. بر اوزون زمان ویره‌مه‌مش. برکون خواجه احبابیله برابر چارشیده بر محلده اوتورورکن بقال قارشیسنه کچمش، ایکی الیله اشارت یاپه‌رق پاره‌لری

ويرمزسه‌ك سنى احبابك يانينده تزييل ايدرم !.. » معناسينى اشراب ايدرمش. خواجه باشينى او بر طرفه چويرنجه قارشيسينه كچه‌رك ينه اشارت ياپوب حاليله طوريله خواجه‌يى تهديد ايلرمش . بوكبى معـامله‌يه هيچ تحملى اولميان خواجه مرحوم برايكى دفعه باشينى صاللايوب درونندن (لاحول) چكمشسه‌ده قارشيسنده‌كى (لاحول) ايله دفع اولور شيطانلردن اولمامغله معامله‌سينده اصرار

خواجه مرحومك آله‌جقليسى ايله غوغا ايتديكيدر

ايدر . خواجه‌ده جهراً « ياربى ! سن صبر وير . بنى شوچيركفه مسلط ايتمه » كبى سويله‌نمكه باشلاينجه احبابى مسئله‌يى حس ايدرلر . بقال ينه اصرار ايدر . آرتيق خواجه‌نك صبرى توكه‌نير . برحدّت بقالى چاغيرير . « بقال ! . نم سكا قاچ آقچه بورجم وار . !.. » ـ « اللى اوچ!.. » ـ « پك اعلا . يارين گل ، ييكيرمى سكز آقچه‌سينى آل ! . اوبريسى گون گل . ييكيرميسينى دها آل .

ایتدیمی قیرق سکز ! . گری‌یه نه قالیر ؟ . طوپی بش آقچه‌جغز ! . به تربیه‌سز حیاسز حریف ! . بش آقچه‌جغز ایچون اوتانمزمیسین چارشیده پازارده ، یار واغیاره قارشی بنی رسوای ایتمکه ! . یازیق سکا ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بریسی خواجه‌نك یاننده اوتورورکن قضارا سسلیجه یللنمش . صوکره اکینی بللی ایتمه‌مك ایچون آیاغیله تاخته‌یی قیجیرداتیرمش . خواجه مرحوم دیمش که : هایدی تاخته سسینی اونك سسینه بکزه‌تدیك دیه‌لیم . یا قوقوسینی نه یاپه‌جقسین .

﴿ لطیفه ﴾ مشهور تیمورلنکك اوردوسنده فیللر اولدیغی و حتی انکوری محاربه‌سنده برچوق فیللر قوللاندیغی معلومدر . بوفیللردن بیریسی‌ده خواجه‌نك کوینه بسله‌مك ایچون کوندرلمش . فیل کویده نه قدر مزروعات وارسه سیلمش سوپورمش ، بر شی بیراقمامش . بوتون کویلی آیاقلانوب خواجه‌یی اوکلرینه قاته‌رق حضور تیموره شکایته کیتمشلر . ظالمك قورقوسندن برر ایکیشر سیویشوب خواجه حضوره داخل اولورکن برده باقمش‌که کیمسه قالمامش . خواجه کندی کندینه « سزی طبانسزلر سزی . بنی کونده‌دن آتمقلغی سزه کوستره‌یم . » دیوب همان سله سربه حضوره داخل اولور . تیمور سبب تشریفنی صورنجه « افندیم ! . کویلی قوللریکز کویمزه کندی خاص فیللریکزدن برینی مهمان بویوردیغکزدن طولایی بنده‌کزی کوندردیلر . بو وسیله ایله مظهر التفات اولدیقلرینه عرض شکران ایله‌یورلر . آنجاق بیچاره فیل دیار غربتده اشی ، کندینه انیس اوله‌جق بردیشی بولونمه‌دیغی‌جهتله آه واینی بزی دلخون‌ایدیور . کویلی قوللریکز بنده‌کزله برابر کلمشلرسه‌ده حضوره داخل اولمغه جسارت ایده‌مه‌یوب تبشیر داعیانه‌مه انتظار ایتمکده‌درلر . بووسیله ایله بزی خصوصی وتکلیفسز تبعه‌کزدن عد بویوروسه‌کز حشره قدر منتدارلغمز دوام ایدر . » دیمکله پادشاه پك زیاده محظوظ اولوب خواجه‌یی خلعت و هدایا و احسانله تلطیفاته مستغرق ایله‌مش . کویلی‌یه‌ده بول‌بول قورو سلاملر کوندرمش . همان

اراده ایتمش . درحال خواجه‌نك كوینه برده دیشی فیل كوندرلمه‌سی تقرر ایله‌مش .

خواجه بو خبری آلوب كچیردیكی تهلكه ، و نائل اولدیغی احسان سببیله كمال نشئه ونشاطله كویه وارنجه كویلیلر باشینه بیریكوب « آمان خواجه افندی! نه یاپدیك . بزه بر خیرلی خبر ویر . » دیمه‌لریله خواجه مهم بر ورطه‌یی كمال موفقیتله آتلاتانلره مخصوص بر غرورله « مژده !... دیشیسی‌ده كلییور ... » دیمشدر . [۱]

[۱] بو حكایه‌لرك هپسی‌ده باشقه‌لرینه دخی اسناد ایدلمشدر . فقط اكثریسی ملی اولوب باشقه قوملردن منقول اولمه‌دیغندن خواجه مرحومك اولمه‌سی دخی محتملدر . والعلم عندالله تعالی .

﴿لطیفه﴾ خواجه‌نك زماننده قونیه‌ده غایت ارتشا ایله مألوف بر قاضی وار ایمش . خواجه بر اعلامی تصدیق ایچون قونیه‌یه کوندروب آیلرجه انتظار و آجی طاتلی تأکیداتده‌ده بولوندیغی حالده بر تورلو اعلامی چیقارته‌مامش . بالذات قونیه‌یه عزیمته مجبور اولمش . قوجه‌مان بر چوملکی‌ده هدیه اوله‌رق تقدیم ایله‌مش . قاضی چوملکك آغزینی آچوب اعلا رواق بال ایله مالی اولدیغنی کورونجه سلاملغه چیقوب خواجه‌یه غایتله حرمت ایتمش ودرحال اعلامی تصدیق ایدوب الینه ویرمشدر . خواجه اعلامی قوینته صوقوب قاضی‌یه معنیدار بر نظرله و داع ایدرك کیدر . بر ایکی کون صوکره قاضی افندی‌یه باشقه بریسی طرفندن قایماقاهدا اولونغله همان بال چوملکینه مراجعت ایدر . کیچه‌یی طالدیردیغی کبی ایکی پارماق باللك آلتی صاپ‌صاری قویو بالچیق اولدیغی تظاهر ایلر . قاضی فنا حالده حدّتله‌نوب همان محضری چاغیره‌رق « کیت چابوق شو کائناتك مسخره‌سی نصرالدین دینیلان حریفی آلدانه‌رق بکا کتیر !. » دیر . محضر خواجه‌یی آقشهره عزیمت ایچون چارشیدن اوته بری آلیرکن بولور. کمال تعظیمله اتکله‌دیکدن صوکره « افندی حضرتلری !. ناصلسه اعلامكك سبك وربطنده بر بوزوقلق اولمش . ویریکزده قاضی برادریکز همان اصلاح ایدوب کالاول اعاده ایله‌یه‌جکدر !. » دینجه خواجه بر تبسم مستهزیانه ایله « بوزوقلق اعلام شرعیده دکل، سزك قاضینیك عقیده‌سنده !. [۱] بزم اعلامی ـ الله راضی اولسون ـ معیتنده‌کی صلحای مأمورین اصلاح ایله‌مشدر . جناب حق اونك کندیسنی اصلاح ایله‌سون ! » دیبوب همان اسباب سفری تهیئه ایدرك شهردن چیقمشدر .

[۱] علی روایة « بوزوقلق اعلامده دکل ؛ بال چوملکنده !.. » دیمش .

آلاجه حمام جوارنده لبلبجی خانی اوطه باشیسی (فلك علی افندی)
ارسال ایلمشدر

﴾ لطیفه ﴿ آق شهر فقراسندن بری اله کچیردیکی قورو اکمکله بر قاتیق تدارکینی دوشونورکن برآشجی دکانی اوکینه کلیر . باقارکه ات تنجره‌سی فیقیر فیقیر قاینایور . قوقوسی اطرافه عنبرلر نثار ایدییور . همان تنجره باشینه چوکوب قوپاردیغی لقمه‌لری یمکك بوغوسینه طوته‌رق نملندکجه آغزینه آتارمش . آشجی بو نوع طعام ایدیشه شاشوب اولا کمال سکونتله سیر ایدر . فقیرك اکمکی

خواجه‌نك مدعی آشجی‌یه پاره‌نك سسینی ویردیکیدر

بیتدیکی کبی یاقه‌سنه صاریلوب یدیکی طعامك بدلنی ایستر . فقیر ، مادة آشجینك برلقمه‌سینی بیله آلمادیغندن بحثله پاره ویرمکدن امتناع ایلر . او اثناده خواجه مرحوم آق شهرده حاکم ایمش [۱] آشجی فقیری حضور حاکمه

[۱] آتیده کله‌جکی وجهله خواجه مرحومك بر مدت کولکه قاضیلغی ایتمه‌سی اوله‌جق . بویله برحکایه‌ده اولجه کچمشدی .

گوتورور . خواجه مسئله‌یی علی‌الاصول دیکله دیکدن صوکره جیبندن ایکی پاره چیقاروب آشجی‌یی یاقیننه چاغیریر . « قولاغیکی ایجه بکا ویر ! » دییوب پاره‌یی شیقیرداتیر . آشجی‌یه « آل سسینی !.. » دیر . آشجی شاشقین شاشقین « افندی ، بونه بیچیم معامله ؟ . » دیجه خواجه دیرکه : تام عدل وحقانیته موافق حکمدر . ! یمکك بوغوسینی صاتان پاره‌نك سسینی آلیر !

(لطیفه) بایرام کیجه‌سی زوجه‌سی خواجه‌نك سودیکی برطاتلی‌یی پیشیرمش . قاری قوجه کولوشه ، اوینا‌شه طاتلی طاتلی یه‌مشلر . برمقداری آرتمش ، صباحه صاقلامشلر . براز مصاحبه ایله کیف چاتدیقدن صوکره ـ صباحلایین ایرکنجه اویانمق اوزره ـ خواب نوشینه طالمشلر . او اثناده همان خواجه تلاشله زوجه‌سینی دورتوب « آمان قاری قالق !. خاطریمه غایت مهم برشی کلدی . اونوتمغه کچیدیرمکه کلمز . زحمت اوله‌جق امّا آرتیق مسئله‌نك اهمیتینه باغشله ! . آیاغیکی اوپه‌یم ، شو طاتلی بقیه‌سینی چابوق کتیری ویر . » دیمکله قادین « نه‌در تلاشك . بویله صیقی فیقی نه اولویورز . » دیمکه بیله میدان بوله‌مایوب همان قوشه‌رق طاتلی طاباغینی کتیریر . خواجه طاتلینك باشینه چوکوب قادینك‌ده اتکندن چکوب یانینه چوکرته‌رك ایکی طرفینه باقه‌دن آتیشدیرمغه باشلار . ختامنده « اوخ !... » دیه کنیش برنفس آلدیقدن صوکره حرمی استیضاح کیفیت ایله‌دکده « آقشامدن طاتلی بقایه‌سی قالدی . خیالی دائما ذهنمی طیرماله‌دینی جهتله راحت وحضورله اویقو طوته‌دی . دوشوندیم طاشیندیم . (طعامك خیرلیسی بوغازدن آشاغی کیدنیدر . بیه‌یه‌نك مالیدر) قرارینی ویردیم . درحال موقع اجرایه قویدم . هایدی شیمدی عافیتله اویویه‌لیم . » دیمشدر .

(علی رضا) امضالی بر ذات طرفندن

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك قونیه قاضیسنه یاپدیغی اویونی قومشولرندن بریده خواجه‌یه یاپمش. شویله‌که : خواجه شهره کیدن بر قومشوسینه برپارچه زیتون یاغی ایصمارلامش . حریف شیشه‌یه ادرار طولدوروب اوستینه بر پارچه یاغ قویمش . بری طرفده خواجه‌ده پاطلیجان آلوب حرمی قیزارتمه ادواتینی

خواجه مرحومك کندیسنه اویون ایدن قومشوسینه بالمقابله انفیه دیه نجاست قوقلاتدیغیدر

حاضرلامش . یاغ کلنجه قادین طاوایه قویوب اوجاغه بیندیرمکله چاتیر چاتیر . چاتلایوب غایت متعفن برقوقو نشر ایلر . برده باقارلرکه صاپ صاری ادرار . خواجه « خوش ایمدی کلنخانی !.. » دییوب آره‌سی برقاچ کون کچر . بربرینه بکزر ایکی انفیه قوطوسی تدارك ایدر . برینه انفیه قویار . دیکرینه نجاست

توزی قویار . مذکور مُغذِب قومشو غایت انفیه تیریاکیسی ایمش . خواجه مناسب بر محلده طوروب قومشو قارشیدن سوکدیکی گیبی خواجه کمال اشتها ایله بر انفیه چکوب بعده اوزون ، درونی بر « اوخ !.. آمان نه عنبر ایمش . گل کیفم گل !.. » گبی اشتها انگیز اوضاع وکلماتله قومشونک بورنینی شیپیر شیپیر طاملاتوب « آمان افندی ! ویر باقهلم شو سنك عنبریکی برده بز قوقلایهلیم !. » دیمشسهده خواجه امتناع ایله « جانم ، حاکم افندییه بر پارچه هدیه کلمش ، اوده شو قوطومی طولدوری ویردی . » دیهرك کوستروب قوینینه قویمش . تیریاکی قومشونك برچوق ابرامندن صوکره خواجه قویندن دیکر قوطویی چیقاروب طایامش . قومشو پارماغینی اوّلجه کوکسندهکی دوکمهیه باصوب چوقرولتمش اولمغله چوقجه آلوب کمال شوقله تا بیننه قدر ایصال ایدنجه فرط تعفندن غشی اولهجق بر حاله کلوب حقیقةً اعجب العجائب بر صوراتله « الله لایقیکی ویرسین . خواجه بونه ؟ » دینجه خواجه مرحوم « کچیکی یاغك طورتوسی !... » دیمشدر . [١]

(مخلص) امضالی بر ذات طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ احبابندن بری بر دعواسنك عاقبتنی آکلامق ایچون خواجه افندییه کلیر ، سرد مدّعا ایدر. ختام کلامده « ناصل افندی ! حقم یوقمی ؟ . » دیر. خواجهده « حقلیسین برادر حقلیسین ! » دیر. خصمیده خبردار اولمایهرق ایرتهسی گونی خواجهنك خانهسینه کلیر. اوده ایشك نتیجهسینی حل ایتمك اوزره مسئلهیی بالطبع کندیسندن طرفه سرد وتفصیل ایلهدیکدن صوکره « خواجه افندی ! نه دیرسین . بن حقلی دکلیم ؟ . » دیر. خواجه اوکاده « های های! البته حقلیسین ! » دیر. تصادفاً قاریسی هر ایکی خصمك لاقیردیسینیده ایشیدوب خواجه هر ایکیسینیده حقلی چیقاردیغینی طویمغله ـ کویا خواجهیی اوتاندیرمق

[١] بیلم خواجهنك زماننده انفیه اورالرده شایع اولدیمیدی .

قصدیله - « افندی ! دون قومشو قورقوت افندی گلدی. ایشینی آکلاتدی. (حقلیسین) دیدیگك . خصمی اولان سنجر باشه گلدی. اوده مرامینی آکلاتدی. اوکاده (حقلیسین) دیدیگك . بو ناصل ایش!. سن قاضی ایسه‌ك بن ده بو نجه سنه‌لك قاضی قاریسی‌یم . عین مسئله ده هم دعواجی ، هم خصم ایکیسی بردن حقلی اولورمی ؟ » دینجه خواجه مرحوم غایت فتورسزجه « صحیح قاریجغم ! سن ده حقلیسین ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بریسی، آقشهر گولندن اغتسال ایده‌جك اولور. اوراده بولونان خواجه افندی‌یه « اغتسال اثناسنده نه طرفه دونه‌یم! . » دیدیکده خواجه مرحوم « البسه‌ڭ نه طرفده ایسه او طرفه دون ! .. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ قاین والده‌سی چاماشیر ییقارکن آیاغی قایوب ایرماغه دوشدیکینی وهنوز نعشی بولونه‌مه‌دیغینی شهره گلوب خواجه مرحومه خبر ویرمشلر . خواجه ایرماغه گیروب منبعه طوغرو آراشدیرمغه باشلار . دیرلرکه: افندی ! هیچ جنازه ایرماغك یوقاریسینه طوغرو ، دیك یوقاری ، گیدرمی ؟ . صویك جریانینی تعقیب ایدرك آلت باشه طوغرو آراسه‌ڭ آ . » خواجه باشینی صاللایه‌رق دیرکه: آه... ! . سز اونڭ نه عکسی اولدیغینی بیلمزسیکز. اونڭ هر ایشی ترسدر. بنی بڭا بیراقیك ، بن اونڭ خویینی تماميله اوکرندم . [١]

نافعه نظارتی مأمورینندن مرحوم فکری بکك (لطائف نصرالدین) دیه نظم ایله دیکی حکایاتدن اولوب نمونه اولمق اوزره برذات طرفندن ارسال ایدیلن ایکی حکایه‌در :

وضع حمل ایلرکن اهلی بر سحر   موم طوتارمش خواجه دستنده مکر
دم گلور مولود مشهودی اولور   ذاتنه بادئ خوشنودی اولور
دیرکن اول اثناده مولود دگر   کودك زایده‌یی تعقیب ایدر

[١] دیگر اوچ حکایه دها وار ایدی که عینی اولجه درج اولونمشدی .

خواجه بو حالی گورنجه ناگهان (یوف...) دیمشده مومی سوندرمش همان
قومشو قادینلرکه هپ موجود ایمش طاریلوب هر بیری خواجه‌یه دیمش
نوری شمعك ویرمه‌دن آفاقه فر بویله نازك دمده هیچ مومی سونر
خواجه‌دیرکه: بویله‌یانسه‌طورسه‌موم ایده‌جك شوقی کورن طاشره هجوم[۱]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك بمك طولابینه قاریجه‌لر اوشمش. قاری قوجه آییقلامقدن عاجز قالمشلر. او اثناده خواجه آبدست آلوب اویله نمازینی قیلمش. آرادن برساعت کچوب ایکندی‌یی قیلمق اوزره تکرار آبدسته قیام ایدنجه حرمی « افندی! . بش وقت ایچون بش آبدستمی آلینیر! . » دینجه خواجه مرحوم « سن اوطولابك بر چاره‌سینه باقمزسه‌ك بر وقت ایچون بش آبدستده آلدیغمز اوله‌جق! . » دیمش. [صوکره بو محاوره شو یولده تعقیب ایدلمشدر.]

حرمی « ای امان اون قولاج قویودن صو چیقاریجه‌یه قدر بن نه‌لر چکییورم ، سنك اوندن خبرك وارمی؟ » دیمه‌سینه دخی خواجه مرحوم « أوت افندم! . کمال شوقله بر ضرطه چکه بیلمك وبوسایه‌ده درونمده‌کی شیشی ایندیرمك اوزره تنها یرلر آرامق خصوصنده بنده نه‌لر چکییورم. » دیمش.

(قارئلریمزدن بریسی) عنوانیله آلدیغمز بر لطیفه‌در:

﴿ لطیفه ﴾ بر آقشام حرمی « افندی! . اوغلانه نه اولدی بیلمم. طورمز آغلار. نه یاپسه‌م صوصمایور. بن عاجز قالدم. باق، سن براویقو نسخه‌سیمی ویره‌جکسك. یوقسه (اصحاب کهف) دعاسینیمی اوقویه‌جقسین. نه یاپه‌جقسه‌ك یاپ. هوپلاتوب صیچراتمه‌دن قوللرم قوپدی. هانده ایسه شارق دوشوب بایله‌جغم. » دیه هیجانله هجوم ایدر. خواجه « طور، باقه‌لم آیول. اوقدر

[۱] دیکر بر حکایهٔ منظومه دها وار ایدی. فقط اصل منثوری درون کتابده مسطور اولدیغی جهتله یازیلمه‌دی.

تلاش ایتمه . برچاره‌سینه باقاریز . هایدی سن شو کتابی آل‌ده اوکینه آچی ویر . آره صاره یاپراقلرینی چویر . » دییه الینه برکتاب طوتوشدیرر . قادین عفریت کسیلوب « افندی ! . بن اولسه‌م غالبا سکا آلای گله‌جك . اویله یا ! . سزك ایچون دها اعلا . یکی برخانم دها آلیر ، برمدت‌ده اونك ذوقینی چیقاریرسین اوسته‌ده یوق باشده یوق ، اوتوز سنه‌در صاچیمی سوپورکه ایتدیم ، بوأوه حیاتمی صرف ایله‌دیم . بنم اولادم ایسه سنك‌ده یابانجیك دکل آ . هروقت آلای سوکمز آ . » دییه آتشلر صاچنجه خواجه « به قاری ! اکر بنم‌ده بربیلدیکم وارسه دیدیکمی یاپ . یوقسه نه‌یه اوسته‌یه گله‌رك نافله کوکلی قیروب حضوریمی بوزیورسین ! . » دینجه قادینه بر پارچه اعتدال کله‌رك ، فقط ینه بر لسان جنکجویانه ایله « یکی ! بوکتاب نه‌در ؟ . نه اوله‌جق ! . » دیمکله خواجه « هاه شویله ! . پشین سببنی آکله ؟ . صوکره فکریکی سویله ! . بو (قدوری) کتابیدر . هر نه زمان جامعه‌ده درسه باشلارسه‌م بزم ملالر باشلارلراویوقلامغه. حتی بعضلری‌ده خورلایوب صاییقلامغه . بالطبع عقلی باشنده ، خیر ومنفعتی بیلیر ، صاچلی صاقاللی ، قوجه‌مان آداملره بویله سحر کبی تأثیر ایدن برکتاب ؛ مینی مینی چوجوغی آفیون کبی صیزدیره‌جق . » دیر ، قادین ناچار قالملقه دیدیکی کبی یاپار . حقیقةً خواجه‌نك برکات انفاسیله چوجوق‌ده درحال اویور .

عساکر عثمانیه یوز باشیلرندن ناظم بك افندینك هدیه‌سیدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه پنجره‌دن سوقاغی سیر ایدرکن اوزون مدتدر بورجینی ادا ایده‌مه‌دیکی آلاجقلیسی قارشیدن سوکدیکینی کوروب حرمینه « قوزوم خانم ! هایدی شو حریفه سکا سویله‌دیکم وجهله قاپی آرقه‌سندن جواب ویرده بلکه بر اوزون مدت تجیزیندن قورتولوروز . » دیمشسه‌ده ینه طوره‌مایوب محاوره‌لرینی دیکله‌مك اوزره آرقه‌سندن کندیسی‌ده کیدر . آلاجقلی دق باب

ایدر. قادین قاپی‌یی آرالق ایدوب آرقه‌سیندن نه ایسته‌دیکنی صورار. آلاجقلی « خانم ! ظن ایدرم‌که آرتیق شیمدی‌یه قدر سمدن بنم کیم اولدیغم آکلاشلمشدر. بو یوزجی کلیشمه سببده ینه شو آلاجق مسئله‌سیدر. آرتیق ایش عیبده کچدی. سن اونی بکا چاغیر، برایکی چیفت سوزم وار.» دیه قاتی قاتی سویله‌مه‌سینه مقابل قادین کمال رفقله افندیم ! افندی بوراده دکل. مع مافیه هر نه سویله‌یه‌جکسه‌کز بکا سویله‌یه بیلیرسیکز. شکایتکزده‌ده تماملیه حقلیسکز. حتی

خواجه مرحوم قاپی آرقه‌سیندن حرمینك اوموز باشندن باشینی اوزاتوب آلاجقلی ایله محاوره‌سیدر.

بوکونه سوز ویرنده بنده‌کزیم. فقط مع التأسف هنوز حاضرلایه‌مادیق. امّا یاواش یاواش تدارك ایتمکه چالیشه‌جغز. افندی قاپومزك اوکنه بر صیره چالی دیکه‌جك. کویك سورولری دائما قاپومزك اوکندن کچر. اونلر سوروندیکجه بر خیلی یوك حاصل اولور. اونلری آلوب اکیره‌جکز، بوکه‌جکز، ایپلك

یایوب صاته‌جغز. اثنانیله‌ده بورجمزی اداایده‌جکز. بز کیسه‌جکلرك حقینی ییه‌یز.» دینجه حریف پاره‌سینك غیرقابل تحصیل اولدیغینی آکلامقله برابر شو صورت تسویه خوشنه گیتمش اوله‌لی که اختیارسز گولمکه باشلامش. خواجه داین عبوسینك چهرهٔ بشوشینی کورنجه طایانه‌مایوب قادینك آرقه‌سندن باشینی اوزاته‌رق آلاجقلی‌یه خطاباً «گیدی کوفته خور!. ایشیکی صاغلام قازیغه باغلادیکده شیمدی کیفکدن کیس کیس گولرسین ها!..» دیمشدر. [۱]

❦

(هلال مطبعه‌سی) مؤسسلرندن عاصم بك افندی برادریمز اهدا ایلمشدر:

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم قونیه‌ده ایکن حاکمك حضورینه چیقوب برقاضیلق طلبنده بولونور. هرطرفك قاضیسی دها یکیدن نصب اولوندیغندن آچیق قاضیلق اولمه‌دیغنی سویلر. مرکزده مناسب برمأموریت ایستر. هرنه طلب ایله‌دیسه حاکم افندی بر بهانه ایله امتناع ایلر. نهایت خواجه دیرکه: افندی حضرتلری!. مادام که بکا بویوك برحسن توجه کوستریورسیکز. مادام که مناسب بر ایش اولورسه بهمه حال اعطا بیوره‌جقکزی قویاً تأمین ایله‌یورسیکز. سزدن برایش ایسته‌یه‌جکم که آچیقدر. هیچ طالبی، رقیبی یوق. حکومته، اهالی‌یه ضرری طوقونمز. سزه یاردیمی اولور. حل ایده‌مه‌یه‌جککز مشکل ایشلردن سزی قورتاریر. حاکم افندی «پکی!. نه ایسه او وظیفه سویله‌ده توجیه ایده‌یم!» دینجه خواجه «بنی معیتکزده کولکه قاضیسی نصب ایدیکز!.» دیر. بوعنوان؛ افندینك ومعیتلرینك خوشنه گیدر. افندی «هایدی سنی کولکه قاضیسی نصب ایتدیم! شوراسی‌ده اوطه‌کدر» دییه‌رك بر اوطه کوستریر. خواجه کمال جدیتله کچر کوشه‌یه اوطوریر. اوگینه بر

[۱] دیکر برحکایه درون کتابه وقتیله تسطیر ایدلمش ایدی.

چکمه‌جه قویوب اوزرینه یازی طاقیمی ، برخایلی اوراق وضع ایلر . هر گون وقتیله اوطه‌سینه دوامه باشلار .

برکون حضور حاکمه بر حریف خصمنك یاقه‌سندن طوتوب سوروکله‌یه‌رك کتیریر . دیرکه :

— افندم . بو آدم بنم حقیمی ویرمه‌یور .

حاکم — حقك نه‌در ؟ نه ایسترسین بو آدمدن !

مدعی — بو آدم اغنیادن سراج‌الدین افندینك اوتوز چکی اودونینی یاردی! او هر بالطه‌یی اوردیقجه بن ده قارشیسنه کچدیم ، « هینغ هینغ ! » دییه قوت ویردیم ، تشجیع ایتدیم [۱] بو صورتله یاردیم طوقوندی . شیمدی کندیسی پاره‌لری آلدی . بنم خدمته مقابل هیچ بر شی ویرمه‌یور . حاکم مدعی علیهدن (هینغ) دیمك ماده‌سینی سؤال ایدوب جواب تصدیق آلدی . وفقط نه گیبی برمعامله یاپه‌جغینی بیله‌مه‌دی . متحیر قالدی . دوشونورکن عقلینه (کولکه‌قاضیسی) کلدی . بونك اوزرینه مدعی‌یه :

— بز بو ایشه قاریشمایز . بوکیبی احکامی شو قارشیکی اوطه‌ده اوتوران (کولکه قاضیسی) رؤیت ایدر . دییوب محضر باشی‌ایله اورایه‌سوق‌ایلر .

حاکم کندیسی‌ده قاپی پرده‌سی آرقه‌سندن‌جریان ایده‌جك معامله‌یی غایت مراقله دیکله‌مکه باشلار .

خواجه دعوا مقدماتینی بالاده‌کی منوال اوزره استماع ایله‌دیکدن صوکره مدعی‌یه :

— اوت ! حقکدر . نه دیمك ؟ سن قارشیسنده طور . هربالطه اورولشده بوقدر یورول . تکمیل پاره‌یی او آلسین . بو اولورمی ؟

مدعی علیه — آمان افندیم ! اودونی بن یاردیم . اوقارشیمده سیر ایتمکله نه حقی اوله‌بیلیر ؟ .

[۱] بعض ذواتك وقفیه‌لرینك فوق‌العاده مکمللکندن بحث ایله‌دیکاری صیره‌ده دیرلرکه : اوقدر چوق وظیفه‌لر یاپمش‌که قهوه دوکنلك « هینغ » دیجیسنه بیله برمقدار وظیفه تعیین ایله‌مش . بوندن‌طولایی هر کسه طالقاووقلق ایتمك ، یارانمق ایچون اولور اولماز هرنوع کلاملرینی تصدیق ایله‌ین کیمسه‌یه « قهوه دوکیجی‌نك هینغ دیجیسی » دیرلر .

خواجه — صوص ! . سنك عقلك ایرمز . چابوق بکا بر آقچه تاخته‌سی گتیریك . آقچه تاخته‌سینی کتیریرلر . خواجه اودون پارچه‌دن پاره‌لری باتمام آلیر . یوکسکدن بربرر تاخته‌اوزرینه صایار . اودونیارانه « آل شوپاره‌لری.» هینغ دینه‌ده « هـایدی سن‌ده پاره‌لرك سسینی آل . » دییوب بوغریب فصل دعوایه حضاری حیران ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بینه برکون حضور حاکمه ایکی کیشی کلوب شویولده بسـط مدعا ایدرلر .

مدعی ـ افندیم ! . بو آدم صیرتینه اودون یوکله‌تمش گلییوردی . آیاغی سنده‌له‌دی . دوشدی ، ییقیلدی . اودونلر صیرتیندن دوکولدی . بکا اودون یوکینی آرقه‌سینه قالدیرمقلغمی سویله‌دی . بن‌ده بوخدمتیه مقابل نه ویره‌جکینی صـوردیم . « هیچ !.. » دیدی . « پکی !. » دیدیم ، راضی اولدیم . اودونینی یوکلتدیم . وعد ایله‌دیکی « هیچ » ی ایسته‌دیم ، ویرمه‌دی . شمدی بوندن هیچمی ایستریم . بنم حقیمی احقاق ایدیکز ! .

حاکم بونلری‌ده بونوع دعوایی فصل ایله‌مکده حذاقتی مجرب اولنان کولکه قاضیسنه حواله ایله‌دی . خواجه مرحوم مدعینك بالاده سرد ایله‌دیکی دعوایی علی‌الاصول برتفصیل استماع ایله‌دیکدن صوکره « های های ! . حقکدر . البته وعدنی ایفا ایتمه‌لی . بورجینی ادا ایله‌مه‌لی . » دییوب اوتوردیغی میندر اوزرینه سریلن سجاده‌یی کوستره‌رك :

— کل یاوروم ! . یانیمه گل . شواوتوردیغم سجاده‌نی قالدیر ! نه‌وار اوراده

— هیچ ! .

همان آل‌ده کیت ! . هایدی هـایدی ، هیچ طورمه ! . آل حقیکی گیت ایشیکه ! . [۱]

---

[۱] خواجه مرحومك بویولده فصل دعوی ایله‌دیکنه دائر ایکی حکایه دخی بالاده کچمشدر .

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم قونیه سوقاقلرینی گزرکن بر بیوك قوناق گوروب بر مدت تماشاسینه طالمش . ارتفاع واحتشامینه حیران قالمش . قاپو اوکنده طوران اوشاق « نه‌یه اوقدر دقتلی باقییورسین !. » دینجه خواجه عجبا بوجسیم بنا نه‌در ؟ دیه کندی کندیه طالمشم !. » دیدی . اوشاق بیچاره خواجه‌نك ساده وپژمرده لباسینی وطور ساکنانه‌سینی گوروب گولمسه‌مه‌یه‌رك آلای قصدیله (بوراسی دکیرمندر !.) دیمکله خواجه « عجبا بو دکیرمنده چالیشان حیوانلرده بوبنا نسبتنده قوجه‌مان شیلرمیدر ؟. » تجاهل عارفانه‌سینده بولونمشدر [١]

﴿لطیفه﴾ قضارا خواجه مرحومك خانه‌سنده آتش ظهور ایدوب قومشولرندن بری قوشه‌رق خواجه‌یی بولمش . « آمان افندی قوش ! اویك یانییور . قاپویی چالدیم ، چالدیم . هیچ سس ، صدا یوق . یتیش !. » دیدیکده هیچ تلاش اثری گوسترمه‌یه‌رك « واللهی برادر !. بز خانه‌ده امور بیتیه‌یی تقسیم

[١] استاد کبیر معلم ناجی مرحوم براثرنده (تجاهل العارف) ی ذکر ایله‌دیکی یرده دیرکه : برده بونك نقیضی واردرکه اوکده (تعارف الجاهل) دینلسه بجادر . مثلا کبرادن برینك حضورندن بر آره‌لق مسافرلری چیقمشلر . تنفس اوطه‌سینده آیاقده قونوشیورلرمش . او اثناده بریسی جیبندن قاپی آرقه‌سینه فیرلایان آلتونی آرامق ایچون ایکی بوکلوم بر وضعیتده ایکن خانه صاحبی ایچری گیری ویرمش . « بك افندی . قاپینك یاننده نه یاپییورسکز !. » دیه سؤال ایتمکله مسافر ظریف « تشریف کالدیکزی حس ایتدیم‌ده اتکلکزی اوپمکه قوشدیم !.. » دیه‌رك او ذات محترمی پك زیاده محظوظ ایتمش . آرقه‌داشی ایسه « خیر افندیم !. طوغروسی پاره دوشوردی ده اونی آرایور » دیمکله بالطبع برچینك یالانی او محترم ذاتی نه درجه ممنون ایتمشسه ایکنجی کرچك دخی اورتبه برودتله تلقی ایدلمشدر . ایشته بو جاهلك تعارفنه یعنی بیلمکجلك طاسلامه‌سینه مثالدر . آثار ادبیه‌ده بوتون تعلیلات و تشبیهات بو بولده غایت اوفاق ونارك ملاقه‌لرله وجوده کلمشدر .

مثلا (سن باغه کلنجه کوزلریکی کورمکله نرکس محجوب اولوب بوینینی اگدی) دیه‌رك (زرین قدح) دیدیکمز نرکس ایله چشم دلبر آره‌سنده شاعر؛ لطیف بر مناسبت تصور ایدر بو مسئله حقیقت اولمه‌دیغی کبی مشابهتده بحق حاصل دکلدر . فقط شاعره بوقدری کافیدر . اوته‌دن بریسی چیقوب‌ده (الله الله ! نرکسك جانیمی وارکه محجوب اولسون . خصوصا براوت گوزه ناصل بکزر) دیرسه طوغرو اولمقله برابرباردر .

ایله‌دیك . شیمدی پك راحتم . بن خارجدن قازانوب گتیرمه‌یی درعهده ایله‌دیم ، امور داخلیه‌یه او باقار . نه زحمت ایسه گیت حرمه خبر ویر . بن اوخصوصه قاریشمام !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اشكینی اوكینه قاتمش ، باغینه گیدرمش . یولده عوامدن بری خواجه‌یه یولداش اولوب لطیفه قصدیله « بویله ایكیكز نره‌یه گیدییورسیكز ؟. » دینجه خواجه همان درحال اشكی اشارت ایدرك « هله سز شیمدی شونكله قاردش قاردش گیده‌طورك‌ده بنم شوراده آزیجق ایشیم وار ، اونی تسویه ایده‌یم . صوكره سكا آكلاته‌جغمی آكلاته‌یم !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ متصلفلردن بری بر مجلسده بلافاصله دیر دیر سویله‌نیرمش . وحضار مجلسك مجهولی اولمایان برچوق دیدی قودی‌یی بربری آردینه دیزرمش . بیچاره خواجه‌ده بر كوشه‌یه چكیلوب متصل اسنه‌رمش . ختام مجلسه قریب او حریف آلای ایدر گیبی « افندی حضرتلری !. سز هیچ آغزیكزی آچمایور-سیكز . » دینجه ذاتاً صوصقدن خفقانلری دپرشمش اولان خواجه « آمان برادر . نه سویله‌یورسین !. حتی اوقدر آغزیمی آچدم كه آز دها ییرتیله‌جق ایدی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بر كون بر قادین یانینه گلینی آلوب خواجه‌نك زیارتینه گله‌رك یانه یاقیله چوجوقلری اولمادیغندن بحث ایدرمش . گلین‌ده حزین برطورله اوكینه باقارمش . قاین آنا « آه افندی حضرتلری !. صباح اولدیمی . قوجه‌سی بر طرفه ، قاریسی بر طرفه چكیله‌رك اویله محزون محزون اوتورشلری وار كه . یوركلر پارچه پارچه اولور . اورته‌ده جیویل جیویل متصل سویله‌نیر . قوشار تپینیر ، براكلنجه ، برجانلی ببك اولمایجه أویك نشئه‌سی گلمه‌یور . أویك ایچی صویی چكلمش دكیرمن گبیدر . سزچوق شی بیلیرسیكز . الله عشقینه اولسون برعزیمتمی اوقویه‌جقسیكز . برتوتسومی ویرجكسیكز . بر علاجمی تعریف ایله‌یه‌جكسیكز . حاصلی بزم برچاره‌مزی گور . » گبی خواجه‌یی حقیقةً متأثر

ایتمشلر . خواجه مرحوم اشاغی یوقاری بیان ملاحظه‌دن صوکره یوزینی گیین خانمه دونه‌رك «قیزم ! عجبا بوحال سزه موروثمیدر . والده‌کزك‌ده هیچ چوجوغی اولمه‌دیمیدی عجبا !. » دیمشدر .

(فیندیقلیده محمد ضیا) امضاسیله کلن لطائفدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برای تحصیل قونیه‌یه کیتدیکنده آرقه‌داشی‌اوزمانه قدر گورمه‌دیکی مناره‌لری گوروب کمال حیرتله « عجبا بونی ناصل یاپارلر. » دینجه خواجه مرحوم « بیلمه‌یورمیسین آبول !. قویولرك ایچنی طیشینه چویریرلر!. » دیمش . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برمجلس صحبتده ساقیز چکنه‌یورمش . « یمکه بویورك !. » دیمشلر . هرکسله برابر خواجه‌ده یمك اوطه‌سینه گیدرکن ساقیزی آغزندن چیقاروب بورنینك اوجینه یاپیشدیرمش . « افندی !. نه‌یه اویله یاپدیك ؟. » دیدیکلرنده « فقرانك مالی گوزینك اوکنده طورمه‌لیدر . » جواب حکیمانه‌سینی ویرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مملکتی‌اولان سیوری‌حصاردن آق شهره ایلك گلدیکنده او قوجه‌مان گولی کورنجه « باقیکز، شوراسی کویك طاوارینی اوتلاتمق ایچون نه اعلا مرعا ایمش . چه فائده که بورابه‌ده صو طولدورمشلر . » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بریلکن سفینه‌سیله سیاحت ایدیورمش . یولده شدتلی بر فیرطینه چیقمش . یلکنلر پاره‌لانمش . طایفه‌لر دیرکه طیرمانوب یلکنلری

---

[١] عبید زاکانی لطائفنده دیرکه: ایکی‌قزوینلی برشهره گیدوب مناره‌لری کوردیکلرنده بریسی « آنالریمزك بویلری آلتمش آرشین اوزون ایمش دیدیکلری حقیقةً طوغرو ایمش باقیکز شونلری یاپانلر طبیعی نه‌قدر اوزون بویلی اوله‌جقلر !. » دیمکله آرقه‌داشی اونی تحمیق ایدرك « به بودالا هیچ اوقدر اوزون بوی اولورمی. بونلری اولا یاتیق اوله‌رق یرده یاپمشلر . صوکره بوصورتله دیکه قویمشلر . » دیمش .

باغلامغه اوغراشدیقلرینی خواجه گورونجه « آیول ، بوگمی دیبندن زیبلایور . سز تپه‌سیله اوغراشیورسیکز . گمینك صاللانمه‌سینی ایسته‌یورسه‌كز دیبندن باغلاییکز !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك بریسنده آله‌جغی وارمش . بر صباح خایلی اوزاق محلده اولان خانه‌سینه کیدوب مطلوبینی ایستر سه‌ده حریف اون پاره‌سی دخی اولمدیغنی بیان ایدر . خواجه خائب وخاسر دونر . یولده فنا حالده آجیقیر . براکمکجی دکاننه تصادف ایدرکه نار گبی قیزارمش صیجاق صیجاق اکمکلر قایناتمش . آچلقدن کوزی دونمش اولمغله کنارده بولونان براکمکی آلوب ایلریده برسوکوت آغاجینك کولکه‌سینه اوتوره‌رق کوزینی سوی سمایه دیکوب « الهی بیلیرسین‌که آجم وبرپاره‌یه محتاجم . ینه بیلیرسین‌که فلان شخصده شوقدر غروش آله‌جغم وار . سن عالم الغیبسین وهر شیئه قادرسین . آرتیق ، اوحریفده‌کی آله‌جغمه محسوباً ایکی پاره آل‌ده شو اکمکجی‌یه ویر . » دیه نیاز ایله‌دیکدن صوکره کمال تهالکله قوجه قوجه لقمه‌لری معده‌یه ایندیرمکه باشلامشدر . [۱]

اکمکجی مسئله‌یه مطلع اولدیقده خواجه‌یه بر مقدار یاردیم ایدرك تطییب خاطرینه چالشمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك صوفته‌لغی زماننده بر آره‌لق سلاح طاشیمه‌سی شدیداً

[۱] بوحکایه کتب لطائفده شویولده مسطوردر . بربکتاشی فقیرینك الینه بریکرمی پاره‌لق متالیك کچمش . بقالك اوکینه ویرلانوب اون پاره‌لق پینیر ایسته‌مش . آلمش . گری اون پاره طلب ایله‌دیسه‌ده (سن بکا اون پاره ویردك) دییه درویشی قوغمش . رجا ایتمش ، یمین وقسم ایله‌مشسه‌ده بقال اینانمامش . بیچاره النده پینیرله قالمش . (آه کاشکه ولجه اکمك آلسه‌یدم .) دییه دوشونورکن عقلنه برشی کلمش . کوزلری پارلامش . قارشیده‌کی فروندن اکمك چیقیور ، هرکس ماشاءالله قاپیشیورمش . همان بوده او غلبه‌لغه قاریشمش . کمال جسارتله اکمکجی‌یه (ویر اورادن بر اکمك !.) دییوب الیله پاره ویرلاتیر گیبی یاپمش . آلمش یوروبی ویرمش . اکمکجی (درویش بابا ! هانی اوناق !) دیدیسه‌ده شدتله (ایشته ویردیم یا) دیمکله اطرافدن (ویردی ، ویردی ! بزده کوردك) دیمشلر . ایش بیتمش . شیمدی فقیر بکتاشی قارشیکی دیوارك کولکه‌سینه چکیلوب هم پینیر اکمکی طیقینیر . هم‌ده دیرمش‌که : یاربی !. ایشك حقیقتنی سن بیلیرسین ! بقالدن آل ، اکمکجی‌یه ویر .

منع ایدلمش ایمش . ناصلسه او آره‌لق خواجه مدرسه‌یه گیدرکن جبه‌سینك آلتنده قوجه‌مان قولاقلی بریاتاغان بچاغی ظهور ایدر . خواجه‌یی چال یاقه صو باشینك حضورینه گوتوررلر . صو باشی غضوبانه « افندی . سن حکومتك یاساغینی ایشیتمه‌دیکمی‌ده بویله گوپه‌کوندوز بوقوجه‌مان علامتی‌یانکده طاشییورسین دیمکله خواجه مرحوم « افندم . بن بونکله درس باقارکن کتابك یاکلشلرینی دوزلتیورم . » دییوب صو باشی دهازیاده غضبه کله‌رك « بنمله اکله‌نیورمیسین . هیچ بوقدر علامتله یاکلش دوزلتیلرمی ؟ » دینجه خواجه دیمش که : آه اغا حضرتلری ا. بعضاً اویله یاکلشلر اولیورکه بوبیله آز گلییور . [۱]

﴿ لطیفه ﴾ برقاج پاپاس گلوب بر مشکللری اولدیغندن بحث ایله‌دیکلرینده خواجه مرحوم « سویله‌ییکز ا. الله کریمدر ا. » دیمکله پاپاسلر « سزك پیغمبریکز معراج ایچون آسمانه ناصل چیقدی ؟ . » دیه‌لریله مرحوم بلاتردد « سزك پیغمبریکز دردنجی قات کوکه چیقارکن قورولان نردباندن ا» دییه‌رك خصمی الزام ایله‌مشدر [۲]

مکتبلی (م . نهاد) امضاسیله وارد اولمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرکبینه اودون یوکلتمش . اوستینه بینوب آیاقلرینی اوزنکی‌یه صوقه‌رق آیاتده دیم دیك طورورمش محله چوجقلری خواجه‌یی بو حالده کیدرکن کوروب بربرینه کوستره‌رك آرقه‌سینه طوپلانمشلر . قهقهه ایله گولرلرمش . ایچلرندن بری « خواجه افندی ا. نه‌یه حیوانك اوستینه اوتوروبده راحت گیتمه‌یورسین ا . » دیمکله خواجه مرحوم دیمش که : اولادم ! انصاف ا . حیوانك صیرتینده‌کی یوك یتیشمه‌یورمش کبی

[۱] بوحکایه‌ده لطائف کتابلرینده برصوفته‌یه اسناد ایدلمشدر .

[۲] بوحکایه‌یی بر بکتاشی‌یه‌ده اسناد ایدرلر . علی‌روایة فؤاد پاشا مرحوم پارس سیاحتنده قرالیچه‌نك سؤالنه جواباً سویله‌مش ایمش .

برده اولانجـه آغيرلغمى اوزرينـه يوكله‌ته‌يم . آياغيمى يردن قالديرديغمى نه مروت .

خواجه‌نك يالـكز آياقلرينى اوزنكى‌يه باصوب مركب اوزرنده آياقده طورديغيدر.

عشاقده ديونه عموميه مأمورى اسماعيل حقى افندى‌زاده
حسين حامد بك كوندرمشدر :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بر مجلسده قونوشوركن سـوز حلوا صحبتنه مُنجَرّ اولمش . خواجه (بر قاچ سـنه‌دن برى جانم بر « لوزينه » حلواسى ايستر . بر تورلو پيشيروب‌ده ييه‌مه‌ديم .) ديمش . « بو اوقدر مشـكل برشى دكلدى . نه‌يه پيشيرمه‌دكـْ ؟ . » ديديكلرينده زواللى خواجه « اون بولونديسه ياغ بولونمه‌دى ، ياغ بولونديسـه اون بولونمه‌دى . » ديمش . « اى آجانم !. بونجه زماندر بونلرى بر آرايه گتيره‌مه‌ديكمى ؟. » دييه صورمه‌لرينه جواباً دخى

« واقعـا هپسی برآرایه گلدیکی‌ده اولدی اما ، قدر بویا ، او وقت ده بن بولونمادیم . » دیمش .

[محرر فقیر استادمدن بو حکایه‌یی شویله ضبط ایتمشدیم :
خواجه مرحوم یوغورتی پکمزه قاریشدیروب ده یه‌سینی یك سوزمش[۱] کندی کندینه آره صاره « یوغورت بولونور ، پکمز بولونمز . پکمز بولونور ، یوغورت بولونمز . ایکیسی‌ده بولونور ، فقط بن بولونمام . » دیرمش .]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم یازك صیجاغنده مرکب سواراوله‌رق برکویه کیدییورمش . یولده بویوك برجوز آغاجینك آلتینده مرکبدن اینوب حیوانی برداله باغلامش . کندیسی‌ده آغاجك دیکر بر جهتنه قویو گولکه‌یه چکلمش ، قاووغینی باشـندن چیقاروب کوکسینی باغرینی آچه‌رق هم سرینله‌یور ، هم‌ده ترینی قوروتییورمش . او اثناده تارلاده‌کی قوجه قوجه حلواجی قاباقلرینـه باقش ، برآره‌لق باشـینی قالدیروب جوز دانه‌لرینی‌ده گورمش . باشی یوقاریده اولدیغی حالده کندی کندینه « یاربی !. باق شو ایپ اینجه‌جك اوتده قوجه‌مان بوزاغی گیبی قاباقلر خلق ایتمشسین . شو داللری آسمانه سر چکمش ، چادیری بر دونوم یری قاپلامش اولان ، بدنی ایکی گیشی قوجاقلامه‌دن عاجز بولونان جوز آغاجنده جثه‌سینه گوره یك اوفاق اولان یمیشلر یاراتمشسین . باقلسه بوقوجه قوجه قاباقلر جوز آغاجنده ، جوز دانه‌لری‌ده قاباق اوتنده بیتمه‌سی مناسب اولوردی . » دیرکن مکر او اثنـاده بر قارغه‌ده بر جوزی اویوب ایچینی یمکه اوغراشـیورمش . جوز قابوغندن فیرلایوب سرعتله اینرکن بالتصـادف تام خواجه‌نك آلنینه راست کلیر . خواجه‌نك کوزیندن دهشتلی بر شیمشك صیچرار . برکره « وای !... » دییوب ایکی الیله قفاسیسنی طوتار . همان قاووغینی بولوب صیقی فیقی باشنه کچیریر . قلبنی شدتلی برخوف الله استیلا ایدوب « توبه یاربی !. بر دخی سـنك ایشیکه قاریشمام . هرنه یاراتمشسه‌ك جمله‌سنك ضمننده خفی ، جلی

[۱] یوغورتی پکمزله برابر آیجه قاریشـدیرمقدن حاصل اولان شیئه « صاقصاغان بینی » دیرلر .

نیجه حکمتلر واردرکه بونلره واقف اولانلر (لیس فی الامکان ابدع مما کان)
سرّینی ادراك ایلرلر . معاذالله شیمدی آغاجده جوز یرینه قاباق بولونمش

خواجه‌نك باشنه جوز دوشوب تألم ایله‌دیکیدر

اولسه‌یدی بزم تویسز یالین قات قفا طوزلان بوز اولوردی . » دیمشدر .
رحمةالله علیه

[بوحکایه‌یی بر بکتاشی‌یه‌ده اسناد ایدرلر .]

سلانیکلی (احمد نیازی) بك افندی اهدا ایدرمشدر :

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم برگون باغینه گیتمکده ایکن یولده ایکی
چوجوغك بر قارغه ایچون غوغا ایتمکده اولدیقلرینی و آره‌لرینده بی چاره

قارغەنك جان چكشـدیكنی كوزور . یانلرینه یاقلاشەرق « عیبدر اوغللرم !.
سوقاق اورتەسندە غوغا ایتمەیك . هم نەدر او بیچارە حیوانی نه چكشدیریورسیكز ؟»
دینجه ذاتاً دائما كندیلرینه عقل خواجەسی ، كوشه قاضیسی اتخاذ ایدەكلدیكلری
سویملی ، كوكچ یوزلی خواجەیی كورمەلریله ایكیسیده سوینوب « هاه ، تمام
خواجه افندی !. شیمدی سن الله ایچون سویله . بوقارغەیی شو آغاجك
اوزرنده كوردیك . بن مردیوناك ایتدیم . بوچیقدی . حاضرجه آلی ویردی .
شیمدی بكا (قارغەیی بن طوتدیم . سنك نه حقك وار .) دییور . بن صیرتیمه
باصدیرمەسەیدیم . بونك شـو اغاجه چیقمەسنك امكانی وارمیدی . دكلی .
خواجەجكم . » دیر دیمز آرقەداشی اورادن آتیلوب « عفو ایدرسین سن .
اونی !. سن نی بیلیرمیسین !. بن طیشندن منارەیه چیقاریم . سن حاضر
مردیوناك ایتدیك !. بنده بیندیم ، چیقدم . هم اصـل ایش اورادە دكل !.
بر قوش طوتمق ، بریمیش قوپارمق دیمك دكل . آواناقلغك لزومی یوق . او
پیرررر دیر اوچی ویریر . آكلادیكمی ؟. بن قارغەیی كوردیم . كنـدی
آتماجەلغمه كوندیم . یاواشجه ، یاپراق قیمیلداتمەدن ییلان كیبی داللره صاریلدم .
دالك تا اوجندن شـكاریمی یاقەلادیم . سـن یردن قورباغه بیله طوتمغه قادر
دكلسین !. » دینجه خواجه مرحوم سیمای مضحكیله ذكی چوجوغك چاچارونلغینی .
حیران حیران برمدت دیكلەدیكدن صوكره كولەرك « سنك افادەكده بیتدیمی ؟.
پشین شو بیچارە حیوانی چكشـدیرمەیك بكا ویریكده بنم حكممه راضی
اولیورسەكز سوزیمی دیكلەییك !. هله سن آووقات افندی !. قارغەیی حق
ایتمك ایچون بر طوربه لافی جوز بوشـالدیر كیبی غیرغیرغیرغیر بر نفسـده
بیتیردیكك حالده هیچ كندی سوزیكه دقت ایتمەیورسین . قارغه یمیش دكل ایمش .
یمیش دكلده بوستان پاطلیجانیمیدركه بر اوجندن سن ، بر اوجندن اوبری صیم
صیقی طوتمش متصل چكشدیریورسیكز ! . بن ینشمەسەیدیم ، نه سكا قالەجقدی .
نه اوكا . شـو دیوار دیبنده قیدسزجه اویله اویقوسی چكن قاره باشه نصیب
اولەجقدی . بوقارغه نه سـنك ، نه اونك . اتی یمزكه ایكی یه تقسیم ایدەیم .

بو قارغه خواجه‌كزه لازمدر . هله سز آلك شو پاره‌لری‌ده بونی بكا صاتك . » دیه‌رك ایكیسـنك الینه‌ده بر پاره ویرنجه چوجوقلر هوپلایه‌رق صیچرایه‌رق چارشینك یولنی طوتدیلر. خواجه‌ده زواللی حیوانی صالی‌ویردی. حال بوكه قارغه‌جغز ؛ یا ایكی ساعت میثیقلانمقدن و یاخود باشقه بر عارضه‌دن بی‌تاب قالدیغی جهتله بر مقدار اوچه‌بیلوب حتی ایلریده‌كی آغاجه بیله یتیشه‌مه‌یه‌رك اوراده یاتلقده اولان ماندەنك ایكی بوینوزی آره‌سـینه قونار . دروننده‌كی

خواجه‌نك چوجوقلردن آلدیغی قارغه ایله مانده‌یی آولادیغیدر .

نشئه و نشـاط ایستیمینی فوران ایتدیرمكه بهانه آرایان خواجه افندی بوندنده نشئه‌یاب اولوب « آه بنم آرسلان شاهینم ! . آفرین سكا ! . باق نه گوزل شكار یاقه‌له‌دی . » دیه سوینه‌رك كیدوب بر الینه خسته قارغه‌یی آلیر ، دیگر الینه بر آغاج آلوب اوكینه مانده‌یی قاته‌رق خانه‌سینه طیقار. بو حالی گورن قونوقومشو طرف طرف مانده‌یی آرامقدن بونالمش و مالینی بولمقدن مأیوس قالمش اولان

مانده صاحبنی خبردار ایتمه‌لریله درعقب خواجه‌نك خانه‌سنه كیدوب قاپویی چالار . خواجه كندیسی قاپویی آچوب (نه ایسترسین ؟ .) دییه سؤالینه حریف حدتله « ایسته‌دیكیم شیئی بك اعلا بیلیرسین . نه حقله بنم مانده‌می سوردیك ، كتیردیكده آقشامه‌قدر آره‌یه‌جغم دییه طابانلریمی پاتلاتمغه ، باشیمی دوندورمكه سبب اولدیك . » دینجه خواجه اوندن دها شدید بر طورله « باقسه‌كزه بكا ! . بوراسی طاغ باشی دكل . بوراده محكمه وار ، حاكم وار . بندن بر مطلوبك وارسه حاكمه شكایت ایده‌بیلیرسین . دنیانك هر كوشه‌سنده صید ؛ مباحدر . بن چوجقلردن تمام ایكی پاره‌یه معلم برقارغه آلدیم . شكاره صالدیم . اللهك صحراسینده بر مانده یاقه‌له‌دی . شیمدی سن كلوب‌ده قول مجرد له مانده بنمدر دیمكلكله بن خینبلمی‌یم كه آل دییه‌یم‌ده ویری‌ویره‌یم . هایدی ایشیكه ! .. » دییه‌رك حریفی اوغراتدی ، خیزله قاپویی اوزرینه قاپه‌دی . مانده صاحبی ایرته‌سی كون حاكمه مراجعت ایله‌مكله حاكم خواجه‌یی جلب ایدر . خواجه اولدیغی كبی برتفصیل سرد مدعا ایدر . انجق برچولمك مانده یاغی كوندره‌جكنی اثنای كلامده حاكمه اشراب ایلر . حاكم خواجه‌نك لهنده حكم ایلر . واقعا ایرته‌سی كون خواجه طرفندن دورت قولپلی قوجه‌مان بر چولمك كلیر . حاكم كمال اشتها ایله یاغك نمونه‌سنی كورمك اوزره باشقه بریردن هدیه ایدیلن یومورطه‌لری قیره‌رق نفیس بر صباح طعامی یاپار . كیلاره دخی ویرمه‌یه‌رك صباح آقشام غداسنده كندی الیله چولمكدن چیقارمقدن دخی باشقه ذوق طویار . انجق اوچنجی كونی صباحلایین قاشیغی طالدیردیغی كبی یاغك آلتنده قویو یشیل غایت لزوجتلی مانده پیسلكی چیقنجه قاضی افندی بر آتش كسیلوب همان محضری احضار ایتدیره‌رك «شیمدی خواجه نصرالدینی بولوب بكا كتیره‌مه‌لی ! . » امرینی ویردی . خواجه ذاتاً منتظر اولدیغندن درحال اجابت ایتدی . حاكم غضوبانه « افندی ! بن بوكونكی كونده بوبلده‌نك حاكمی اولدیغم حالده سنك نه حقك واردركه بكا پیسلك یدیریبورسین ! » دینجه خواجه غایت سرین قانلیقله « افندی حضرتلری ! . اوقدر تلاش ایتمه . سن او ... نی بوكون ییه‌دیك .

بوندن اوچ کون اول یدیك . هیچ ایکی پاره‌لق بر طوبال قارغه ایله مرعاده اوتلایان ایکی یوز آقچه‌لق قوجه‌مان مانده آولانیرمی ؟ . سن اونی هانکی شریعته اویدیردیکده بنم لهمه حکم ایتدیك!. » دیه مکمل چیقیشوب قاضی‌یی فنا حالده بوزمش و هدایا و ارتشا ایله باطل جهتنه تمایلدن حاکم افندی‌یی تائب و مستغفر ایله‌مکلکه سبب اولمشدر .

[مانده‌یی صاحبنه تسلیم ولمصلحة بو شاقه‌یی یاپدیغنی تفهیم ایله‌دیکینی سویله‌مکه بیله حاجت یوقدر .]

﴿لطیفه﴾ . تیمورلنکه بریسی غایت لطیف ایری بر اشك هدیه ایدر . تیمور محظوظ اولوب اطرافنده بولونان مداهنلر هر بری برشی سویله‌یه‌رك اشکی دنیاده مثلی کورولمه‌دیك بر مخلوق عجیب مرتبه‌سینه چیقاردیقلری صیره‌ده نوبت کلام خواجه‌یه کلوب « بن بو مخلوق زیاده بویوك راستعداد کوریورم . اومارمکه تعلیمله اوقومه بیله اوکرتمك قابل اوله‌جق . » دینجه تیمور « اکر شویله بر هنر اوکره‌ته بیلیرسه‌ك سنی احسانه مستغرق ایدرم . یوق اکر سعدینك کلستاننده سویله‌دیکی وجهله (بروقت تحفلردن بری اشکه لاقیردی اوکرتمکی مراق ایتمش . بو ایشله اوغراشدیغنی بر حکیم ایشیده‌رك دیمشکه : سن بهایمه لاقیردی اوکره‌ته‌مزسین. انسان ایسه‌ك سن اوندن سکوت اوکرن)[۱] فقره‌سینه ماصدق اولورسه‌ك یالکز سنی تحمیقله قالمام . مناسب بر جزایه دوچار ایلرم . » دیوب خواجه مرحوم « حضور سنیه‌کزده دعوای باطل ؛ یا بلاهت ویا جنته دلالت ایدر . بن بن ایسه هنوز نه حیاتیله اویون اویناپان احمقلردنم ، نه‌ده دلیلرك تیمارخانه‌لك صویندنم . البته بربیلدیکم واردرکه عرض ایدییورم . انجق بکا اوچ آی مهلت ویروب شوقدر آقچه‌ده مصرفه بدل همت ایله‌مه‌لی . آلت طرفینی بکا بیراقه‌لی . » دیمکله هر حالده تحف بر نتیجه‌یه واصل اوله‌جق اولان بو ایش ایچون خواجه‌نك مطالبی اعطا ایدیلدی . خواجه

[۱] خری را ابلهی تعلیم می‌داد	برو بربست آن کس عمر دایم
حکیمی کفتش ای احمق چه کوشی	درین سودا بترس ازلوم لایم
نیاموزد بهایم از تو کفتار	تو خاموشی بیاموز از بهایم

مرحوم تام اوچ آی بول بول ییوب ایچوب انجق مرکبه صباح آقشام لازم گلن تعلیمی اجرا ایله‌دی . مدت ختامنده مناسب بر میدانده خواجه‌نك ترتیبیله مجلس قورولوب ساعت معینه‌ده زر دوز پالان وسیم دوز غاشیه ایله سوسلنمش اولان حمار اعجوبه گردار یولاری خواجه‌نك النده اولدیغی حالده هر ایکی طرفه التفات ایدرك اورته‌یه قونولان ایسکمله‌نك اوزرینده‌کی دفتره متوجه اولور . همان عاجلاً دیلیله صحیفه‌لری چویرمکه باشلایوب برمحله گلنجه خواجه‌یه متوجهاً حزین بر چهره ایله « انکر اصوات » اولان صوتیله آکیرمغه باشلامغله حضار تعجبله قاریشق بر قهقهه صالی ویردیلر . امیر تیمور پك زیاده اگلنوب خواجه‌یه خیلی عطیه احسان ایله‌دیکدن صوکره اشکه بو هنری ناصل اوکرتدیکنی صورمغله خواجه بروجه آتی تشریح ایله‌دی :

اشکی بزم آخیره گوتوردیکم گون همان چارشی‌یه کیدوب یوز قدر تیرشه کاغدی آلدیم . [۱] مجلده کوتوروب قوجه‌مان بردفتر یابدیردیم . هر صحیفه‌نك آره‌سینه آرپه دوکدیم . بش اون کون گونده بر قاچ دفعه صحیفه‌لری کندیم آچه‌رق کوستردیم . او آرپه‌لری طوپلادی . اون بش کون صوکره بعض کره آجیقدیروب دفتری اوکنه قویدیم . برقاچینی بن آچدیم . حیوان عجله ایدوب کندیسی ده آچمغه باشلادی . فقط بعض کره اشکلکی طوتدیغی جهتله کندی کندینه آچمغی بر تورلو ادراك ایده‌مه‌یوردی . محجوبیتی بادی اولماسون دیه باقی زمانی ادمانه صرف ایله‌دیم . آجیقدیغی زمانلرده اوراقی دیلیله غایت منتظم آچار اولدی . بعض وقت ایسه آرپه قویمادیغمدن صحیفه‌لری قاریشدیروب ده بوشه چیقدیغی وقت آچلق زوریله ظیرلامغه باشلاردی . هنری بن ده بکنه‌رك آخیرده کندی کندیمه گولردیم . بنمچون بو اعلا برا گلنجه اولدی . علی الخصوص که بو وسیله ایله برخیلی پاره اله کچوب کمال رفاهله ییلوب ایچیلیوردی . ایشته حضوریکزده ویردیکی الك صوك امتحان ایکی کونلك آچلغك اثریدرکه بوتون اوراقی قاریشدیروب ده آرپه بوله‌مانجه بکا باقه‌رق جاذن ، گوکولدن ظیرلادی . میدانه چیقاریلان یازیلی

[۱] (تیرشه) دربجك دیمکدرکه کاغد احداثندن اول جیلان دریسندن دباغتله حصوله گلن غایت انفس کاغددر .

دفتر صنعتكارك تنوير صنعت ايچون يازمغه مجبور اولديغى دفتردر . آخيرده‌كى دفتره شكلاً بكزرسه‌ده بالطبع اونده يازى يوقدى. يالكز سطره بكزر قارغه‌جق بورغه‌جقلردن عبارتدى .

[ذيل : اومجلسده « بو نه‌ايچيم اوقومه‌دره . بز بوندن برشى آكلايه‌ماديق اشك دفترك صحيفه‌لرنى آچدى . برمحلينه كنجه اوراده ظيرلادى . نه چيقدى بوندن ؟. » ديديكلرى خواجه‌نك مسموعى اولنجه (اشكك اوقومه‌سى بو قدر اولور . بوندن زياده آكلامق ميانه‌ده نسبت جنسيه بولونمغه توقف ايدر .) جواب حكيمانه‌سينده بولونمشدر .]

﴿ لطيفه ﴾ تجاراندن برى ديار آخره كيدركن يول اوغراغى اولان بر كاروانسرايه [۱] اينر . اوآقشام خانجى بوكا برطاووق ، ايكى يومورطه ياريم اكمك ويرير ، آتينه‌ده بر طوتام اوت دوكر . صباحلايين ايركندن يوله روان اوله‌جغندن خانجى‌يه « حسابمزى عودتده گورورز ا . » دير ، قالقار ، كيدر . اوچ آى صوكره عودتده خانه اوغرايوب يينه‌تاجره طاووق ، يومورطه ، آتينه اوت ويرديكدن صوكره ايرته‌سى گون گيدركن « اى گل باقه‌ليم خانجى بابا ! . بورجيمز قاچ پاره؟ . » ديينجه خانجى « والله ؛ حسابمز براز اوزونجه اوله‌جق امّا اكر سز بره بشه باقمزسه‌كز قولايجه اويوشورز . هايدى حلالندن ايكى يوز آقچه ويرده يوزيكك آقلغيله چيق گيت ! شو شرطله‌كه هركيدش گلشده بزه اوغرامه‌لى ها !.. » ديينجه پاره‌نك نه‌ديمك اولديغينى وپاره ناصل قازانيلديغينى يك ايى بيلن تاجر ، حيرتده قاله‌رق « آمان خانجى بابا ! عقليكمى مى بوزديك ،

[۱] (كاروانسراى) ═ كاروان أوى ديمكدركه غايت ايشلك جاده‌لرده اصحاب‌خيرات طرفندن دوه آياغيله هرطوقوز ساعت مسافه‌ده اولان محله كاركير اوله‌رق غايت محكم وبويوك بر طام ياپيلمشدر . درونى آخير ايله مهمان اقامت ايده‌جك بر ايكى اوطه اولمق اوزره بولونمشدر. بونلرك اكثريسى لزوم عسكرى‌يه بناءً طرف حكومتدن بنا ايداشدر. بولده تيپى‌يه ، فيرطينه‌يه دوچار اولانلر ايچون عادتا حياتى محافظه ايدن بر ملجأ مبارك حكمنى آلير . محرر حقير بالنفس تجربه ايله‌مشدر . كاروان ـ ده ، قاطير قطارليه يوك طاشييانلره ، اشياسى طاشينان تجار قافله‌سينه برينه كوره اطلاق اولونور . بو مقامده ناجى مرحومك (باقك شمندوفره برده كاروانى گورك) مصراعى خاطره كلير .

بوقسه برسوء نيتكمي وار ؟. ايكي طاووقله دورت يومورطه ا ايكي يوز آقچه ء بو نه ديمك ؟. » ديمه سينه جواباً خانجي ده « حسابك براز اوزونجه اوله جغني سويله مشديم آ . شيمدي عرض ايده يم . مسئله طباق گيبي ميدانه چيقسين ده اووقت بزه تجاوزه ، سوء ظنه حقكز اولمه ديغني تظاهر ايلر . سزك بوندن اوچ آي اول ييديككز طاووق هر كون بريومورطه يومورطلاسه آيده شوقدر يومورطه ايدر . اونلر قولوچقه يه ياتيرلمقله بوقدر پيليچ اولورکه بالطبع اونلرده طاووق [١] اوله رق ينه يومورطه يومورطلارلردي . عودتده ييديكلريكزده بونلره علاوه ايديلوب آرادن اوچ سنه گچمه سي فرض ايديلنجه عظيم برطاووق مانديره سي اولورکه بوندن يوزلرجه آقچه قازانيله جغيني سز بك اعلا حسابه ايده بيليرسيكز . بن ايشي قيصه كسوب ايكي يوز آقچه يه راضي اولديم كه بوحسابجه سرمايه سي بيله دكلدر . سز طاووقلري ، يومورطه لري ييوب تلف ايله مكله بونسلي قطع ايله مش اولديكز . ايشته اونك الك آزدن اجرتي بالطبع بوقدر اولسون طوته جغي دركاردر ! » ديينجه بحث اوزايوب ايش محاكمه يه منجر اولدي خانجي؛ شهره ياباجي ، فقط غايت سمز شاشقين برقاز كلديكي جهتله مشتركاً استفاده ايله مه لريني حاكمه لسان مناسبله آكلاتمش اولمقله اثناي مرافعه ده حاكم تاجره « سن ييديكك طاووقلري ، يومورطه لري خانجي ايله پازارلق ايتديكمي ؟. » ديدي . تاجر « بك دكرسز برشي اولديغندن ، عودتده ينه اورايه اوغرايه جغمدن پازارلغه لزوم گورمه ديم . » ديدي . حاكم « عودتده ييديكك وقت پازارلق ايتديكمي ؟. » ديمكله تاجر ينه « خير ! . » ديدي . حاكم « عودت ايچون مدت تعيين ايله ديكمي ؟. » ديوب « خير ! . » جوابيني آلدي . حاكم « معين اولمايان برمدتده ايكي طاووق آلتي يومورطه دن بيكلرجه طاووق بيكلرجه يومورطه آلمق قابلمي ، دكلمي ؟. » ديدي تاجر « شبهه سز ! . » ديدي . مع ذلك تاجر بعض اعتراضلر سرد ايله مشسه ده

[١] بزه بوحكايه لري كوندرن ذات (طاووق) ي (طاٌوق) يازمش ايسه ده تورکجه مزده وسطده همزه هيچ قوللانيلمز . آخرده بر ايكي صوت طبيعي يه مخصوصدر . بو كلمه نك اصلي (طاوار ، طاوشان ، طاووس) كيبي (طاولانمق ، بسله نمك) معناسيندن حيوانات اهليه يه ، ياخود (طاووشمق) يعني آياقلريني سوورومك صورتيله آياق سسي چيقارمق كيبي بر اصلدندر .

صاغلام اولمادیغیندن حرج ایدیلدی . بیچاره ایکی یوز آقچه‌یه محکوم اولونجه انکاری طوتوشدی . حالینه مرحمت ایدنلردن بری خواجه نصرالدین افندی‌یی صاغلق ویردی . همان قوشه‌رق خواجه افندی‌یه مسئله‌یی بر تفصیل آکلاتدی. خواجه مرحوم اصولی وجهله دعوایی اعاده‌یه موفق اولوب اوچ گون صوکره‌یه تعلیق ایتدیردی . اوگون وقت معینده خواجه اثبات وجود ایله‌مه‌دی. بر ساعت گچدی . ینه گورونمه‌دی . نهایت محضر گیدوب خانه‌سیندن جلب ایله‌دی . خواجه‌یه بالطبع قیزمش اولان حاکم حدّت وشدّتله « نه ایچون وقتیله کلمه‌دیک‌ده مجلسی انتظارده بیراقدیک . بوقدر ذوات کرامی معطّل بر حالده بکله‌تدیک . دیدی . خواجه هیچ فتور ایتمه‌دن « تلاش ایتمه افندی حضرتلری ! تام گله‌جکم اثناده اورتاق گلدی . تارلایه عادی بوغدای اکه‌جکینی ایشیتدیکم جهتله چاغیرتمشدیم . قالقدیم بالذات انباردن بولغور یاپدیرمق ایچون قاینا‌تدیغم دوه دیشی گیبی بوغدایدن مقدار کافی چووالل‌ره طولدوردیم . نه یاپه‌یم ، اهمیت ویرمه‌سه‌م حریف الئ عادی ، دلیجه‌لی ، اوت تخملی ، قاتقیسی بوغداییندن چوق نسنه‌یی سربی ویره‌جك . بالطبع ایی محصول ویرمه‌یه‌جك . اونك‌ده یاریسینی اورتاقلغه بر خایلیسینی‌ده الئ اعلا توخوم اجرتینه مقابل آله‌جق. باقی قالانی‌ده عُشره گیده‌جك . یگانه أمیدیمز برهوا اوله‌جق . ایلیسیی ، قیشین بولغور پیلاوینی براز سیرك بیرمده گله‌جك سنه‌ده آدام عقللی محصول آلیرم . ایشته اونکچون الجکزمله قایناتدیغم هر بری نوخود گبی بولغورلغمدن تخمیناً ایکی چووال قدر تخملق ویردیم . ایشته‌کچ قالدیغمه سبب بودر. » دیکله حصمینك ضعیف طرفینی بولانلره مخصوص بر چهره ایله حاکم مجلسه متوجه اولوب « افندیلر!. طویدیکز آ. بو آدم قاینامش بوغدایی تارلایه اکدیریور . هیچ قاینامش بوغدای چیقارمی؟. بو عقلده آدملرك سوزی بویله بر مقامده مسموع اولورمی ؟. » دینجه خواجه دیرکه : یا قیزارتیلمش طاووقدن ، پیشمش یومورطه‌دن قوجه‌مان بر طاووق ماندیره‌سی حصوله گلیرمی که ایکی طاووق دورت یومورطه‌دن ، طولایی بو مسلمانی ایکی یوز آقچه‌یه محکوم ایتدیکز. دیه‌رك حاکمی حبط ، دعوایی ابطال ،

مجلسی حذاقتینه حیران ، حضاری بو مدافعه‌سینه آفرین خوان ایله‌مشدر .
رحمةالله علیه

(بحریه‌لی بر قارئمز) عنوانلی (عمر) وبا (عثمانه) اوقونمه‌سی محتمل بر امضالی حاوی کوندریلمه بر لطیفه‌در :

﴿لطیفه﴾ قیشین اربعینك الڭ شدید آیازینه مصادف برگیجه‌ده قومشولر قول و قرار ایده‌رك (بر بهانه ایله خواجه‌یه بر ضیافت یاپدیره‌لیم .» دییوب اثنای صحبتده « خواجه افندی!. قومشوجاق سنکله بربحثه گیریشه‌جکز . اگر قازانیرسه‌ڭ بز مکمل برضیافت کشیده ایده‌جکز . غائب ایدرسه‌ڭ سن بزه اعلا برصوفته پیلاوی ایله برغازیلر حلواسی پیشیریرسین . آلت طرفی سنڭ تدبیرکه حواله !. » دیرلر. خواجه « نه‌در او باقه‌لیم!. بنم المدن گلیر برشیمی ؟. » دییوب بریسی « البته الکدن کلمز . گله‌جك اولسه بحثه نه‌حاجت ؟. » دییوب صیقینتیلی خواجه « ای آجانم. سویله گوره‌لیم ، المزدن گله‌مه‌یه‌جك نه‌بیچیم معرفت ایمش.» دیمکله مخاطبی « بو گیجه تابصباح شهر میداننده طوره‌جقسین !. صباحلین بویوك جامعده برله‌شه‌جکز . بونی یاپه‌بیلیرسه‌ڭ ضیافتی حقلارسین!. فقط ایی دوشون‌که مرمری چاتلاتان بو آیازده آچیقلق برمحلده ، برنقطه‌ده آتشه دلالت ایدر هیچ برشی اولمقسزین دیم‌دیك طورمق هریکیتڭ کاری دکلدر!. برطرفه بوزولوب صوکره میدانه چیقمق امکانی‌ده یوقدر. چونکه فلان‌وفلان افندی‌لرڭ خانه‌لری میدانه ناظردر . تابصباح عائله‌جك سنی بکله‌یه‌جکلر. » دیه اوزاتدیقجه خواجه قیزیپ‌وردی . « آجانم آڭلادیق . ایسترسه برطابور عسکر بکله‌سین . بن یاپارم دیدیکمی یاپارم ، والسلام . » دیمکله ایچلرندن بریسی بر تبسم مستهزیانه ایله « ای‌ناصل قهرمان ! بوایشه گیریشه بیله‌جکمیسین . اولدیغڭ نقطه‌نڭ برطرفی‌ده عثمان مزارلق. اونی‌ده دوشون. صوکره شویله‌بویله دیمه . چولوق چوجوغکله حلالاش . بریسنده آلاجغڭ ، برطرفه گومولمش پاره‌ڭ وارسه بکا سویله . بورجکی دردیکی‌ده شوافندی‌یه حواله‌ایت !. اونك صبرتی قالیندر، اوقالدیریر.»

دیدکده خواجه « بن بویله بودالاجه ایشه گیریشمم امّا سکا عناد اوله‌رق جوقدن قبول ایتدیم گیتدی. باق سکا خواجه‌نك نه‌چلیکدن بر وجوده مالك، نه‌مرمردن یورکه صاحب آدام اولدیغنی گوستره‌یم . بن ضرورتدن یتشمش بر کیمسه اولدیغمدن کرّ الله بویله چاتی آیازلرده یوللرده یللرده یاتدیغم اولدی . مملکتمزده نه‌وار چوق شکر . قورد یوق جایدود یوق .

اوسویله‌مزلر محله‌سی اهالیسنه کلنجه : اونلرله هرکسدن زیاده باغداشیرم .

خواجه‌نك قازانی آغاجه آصوب قاندیلله ایصیتمه‌سیدر

بلکه بیك کره مزارلقده یاتدیم . وداع ، وصیتله‌ده آلیش ویریشم یوق . نه آرقه‌مده فراقینه قاتلانه‌مایه‌جغم کیمسه‌م وار ، نه‌ده یارینه بیراقیلمش برایشم وار هله پاره مسئله‌سنه کلنجه : هیچ‌کز بیلیرسیکزکه بن اونك باباتی سومم . تازه‌دن تازه . کلمه‌لی، گیتمه‌لی » دییوب خواجه‌نك اوکیجه‌یی بر نقطه‌ده آیاقده کچیرمه‌سینه قرار ویردیلر . صباحلین خواجه دیپ دیری کمال نشاطله گوله‌رك بونلرك یانینه

گلدی . نه يولده وقت گچيرديكنى صورديلر . بيانات اثناسينده « هر بر بياض !
بورانك، فيرطينه‌نك مدهش، مهيب صداسندن باشقه سس صدا يوق . آغاجلرك
قيريليرجه‌سينه ياتوب قالقمه‌سندن ، يكديكره چارپيشمه‌سندن ماعدا بر حركت
مشاهده ايدلمز . هله ايشيق نامنه بر مبل اوزاقده هيچ تخمين ايده‌مه‌ديكم بر يرده
بر قنديل ضياسى گوروليوردى » ديينجه ايچلرندن برى « او !... اولمدى ،
اولمدى . بزم مقاوله‌مز آتشه متعلق هيچ بر شى اولميه‌جقدى . حال بوكه سن
او ايشيقدن مكمل ايصينمشسين !. مقاوله بوزولدى . » ديينجه اوبرلرى هپ
بردن تصديق وتأييد ايدوب مقاوله‌يه رعايت ايله‌مه‌ديكندن طولايى خواجه‌يى
ضيافته محكوم ايله‌ديلر . خواجه هر نه قدر دعواى باطللرينى جرح ايله‌مك
ايسته‌مشسه‌ده مغالطه‌يه بوغوب سوز سويلتمه‌ديلر. چاره‌سز « پكى !. » ديدى .
ميعاد كيجه‌سى دعوتليلر هپ كلديلر . نمازلر قيلندى ، صحبتلر ايديلدى ، ساعت
ايكى‌يى كچدى ، حالا طعامدن اثر يوق . زياده صبر ايده‌مه‌يوب « آمان افندى
حضرتلرى !. بز پيشه‌جكدن وازكچديك . پيشنى گتير . » ديديلرسه‌ده خواجه
« جانم اولورمى اويله شى . هله براز صبر ايدك . » ديه‌رك بر ايكى دفعه‌ده
بو صورتله اكله‌مشسه‌ده ساعت اوچى كچمكه باشلاديغى جهتله مسافرلر آرتيق
درشت برلسان ايله شديد اصراره باشلاديقلرندن « طور اويله‌ايسه! » ديوب
گويا گتيرمك اوزره خواجه گيدر . بر مقدار دها بكلرلر ، خواجه‌ده كلمه‌ينجه
« بو زوزك حريف بزه بر اويون اوينادى . طور ، شونه باقه‌لم . » ديه‌رك
خواجه‌يى مطبخده آرارلر . نه يمكدن ، نه خواجه‌دن نشانه بوله‌مزلر . برده
حَولى‌يه چيقار باقارلركه خواجه بر آغاجه قوجه‌مان بر قازغان آصمش . آلتينه
بر كور قانديل قويمش . كنديسى ينه او طَوْر مضحكيله اويله حيران حيران
باقييور . «خواجه افندى !. بو قَدَر آدامى آچلقدن قيرديك گچيرديك . شاقه‌نك
بونوعنه « قاقا » ديرلر . نه‌در بو حال !. نه ياپييورسك ؟. » ديمه‌لرينه جواباً
« نه ياپه‌جغم . سزه بالذات يمك پيشيرييورم . گيده‌مى يارانه‌مه‌دبق . » ديدى .
« آيول ! گوك يوزينه بر قازان آصمشسين ، آلتينه بركور قانديل باقمشسين . هيچ

بر قاندیلدن ، حتی مشعله‌دن بو مسافه‌ده‌کی قازان قاینارمی ؟. » دیینجه خواجه دیمش‌که : افندیلر نه چابوق اونوتدیکز . هانی سز اوچ گون اول کیجه‌نك آیازینده تم برفرسخ مسافه‌ده‌کی‌گورونن قاندیلدن ایصیندیغمه حکم ایدییوردیگز اوکا نسبتله بو، حمام کلخندن دها صیجاق‌صاییله بیلیر. برفرسخ محلده‌کی قاندیلدن ایصینمق ممکن‌اولورده اوچ آرشین مسافه‌ده‌کی قازانی برقاندیل قاینانه‌مزمی؟ [١]

[بر روایته گوره : خواجه محبلیره بویله براویون اوینایوب اونلری بحق الزام ایتدیکدن صوکره مکمل بر ضیافت کشیده ایدرك غایت نشئه‌دار بر عالم کچیرمشلردر . فرحمة‌الله علی‌المتقدمین]

« علاء‌الدین » امضالی بر ذات طرفندن :

❊ لطیفه ❊ برگون خواجه مرحومك حرمی اوکده قوشارق قاچمغه صاواشیر . خواجه مرحوم « یتیشیر آرتیق ایتدیکك !. سکا مکمل بر طایاق آتایمده اوتوز بیلق اوفکه‌می آله‌یم . صوکره سن بنی وار بکندیکك کیمسه‌یه شکایت ایت !. » کیبی اوست یره‌دن صوك درجه حدّتله الینده قوجه‌مان بر صوپا اولدیغی‌حالده قوغالایوردی . حرمی ایسه « آمانك امت محمد ! بوحریف گینه چیلدیردی جانمی تخلیص ایدیك . » دییه فریاد ایدردی . جوارده‌کی دوکون أویندن بو فریاد و غلغله‌یی ایشیدنلر سوقاغه فیرلایوب اوّلجه قادینی حرمه آشیردیقدن صوگره « خواجه افندی !. ایتمه گیتمه !. قادینلر ناقصة‌العقل

[١] بوحکایه (اینجیلی چاووش) حقنده شایعدر. فقط اونك اولوبده بونك اولمه‌دیغینه ایمزده احتجاجه صالح بر سند اولمادیغندن وارسال ایدن ذاتك البته استناد ایله‌دیکی بر جهت اولدیغی محتمل بولوندیغندن درج ایله‌دیك برده بوحکایه‌نك طرز آخری وار. برطول قادینه عارسز یوزسز برقومشوقادین مسلط اولمش. تام یملك وقتی کلیر. « نه نحف تصادف. قسمتم چکمش » دیر ، صوفره‌یه چوکرمش . بر ، بش . یملك زمانینی عجله ایتمش ایرکن کلمکه باشلامش . کچکدیرمش ، بکله‌مش . برکون بالالتزام ناوانه برایپ آصوب تنجره‌یی باغلامش . آلتینه‌ده بر مانغال قویمش . قومشو ایرکندن چوکمش . قادین بکله‌مه‌نك بیهوده اولدیغینی اشراب ایچون (پیش آشم پیش ! قارلر یاغنجه .. » دیمکله عارسز قومشو دخی (بن‌ده صبر ایدرم لیلك کلنجه !. » جوابینی ویرمشدر .

اولورلر . هپمزك باشمزده‌در . خصوصا سن اوقومش آدامسين . بو جاهللكى بز يابوب ده سن نصيحت ويره‌جك ايكن سكا ياقيشيرمى؟ » يولنده حدتينى تعديل ايتمكه چاليشديلر . ديكر طرفدن ايسه خانه صاحبى اوكه چوب « امان خواجه افندى !. بوقهر يوزندن لطف اولدى . ذاتاً دعوتده قصور ايتمشدم . برازده مجلسمز كنجلره مخصوص كبى اولديغندن بلكه صيقيليرسيكز ديه ملاحظه ايتمشدم . اصابت اولدى . هله آزيجق تشريف ايدك باقه‌لم . ذات مسئله‌يى آكلايه‌ليم ده

خواجه‌نك قوجه صوپا ايله زوجه‌سينى قوغالايوب دوكون اوينه انجا ايله مه‌سيدر

ايجابينه باقق قولاى . » طرزنده خواجه‌يى براز دها يومشاتدى . خواجه آتشلر پوسكوره‌رك يافقيره‌رق ايچرى داخل اولدى . يمك زمانى اولمغله صوفره‌يه اينديلر . خواجه عربده‌نك تصويرينى سررشته ايدرك مجلسى كولمكدن قيردى ، كچيردى . او اثناده باقلاوه كلدى . خواجه مرحوم كمال عشق

و شوقله كندی اوكنده اولان فصله لری خوره كچيردكدن صوكره بر طرفدن دوام ايله مكده اولديغی جدالك تماتندن اولمق اوزره « آه كلنجانی قاری‌نك طالعی وارمش . بورايه جان آنديده قورتولدی . اكر ياقه‌سی بر كره اليمه كچه‌يدی . شوبله قولاغندن طوتديغم كبی طوپاج مثللی چويره‌جكدم . » ديه‌رك باقلاوه طاباغينك قارشی جهتينی كندی‌اوكنه چويره‌رك يينه آتيشديرمغه باشلادی . بو مناسبتله‌ده حضاری كولدوردی . « حدّت زماننده بيله آلايدن واز كچمه‌ورسين ا . » ديديلر . انواع نفايس اطعمه ختام‌ه ايروب قهوه‌لر ايچلدكدن صوكره خواجه كمال انبساط واعتدالله حضاره متوجهاً « افنديلر ! شو قومشو افندی دوكون ياپدی . بزی دعوت ايتمه‌دی . الك نفيس يمكلر ياپه‌جغنی و ازجمله معشوق روحم اولان باقلاوه دخی پيشيريله‌جكنی خبر آلديغم جهتله قاری ايله برابر . وشونديك طاشينديق ، ضيافته اشتراك ايتمك ايچون بوغوغا اويوننی تصنيع ايتديك . يوقسه بن قاريجغزمدن خوشنودم . الله‌ده خوشنود اولسون . هايدی حرمه خبر ويرك . بز كيده‌ليم‌ده سز آرتيق صفا كزه باقك . » ديينجه خواجه‌نك بو درجه جدّيت نما صنيعه‌سينه حيرتلر ايچنده قالمشلردر .

﴿ لطيفه ﴾ متغلبه‌دن بری اقشهرده‌ايكن عساكرينك مسافر اولديغی كوبی دوره چيقمش . برهفته قدر كزمش . عودتده خواجه مرحوم (خوش آمدی) يه كيدوب « ناصل باری اكلنه بيلديكزمی ؟ » ديديكده اوذات « پك اكلنجه‌لی وقت كچيردم . بالتصادف بازار ايرته‌سی كونی كويده بر يانغين ظهور ايتدی . اونی سير ايتدم . انساندزده تلفات وار . حتی بريسنك قايين والده‌سی غائب اولمش . پك تلاش اثری كوستريوردی . صالی كونی برقودوز كوپك ايكی آدام ايصيردی . حريفلری قودورماسين ديه قيزغين شيشله داغلاديلر . مانده كبی باغيريورلردی . چارشنبه كونی سيل كلدی . برخايلی اوْلری ييقدی صو اوزری اشيا وانقاض ايله طولو ايدی . حتی ايچنده چوجوق ايله برده بشيك

صو اوستنده صاندال گبی یوزیبوردی . اینك طانه ، برده دوه‌یی سیل آلدی. گوتوردی . آقشامه قدر اونکله مشغول اولدیق . پنجشنبه گونی بربوغا بوشانوب بش آلتی کیشی‌یی یاره‌لادی . بریسنك گوزی پاتلادی . برینك قارنینی دشدی حیاتی تهلکه‌ده دیبورلردی. جمعه گونی برکویلی قاره سَوْدا گتیرمش. چولوغینی چوجوغینی قیتیر قیتیر کسمش. بن ده قیزدیم. کراته‌یی اﺋﮑﻨﺠﯿﻊ اولوملهاولدورتدیم.

متغلبه‌دن برینك سیلی تماشا ایله‌مه‌سیدر.

گیج وقته قدر ایشم او اولدی . جمعه ایرتسی گونی بر بویوك ، اسکی خانه بغتةً ییقیلوب قادین ارکك چولوق چوجوق بر قاچ کیشی انقاض آلتینده قالدی . جزع وفزعلری کویی طولدوردی . انقاضی چار چابوق قالدیرتدیم ایسه‌ده خانه طوپراقدن وانقاضی غایت بطّال شیلر اولمغله مجروحلرك منظره‌سی حقیقةً دهشتلی ایدی. قورتارماسه‌ق دها ایی اوله‌جقمش. پارچه پارچه‌اولمشلر. اکثریسی چاغریشه

چاغریشه هلاك اولدیلر. بازارگونی برقادین کندینی اریك آغاجنه آصمش، اونك سیرینه گیتدیك. بشیکده برقیزی قالمش. حاصلی بوتون هفته هرگون بر اکلنجه ایله وقت گچیردیم.» دینجه هر دفعه‌نك استماعنده سـیکیرلری بوشانوب غشی اولمق درجه‌سینه کلمش اولان بیچاره خواجه خلجاندن متحصل تیتره‌ك بر سسله «لکن یاهو! برکت ویرسون که چابوجاق عودت ایتدیك. اکر برهفته دها قالسه‌یدیك قدومك برکاتیله آزدها کویده طاش طاش اوستنده قالمایه‌جقمش.» دیمش.

مشهور دلبندجی محیی الدین افندی نك مخدومی کاظم بك طرفندن:

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم خرمارکن حرمی دقت ایتمش که افندی چکیردکینی چیقارمایور. «آ! ... افندی، سن چکیردکینی چیقارمایورسین غالبا.» دینجه خواجه دیمش که: البت.. چیقـارمام یا!. بن اونی صـاتین آلدیغمده یمشجی چکیردکینی طاره‌یه چیقارمادی که... اکر چکیردکی آتیلی ویره‌جك اولسه‌یدی پاره ایله صاتیلمزدی. بن اوکا بوز کبی بیاض پاره‌لر صایدیقدن صوکره سوقاغه آتی ویریرمی‌یم. بنی سکا (سفیهدر) دیه کیم خبر ویردی. پاره ویردیم آلدیم. عافیتله ییدیم. والسلام. [۱]

(عزیز) امضاسیله اولجه حطایه کوندرن ذات طرفندن:

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برگیجه تلاشله حرمینی اویاندیره‌رق «امان قاری، چابوق اویقوم آچیله‌دن شو گوزلکمی ویر!.» دیمکله حرمی گوزلکی ویروب فقط بو درجه تلاش و اهتمامینك سببنی سـؤال ایدنجه «برگوزل رؤیا گوریورم. بعض یرلرینی سچه‌مه‌یورم.» دیمش

[۱] عزت پاشا حضرتلرینك اهدا ایله‌دکاری رساله‌ده بوحکایه مسطوردر.

《 لطیفه 》 خواجه تأهل ایتمش. حرمی اوچ آیده طوغورمق اماره‌لری. گوستروب چابوق برأبه ایسته‌مش. خواجه شاشه‌لایوب « بزم بیلدیکمز انسانلرك دیشیسی طوقوز آیده طوغورور. بو ناصل شی ا. » دیمکله قادین حدتله‌نوب « نه دیمك ؟. طوقوز آی اولمادیمی ؟ والله تحف ا. آحریف ا. بن سکاواره‌لی نه قدر اولدی. اوچ آی دکلمی ؟. ای ا. سن بنی آله‌لی ؟... اوده اوچ آی. ایتدیمی آلتی آی ا. اوچ آی‌ده چوجوغی قارنیمده طاشیدم. ایشته اولدی طوقوز آی. » دینجه خواجه مرحوم برچوق دوشوندیکدن صوکره « حقك وار قاری ! . بنم بو اینجه حساب عقلیمه کلمه‌دی. عفو ایدرسیکز یاکلمشم ا. » دیمش.

بوده (قارئلریمزدن بری) امضاسیله کلمشدر.

《 لطیفه 》 خواجه مرحوم زوجه‌سینك وفاتی اوزرینه بر طول قادین آلیر. خواجه آره صاره حرمینك محسناتیندن اوزون اوزادی‌یه بحث ایدرمش. بوندن مغبر اولان قاریسی‌ده اسکی قوجه‌سینك فضائلندن بحث ایتمکه باشلار. نهایت برکیجه خواجه‌نك جانی صیقیله‌رق سدیر اوزرینه سریلمش اولان یاتاقده قادینه بر تکمه اوروب یره دوشورور. قادینك قولی اینجینیر. فنا حالده جانی یانار. ایرته‌سی گون زیارته گلن باباسینه شکایت ایلر. حریف پیشکین آدم اولمغله قیزینك صیزلانمسنه اهمیت ویرمیه‌رك خواجه‌دن مسئله‌یی صورار. خواجه دیرکه : شیمدی بن عرض ایده‌یم‌ده سز انصافله حکم ویریکز. بنده‌کز بر ، بزم مرحومه ایکی ، شیمدیکی خانم اوچ ، اونك رحمتلی ایلك افندیسی ا. ایتدیمی دورت. مرحمت ایدیك ا. بنم گیبی برقلندرخواجه‌نك یاتاغینه دورت کیشی صیغارمی ؟. بالطبع صیغیشه‌مادیق. بو اوجده بولونمش. پالدیر کولدور دوشدی. بنم‌ده بونده نه قباحتم وار ا.

(هلال) مطبعه‌سی مؤسسلرندن عاصم بك افندی اهدا ایلمشدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم طلبه‌لکنده برکویه جرّه گیدوب جامع شریفده وعظ ایله‌دیکی اثناده بالمناسبه حضرت عیسی علیه‌السلامك دوردنجی قات گوکده بولوندیغینی سویله‌مش. جامعدن چیقدیغی اثناده اختیار برقادین یانینه یاقلاشوب « جانم افندی حضرتلری !. درسده برنقطه پك زیاده مراقیمی موجب اولدی. حضرت عیسی علیه‌السلامك دوردنجی قات گوکده اولدیغینی سویله‌دیك . عجبا ایکی گوزم اوراده نه‌یر ، نه‌ایچرکه ؟. » دیدیکنجه خواجه‌نك تپه‌سی آتوب دیمش‌که: به حدینی وظیفه‌ ـنی بیلمز قادین ! . بن شورایه کویکزه گله‌لی بر آی اولیور . برگون اولسون شو زواللی خواجه عجبا نه‌یر ، نه ایچر دیه صورمه‌دیکڭده شیمدی بندن تادوردنجی قات کوکده ضیافتگاه ابدیده انواع نعم نورانیه مستغرق اولان قوجه‌مان برذات شریفی‌می صوریورسین .

صاحب السیف والقلم اولان هنر مندان عسکریه مزدن و ارکان حرب میرلوالغندن متقاعد آتش زاده محمد عزت پاشا حضرتلری - وقتیله عربجه‌یه « جحاالرومی » دییه ترجمه ایدیلن - نصرالدین خواجه لطائفی بوندن اون‌سنه مقدم تورکجه‌یه ترجمه ایله‌مش اولمه‌لریله مملکتمزك تکمل نشریاتینه بر معاونت اولمق اوزره مذکور رساله‌لرنی ارسال بویورمق عنایت کرمکارانه‌سنده بولونمشلردر . اشبو رساله‌مزده اولمایانلر مذکور رساله‌دن اخذ اولونمش و بو وسیله ایله نام بلند استادانه‌لری بورایه ثبت ایدیلمشدر :

حکایهٔ منظومه

١ خواجه نصرالدین آقار برصوده آلیرکن وضو .
٢ آیاغندن پابوجی دوشدی، آلوب کوتوردی صو .
٣ خواجه باقدی ؛ او ، یوزن پاپوشه حسرتله مدید .
٤ آرقه‌سین نهره دونوب‌ده چکدی بر ضرطه شدید .
٥ دیدی : آل آبدستکی؛ پاپوشیمی ویر . چونکه: بن
٦ ایسته‌ریم آبدستسز اولمق . یالین آیاق گزمه‌دن
٧ بونی نقل ایتدی ؛ گلوب‌ده خانه‌سی سکّانینه
٨ چونکه : بو خیلی آغیر گلمشدی ؛ آنك جانینه
٩ قیزی دیدی : ای بابا !. سنده اثر یوق هوشدن
١٠ شیمدی هم آبدستدن اولدیك ؛ هم‌ده بر پاپوشدن
١١ دیدی خواجه : نهر اوتاندیسه اگر او ضرطه‌دن .
١٢ تا قیامت اجتناب ایلر ؛ بوگیبی ورطه‌دن .

---

١ - وضو = آبدست ، ٣ - مدید = اوزون برزمان ، ٤ - شدید = خیزلی، ٧ - خانه سکانی = أو خلق ، عائله ، ٩ - هوش = عقل ، ١١ - نهر = ایرماق، ١٢ - ورطه = تهلکه‌لی محل .

دیگر حکایه

١٣ خواجه برگون چیفت سورَرکن تارلاسنده ؛ ناگهان
١٤ بیر قاوانوز اولدی صابان پیشگاهنده عیان .
١٥ آغزین آچوب گوردی که آلتون ایله ملاٴ ن ایدی .
١٦ ثقلتی آنك ـ لدی التخمین ـ بر باطمان ایدی .
١٧ طوردوروب اوکوزلری فکر ایله‌دی . دورو دراز
١٨ دیدی که : اَوْ خلقنه هیچ ایتمه‌یم افشای راز .
١٩ حاکم وقته بونك تسلیمیدر اسلم طریق .
٢٠ وقعه‌نك عیناً اکا تفهیمیدر اسلم طریق .
٢١ خانه‌یه بوفکر ایله ایرکنجه عودت ایله‌دی .
٢٢ ناگهان بوعودته خاتونی حیرت ایله‌دی .
٢٣ قهوه آلتی ایتمکه مشغول قیلدی خواجه‌یی .
٢٤ کندی کیتدی جست وجو قیلدی ـ هماندم ـ هکبه‌یی .
٢٥ قاوانوزی گوریجك هیچ ایتمه‌دی خاتون تلاش .
٢٦ آلدی اونی هکبه‌دن آما یرینه قویدی طاش .
٢٧ خواجه اکل ایتدی طعامن چار چابوق حاصل کلام .
٢٨ طوغروجه طوتدی حکومت یولینی بعدالطعام
٢٩ حاکمك یاننده بر خیلی مسافر وار ایدی .
٣٠ حاکمه عرض مرام ایتمك اودم دشوار ایدی .
٣١ پرده‌دن حاکم افندی‌یه اشارت ایله‌دی .
٣٢ هکبه‌نك محصولنی گویا بشارت ایله‌دی .

---

١٣ – ناگهان = آنسزین ، ١٤ – عیان = بللی ، ١٥ – ملاٴن = طولو ،
١٦ – لدی التخمین = تخمین ایدیلنجه ، ١٧ – دور و دراز = اوزون اوزادی ،
١٨ – افشای راز = سرنی سویله‌مك – ١٩ – اسلم طریق = الك سلامتلی یول ،
٢٠ – تفهیم = آکلاتمق ، ٢٤ جست‌وجو = آرایوب طارامق . ٣٠ – دشوار =
کوچ ، ٣٢ – بشارت = مژده .

٣٣ ایله‌دی حاکم ندا : گل اَیله مقصودڭ بیان !.

٣٤ هکبه‌ده نه‌ڭ وار ایسه دوڭ اورته‌یه اولسون عیان !.

٣٥ خواجه گیردی . شویله ـ بین‌الناس ـ طوردی اورته‌یه .

٣٦ دوشدی بیچاره او دم برحیرت افزا ورطه‌یه .

٣٧ هکبه‌یی سیلکنجه سرعتله ؛ ایچندن دوشدی طاش .

٣٨ سرگذشتن ایتمه‌مشدی اوّلا حضّاره فاش .

٣٩ اهل مجلس خواجه‌یه هپ قیلدی حیرتله نظر .

٤٠ خواجه‌ده شاشدی . فقط گوسترمه‌دی اصلا اثر .

٤١ خواجه قیلدی حاکمه فی‌الحال شویولده خطاب :

٤٢ ای افندی !. بز قولز . الله اعلم بالصواب .

٤٣ باطمانه طوتمشدر ؛ البته حکومت برعیار .

٤٤ شونی برمعیاره اوردورسه‌ڭ حگومتجه نه وار !.

٤٥ کویمزده ـ چوق زماندر ـ قیّه ، باطمان مختلف .

٤٦ اولماسون برقومْ ایچنده حکم و اوزان مختلفْ .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه جیبنه شفتالو طولدیروب راست کلدیکی آرقه‌داشلرینه جیبنی کوسترەرك « شونڭ ایچنده‌کینی کیم بیلیرسه اڭ بویوك شفتالی‌یی اکا ویره‌جکم . » دیمکله « شفتالی !. » دیمشلر . خواجه کمال استغرابله « بونی سیزه هانیکی قحبه دولی خبر ویردی ؟. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ کم آلمز بر قاطیره بینمش « باشی بك سرت اولدیغندن ممکن دکل گیده‌جکی جهته چویره‌مه‌مش . بو صیره‌ده احبابندن بری راست گلوب « خواجه ! . نره‌یه گیدییورسین ؟ . » دیدیکده « قاطیرڭ ایسته‌دیکی یره !. » دیمش .

---

٣٥ ـ بین‌الناس = خلقك آراسنده ، ٣٦ ـ حیرت افزا = بك شاشیرتان برحال ، ٣٨ ـ حضار = مجلسده بولونانلر ، ٤٥ ـ مختلف = قاریشیق ، ٤٦ ـ حکم = برقومك اداره‌سی واکا متعلق اولان شیلر ، اوزان = طارتیلرك انواعی .

﴿لطیفه﴾ دکیرمنه بوغدای گوتورمش . خلقك اوراده بولونان بوغدای چووالل‌رندن آووجینی طولدورور، طولدورور کندی چوواله‌قویارمش[١] دکیرمنجی « نه یاپیبورسین ؟. » دینجه « بن بر بودالا آدامم!. عقلمه گلنی ایشلرم!. » دیمش . دکیرمنجی « بودالا ایسه‌ك نه‌یه کندی چوالکده‌کی بوغدایلری خلقك

خواجه‌نك خلقك چووالندن کندی چووالنه بوغدای طولدوردیغیدر

چووالینه طولدورمایورسین ؟. » دینجه خواجه « شیمدی علی‌العاده بر احمق ایکن اوصورتده قاتمرلی احمق اولمقلغم لازم کلیر !. » دیمش .

[١] دکیرمن اکثریا غلبه‌لق اولدیغندن هرکس دکیرمنده برقاچ کون نوبت بکله‌مکدن ایسه بوغدای چواللرینی اورایه بیراقیرلر . بر تخمین اوزرینه برایکی کون صوکره تکرار کاوب – او صیره‌ده نوبتلری کلمش بولونمله – اونلرینی اذکوتورلر ، کوتوررلر : ع – آسیاب دهره کلدیلك شیمدی نوبت بکلرز .

﴿ لطیفه ﴾ والده‌سی برصباح « اوغلم ملّا نصرالدین ! بن قومشولرله گول کنارینه گزمه‌یه گیده‌جکم . گورییم سنی ! سوقاق قپوسنه صاحب اول . صاقین آیرلمه ! . » دییه شدّتله تنبیه ایله‌مش . خواجه قاپو اشیکنده اوتوره‌رق والده‌سنک ویردیکی قایصی قوروسنی ییوب طورورکن انشته‌سی کوینده‌ن گلوب والده‌سنی اوده‌در ظنیله « اوغلم ملّا ! آقشامه تیزه‌ك ، بن سزه گله‌جکز .

خواجه‌نك سوقاق قپوسنی صاللا صیرت ایدوب سیر محلده‌کی والده‌سیله محاوره‌سیدر

گیت آننه‌که خبر ویر ! » دیمش ، گیتمش . خواجه همان قپویی سوکوب صیرتینه آله‌رق گول کنارینه گیدر . والده‌سی گوروب « بیره اوغلان ؛ نه‌در بوحال ؟ . » دیینجه « سن بکا قاپودن آیرلمه ! دیدیك . حال بوکه انشته‌م آقشام بیزه گله‌جکمش . گیت ؛ خبر ویر ! . دیدی بن هر ایکیکزك سوزیکزی اجرا ایتمك ایچون باشقه نه یاپه‌بیلیردیم ؟ . » دیمش .

﴿لطیفه﴾ آقشهرك صو باشیسی حرمینه غایت طوتغون ایمش . قادین امور حکومتده قاریشمغه‌رق عزل ونصب ایشلرینه‌ده باشلامش . بعض ا کابر خواجه‌یه مراجعتله « امان شوکا بر چاره بول !. » دیمه‌لریله خواجه برقاچ صحبت اثناسنده بر طاقیم تمثیلات و دلائل ایله صو باشی‌یی قادینه اوقدر یوز ویرمکدن واز کچیرمش . شیماریق قادین قوجه‌سینه قارشی ایشدیکی تحکمدن دور اولنجه، تکمه‌یی نره‌دن ییدیکینی آراشدیروب خواجه طرفندن اولدیغینی تحقیق ایله‌مکله یولنی بولوب خواجه‌نك حرمینی الده ایدر . خواجه هر یاز چیقدیغی کویدن گلوب معتادی وجهله صو باشینك خانه‌سنه مسافر اولمغله صو باشینك حرمی مناسبت حاضرلایوب خواجه‌نك حرمینی‌ده گتیرتدیریر . خواجه برگون حرمیله کندی اوطه‌سنده ملاطفه ایدرکن قادین ناز وعشوه‌یه آغاز ایدوب خواجه‌یی سرمست ایدرك « جانم افندی !. گیت طیشاریده دیوار دیبنده بر پالان گوردم، گتیر !. بر اویون چیقاره‌جغم ! » دیر . آرتیق خواجه‌ده ممانعت کرته‌سی کچمش اولمغله همان گیدر ، گتیریر . قادینك صورت استرحامده ابرامیله پالانی صیرتینه اورور ، برده گم اویدورورلر قادین بینر . خواجه کیشنه‌یرك سوگیلی را کبینی قوشدوردیغی اثناده صو باشی‌یه حرمی بومنظره‌یی آناختار دلیکندن سیر ایتدیریر. خواجه نعره آتوب ایکی طرفه چیفته‌لر صاووره‌رق قوشدیغجه صو باشی گولمکدن قاتیلیر . نهایت صبر ایده‌میوب قاپویی آچار . « خواجه افندی !. واه واه .. نه‌در بوحال ؟.. » دینجه خواجه هیچ بوزمایوب « هاه .. تمام ... شو بنم حالمی رأی‌العین گوردیك آ . ایشته بن سنی بودرکه‌یه دوشمکدن وقایه ایچون او نصیحتی اجرا ایله‌دیم . امّا بزه کلنجه : بز آحاددن آداملرز . نظام عالمك زمامی بزم الیمزده دکل . بزم حکممز آنجاق کندی حریممز داخلنده‌در . بز هر بوبایه بویانه‌بیلیرز . کیمسه‌یه ضرریمز اولمز . فقط سز بویله بنم گیبی یولاری قارینك الینه ویریرسه‌کز بوتون مملکت هرج ومرج اولور !. » دیمکله صو باشی بونصیحتدن برقات دها متعظ [۱] اولمش . قادین ایسه برکنارده خائب وخاسر باقه قالمش .

[۱] (متعظ) وعظ ونصیحتدن عبرت آلوب فنا حاللرندن واز کچن کیمسه .

﴿لطیفه﴾ خانه‌سینه اوبور بر آدم مسافر اولمش . صوفره‌یی دوشه‌یوب اکمکلری دیزوب یمك گتیرمکه کیتمش . کلمش ، باقمش که صوفره‌ده بردانه اکمك قالمامش . هیچ سسینی چیقارمایوب اکمك آلمغه کیتمش . بوکره‌ده گورمش که یمکلر بیتمش . بوش صحنلری آلوب یمك کتیرمکه قوشمش . عودتنده ینه اکمکدن اثر قالمامش . والحاصل تجره‌ده طعام ، چوملکده نان عزیز

خواجه‌نك اوبور مسافره یه‌جك طاشیمه‌سیدر

قالمانجه‌یه قدر کیتمش ، کلمش . ایکیسنی برآراده جمع ایتمك میسر اولمامش . مسافره نره‌یه گیدیبور اولدیغینی و سبب عزیمتنی صورمش . « اشتهاسزلق مرضینه مبتلایم . بورسه‌یه گیدیبورم . حکیمه باقدیروب علاج آلوب همان عودت ایده‌جکم . ان شاء الله نهایت برآی صوکره گوروشورز . سزی پك سوودیم . نیتم عودتده برآی سزده مهمان اولوب مملکتکزك آب وهواسندن استفاده ایتمك ایسترم . » دیینجه خواجه مرحوم « واه واه . تأسف ایدرم . بن یازین ،

اوبر گون کویه عزیمت ایتمك نیتندهیم . ظن ایدرم که عودتده ملاقات میسر اولمایه‌جق . هله‌ پشین اللهسکا خیرلی سلامتر ویرسین ! . » دیه‌رك حریفی آشیرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ طاووق قیزارتمه‌سی یرکن بریسی گلوب « افندی ! . ایمرندیم ، برازده بکا ویر ! . » دیمکله « و للهی برادر ؛ بنم دکل ، زوجه‌مکدر ! . » دیدی . حریف « ای .. ایشته سن ییورسین آ . » دییجه « نه یابه‌یم آقارداش ! ، بکا (یه ! .) دیه ویردی . » دیمشدر .

خواجه‌نك ـ ییدیکی طاووق قیزارتمه‌سندن ویرمه‌مك ایچون ـ قارشیسنده‌کی آدمه اعتذاریدر

﴿ لطیفه ﴾ زوجه‌سی هر کیجه خواجه‌یی خانه‌ده یالکیز براقوب قومشو ، قومشو گزرمش . بیر طاقیم مناسبتسز قادینلرله معاشرت ایتدیکنی قومشولر خواجه‌یه اخطاره باشلامشلر . ینه بر گیجه حرمی بیك تورلو بهانه ایله چیقوب

گیتدی . کیجه وقت گه‌رك قاپویی چالمشسه‌ده خواجه قیزه‌رق آچمامقده اصرار ایتدی . قادین نه‌قدر یالواردیسه کارگر اولمه‌دی . قادین « اویله ایسه بن‌ده کندیمی شو قویویه آتایم‌ده الکدن قورتوله‌یم !. » دییه‌رك قوشوب او آنده گیتدی . قویویه قوجه‌مان برطاش آتدی ، کندیسی دیوار دیبینه گیزلندی . خواجه پك نادم اولوب « ای واه ... گیده‌یم ، شودلی‌یی قورتاره‌یم . » دییه قاپویی آچوب طاشره چیقیجه قادین همان ایچری گیروب قاپویی آرقه‌سندن محکم قاپادی . یوقاری چیقوب خواجه‌نك اوّلجه طوردیغی پنجره‌دن باقمغه باشلادی . شیمدی‌ده خواجه قاپویی آچماسینه اصرار ایتمشسه‌ده فائده ویرمه‌مکله یالوارمغه مجبور اولدی . قادین ایسه آوازی چیقدیغی قدر باغیره‌رق « بیقدیم آرتیق الاالله !.. نه‌در بو ایتدیکك ؟. هرگیجه قومشویه دییه گیدرسین !. کیم بیلیر ، هانگی اوروسپی ایله صحبت ایدرسین . بیچاره حلالکه گنجلکیمی حرام ایتدیك . سنی گیدی آق‌صقالندن اوتانمز ، رزالتدن اوصانمز حریف !. بن‌ده سنی عالمه رسوای ایده‌یم‌ده گور حالکی !. بردها هرگیجه بیراقوب ، بیراقوب گیتمه‌کی سکا کوستره‌یم !. » دیمکله خواجه قادینك کندی خباثتی باشقه‌سینه یوکلتمك خصوصنده‌کی مهارتینه حیران قالوب واطرافینه طوپلانان قونو قومشودن صیقیلوب نطقی طوتوله‌رق آنجاق « بیلنلر الله ایچون سویله‌سین !. » دییه‌بیلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برآرالق زیتون صاتارمش . برقادین گلمش . زیتونی بکه‌نوب فقط فیأتی براز زیاده‌جه بولدیغندن اعتراض ایتمکله خواجه « خانم !. بواویله خام ، چوروك زیتونلردن دکلدر . کمالنده طوپلانوب خصوصی اوله‌رق اعتنا ایله یاپلمشدر . اینانمزسه‌ك بر دانه بی‌ده باق ! بونده‌کی حلاوتی هیچ عمرکده باشقه زیتون دانه‌لرینده گوردیکمی ؟. بونده اویله آجیلق ، ککره‌لك آرامه . یاغی‌ده الك بیرنجی یاغلردندر . انسانك آغزینده برمدت الذ نفیس برلذت حاصل اولور . چانیسی حلالدر ، چکینمه ! پاره ویره‌جکسین . » دیدیکده قادین « سن بنی بیلیرسین !. آرقه سوقاقده ، باغچه‌سی سزه بیتیشیك ، مرحوم بك تمیراوغلی حاجی صاتی‌نك حرمی‌یم . بزم افندی ایله پك ایی گوروشوردیکز . اونکچون

اکر اعتماد ایدرسه‌ك ویره‌سی آلمق ایسترم . » دیمکله خواجه « ای آجانم . اونك چاره‌سینه باقاریز . هله سن برکره مالدن خوشنود اول !. » دیه الندەکی زیتون دانه‌سینی قادینه اوزاتمغله قادین « عفو ایدرسیکز !. اوچ سنه اول رمضانده خسته‌لانوب یدی گون اوروجی ییدیکم جهتله شیمدی حاضر قیشك قیصه گونلرنده اونی قضا ایدیورم . » دینجه خواجه دیرکه : یاوروم !. سن ویره‌سی زیتون آلمق ایسته‌یورسین !. حال بوکه برقول بویله خالقنك فرضینی ادا ایتمه‌یوب‌ده سنه‌لرجه صاللارسه خلقه‌اولان قرضینه[۱] نه‌قدر اهمیت‌ویریر؟.

﴿لطیفه﴾ حاکم افندی دعوت ایدوب یاننده آشجی‌یه قایماقلی اینجیرطاتلیسی امر ایتمش . یمك بیتمش ، اینجیر طاتلیسی کلمه‌مش . خواجه محزون اولمش . فقط سسینی چیقارمامش. یاتسی نمازندن صوکره حاکم « افندی !. تبرکاً برحزب اوقویکزده صفای روحانی حاصل ایده‌لیم . » دیدی . خواجه بعد البسمله « ... والزیتون آلخ » دیه باشلامقله حاکم سربردن« افندی!. (والتین[۲].) ی اونوتدیکمی ؟. » دینجه خواجه « ارنی بن دکل ؛ سز اونوتدیکز !. » دیمکله مجلسك انبساطینی موجب اولمش ، خواجه بردعوت دها قازانمشدر .

﴿لطیفه﴾ « اویله برشهلا گوزلره مالك‌که انسانی جن چارپار گیبی مسخر ایدیور . » دیه خواجه‌یی قولاقدن عاشق ایدوب بر شاشی قادین آلمشلر . خواجه آقشامه بر طباق قایماق آلوب کتیرمش ؛ صوفره‌یه قویمش . قادین « بزم کیممز وار ؟. برطباق قایماق آلسه‌یدیکز ال ویریردی . بوایکی طباق اسرافدر ! » دینجه خواجه « بزم اوده‌طعامك برینی‌ایکی گورمك فنابرشی‌دکل. بنم‌ایشیمه گلیر . » دیه لطیفه‌لشه‌رك طعامه باشلایه‌جقلری صیره‌ده قادین «افندیم عفو ایدرسیکز!. بنی‌سز ناموسسز ظن ایدرسه‌کزیا کیلیرسیکز!. او؛ یانکزده‌کی خواجه کیمدر ؟. » دیه خواجه‌یی‌ده ایکی گورنجه « خواجه یو . .. ق !. باق قادین ! بزم اوده هر شیئی ایکی ودها زیاده گوره‌بیلیرسین . فقط قوجه‌کی بیر !... » دیمشدر.

[۱] قرض = بورج . [۲] (والتین) ده‌کی (تین) اینجیر معناسینه

﴿ لطیفه ﴾ احبابندن برینك خانه‌سینه کیتدی . بال قایماق اکرام ایتدیلر . قایماغی ، اکمکی یدیردیکدن صوکره باقی قالان بالی پارماق ییمکه باشلادی خانه صاحبی « اکمکسز بال ایچکی یاقار ا. » دینجه خواجه هم کاسه‌یی سیلمه‌یه غیرت ایدوب هم‌ده « کیمك ایچی یاندیغنی الله بیلیر ا. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ دوکون آونده یمك ییلدکده اولدیغنی تخمین ایتدیکی بر زمانده برکاغدی دوروب بوکوب برظرفه قویه‌رق قاپوبی چالدی . « نه ایسترسین ؟ »

مکتوب کتیرمك بهانه‌سیله خواجه‌نك دوکون سفره‌سینه چوکدیکیدر

دیدیکلرینده « خانه صاحبینه مکتوب کتیردیم ا. » دیمکله اوشاق ایچری بیراقدی . خواجه همان سلام ویروب خانه صاحبینه کاغدی طوتوشدورمقله برابر صوفره‌یه چوکدی ، یمکی آتیشدیرمغه باشلادی . خانه صاحبی (بونك اوزری یازیلی دکلدر ا.) دینجه خواجه « افندیم ا. قصوره باقمایکز . عجله‌یه کلدیکندن اونك ایچی‌ده یازیلی دکلدر ا. » دیمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ مركب ايله كيدركن حيوانك اكيلوب قوتلاديغى مركب تزكارينى بم طورباسنه طولدوروب آقشام بوينينه آصدى. حيوان خويسزلق ايدوب باشنى سيلكه‌رك طوربه‌يى چيقارمغه چاليشديغنى گورنجه، « بكا قهرك نه ؟. سن بكنديك ، بن طولدوردم ا. » ديدى .

خواجه مركب ايله كيدركن قوقلاديغى مركب تزكارينى طورباسنه طولدورديغيدر

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بر آرالق طورشوجيلغه باشلادى . بر طورشوجيك بوتون ادواتينى ، حتى مركبينى صاتين آلمشدى . حيوان - آليشيق اولديغى واعتياد ايله ديكى وجهله - على الاكثر طورشو آلان خانه‌لرك اوكينه كلديكجه، و غلبه‌لق سوقاق آرالرينه واصل اولديقجه خواجه‌يه « طورشوا. » ديه هايقيرمه‌يه ميدان ويرمه‌يه‌رك آكيرمغه باشلارمش . بيچاره‌نك هوسى قارنيده قالمش . يينه برگون غلبه‌لق بر محلده خواجه حاضرلانوب صوت بلند ايله « طورشو !... » ديه‌جكى آنده يينه اشك سبقت ايدوب ظيرلامغه باشلاينجه خواجه آرتيق

قیزوب « باقسه‌ڭ آ ، آرقه‌داش ! . طورشویی سنی صاته‌جقسین ؟. یوقسه بنمی ؟... » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ اشکینه (گه‌وه‌ن) [۱] یوکله‌توب کندی کندینه « عجبا یاش گه‌وه‌ن؛ قورووسی گبی بردن بره خارلایوب یانارمی‌که؟ » دیه برطرفندن آتشی گوستری ویرنجه غایت سرت اسمکده اولان روزگار اعانه‌سیله بردن بره هر طرفینی آتش صاری ویردی . دهشتلی برچاتیرتی قوپوب شعله‌سی گوك یوزینه

مرکبك اوزرنده‌کی گه‌وه‌ن خارلایوب یانمغه باشلدیغیدر

دیرك گبی اوزادی . زواللی مرکب چیلدیروب هم قوشار ، هم آگیرر ، هم‌ده متصل ضرطه چکر ، چیفته آتاردی . خواجه مرکبه ییشه‌مه‌یه‌جکنی ، ییشسه بیله یاناشه‌مایه‌جغنی آکلاینجه آوازی چیقدیغی قدر هایقیره‌رق « عقلڭ وار ایسه طوغری گوله قوش !. » دیمشدر .

[۱] (گه‌وه‌ن) اکثریا اکمك تاندرنده ، فرونده ، کلخانده طوتراق ، اودون مقامنده قوللانیلیر ، چابوق طوتوشور بردیکندر .

﴿ لطیفه ﴾ صو باشـینك مركبی غائب اولمش . آداملری خواجه‌یی باغینه گیدركن كوروب « افندی !. بز هپمز برسمته طاغیلوب آرایه‌جغز . حاضر گیدیورسـین ، سن‌ده باغلر آراسینه باقی ویر !. » دیمشلر . خواجه توركی سویله‌یه‌رك باغلر آراسنده گزرمش . بیری راست گلوب سؤال ، جوابدن صوكره « بو نه‌بیچیم اشك آرایش ؟. » دینجه خواجه « ایل ؛ ایلك اشـكینی توركی چاغیره چاغیره آرار !. » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ والده‌سی خواجه‌یی بر قزاز یانینه چیراق ویرمشدی . ایکی سنه ـ علی‌الدوام ـ گیده‌ب گلدیكدن صوكره بركون والده‌سی « ای اوغلم !. نه‌لر اوكرندیكڭ باقه‌لیم !. » دیمكله جواباً « والده !. دعاكز بركاتیله صنعتك یاریسنی اوكره‌ندیم . یعنی بوكلمش شـیلری چوزه‌بیلیورم . شیمدی اوبر یاریسی قالدی‌كه بوكمكدن عبارت. همتكزله برقاچ سنه‌ده چابوجاق‌اونی‌ده الده ایدرم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ كیلیمدن قوجه‌مان بر میندر یوزنی بازاره صاتمغه گوتوروب معاینه ایدن مشـتریلر « بو دلیك ، دشیك بر شـیدر . نافله پاره ایتمز !. » دیدیكلرینده « سبحان الله !. آلمغه مرامكز یوق . باری بر مسلمانك مالینی خلقه قارشی لكه‌له‌مه‌یڭ !. بونك ایچنده‌كی یوكی والدەم دها شیمدی بوشـالتدی . بردانه‌سی بیله دوكولمه‌مشدی !. » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه آقشـام اوزری خانه‌سـینه عودت ایدركن محله‌سـینك چوجوقلرندن بری گلوب « خواجـه افندی !. شـو چوجوق بنم قولاغیمی ایصیردی. » دیه‌شكایت ایله‌دیكی صیره‌ده اوچوجوق‌ده « خیر؛ بن‌ایصیرمه‌دیم، كندی ایصیردی !. » دینجه خواجه « صوص !. خاشاری . بوزواللی دوه‌می‌كه كندی قولاغینی ایصیره‌بیلسین . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك جانی چوربا ایسته‌دی . « شیمدی اوسـتی نانه‌لی نازلی بر چوربا اولسه‌ده ییسه‌م . » دیه تخیل ایدوب طورورکن قاپو چالینه‌رق

قومشو چوجوغی الندہ طاس ایله ایچری کیروب « آنام خستەدر ، بر پارچه چوربا ویرەجکسیکز . » دینجه خواجه « بزم قومشولرده مالیخولیادن قوقو آلیورلر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیلارده برشی آرارکن رافدن صوغان طولو قالبور باشینه دوشدی . بینی صارصیلوب گوزی قارارەرق همان برتکمه اورەیم دیرکن قضارا کنارینه راست گلەکله قاصناغی دیز قاپاغینی فناحالده آجیتدی. همان حدتله

خواجەنك کیلارده برشی آرارکن رافدن صوغان طولو قالبورباشنەدوشدیکیدر

قالدیروب یره چالدی . قالبور صیچرایوب آلنینی مجروح ایتمکله خواجه همان ایچری قوشوب قوجەمان یاتاغان بیچاغینی گتیرەرك « شیمدی نه قدر قالبور وار ایسه چیقسین قارشیمه !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ باباسی نەسویلرسەخواجه ـ چوجوقلغنده ـ عکسینی یاپاردی. باباسی آرتیق مقصودی نەایسه اونك عکسینی سویلەمکلەیولینی بولمشدی. برگون

دكيرمندن عودتلرنده بر چايدن گچه‌جك اولديلر. كوپرو وارسه‌ده حيوان گچه‌مز بر حالده ايدی . باباسی « اوغلم ؛ ملّا ! بن كوپرودن طولاشه‌جغم. سن چايك گچيت يرندن حيوانی گچيرمه . » ديدی . ملّا نصرالدين حيوانی گچيت يرينه صورمشسه ده اون چووالی بر طرفه ميل ايتديكنی باباسی گورمكله هايقيره‌رق « ملّا ! . چووال بكا طوغرو اكريلمه‌مش. چايه دوشمه‌يه‌جك. صاقين طوغرو اتمه. دها ايتيری وير !.» ديدنجه خواجه « واللهی بابا. شويله كلديم. نه ديديكسه عكسينی

خواجه‌نك اوغلنك مركب اوزرنده‌كی چوواله طوقونور طوقونمز همان چايه يووارلانمسيدر

ياپديم بو سفرده امريكزی عيناً اجرا ايده‌جكم !.» ديه باغيرمه‌سی عقبنده چوواله طوقونور، طوقونمز همان چايه يووارلاندی، گيتدی.

﴿ لطيفه ﴾ آقشهره ماهر بر خطاط گلدی . خواجه مهر قازديرمق ايسته‌ديسه‌ده هر حرفنی اوچ آقچه‌يه قازديغندن خراجه دوشوندی اسمنی «

مخلصینی حساب ایله‌دی ، خایلی چوغه قاچه‌حق . یالکز نامنی حك ایتدیرمکه قرار ویردی . هم‌ده اوجوز قازدیرمق ایچون شویله بر طریق دوشوندی . حکاکه گیدوب (بکا بر مهر قاز !.) دیدی . حکاك اسمنی سؤال ایله‌مکله خواجه « خس » دیدی حکاك « بو نه بیچیم اسم ؟. » دیمکله خواجه « نه که لازم !. ایشته اویله براسم !. سن قاز !. » دیه‌رك برده مضمون صرف ایله‌دی. حکاك « حس » حرفلرینی یازوب‌ده تام نقطه‌یی قویه‌جغی صیره‌ده خواجه « رجا ایدرم؛ نقطه‌یی باشه قویمه‌ده سینك کاسه‌سینه قوی!. » دیمکله حکاك خواجه‌نك ظرافتیی تقدیر ایدوب مهری هدیه اوله‌رق تقدیم ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر آرقه‌داشیله گول کنارندن گیدرکن آرقه داشی صویك اوزرینه صیچرایان بالیقلری گوروب خواجه‌یه « باق شو بالیقلره !. » دیمکله خواجه قارشیکی سوقاغه طوغرو باقدی . آرقه‌داشی « ن‌کا بالیقلری گوستریبورم . سن قاره‌یه باقییورسین !. » دیمکله خواجه « سن بکا الکه گولی گوستردیکمی که بویله سرزنش ایدیورسین !. بنم کرامتمی وار ؟ . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ یاریم خانه حصه‌سینی صاتیلغه چیقاردی . دلال « شیمدی صیره‌سی دکل. نه‌یه بویله عجله صاتمق ایسته‌یورسین؟. » دیدیکده خواجه « مشترك مالی عمرمده سومم !. اون سنه‌دن بری مشترکمك گوکلینی ناصلسه شیمدی ایده بیلدیم . حاضر راضی اولمشکن اونك حصه‌سینی‌ده صاتین آله‌جغم . آره‌دن اغیاری قالدیره‌جغم ! » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ احبابی « افندی!. سن آره صیره شعرده سویلردیك . شو گونلرده یکی محصول یوقمی؟. » دیدیکلرینده شویله جواب ویردی : گرچك؛ ایی که صوردیکز. سزه دومانی اوستنده بربیت اوقویه‌یم . بوصباح آنام یوغورت چالمق ایچون سوت قایناتییوردی . مکرسه بالتصادف دونکی کبی بو کونده سوت کسیلمش . بوصیره‌ده نشانلیم گلدی . آتش اوستنده‌کی تنجره‌یه باقدی . « بوسوت کسیکدر!. » دیدی . اواثناده درحال خاطریمه شوبیت طلوع ایتدی.

امّا یوزینه قارشی اوقومغه صیقیلدیم . اوقوسه‌م‌ده مزایاسینه وارمایه‌جق، یازیق . اوله‌جقدی . هله سز دقتلی دیکله‌ییکز ! :

دلبر بکا جور ایله‌مه لانّه الم ویریر
بوغورتنا هذالذی لایکون دوندن بری

﴿ لطیفه ﴾ اثنای صحبتده ولایتدن دم اورمغه باشلادی . « سنك اولیالغکی نه‌دن بیله‌لیم ! » دیدیلر . « هانکی طاشی، هانکی آغاجی چاغیرسه‌م کیلر . » دیدی . « اوبله ایسه شو قارشیکی پاید آغاجینی چاغیر ؛ باقه‌لیم ! . » دیدیلر . خواجه طور مخصوص ایله اوچ کره « گل ؛ یا مبارك !. » دیمشسه‌ده آغاج یاپراغینی بیله قیمیلداتمه ینجه خواجه کوس کوس آغاجك یانینه گیتدی . « هانی آیاغیکه گتیره‌جکدیك ؟ . » دیدیلر . « بزم طائفه‌مزده گوکول کبر اولمز . طاغ یورومزسه آبدال یورور ! . » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ آرقه‌داشیله قورد آوینه گیتمشدی. غایت اوزون تویلی قوجه‌مان برقورد گوروب ـ گورکینه طمعاً ـ قوغالادیلر. براینه صوقولدی . آرقه‌داشینك گوزی قاراروب اوده همان صوقولدی . خواجه برساعت طیشاریده بکله‌دیکی حالده حریفك قیمیلدامه‌دیغینی گوروبجه چکوب چیقاردی . حال بوکه بدننده باشینی گورمه‌دی . برمدت تفکره واروب صوکره قوشارق شهره گیتدی . آرقه داشینك خانه‌سینه گیدرك حرمینه شو یولده بر سؤالده بولوندی : سزك اغا صباحلاین آودن چیقدیغنده بدننده باشی‌ده برابرمی ایدی ؛ دکلمیدی ؟!.

﴿ لطیفه ﴾ برقیز؛ تأهلینك اوچنجی آینده طوغوردی . قادینلر طوپلانوب « بوکا نه اسم قویالیم . » دییه مذاکره ایله دیکلری صیراده خواجه افندیدن صورمغه قرار ویردیلر. نتیجهٔ مراجعتلرنده خواجه : « ساعی » [۱] قویکز ـ دیدی. قادینلر « هیچ‌ده بویله اسم ایشیتمه‌دیك!. » دینجه خواجه « طوقوز آیلق یولی اوچ آیده قطع ایدنه [ساعی]دن باشقه نه اسم ویریلیر؟. » دیمشدر.

---

[۱] ساعی = تاتار دیمکدر .

﴿ لطیفه ﴾ اوچ آرقه‌داش سوت ییورلردی. خواجه ایله بریسی سوته اکمك طوغرامقله مشغول ایکن دیکری - اخطارلرینه رغماً - متصل بونلرك طوغرادیغی اکمکی قاشیق قاشیق آتیشدیریوردی. نهایت خواجه قیزوب « یاستار » دیه الندکی سوته اکمك باصدیغی کبچه‌یی حریفك بیننه ایندیردیکی کبی حریف درحال

سوت یمکله مشغول اوچ ارقداشدن بریسنه خواجه قیزوب یاستار دیه‌رکدن کبچه ایله حریفك بیننه ایندیردیکیدر

موص مور اولوب اورایه ییغیلی ویردی. چوقدن ضیافتگاه ابدی‌یه گیتمشدی. خواجه حریفك بویله بر چهرهٔ عبوس ایله خاموش اولدیغنی گورونجه کمال تعجبله « نه طوغرار، نه باصار، نه الینی چاناقدن کسر، بر کبچه اوروسه‌ك ایشته بویله کوسر. » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ برقاضی ایله تجاردن بر کیمسه برده خواجه یولداش اولمشلر. لاقیردی اولسون دیه قاضی خواجه‌یه « چوق سویله‌ین چوق یا کیلیر - دیرلر.

هیچ وعظ اثناسنده یاکیلدیغك واقعمیدر؟» دییوب خواجه بداهةً (اوت! برکره «قاضیان فی النار.» دییه جك یرده آغزمدن «قاضی فی النار» چیقی ویردی. برکره ده دها زیاده خطا ایتدیم. «ان الفجار لفی جحیم..» دییه جك ایكن «ان التجار...» دیمشم.) دییه رك ایكیسنی ده خجل ایله دی. قاضی «سنكا لاقیردی یتشمزكه، ایسترسه ك اویله قورناز كسیلیرسین كه اك یامان مزورلری حبط ایدرسین. دیلرسه ك

خواجه بر قاضی ایله تجاری خجل ایلمسیدر

یابانك اوكوزندن دها شاشقین گورونورسین!.» دینجه خواجه همان ایكیسنك آراسینه كچوب «یوق آجانم!. مبالغه ایدییورسین.» الیله قاضی یه اشارت ایدوب «نه اوقدر مزور» تاجره اشارتله «نه ده بو قدر اوكوزم. ایكیسینك آراسینده صاییلیرم» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهرده ایكن بر دهری گلوب ترجمان واسطه سیله «برقاچ سؤالم وار. اكر حاذق وماهر عالملریكز وارایسه امتحان اوله لیم!.»

دیدی . تیمور اشراف بلده‌یی طوپلایوب مملکتیکزه اجنبی بر عالم کلدی . علوم طبیعیه‌دن وفنون مادیه‌دن امتحان اولمق ایسته‌یور . بونلر سیاح آدملردر . اکر قارشیسینه فنون شتایی احاطه ایله‌مش بر عالم چیقارمزسه‌کز دیار رومده اصناف علومك انقراض واندراسه اوغرامش اولدیغینی کزدیکی یرلرده اشاعه ایدر . بوده سزك بین‌الدول والملل وقع وحیثیتکزك کسرینه بادی اولور . » دیمکله اشراف براوطه‌ده استشاره ایدوب اوّلا مملکتلرنده علمانك کرچکدن معدومیتینه برمدّت تلهف ایتدیکدن صوکره « بویله‌لکله اولمز . بر چاره دوشـونه‌لیم‌ده شوداهیه‌یی باشیمزدن صاوه‌لیم ! . » دییوب برچوق مذاکره وقونیه‌دن، قیصریدن علما جلبی خصوصینی مشاوره ایله‌دیلر . نهایت ایچلرندن بری « خارجدن علما جلبی اوزون وقته محتـاج اولمقله برابر ـ اجنبیدن صرف نظر ـ امیر تیموره قارشی حقارتیمزی مستلزم، اهالیٔ بلده یانینده‌ده کوچوك دوشمکلکمیزی داعیدر . « دلیدن اوصلو خبر » دیرلر . هله بوبابده بزم خواجهٔ دانانك رأیینی آله‌لیم . بلکه اونك برتدبیر غریبیله دیل بیلمز اجنبی‌یی آتلانیریز . » دیمکله بك مصیب بولوب خواجه‌یی جلب ایدرك مسـئله‌یی آکلاتدیلر . خواجه « سز اونی بکا بیراقیکز ! . اکر موافق برجوابله اسـکات ایده‌بیلیرسه‌م نه‌اعلا ! . اکر موفق اوله‌مزسه‌م (اودیوانه مشرب برآدمدر . کندی کندینه داخل مجلس اولدی . اوصایلمز ! .) دیرسیکز . باشقه اوقومش بر آدمی قارشیسینه چیقاریرسیکز ! . اکر موفق اولورسه‌م هپکزدن آیری آیری جائزه‌می ایسترم . امیرك احسانی جابا ! . » دیمکله « آمان خواجه ! . سن بزم یوزیمزی اجنبی‌یه قارشی آغارتده هر نه‌دیلرسه‌ك الله کریم ! . » دیدیلر . نهایت بریوم مخصوصده شهرك میدانلغنده چادیرلر قورولوب امیر تیمور واتبـاعی زر وزیوره مستغرق وآلات حرب واسـباب جنك ایله هیبت انداز ودهشت سـاز اولدی . بعده ژولیده مو، عجیب‌الشـکل اولان‌دهری دخی کلوب قرب سـلطانیده بر موقعه قورولدی، اوتوردی . مجلس تقرر ایله‌دکدن صوکره هرکس خواجه‌نك ورودینه انتظار ایله‌دیلر . النهایه خواجه‌ده باشینه قوجه‌مان بر صاریق، صیرتینه کنیش قوللی

بربینیش کیوب آرقه‌سنه شاکردی حماد ایله دیکر برایکی طلبه دها طاقوب مجلسه داخل اولدی. پادشاهك جهت یمناسنده برموقع احراز ایله‌دی. شربتلر ایچیلوب استراحت حاصل اولدیقدن صوکره دهری اورته‌یه کلوب کمال اعتنا ایله بردائره چیزدی. جوابی طلب ایله‌مك اوزره خواجه‌نك یوزینه باقدی. همان خواجه قالقوب عصاسی ایله دائره‌نك تام اورته‌سیندن بر چیزکی چکوب ایکی‌یه تقسیم ایله‌دیکدن صوکره دهری‌نك یوزینه باقدی. بعده مقابلندن برچیزکی دخی چکوب دورده تقسیم ایتدی. والیله اشارت ایدرك اوچ بولوکینی کندینه طوغرو چکر کبی یابوب بر بولوکینی دهری‌یه طوغرو الینك آرقه‌سیله ایتیریر کبی یابدی. وتکرار دهری‌نك یوزینه باقدی. دهری الیله اشارت ایدوب تحسین و آفرین ایله‌دی، کأنه بیلدیکنی سویله‌دی. بعده دهری آچیلمش لاله کبی الینك اوستینی یره طوغرو ، پارماقلرینی آچیق و طوپلی اوله‌رق هوایه طوغرو بر وضعیتده طوتوب برقاچ کره یوقاری‌یه طوغرو صاللادی. خواجه‌ده اونك عکسی اوله‌رق الینك اوستی هواده پارماقلری اشاغیده اولمق اوزره براشارت یابدی دهری بونی قبول ایتدی. بعده دهری کندیسنی الیله کوستروب وپارماقلریله یرده حیوان یورو مه‌سینی تقلید ایدوب صوکره قارنینی اشارت ایدوب برشی چیقارکبی اشارت یابدی. خواجه‌ده جیبندن چیقاردیغی یوموطه‌یی کوستردیکدن صوکره ایکی قوللریتی صاللایه‌رق اوچار کبی یابدی. دهری بونی‌ده تحسین ایله‌دی . قالقدی ، کمال تعظیم ایله خواجه‌نك قارشیسنده سرفرو ایدوب اللرینی اوپدی . وبویله برنادرهٔ روزکاره مالك اولدیقلریندن طولایی پادشاهی واشراف بلده‌یی تبریك ایله‌دی . حضار مجلس بك زیاده محظوظ اولوب مملکتك یوزینی آغارتدیغی ایچون خواجه‌یی آیری آیری تبریك ایله‌دیلر . وهر کس احتیاطاً حاضرلادیغی هدایایی ، نقودی خواجه‌نك باشینه نثار ایله‌دیلر . کیمیسی‌ده وعد ایله‌دی . کذلك امیر تیمور دخی هدایای کرانبها ایله خواجه‌یی ثروته مستغرق ایلدی . هر کس طاغیلدیقدن صوکره پادشاه ومقربلری وبعض اعیان بلده دهری‌یی برطرفه چکوب ترجمان واسطه‌سیله « بز سزك اشارتلشمه‌کزدن برشی

آكلايه‌مادیق . سز نه دیدیكز ، خواجه نه یولده جواب ویردی كه طبعكزه موافق بولوب تسلیم ایله‌دیكز !. » دیدكلرینده دهری شو یولده بسط مرام ایله‌دی : خلقت عالم حقنده حكمای یونانیه ایله علمای بنی اسرائیل مختلفدر . بوبابده علمای اسلامیه‌نك رأیی بنجه معلوم اولمه‌دیغندن بونی اوكرنمككی یك ایستردیم. بناءً علیه ارضك كرویتی ومدوریتی اشارت ایتدیم. افندی حضرتلری بونی تسلیم ایتدیكدن باشقه چكدیكی خطوط ایله اولا خط استوایی فصل ایدوب نصف كرهٔ شمالی ونصف كرهٔ جنوبی‌یی تفریق ایله‌دی . بعده مقابلنده برخط دها چكه‌رك اوچنی كندینه وبرینی بكا طوغرو اشارت ایله‌مكله دنیانك اوچی دكز ، بری قاره اولدیغینی واقالیم سبعهٔ دنیایی بیان بویوردی . صوكره انواع موالیدی واسرار خلقتی تحقیق ایله‌مك اوزره پارماقلریمی هوایه طوغرو صالالایه‌رق یردن نباتات ، اشجار ، منابع ، معادن حصولنی سویله‌دیم . بوكا مقابل خواجه افندی حضرتلری اللرینی یوقاریدن آشاغی‌یه طوغرو صاللایه‌رق بونلرك حصولی گوكدن یاغمورك نزولی ، انوار شمسك نفوذی وسائر آثار علویهٔ سماویه‌نك تأثیراتی یرده‌كی موالیدی ومولداتی پرورده ایله‌دیكینی حكمانك اك صوك تحقیقینه مطابق صورتده ایضاح ایلدی. بعده كندیمی گوستروب والله روی زمینده تكون ایدن مخلوقاتك یكدیكرندن تجزی ایله‌مكله تكثر ایله‌دیكنی اشارت ایتدیم. حال بوكه جملهٔ ذوی الارواحدن بویوك برقسمی مبهم بیراقشم. جیبندن یومورطه چیقاروب گوستره‌رك والیله اوچار گیبی اشارت ایدرك اصناف طیوری ایضاح ایله‌دی. بوصورتده خلقت عالم وتكثر اصناف امم حقنده مجمل واحاطه‌لی برجواب ویردی. بوندن آكلادیم كه عالمكز حقیقةً علوم سماویه و ارضیه‌یی ـ تعبیر دیكرله بالجمله علوم محسوسه ومعقوله‌یی ـ ذاتنده جمع واحاطه ایله‌مش بر داهیٔ ذوفنوندر . بناءً علیه : خاصةً همشهریلری ، عامةً وطنداشلری بویله برعالم حكمت نهاد ایله نه‌قدر افتخار ایتسه‌لر جسباندر. دهری‌یی عزت و اكرام ایله تشییع ایتدیكدن صوكره خواجه‌نك باشینه طوپلانوب بر كره‌ده اوندن مسئله‌یی استیضاح ایله‌دیلر. خواجه‌ده شویله جواب ویردی : آ جانم ؛ بو آدام ها یازان ، آچ گوزلی ‘

جوع ایکلیه اوغرامش برخسته‌در . بڭا « عالمدر . » دییه سویله‌دیڭز . بیهوده تلاشه دوشوردیڭز . وقتا که گلدیم . گوردیگڭز وجهله الیله بردائره چیزدی . « آه برتپسی بورك اولسه ! .. » دیدی . اوّلا ایکی‌یه بولدیم . قارداش پایی یاپدیم . باقدیم که آلدیردیغی یوق . دورده بولدیم . اوچنی کندیمه آلدیم . برینی اوڭا ویردیم ، زواللی راضی اولدی . باشینی صاللادی . کانّه « بڭا او قدری ده کافیدر . » دیدی . مگرسه دها مطلوبی وارمش . صوڭره اشارتله « بر تنجره پیلاو قایناتیلسه‌ده قورتاریلسه یسه‌ك » دیدی . بن ده اشارتله اوستینه طوز ، بوبرده اکیلك ، فیصتیق ، اوزوم ده قونمق لازمدر . » دیدیم . او مسئله ده حل اولدی . صوڭره الیله کندیسینی وقارنینی اشارت ایدوب و الیله یورومك اشارتینی یاپوب اوزاق یولدن کلدیکینی ، نیجه زماندر مکمل طعام ایتمکه حسرت اولدیغینی سویله‌دی . بن‌ده اشارتله بیلدیردیم که : بن سندن دها آچم . قارنمڭ بوشلغندن او قدر خفیفم که قوش گبی اوچاجق بر حالده‌یم . صباحلین قالقدیم . قادین قاتیق اولمق اوزره طوپی بر بومورطه ویردی . سز خبر کوندردیکڭز اونی ده ییمکه وقتم اولمه‌دی . احتیاطاً جیبمه قویدیم ، گلدیم . مسئله بوندن عبارتدر .

دیمکله حضار « بن نه صوردم سن نه فهم ایتدیك عجیب افسانه‌در ! . » منطوقنجه بو تفاوت حسیاته برابر بو سؤال و جوابك هر ایکی طرفی‌ده خوشنودایله مه‌سینه حیران اولمشلردر . [۱]

﴿ لطیفه ﴾ بر ییل کورد عشیرتنه رمضان امامانغینه گتمشدی . بالطبع اوکه گچوب نماز قیلدیر‌مقده ایسه‌ده کورد بکینك اوغوللاری برگون گلوب « خواجه ! . واقعا آغزیڭك اوروجیله گوگلکی قیرمق ایستمه‌یز امّا سن ده‌بك آشیردیك ، طاشیردیك . بر دکیل ، بش دکیل . هروقت سلمه‌السلام نمازده بك بابامزڭ اوکینه

[۱] بو حکایه بکلربکندن (م ـ آ) و قبزیل طوپراندن توفیق بك زاده (غیاث‌الدین) و اسکدارده هدایی افندی زوقاقنده (محمد بسیم) و بروسه مکتب ملکیسنده (علی حقی) وعشاق دیون عمومیه مأموری زاده حسین حامد بك افندیلر طرفندن دخی کوندرلمکله جمله‌سنك مزج و توفیقیله حصول بولمشدر .

گچیورسین! . بزی صایه‌یورسین دیه‌لیم. فقط بك بو كون «هایدی !..» دیدیکی گیبی امرینه حاضر ، برسلاح بش بیك آتلی یه حکم ایدییور. بویله بر قهرمانك پالدیر كولدور اوكینه گچیلیرمی؟. سن اونك اویله سسلنمه‌دیکینه باقمه!. عكس زمانده غضب ایدرسه‌سنی الیندن كیمسه قورتاره‌مز.» دیه مكمل پایلارلر. خواجه هر نه قدر نمارك اقتضاسی اولدیغینی آكلاتمق ایسته‌دیسه‌ده مرکّب پالامامش یادگارلر گیتدیکجه شدّتی آرتیردیقلریندن خواجه «هله ایچاینه باقارز!.» دیه باشندن گوجله صاووب مسئله‌یی بکه آكلاتمغه، بو صورتله بکزاده‌لرك تعرضندن قورتولمغه قرار ویریر آقشام افطار ایدیلوب کفلر چاتیلدیقدن صوكره خواجه‌زمین، زمان حاضر لایه‌رق « افندیم!. گنج بك زاده‌لر، محضا سزك شانكزی گوزتمك قصدیله، عیبلانمز، ایجاب شرعی‌یی دها بیله‌دیکلریندن...» دیه سوزه باشلاركن بکك قاشلری چاتیلوب «نه‌در، خواجه!. شو جماعت مسئله‌سیی؟.» دییوب زواللی خواجه سوزی آچدیغینه بیك قات پشیمان اوله‌رق، ازیلوب بوزوله‌رك « اوت افندیم!. حاشا مقصدم شكایت دكل. صحبته وسیله...» دیمكله بك « خواجه!. اونلر خلط ایتمشلر امّا ـ سندن جانم خوشلاندیغی ایچون سویله‌یورم ـ سن ده پك ایلری گیدیورسین!.» دیدیکنجه ـ اولانجه قوّت قلبیله بکه گووه‌نن بیچاره خواجه بو طرزده معامله‌یه معروض اولمغله ـ هر حالده رمضانی بیتیروب عوائدی آله‌رق گیتمك ایچون گچینمكه قرار ویردیکندن شویولده جواب ویردی. «افندیم! حقلیسکز!. آنجاق هر شبك اوكینه دكیل، صوكینه باقیلیر. الك صوكنده یوزیمی سكا طوغرو چویرمه‌یورمی‌یم؟. او وقت بنم اوكمده و قارشیمده سز بولونمایورمیسکز؟. الك آرقه‌ده‌تك بن قالمایورمی‌یم؟.» دیدیکنجه كوردبکی بر خایلی دوشوندی. فقط قاشلری ده آچیلدی. گولریوزله خواجه‌یه دیدی که: آخواجه‌م!. گوریپورسك كه بز مملكتلردن اوزاقده یاشار آدملرز. بویله اینجه علم مسئله‌لرینه ناصل عقلمز ایرر.

﴿لطیفه﴾ بر چوق ییلدیرجین آولایوب تمیزله‌مش، قیزارتمش، تنجره‌نك آغزینی قاپامش، احبابلرینه بر ضیافت چكمك، آوجیلغینه معترض اولانلری بر طاتلی دلیل ایله اسكات ایتمك اوزره اونلری دعوته گیتمشدی. بر دیكری كلوب

قیزارمش بیلدیرجینلری آله‌رق یرینه جانلی بیلدیرجین قویمش ؛ گیتمش. احباب حاضر اولوب تجره اورته‌یه گلوب خـواجه کمال فخر ایله قاپاغی آچدیغی گبی بیلدیرجینلر چـیرپینه‌رق اوچدیلر ، گیتدیلر . خواجه کمال حـیرتله باقه قالوب نه‌دن‌صوکره آغزیندن شو سوزلر دوکولدی:

یاربی!. طوته‌لم‌که بیلدیرجینلرك یکیدن حیاتلرینی اعاده ایله‌دیك. او سویملی مخلوقلری شادمان ایتدیك!. یانم یاغم، طوزم، بوبرم، اوتم، اوجاغم ، پاره‌لرم، بونجه امکلریم نه اوله‌جق؟ بونلری نره‌دن آرایه‌جغز؟.

﴿ لطیفه ﴾ صباحلایین اوچ اوقه ات آلوب بیراقدی، تکرار ایشینه گیتدی. قادین دوستلرینی طوپلایوب اتله مکمل ضیافت چکدی. خواجه آقشـام گلیجه اوگینه ساده صویه بولغور پیلاوینی سوردی. خواجه « اندن بر یمك یایمغه‌وقتك اولماسـه بیله شو پیلاوه بر قاچ یاغلی پارچه‌سینی آتوب‌ده براز لذتلندیرمه‌سینی دوشونه‌مه‌دیکمی؟» دیه‌کده قادین « بر پارچه مانع اولدی. بن اونکله مشـغول ایکن سنك بك سودیککك تکیر کدی‌کاملاً یمش. گلدیم، باقدیم، یالانییوردی!.» دیه‌کله حواجه همان قوشـوب قانطاری گتیردی . مانغالك آلتینـدن کدی‌یی چیقاروب طارتدی . تام اوچ اوقه گلدی . قاریسنه دیدی‌که: به ایمانی یوق!. اکر بو طـارتدیغم ات ایسه کدی نره‌یه گیتدی ؟ . اکر کدی ایسـه هانی ات ؟ !..

﴿ لطیفه ﴾ هم اذان اوقور ، هم آله بیلدیکنه قوشـاردی . سـببنی صوردیقلرینده« باقه‌لیم سسم نره‌لره قدر ایشیدیله بیلییور؟! اکلامق ایسته‌یورم.» دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یی آلداته‌رق بر چیرکین قادین آلمشـلردی . صباحلایین خواجه گیدوب سوقاغه قیرلایه‌جغی اثناده اونازنین قیریته‌رق « افندی اقربا کزك ارککلریندن هانکیلرینه کورونوب هانکیلرینه گورونمه‌یه‌جکم !..» دینجه خواجه « بکا گورونمه‌ده هانکیسنه ایسترسه‌ك گورون !.» دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ « حشیش سکر ویریر . » دیه ایشیدوب مراق ایدرك عطاردن بر مقدار آلدی . استعمال ایدوب عقبنده حمامه گیرمشدی . ییقانیرکن عقلنه گلدی . کندی کندینه « آدام سنده !. نه سکر ویردیکی وار . نه ده عقله طوقوندیغی وار . لاف!. اونی بهانه ایدرك مسخره‌لق ایدییورلر . یاخود عطار بنی آلداتدی . گیده‌یم شونی عطاردن تحقیق ایده‌یم . » دیه‌رك چیرل چیپلاق سوقاغه اوغرادی . راست گلنلر « خواجه !. نه‌در بو حال ؟. » دیدیکجه بر تفصیل آکلاتیردی. ایشیدنلر گولمکدن قاتیلیرلردی.

خواجه‌نك حمامدن چیریل چیپلاق چیقوب عطار دکانه گیتمسیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه طاغده اودون کسرکن اولدیغی یره طوغرو قوجه‌مان بر آیی گلدیکنی گورنجه خوفندن همان بویوك بر آغاجه چیقمش . مکر او آغاج آخلاط ایمش . آیی‌ده گلمش ، آلتینه یاتمش . خواجه بکله‌مش ، بکله‌مش ،

حیوان کیتمه‌مش . آقشـام اولمش . او کیجه مهتابه مصادف اولمغله آینك هر وضعینی آغاجدن سـیر ایدرمش . نهـایت آیی آغاجه چیقه‌رق آرمود ییمکه باشـلامش . اولمش آرمود آرامق ایچـون حیوان تپه‌یه طوغرو چیقدیقچه خواجه‌ده یوقاری‌یه چیقـارمش . نهایت الڭ تپه‌یه چیقمش . آیی‌ده آلتینده‌کی داله چیقمش . خواجه‌نڭ بوسبوتون عقلی باشـندن گیتمش . اولوم فجیعه‌سینی دوشونه‌رك خزان یاپراغی گیبی تیتررمش . آیی کندی ایشیله مشغول اوله‌رق

خواجه‌نڭ آییدن قورقوب آغاجه چیقمه‌سی، آینڭ‌ده آرمود ییمك اوزره آغاجه چیقمه‌سیدر.

آرمودی قوپاریر، مهتـابه طوغرو طوتار، اولمش ایسـه یرمش . ینه بر دفعه‌سنده اوستنده مدهوش برحالده طالمش اولان خواجه‌نڭ تا آغزی حذاسینه قدر قالدیرنجه خواجه کندیسنه آرمود اکرام ایدییور ظن ایدرك جان هولیله « بن یه‌مه‌م... » دییه دهشتلی بر صیحه اورنجه کندی ایشیله مشغول اولان آیی نه‌یه اوغرادیغنی بیلمه‌یوب اودی قوپه‌رق کندینی آغاجدن آشاغی بیراقی ویرمکله

اوقوجه گووده داللری قیره‌رق ، سیوری محللردن پارچالانه‌رق « پاف .... » دیه یره دوشـدی . بیروح اوله‌رق سریلدی . خواجه صباحلایین نه‌دن صـوکره آینك کبردیکنه حکم ایدوب آغاجدن دورتوشـدیرمك یقین حاصل ایله‌دیکدن صوکره ایمش . کچیردیکی الك مدهش قورقولی کیجه‌نك مکافاتی اولمق اوزره ایری وتویلی پوسـتینی یوزوب مملکتلینك الك غلبه‌لقلی محللرندن کمال غروروله کچه‌رك دوسـتلرینك بول بول آفرینی قازاندیقجه ایچندن کیس کیس کولرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك مونس ، شاقلابان ، گوزل برقوزوسی وار ایمش . یك سودیکی ایچون النه کچی ییدیره‌ب حیوان؛یورویه‌مه‌یه‌جك برحالده شیشمش . هاپازان قومشولرینك گوردیکجه آغیزلری صولانوب ایکیده برده « جانم خواجه! شوقوزی‌یی کسه‌ایم‌ده گوزل بر اکلنجه ترتیب ایده‌لیم . » دیه مسلط اولدیقجه « چوجوقلر ! طوقونمایك . شـو حیوان بنم اکلنجه‌م . بکا بر حیوانی چوق گورمه‌یك . سزك بو تسـلطکزدن جداً بیزار اولیورم . » یولنده کلاملرندن خواجه گوکلیله بو حیوانی فدا ایتمه‌یه‌جکنی یقیناً آکلامه‌لریله برگون بیتیشـیك قومشوسی قوزویی قورد گبی قاپار . خواجه‌یه طویورمه‌دن ییرلر . قورناز خواجه بالواسطه کیمك چالدیغنی ، ناصل ییدکلرینی آکلار . فقط هیچ سزدیرمز . ایکی سنه صوکره قوزویی چالان قومشونك برتفنك کچیسنی برگون اله کچیریر . خواجه‌ده اونی عافیتله جنبشـله‌نیر . فقط قومشـو غایت جیری برحریف اولدیغندن قیش باشه قدر همان هر مجلسده کچیسندن بحث ایدرك « شـویله سمیز ایدی ، بویله یاغلی ایدی ، بویی شوقدر ایدی ، تویی شودرجه اوزون ایدی . » دیه حددن آشیری وصـف ایدوب کچی‌یی بیلمه‌ینلر بونی خارق‌العاده برشی ظن ایدرك عین حقیقت گبی دیکله‌دیکجه خواجه‌نك سیذیرینه طوقونمغه باشلامش . ینه برکیجه خواجه‌نك خانه‌سـنده اجتماع ایدیلوب حریف بر مناسبت گتیره‌رك کچی‌یی دوه قدر بویولتمه‌که ، تویینی آلتی اوقه‌یه چیقارمغه قالقیشمقله برابر سیاه رنکده ایکن « قار گبی بیاض ایدی . ایپکدن یومشاق تویی واردی . » دینجه

خواجه موازنتی غائب ایدوب اوغلینه خطاباً « دلی گوکلم دیرکه: گیدهیم کیلاردن شـو حریفك گچیسنك پوستینی گتیروب اورتایه آتهیم ده . سیاهمی ، بیاضمی ؟. کدی قدرمی ، فیل قدرمی ؟. میدانه چیقسـین . حجابندن یرلره گچسین . بزده گچی مالندن قورتولهلم !. » دیی ویرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ غایت خسیس اولان صو باشی بر آرالق خواجهیه « افندی !.

خواجهنك صوباشی‌یه تازی یرینه قویون کوپکی گتیردیکیدر

سنك آوه مراقك وار، آوجیلرله گوروشورسین. بکا طاوشان قولاقلی، گیك باجاقلی، قارینجه بللی بر طازی ایصمـارله . » دیمش خواجه بر مدت صوکره مرکب گیبی بر قویون کوپکینك بوغازینه بر کندیر طاقوب گتیرمش. صوباشی «بونهدر؟.» دییه صورنجه خواجه « آو کوپکی ایصمارلامهدیکمی ایدی.» دییوب صوباشی « بن سندن طاغ گچیسی گیبی اینجه، خفیف تازی ایستهدیمدی؟.» دیمکله

خواجه « مراق ایتمه‌یك افندیم ! . سزك دائره‌کزده آزمانده بوده دیدیککز حاله کلیر!..» دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ قاضیلغی هنگامنده بریسی کلوب « افندم !. قیرده صیغیر یاییلیرکن بر آلاجه اینك ـ غالباسزك اوملی؟.ـ بزم اینکی قارنیندن قاقوب اولدورمش. بوکا نه لازم کلیر ؟. » دیینجه خواجه « بونده صاحبینك نه مدخلی وار ؟. حیواندن قان دعواسی ایدلمزآ !. » دیمش . بو سفر حریف « بن یاکلش سویله‌دیم !. بزم اینك سزککینی اولدورمش !. » دیینجه خواجه « ها !.. او وقت مسئله چاتاللاشدی . بکا شورافده‌کی قاره قابلی کتابی ایندیری‌ویرك باقه‌یم !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برآقشام یورغون ، ذهنی طورغون ، برحالده خانه‌سینه کلوب برمدار انشراح بکلرکن زوجه‌سنی برمعتاد قاشی چاتیق کورنجه « کولمز سلطان !. کینه نه وار باقه‌لیم . محضا سزك معیشتکز ایچون آقشامه قدر چالیشدیغمزك مکافاتی اولمق اوزره نه بیچیم بر وضعیتله قارشیلایه‌جقسین !. » دیدی . قادین « الله الله !. البته بر سببی وار . احبابمدن برینك تازه‌سی چوجوق اوزرینه کیدی ویرمش . اوکا (باشك صاغ اولسون) ، کیتدیم . دها یکی کلدیم . آکلادیکمی شیمدی سببینی ؟. » دیینجه خواجه « بن سنك دوکون اویندن کلدیککی‌ده بیلیرم آ » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه احبابندن بری مسافر کلمش. یدیرمش ، ایچیرمش. ساعت دورده قدر صحبت ایتمشلر. تام یاتیله‌جغی هنگامده مسافر :

بزم ایللر، بزم ایللر . یاتار ایکن اوزوم یرلر

دییه برده قهوه آلتی چیقاریله‌سنی اشراب ایدنجه خواجه بالبداهه :

بزده اویله عادت یوقدر . صاقلارلرده کوزون یرلر

دییه ملاطفه ایله حریفی یاتاجیغنه یاتیرمش ، « الله راحتلق ویرسون » ی چکوب صاووشمشدر .

《لطیفه》 اثنای سیاحتنده بر کویك امامینه مسافر اولوب خانه صاحبی «افندی! اویقوسزمیسین ، صوسزمیسین ؟ .» دییه یمکدن هیچ بحث ایتمهینجه خواجه «بورایه کلمزدن اول پیکار باشنده اویومشدیم !» دیمشدر.

《لطیفه》 بریسی خواجهیی کمال اشتها ایله یمك یرکن کوروب «نیچون بش پارماغکله ییورسین؟» دییه صورمقله «آلتی پارماغم اولمدیغی ایچون!» دیمش.

《لطیفه》 برخانه یاپدیرهجق اولمش. قومشولری، احبابی کلوب هر بری بر شکل تعریف ایتمش . هم هپسیده تعریفنك اجراسنده ـ برمعتاد ـ اصرار ایلهمش. «سن یاپدیرمازسهڭ ن بینه زورله یاپدیرهجغز.» دییه خواجهیی مجبور ایلهمشلر. آرتیق خواجه بیقوب کیم نه دیدیسه اویله یاپمش . خانهدن باشقه هر شیئه بکزهین بر اعجوبه وجوده کلمش. انشا بیتدیکدن صوکره رسم کشاده دوستلرینی چاغیرمش. «ناصل بکندیکزمی؟.» دیمش. هیچ بکنمهدکلرینی سویلهمشلر. خواجه دیمشکه : هاه!. ایشته بو سزڭ تعریف ایتدیککز وجهله یاپیلدی. شیمدی بنی کندی حالمه بیراقیڭ ده بو سفرده کندی بیلدیکم کبی یاپدیرهیم .

《لطیفه》 بر وقت آقشهره هاپازان بر صو باشی کلمش. «هر کس بیلدیکی یمکك صورت طبخنی یازسونده بر کتاب وجوده کتیرهلیم .» دییه مملکتك وجوهینه سویلهمکله بو سوز خواجهیهده عکس ایتمش. خواجه ایرتهسی کونی او ذاتی کوروب «بوکیجه تابصباح اعمال فکر ایتدیم. هیچ ایشیدلمهدیك نادر بر یمك کشف ایتدیم. غایت بسیط، غایت لطیف!.» دییوب «نهدر؟.» دیدکده «بال صاریمصاغی باتیروب باتیروب یمك!.» دیدی. حریف خالیالذهن بر آدم اولمغله و درحال صو باشی یه تصادف ایلهمسیله «افندیم! بزم بلدهمزڭ چوق کورمش، چوق بیلمش تحف مشرب بر خواجهسی وار. شویله غریب برطعام تعریف ایتدی!.» دییه آڭلاتیر. صوباشیدهراویسندن بوکسك سویهده بر آدم اولمادیغندن «عجایب!.» دییوب همان خانهسینه کیدنجه آقشام طعامنده تجربهسینی یاپار . بالطبع بك مُقیّ بر شی اولور. حریف بوکا حدتلهنوب صباحلین بو طعامی روایت ایدن، معرفتیله

دیوان اوطه‌سینه خواجه‌یی جاب ایدر. «بال ایله صاری صاغی یمه‌یی ایجاد ایدن سنمیسین؟.» دیمکله خواجه محوّیتله «اوت افندیم! من غیر حدّ داعیکز.!» دیر. امر ایدر. صباحلین آچ قارنه خواجه‌نك اوکینه قویارلر. خواجه صاری صاغی باله باتوب ده چیکنه‌ینجه بشاعت طعمندن ناشی غایت عجیب بر صورتله ایکی طرفینه باقینیر. صو باشی «نه باقیبورسین!. اختراع ایتدیکك طعامی طویه طویه عافیتله یی. انسانك محصول قریحه‌سنده باشقه ذوق اولور.» دیمکله خواجه «افندیم! صادقسکز!. آنجق داعیکزك بو ایجادم بر نظریه‌دن عبارت اولوب هنوز تجربه‌سینی یاپه‌مشدیم. شیمدی یاپدیم امّا نظریسی عملیسینه اویمادی. بن ده بکنمه‌دیم!.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ صو دستیسینی طولدرمق اوزره چایه طالدیروب طولدیغی اثناده الندن قورتولنجه دیبینه ایمش. خواجه بکلرمش. بریسی آ خواجه! صویه نه باقیبورسین؟.» دیدکده «دستی صویه گیردی. چیقنجه بوغازندن یاقه‌لایه‌جغم!.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ یولده آرقه داشیله مشترك یوغورت آلمشلر. یه‌جکلری اثناده آرقه‌داشی اورته‌دن چیزوب (بن حصه‌مه شکر توزی دوکه‌جکم!)» دیمکله خواجه دیرکه: جانم!. بو بر مایع بر شیدر. البته بنم طرفیمه‌ده طادی برپارچه گلیر. عجیب بر شی اولور. دوکه‌جکسه‌ك باری هر طرفینه دوك‌ده آغیز طادیله ییه‌لم. حریف «شکرم آزدر. سکا ویرمکه مجبور دکیلم!» دیمکله خواجه قیزوب الینی طاغارجیغنه اوزاته‌رق زیتون یاغی شیشه‌سنی چیقاروب همان دوکمکه شروع ایتدی. حریف «بره آمان!. هیچ یوغورته زیتون یاغی قونورمی؟» دیدیکده خواجه «سن نه قاریشیرسین!. بن کندی حصه‌مه دوکه‌جکم. کیفمك کهیاسی دکلسین آ. سن کندی بولوکیکه قاریش.» دیدی. حریف «آجانم!. هیچ بر مایعك بر طرفنه بر شی دوکولورده او بر طرفینه بولاشمز اولورمی؟.» دینجه خواجه «خلط ایتمه اویله ایسه!. دوك شکری اورته‌یه!» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر مملکته کیدوب اورانك اهالیسندن بر کیمسه «افندی

حضرتلری! سزی پك سودیم! بیورك بزده طوز اكمك ییه‌لم. هم‌ده صحبت ایده‌لیم!» دیمكله خواجه مع‌الممنونیه قبول ایله‌دی. بر زمان صوكره حقیقة اورته‌یه طوز ایله اكمك قونمغله خواجه آج اولدیغندن ناچار ییمكه باشلادی. او اثناده قاپویه بر دیلنجی گلوب بر چوق دعالرله ییه‌جك ایسته‌دی. دهشتلی خسیس اولدیغی نمایان اولان خانه صاحبی پنجره‌دن باشینی اوزاتوب «هایدی دفع اول اورادن! شیمدی گلیرسه‌م بلیكگی قیرارم!» دیدیگی حالده دیلنجی یینه تضرعاتنده دوام ایله‌دیكنی خواجه گورونجه اوده باشینی اوزاتوب دیلنجی‌یه «باقسه‌ك آ آیول! سن افندی‌یی باشقه‌لرینه قیاس ایتمه! اویله یالانی، شاقه‌سی یوق! سوزینك اریدر. یاپارمی یاپار.» دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ خوجه‌یه چوجوق ایكن «سن‌می بیوكسین. قارداشیكمی.» دیمشلر. «والده‌م گچن سنه برادرك سندن بر یاش بیوك دیمشدی. بو حسابجه بو سنه ایكیمز بر یاش اولمه‌مز لازم گلیر.» دیمش.

﴿لطیفه﴾ احبابندن بری یكی بر خانه یاپدیرمشدی. خواجه‌یی دعوت ایتدی. صباحدن آقشامه قدر اوزون اوزادی گزدیروب خانه‌یه متعلق دیدی قودیلرینی دیكلتدیكی حالده یمك خصوصینه اصلا یاناشمه‌دی. خواجه‌نك آچلقدن صفراسی قاباروب گوزلری قارارمغه باشلادی. او اثناده خانه صاحبی بتكرار سوزه آغاز ایله «یمك اوطه‌سینی تر گچدیكز. نظارتینه، گوشه‌سینه، بوجاغینه دقت ایتمه‌دیكز. بونی پك اعتنالی یاپدیردم.» دییه بتكرار گزدیرمكه گوتوردی. خواجه هر طرفینه كمال اعتنا ایله باقدیقدن صوكره اینینی، بویینی اولچمكه، جیبنده‌كی دفتره بعض چیزگیلر چیزمكه باشلادی. خانه‌صاحبی نه یاپدیغنی صورمقله اوطه‌نك رسمینی آلدیغنی سویله‌دی. خانه صاحبی «گوردیكزمی افندم؟ ناصل خوشكزه گیتدی. اوماریم‌كه كندی یمك اوطه‌كزی‌ده بو یولده تعدیل ایتدیره‌جكسیكز!» دیمكله خواجه «نه شبهه! پك خوشیمه گیتدی. غایت اداره‌لی! انسانك ییقیمی بوغاز مسئله‌سیدر. حال‌بوكه سزك یمك اوطه‌سینك

صورت تشکیلندن اولمه‌لیدرکه یمکه متعلق هیچ برشـینك وحودی بوراده ایجاب ایتمه‌یور !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برمسئله‌دن طولایی کویلیسی خواجه‌یی قاضی‌یه شکایت ایله‌مه‌لریله قاضی خواجه‌یی جلب ایدوب « کویلی سنی ایسته‌میور . باشکك چاره‌سنه باق !. »

کویلینك خواجه‌یی قاضی‌یه شکایتیدر

دیدیکنجه خواجه « اصل بن کویلی‌یی ایسته‌مم . وارسون اونلر هانکی جهنمه ایسترلرسه گیتسونلر . او قدر خلق نره‌یه گیتسه برکوی تشکیل ایده‌بیلیرلر . فقط بن بر باشیمه شو یاشمدن صوکره چفتمی چوبوغیمی طاغیته‌یم‌ده کندیمه هانکی طاغ باشنده مسکن تدارك ایده‌یم ؟. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اوزون بریولدن گلیرکن پك زیاده یورولور . کندی کندینه « یاربی ! نه اولوردی ، لاغر برمرکبم اوله‌یدی‌ده هیچ اولمزسه

آیاغیمی یردن قالدیره‌یدی !.. » دیرکن اوته‌دن برسپاهی آتینی قوشدوره‌رق گلوب آرقه‌سنده‌کی آلتی آیلق قولونی گوستره‌رك خواجه‌یه خطاباً « ای... دایی !. بویله تنبل تنبل آغاجك گولکه‌سینه چکلمکله اولمز . چالیشمالی !. هایدی باقه‌لیم شوطای یورولدی؛ براز صیرتینه آل ده شوقارشیکی کویه‌قدر گوتوری ویر !. » دییوب خواجه « آمان افندیم !. بن قیمیلدایه مادیغمدن طولایی ... » دیرکن

لطیفه‌سی ۱۷۷ نجی صحیفه‌ده کچن : خواجه‌نك طورشو صاتدیغیدر

لاقیردیسینی اکمال ایتمك میسر اولمایوب شیمشك گیبی بر قامچی صیرتینه اینمکله برابر « قالق کراته !.. اویله شو چام آلتی سنك ، بو پیکار باشی بنم ؛ دییه آغیرارگی ، فیستیقی مقام؛ قونه‌رق گوچه‌رك؛ سوموکلی بوجك گیبی برقوناقلق مسافه‌یی برهفته‌ده قطع ایدرك طاغلرده ، قیرلرده صفا ایتمه‌یه انسانی هروقت بیراقمزلر !. » دییه باغیرنجه بیچاره چاره‌سز طایی صااللا صیرت ایدوب آغانك اوگنده قوشمغه باشلادی . آره صیره اینجکلرینی قامچی اوقشادیقجه هوپ هوپ

هوپلازدی . زواللی؛کوی قارشیدن کورونجه‌یه قدر اون دقیقه‌لق مسافه‌یی قطع ایدوب نهایت طابله برابر یوزون قویو قاپاندی . مرمر یورکلی حریف آرتیق زیاده اصرار ایتمه‌یوب « آرانجی تورك سنده !.. » دییوب کچدی ، گیندی . زواللی خواجه قان‌تر ایچنده یاریم ساعت قدر قیمیلدانه‌مایه‌جق برحالده بیهوش یاتدیقدن صوکره عقلی باشینه گلوب سورونه‌رك بر آغاج دیبنه گلدی . باشینی آسمانه قالدیره‌رق دیدی که : یاربی ! بسبللی دیشلریم دوکولدیکی جهتله بن لاقیردی آکلاته‌مز اولدیم !. بن ایسته‌دیم بر أشك . سن گوندردیك بینه‌جك !.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه قیزینی برکویه گلین ایتمش. کویلیلر خایلی اوزادیقدن صوکره خواجه قوشه‌رق بر بوچوق ساعتلك یولده ، قان تر ایچنده بونلره یتشدی . همان قادینلری برطرف ایدرك قیزینك یانینه صوقولدی . هرکس کمال حیرتله باقیوردی . خواجه قیزینه دیدی که : قیزیم !. دیکیش دیکرکن ایکنه‌یه صاپلادیغك ایپلیکك اوجینی دوکومله‌مه‌سینی اونوتمه !. چونکه اکر دوکومی اولمزسه عجله ایله ایپلیك چبق ویریر . ایکنه الکده دیکیله قالیر !.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك جملهٔ کراماتندن بریده کویلولره بویراز صاتمه‌سیدر . شویله‌که : بر سنه بر کویه امام اولور . رمضان آیی ختام بولنجه کویلولر محصولك قیتاغینی بهانه ایدرك خواجه ایچون هرسنه مقنن اولان بوغدایی ویرمه‌مکه قالقیشیرلر . خواجه‌ده بونلره قیزوب تام خرمن زمانی اولمغله « اویله ایسه بن‌ده سزه روزگار ویرمم. بولك روزگاریکزی، صاووریك خارمانکزی !. » دییه‌رك خارمان یرینه ناظر برتپه‌یه قوجه‌مان بر حصیر کرر . حقیقةً کونلرجه بویراز خرمن یرینه اوغرامز . برطرفدن‌ده قالین قالین بولوتلر هواده جولان ایتمکه باشلامغله کویلولری تلاش آلیر . بر معتقد کویلی « افندی !. بن کچن سنه‌کی خواجه حقینك ایکی مثلینی ویره‌جکم!. » دیمکله خواجه کوزینك اوکنده اونك خارمانینه طوغرو حصیره پارماغینی صوقوب بردلیك آچار . برده حریف خارمان یرینه کیدنجه مکمل روزکار بولور . باشلار صاوورمغه. آز زمانده منتظم

روزگارله هپ چچلرینی، یغینلرینی اکمال ایدر . سوینه سوینه بوغدایی صامانی چووالره طولدورور، قاغنی یه یوکله‌تیر، خانه‌سینه درآنبار ایدر . بونی گورن قومشولری ده عجله خارمان یرینه گلیرلر . یانی باشینده اولدیقلری حالده روزگاردن اثر بوله‌مزلر . دکر خارمانجی دیرکه : نافله یورولمه . گیت خواجه‌یه حقینی وعد ایت . روزگار صاتین آل . اوده بالمجبوریه گیدر . خواجه اونك خارمانی طرفینه‌ده حصیره بردانك آچار . او کویلی ده درحال ایشینی گورور . بونی

خواجه‌نك خارمانجیلره روزکار صاتمه‌سیدر

گورن کویلولر تپه‌یه هجوم ایدوب هپسی خواجه‌دن روزگار صاتین آلەرق حقینی بول بول ویره‌جکلرینی وعد ایدرلر . خواجه « کویلیلر !. صاقین خواجه‌یی قاندیرزده ایشیمز بیتدیکی وقت سوزیمزدن دونرز گیبی خاطریکزه بر سوء اعتقاد کلمه‌سین . صوکره جناب حق خارمانکزی صاوورور . آووجیکزده بر هواقالیر . » دیمکله کویلی قورقوب خلوص وجدانله عهدلرینده طوررلر . گوزل گوزل خواجه‌نك

حقنی وعد ایلرلر. خواجه‌ده هرکسك خارماننه برر دلیك آچار. هپ صاوورورلر. برکتلی محصول آلیرلر. خواجه‌نك حقینی ایکی مثلی اوله‌رق تأدیه ایدرلر. کویی دخی مالك برکتینی بولور. خواجه‌ده برسنه فریح فخور کچینه‌جك ذخیره‌سنی در انبار ایدر. خواجه ذخیره‌سنی قالدیلره یوکله‌توب کوی خارجنده آیریلق چشمه‌سنده وداع طعامنی ایده‌رك دعا ایله‌دکدن صوکره آیریله‌جغی صیره‌ده کویلی‌یه متوجهاً « تا کری تعالی حق صاحبینك حقینی ال ایله آله‌مزسه ایشته بویله یل ایله آلیر !. » دیمشدر. فرحمة الله علیهم اجمعین.

مرویدرکه اوکویده حالا روزکار مقاطعه‌سی جاری ایمش.

رحمت ایتسون روح نصرالدینه حق
اولدی بیزدن بو دعایه مستحق
هر سوزی شایستهٔ تقدیردر
هر رموزی قابل تفسیردر
صانمه کیم اَبلَه ایدی اول خرده دان
هر سوزی بیر نکته ایلردی بیان
هم کولوب هم یازمه دوشدی عزته
ایردی (٣١٨) ده غایته

بروسه مكتب ملكيسنده حافظ على خلقى افندى طرفندن :

﴿لطيفه﴾ بر گون آقشهره بخّات جدلجى بر سوخته گلوب « شهريكزك عالمى كيمدر؟.» ديه صورمقله خواجه مرحومى تعريف ايدرلر. آرار، بولور. « خواجه افندى! سكا قرق سؤالم وار. فقط جملهسينه برجواب ويروب مشكلمى حل ايدهجكسين! » دير. خواجه قيدسزجه « سويله باقهليم سؤالريكى!. » ديوب قيرقينىده جان قولاغيله ديكلهديكدن صوكره «لاادرى كلّها» يعنى هپسينه بردن «بيلمم!.» كلمهسيله بر جواب ويروب معارضيى اسكات ايلهمشدر.

﴿لطيفه﴾ بر گون خواجه مرحومه « بورنك هانكى طرفده؟. » ديمشلر. اكسهسندهكى « عقدهٔ حياتيه » موضعينى گوسترمش. «خواجه افندى!. تماميله ضدّينى و مقابلنى تعريف ايتديگز!» ديينجه خواجه «هاه!.. گورديكمى؟. عكسى تعيّن ايتمهديكجه اصلى تقرّر ايتمز!.» ديمش.

قيزيل طوپراقده (نوفبوه بك‌زاده غياث‌الدين بك) طرفندن :

﴿لطيفه﴾ خواجه مرحوم قيزينك الينه دستيى ويروب صوراتينه ايكىده توقات عشق ايدرك « صاقين دستيى قيرمهها!. » دير. ياوروجغزك رخسار معصومانهسندن دردانه‌لرك دوگولديكينى گورنلر « افندى!. بو بيگناه معصومه بغير حق اشكنجه رواميدر؟. » ديديكلرينده « اصل دستيى قيرمهدن عاقبتك وخامتينى گوسترمهليدركه دقت ايتسون. يوقسه دستى قيريلديقدن صوكره فاعلنه جزا ويرمكله يرينه گلمز!.» دير.

بر كوچوك قارئ طرفندن ورود ايلهمشدر : [١]

﴿لطيفه﴾ خواجه مرحوم زوجهسنك اكيرديكى ايپلكى بازاره گوتوروب

[١] (حكمت) امضاسيلهده ينه بو حكايه گوندرلمشدر.

غدّار اصنافلر بر چوق حیله و بهانه ایله خواجه‌نك الندن یوق بهاسینه آلمق ایسترلر. خواجه کندی کندینه « سزه مرتکب اولدیغکز مسلك وادیسنده مقابله ایتمك یارار. » دیه‌رك کوللکده بولدیغی قوجه‌مان بر دوه باشینی خانه‌سینه کتیروب ایپلکی اوزرینه صارار. غایت‌ایری بر یوماق حصوله کلیر. ینه‌چارشی‌یه کیدوب دیکر تجارانه کوستریر. بریسی یوماغه نسبتله آشاغی برفیئات ویریسه‌ده خواجه دوشونور؛ داره‌سی چیقجه تام ایپلیکك بهاسیدر. همان« صای پاره‌یی!.» دیر. حریف بو قدر ایری یوماغك بو فیئاته ویریله‌سینه شبهه‌لنوب « افندی!. بو یوماق سزك خانه محصولیمیدر؟ یوقسه باشقه‌سینکمی؟. صاقین ایچنده بر شی اولماسون؟ » دینجه خواجه کمال جدیتله «دوه‌نك باشی!.» دیر. مشتری مطمئن اولوب پاره‌یی صایار، خواجه‌ده پاره ایله صیقیلتیسینی دفع ایدر. مشتری دکاننده یوماغی چوزوب‌ده ایچنده عظیم بر قفا کوروبجه همان‌خواجه‌یی بولوب افندی!. بو سزه یاقیشیرمی؟ بکا یوماغك ایچنده بر شی یوق دیدیك. نی آلداتدیك!. » دینجه خواجه کوله‌رك دیرکه: اکر سن قیمتینی بیلسه‌ك بنم سکا ویردیکم درس؛ سنك حیله ایله قازانه‌جغك بر قاچ پاره‌دن بیك قات نافعدر. بر کرّه شو بیچاره زوجه‌مك کوز نوری دوکه‌رك وجوده کتیردیکی و بنم‌ده سوق ضرورتله صاتدیغم ایپلك سکا حلالندن مقدار کافی کار کتیریر. پیاسه‌یی بیلیورم. ایکنجیسی بن سکا یالان سویله‌مه‌دیم. « یوق؛ دوه‌نك باشی!. » دیه حیله‌یی عناً اعتراف ایله‌دیم. سن‌ده او حالیله صاتین آلدیك. اکر بویله یاپماسه‌یدیم‌ده ذکر فیأتینی بولمغه عناد ایده‌یدیم. یالمده مالم اولدیغی حالده ناچار قالدیغم بر ضرورت مندفع اولمایه‌جقدی. یاخود اولو بهاسینه‌مالیمی سیزك قوجاغیکزه آتوب مغبون ملعون اولدیغم حالده خائب وخاسر چکیلوب کیده‌جکدیم. اصحاب علم‌وتقوا حیله‌یه صاپمز. ناچار قالمادیقجه بو درجه‌سینه حیله سلوك ایله‌مز. بنم مالیم ویردیکك پاره‌یی چیقاروب حتی سکاده برقاچ پاره قازاندیرمزسه دنیا غائب اولور. خواجه نصرالدین غائب اولمز. بن هر وقت بورجمی تأدیه‌یه، حیله‌می تصفیه‌یه حاضرم!..

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم بر قاچ کیشی ایله بر محلده اوتوروب صحبت

ایدرکن خواجه ایله شویله بر معارفه‌سی اولان بر کیمسه گلوب « قوزوم افندم ! شو آلتونی بوزی ویر ! . » دیدی . خواجه رسمی گوروشدیکی آدملر ایچنده ناصلسه « پاره‌م یوق ! . » دیه‌مکه صیقیلوب « شیمدی صیره‌سی می یا ! . » دییه باشدن صاومق ایسته‌دیسه‌ده حریف شدت لزومندن ناشی ابرام ایله‌دی . ناچار خواجه بر بهانه اعمالینه مجبور اولوب « ویر باقه‌یم آلتونی ! . » دیدی . الینه آلوب أوردی ، چویردی . آووجنده وزنینی تخمین ایله‌دی . نهایت « اوغلم ! بن بو آلتونی بوزه‌مم . اکسیکدر . » دیدی . « جانم خواجه افندی ! . سن بوز قاچ پاره اکسیك آلیرسه‌ڭ بن راضی‌یم . دیدی . خواجه کندی کندینه میریلدانوب بعده « آیول ! چوق اکسیك چوق . نافله بن بوزه‌مم . » دیمشسه‌ده حریف اللرینه صاریلوب « قاچ آقچه ویریرسه‌ڭ ویر . صوکره آلتونی آلدیغم یره اعاده ایدرم ، سنڭ پاره‌ڭی‌ده گری ویریرم . بڭا بویوك بر دوستلق ایتمش اوله‌جقسین . » دییه یالوارمغله خواجه بر طرفدن تزله‌مکه ، دیکر طرفدن‌ده فنا حالده قیزمغه باشلایوب نهایت یاقه‌یی قورتارمق ایچون الینده براز دها دوندروب آقتاردیقدن و آووجنده بر مدت صیچراتوب هوپلاتدیقدن صوکره « حساب ایتدیم . بو آلتونی ویردیکدن باشقه سزڭ دها اوسته الی بوچوق آقچه ویرمه‌ڭز لازم گلیور . » دیمشدر .

قونیه‌ده آقشهرلی مارالفوز احمد امضاسیله ارسال اولونمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ رؤیاسنده قومشو قادینلر خواجه‌نڭ اطرافینی آلوب « افندی ! سڭا پك مناسبدر ! . » دییه بر قادینله ازدواج ایتدیرمکه اوغراشیبورلرمش . خواجه خلجانله اویانوب همان حرمینی دورتوب اویاندیره‌رق « قالق ! بەغیرتسز قادین . امّا فتورسزسین ها ! یانی باشیمده اولدیغك حالده هیچ آلدیرمه‌یورسین . قومشو قادینلر بنی زور ایله اولندیرییورلر . اوستیکه اورتاق گلیور . هایدی شو قادینلری دفع ایت ؛ یوقسه سن بیلیرسین . بنی سویله‌مه‌دی دیمه . اسکی‌یه اعتبار یوق ها ! .. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ قومشولرندن حیاسزلقده مشهور برقادین برگون خواجه‌نك یانینه گلوب « جانم افندی ! شو بنم دلی قیزه [۱] برنفسمی ایده‌جکسین ؛ موصقه [۲] می ویره‌جکسین ؟ برشی یاپده بر از عقلالانسین . هرگون بنمله پنجه پنجه‌یه ! یاپمادیغی دلیلك یوق . هانده ایسه بکا دایاقده آته‌جق . » دینجه خواجه « خانم ! اوکا بنم گبی اختیارك نفسی تأثیر ایتمز . بنم نصیحتیمی دیکلرسه‌ك سن اوکا بیکیرمی‌بش ، اوتوز یاشینده گنججه برآدام بولده او اوکا هم خواجه‌لق ایدر ، هم قوجه‌لق ایدر . و عائله غائله‌سی ، چولوق چوجوق تلاشه‌سی اونی مومه دوندورور . ملك گبی اولور . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ زواللی خواجه‌نك بر یورغانی اولوب قیش گونی بینیشینی ، فلانی ، حاصلی اللرینه نه گچرسه اورتونور یاتارلرمش . ینه زیاده‌جه قار یاغدیغی بر زمانده گیجه قاریسی « آ افندی ! هیچ پاره قازانمزسین !. اولور ایله قناعت ایده‌جکز دییه فصله بر یورغانه بیله مالك اوله‌مادیق . شیمدی ایکی یورغانمز اولسه‌یدی‌ده راحت راحت اورتونسه‌یدیك . بنده اوستیمه شونی بونی اورتمك ضدم . بری اوزینه گلیر ، او بری قیصه گلیر . دیرکن بری بر طرفه قایار ، او بری باشقه برجهته طوپلانیر . آه یوقسوللغك گوزی کور اولسون . ای نه یاپه‌لیم . بروقت بنم بابام.... » دییه خواجه‌نك سنه‌لردن بری دیکه‌دیکی و قاریدن دها ای ازبرله‌دیکی ماصاللره باشلاینجه خواجه « یو.... ق. باق!. بن هم یورغونم هم اویقوسزم . دیردیر ایسته‌مم . گوزل گوزل اویقوکی اویو باقه‌یم . » دیدیسه‌ده قادینك برکره ماقاره‌لری آچیلمش اولمغله صوصمه‌سی قابل اوله‌ماینجه خواجه « طور قاریجغم . سکا قیامت قدر پاموق گتیره‌یم . ایسته‌دیکك قدر یاتاق یاپ ، یورغان یاپ دییه قالقوب خاراری اوموزله‌دیغی گبی طوغری حاولی‌یه اینه‌رك قارلری طولدورمغه باشلادی . قادین پنجره‌دن سیر ایدرك « به آدم ! بو آیازده قار ایله اوینایه‌رق کندیکی خسته ایدوبده باشیمه بر درد دهامی چیقاره‌جقسین .

---

[۱] کویا عارسز ، تربیه‌سز ، شیمارقلغندن کنایه اوله‌جق . [۲] نسخه‌نك تووکجه‌لششی .

نه یاپه‌جقسین اونلری؟.» دیمکله خواجه «ایشته سکا خدایی ثابت برچوق باموق!.» دیمش. قادین «آیول!. هیچ قار آدامی ایصیتیرمی؟.» دینجه خواجه «ایصیتمایه‌جق اولسه هیچ بابالریمز، دده‌لریمز آلتنده یوموشاجق صیجاجق یاتیر، میشیل میشیل اویورلرمی؟.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کویك (آره اوطه‌سینه) [١] مسافر اولمش. کاهیا هر اوْدن متّصل قاباق خاشلامه‌سی طاشیرمش. قاباق ییمکدن خواجه‌نك جانی چیقمش. بر گون کویك جامعنده کرسی‌یه چیقوب «ای جماعت!. ابجدك معناسینی بیلیرمیسکز. بانك سزه سویله‌یم. (ابجد) غافل کویلونك قولاغینی بك چك (هوّز) اونلر مسافر آغیرلامه‌سینی بیلمز (حطّی) بیچاره خواجه هر گون قاباق یوطدی (کلمن) بن بو ایشه گلمم (سعفص) بو معامله کتابلك بر یرینه صیغمز. (قرشت) خواجه‌کزه یوقمی لنگریده بر قاریش أت (ضظغلا) بونده بیدیر؛ آخرته گیت آزیغیلن! [٢]» دینجه کویلی متأثر اولوب «عفو ایدرسین خواجه افندی!. بز بیدیروب ایچیرمه‌نك بو درجه فضیلتینی بیلمه‌بوردیق!..» دییه اعتذار ایدوب گیدینجه‌یه قدر خواجه‌یی قوبون أتیله، طاووق قیزارتمه‌سیله بسله‌مشلر دییه منقولدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك حرمی خسته‌لانیر. هر گون ایشندن عودتنده باش اوجینه گچر، آغلارمش. خاطر صورمغه گلن قومشولردن بر قادین «افندی

---

[١] کویلرك بر و یا دها زیاده آره اوطه‌سی نامیله بر مسافر خانه‌سی اولور. هر هانکی ملتدن اولورسه اولسون بر مسافر گلنجه – امام و مختارلرك هر تورلو ایشنده بولونان و کویلی طرفندن اعاشه ایدیلن. – کاهیا هر اودن نوبتله مسافره صباح، آقشام طعامی طاشیر. زنکین اولانلر باشلی باشینه کندی سلاملغینی مسافره کشاده ایدوب گلن گچنی آیلرجه مهمان ایدر. مسافره قطعاً استثقال ایدلمز. بعض حاجی آغالر فقیر دوشدیکلری حالده بینه سلاملقلرینی قاپامزلر. کندیلری ییمه‌یوب، جوجوقلرینه یدیرمه‌یوب «بن بابامدن بویله کوردم» دییه مسافرلرینی آغیرلارلر. هم اکثریسی بالنفس آیاقده طوروب کندی مسافرینه خدمت ایدر. فقیر طوقسانلق پیر فانیلری، علمادن کیمسه‌لری بویله خدمت ایدر کوردیم.

[٢] (آزیق) یولجینك یول ایچون یانینه آلدیغی طعامدره (آزیغیلن) یول طعامی ایله – دیمکدر.

او قدر اوزولمه ! . قورقوله‌جق بر شیٔ یوق . انشاءالله بر مدّت صوکره صاووشدیرر » دیدیکنده خواجه « خانم ! . بن مشغول بر آدامم . یارین قالقار، کویلره کیدرم؛ یاخود باشقه بر ایشم اولور. شیمدیلك الم بوش ایکن آغلایه‌یم. نه یاپه‌یم ، بلکه صوکره الیم دکمز. زواللینك بندن باشقه‌ده آغلایه‌جق کیمسه‌سی یوقدر.» دیمش .

*
* *

مذکور مرانغوزك قاین برادری تیپوغراف ماکنه‌جیسی
حسن محمود افندی طرفندن :

﴿لطیفه﴾ خواجه‌نك بر اوغلی اولمش . قادینلر « افندی ؛ کل آدینی قوی !.» دیمشلر. قولاغینه اذان اوقودیقدن صوکره «یاعاتکه بن نصرالدین!.» دییه چاغیرمش. بر قوجه قاری ایلریدن آتیلوب «امان افندی؛ هیچ تخفانی بیراقمزسین. طوغرو طوغرو شو چوجوغك آدینی قوی!..» دیر. خواجه «قویدیم ایشته‌یا!.» دییوب قادین «آیول!. چوجوق ارکك ، ارکك ! سکا سویله‌ین اولمادیمی؟.» دیمکله خواجه « بیلیرم . ارککه قادن اسمی قوماقله ارککلکی زائل اولمز آ طوغروسی قاریمی سوورم . شاید اوله‌جك اولورسه یادکار قالسین . اوغلی چاغیردیقجه قاریمی خاطرلایه‌یم دییه اهلیمك آدینی قویدیم!.» دیمشدر.

«شهزاده باشنده بر قاریکمز» عنوانیله اوتجه بر تلطیف نامه ایله برابر هطابه‌لر ارسال بویورانه ذات عالی قدر طرفندن:

﴿لطیفه﴾ آذربایجان عوامندن بر ایرانلی‌یه فارسی اوله‌رق بر مکتوب گلمش. خواجه‌یه تصادف ایدوب «شو مکتوبی بکا هم اوقو، هم آکلات!.» دیمش. خواجه الینه آلوب‌ده شکست تعلیق ایله فارسی‌العباره اولدیغنی گورنجه «سن بونی باشقه‌سینه اوقوت!.» دییوب اعاده ایتمك ایسته‌مش. فقط ایرانلی اصرار ایدنجه خواجه بالمجبوریه «بنم فارسی ایله او قدر باشم خوش دکیل. خصوصا اونلرك بو یازیلریله تورکجه بیله یازیلسه بن چیقاره‌مم.» دینجه ایرانی حدت ایدوب «به آدام!. فارسی بیلمزسین، اوقومه بیلمزسین. او صورتده خواجه‌یم دییه بولغور دیبکی قدر قاووغکله، دکیرمن طاشی گبی صاریغکله کندیکی نه‌یه میدانه آتیورسین!.» دیمکله خواجه‌ده قیزوب همان قاووغی باشندن، بینیشی صیرتیندن چیقاره‌رق اوکینه قویوب «ا کر قاووقله، بینیشله اوقونورسه هایدی سن گیده مکتوبك ایکی سطرینی اوقو باقه‌لیم!.» دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ خواجه آقبون قاره حصارینده ایکن اورایه بر ایرانی گلمش. صحبت اثناسنده ایرانی شهرك اوزرینده‌کی سیاه قایا بیغینینی گوستره‌رك نه اولدیغینی صورمغله خواجه درحال «بوستان قویوسیدر!.» دیمش. ایرانی «بسکه بو بوبله سیپ سیوری نیجه قویو اولوبدر؟» دینجه خواجه جواباً «ایچینی تمیزله‌یوب قوروسین دییه بویله ایچینی طیشینه چویرمشلر!.» دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ تیمورلنك آقشهره گلنجه رجال بلده و علمایی مجلسینه دعوت ایله‌مش. هرکس فرط ظلمندن تیتره‌یه‌رك پوت گبی مبهوت طوروبورلرمش. ایچلرینده بالطبع خواجه‌ده بولونیورمش. تیمورلنك دفع وحشت ایچون اشرافله مکالمه‌یه باشلار. بونلره اکراماً شربت ایصمارلر. اوّلا تیموره گتیریرلر؛ ایچر.

مملکتك صوباشیسی اولان جاهل بر حریف تیموره « عافیت اولسون! » دیه‌جکی قورار. خوف و تلاشله آغزیندن بر «مرحبا!..» فیرلار . تیمور؛ مجلسه ایلك دخولنده سویلنمه‌سی لازم کلن بر سوزك بویله بی‌وقت ارادینه تحیر اوله‌رق نظر استفهامله حریفك یوزینه باقنجه حریفك عجز و جهلینه مرحمت ایدرك ـ و بلکه تعمیر ایده‌جکم دییه داها بوبوك بر مناسبتسزلك ایدر خوفیله ـ خواجه امداده یتیشوب « افندیم!. بزم شهرك مرحباسی آغیزطادیله‌در!. » دیمشدر.[۱]

﴿ لطیفه ﴾ آقشهرده بر طاقیم احبا تفرجه کیتمشلردی . طعام ایدیلوب اوراده بولونان حوض کبیردن هرکس اللرینی ییقایورلردی. محله امامی دخی الینی ییقارکن قضارا آیاغی قایدیغی کبی حوضه باش آشاغی یووارلانمش. اطرافدن یتیشه‌رك هرکس کنارده یاری بلینه قدر صارقوب او قدر « ویرألیکی!.. » دییه هایقیرمشلرسه‌ده کندی کندینه چیقمغه چالیشوب بر تورلو امدادجیلره النی ویرمزمش؛ خواجه بو حالی گورمکله « چکیلك اورادن!. سز اونك یولینی بیلمزسیکز. حریف بوغولور؛ بینه سزك امریکزه اتباع ایتمز. چونکه اونلر اصلا ویرمکه آلیشمامشلردر. باقیکز؛ بن ناصل قورتاریرم! » دییوب جان هولیله کندینی کناره آتمغه چالیشان امامك اولدیغی حذادن صارقه‌رق «بکر افندی!. آل الیمی!» دینجه امام همان «آمان برادر. های الله راضی اولسون. » دییوب شاپه‌دق. خواجه‌نك بیلکندن یاقه‌لامش؛ خواجه‌ده ساحل سلامته چکمش، چیقارمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر گیجه، ملاسی عماد ایله خانه‌سینه عودت ایدرکن برقاچ خیرسیزك بر خانه کلیدینی تورپوله‌دیکلرینی گورورلر. خواجه منع ایده‌میه‌جکینی، بلکه کندیسی‌ده بر مهلکه‌یه دوچار اوله‌جغینی تیقن ایدرك سسینی چیقارمز،

---

[۱] ککه‌مه‌لرك هر بری بعض حرفلك تکلمنده ایجه کوچلك چکرلر. شام مشهور یکیشهرلی عونی بك مرحوم ککه‌مه اولوب (سین) حرفینی سویله‌یه‌مزمش. ذاتاً همان هپسی ذکی اولان ککه‌مه‌لرك یاپدیغی کبی عونی بك‌ده الدن کلدیکی قدر (سین) ایله باشلایان کلمه‌لری قوللانمایوب مرادفنی استعمال ایدرمش. بر کون بر مجلسه داخل اولوب ناصلسه (سلام علیکم) دییه‌جك اولمش. فقط الینی کوکسینه قویوب (س س س........سلام) دیمه‌دن تا صدر مجلسه کلمش. باقمش که اوله‌جق شی دکل. (مرحبا) دیمش، کچمش اوتورمشدر .

محلّنه بیلدیرمك اوزره چکیلیر، کیدر. عماد؛ قارانلقده حریفلرك قپو اوکنده طوپلانه‌لرندن، ایچلرندن برینك الی واروب کله‌رك «خیش خیش خیش» یابه‌سندن بر شی آکلایه‌مایوب «افندی!. بونلر نه یاپیورلر!.» دیدی. خواجه ایقلیق چالیورلر!» [۱] دیدی. عماد «سسی چیقمایوردی‌یا؟.» دیینجه خواجه «اونك سسی یارین چیقار!.» دیمشدر. [۲]

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم زرزوانجی دکاننك یانندن کچرکن حریف خواجه‌یه بورجینی تسویه ایله‌مه‌سینی اخطار ایلر. خواجه «باق باقه‌لیم دفتره!. نه قدر بورجیمز اولمش؟.» دییوب حریفه امیدویره‌رك بر تقریبله یاقه‌یی قورتارمه‌سینی دوشونور. زرزوانجی دفتری قاریشدیریرکن خواجه‌ده نظر ایدر. باقارلرکه بری بش یازه‌رق سنه‌لردن بری یوزلرجه آقچه‌لق آلیش ویرش ایدیلمش و محسوباتك صوکنده خواجه‌نك اوتوز بر آقچه بورجی بیریکمش. قارشیکی صحیفه‌ده امام افندینك‌ده یکرمی آلتی آقچه بورجی اولدیغنی کورمش. زرزوانجی‌یه دیمش‌که «باق اوغلم!. بنم بوراده اوتوز بر آقچه‌بورجم اولدیغی کورولیور. امام‌افندینك‌ده یکرمی آلتی آقچه بورجی وارمش. بزم اونکله آره‌مزده تکلیفمز یوق. بز اونکله امیش قامیش اولور یکرمی آلتی‌یی صاییشیرز. قالدیمی بش آقچه! اوبش آقچه‌یی‌ده بکا ویریرسین شو ایکی خواجه‌نك حسابی‌ده بو صورتله تمیزلنمش اولورسین.» دیینجه ایکی حسابك بردن شو صورتله تمیزلندیکنه حریف سوینوب ایش بیتمش اولمق ایچون کمال ممنونیتله اوسته بش آقچه دخی ویروب خواجه‌یی خندان‌خندان اوغورلامشسه‌ده کندی کندینه قالجه درین بر دوشونجه‌یه طالوب بر تورلو بو طولاماج حسابك ایچندن چیقه‌مامشدر.

﴿لطیفه﴾ خواجه‌نصرالدین افندی «رحمةالله‌علیه» برکون تیمورلنکك حضورینه داخل اولوب کمال جسارتله آقشهر بلده‌سی نامینه بعض مطالباتده

---

[۱] (ایقلیق) رباب دینیلن اوچ تللی چالغیدرکه یای ایله چالینیر. قاباغی علی الاکثر هندستان جوزی اولوب اوستینه دری کریلمشدر. بعضاً بر نوع قاباق اولور. تللی کیریشدر.

[۲] بو حکایه‌نك مثنوی شریفده موجود اولمه‌سینه نظراً خواجه‌یه اسنادینه امکان قالمز.

بولونور . خايلى آغير آغير مطالبات وتكليفاتدن چكينمز . تيمور يكپاره آتش كسيلەرك « سن بنم كبى بويوك، معظم، صاحبقران برسلطان جهان مطاعه قارشى نه جسارتله بويله عظيم مطالباتده بولونه بيليورسين ؟ » ديمكله خواجه « سن بويوكسەڭ بزده كوچكمز !... » ديمشدر !.

﴿لطيفه﴾ تيمورلنك آقشهر صو باشيسنك ثروتينى تحقيق ايدوب ويركودن بر خايلى پاره اختلاس ايلەديكينى بهانه ايدرك امواليني مصادره ايچون حضورينه جلب ايدر . حريفك ابراز ايلەديكى (علىقورنا) [١] كاغدى اوزرينه يازيلمش اولان حسابات دفترينى ييرتوب ييرتوب زور ايله حريفه يوتديرير . ونهايت تصميم ايلەديكى مصادرەيى اجرا ايدرك حريفى جاص جاولاق صويار . فلس احمره محتاج بر حاله قويار. خواجه مرحومى چاغيروب استقامتندن ناشى ويركو تحصيلنه نظارتينى امر ايلر . خواجەنك تعلل واعتذارينى ديڭلەمز . آى باشنده خلاصه دفترينى ايستەيوب حواجەنك كول پيدەسينه يازديغينى كورنجه تيمور زهرخند بر چهره ايله « خواجه !. بونه ؟. » ديمكله خواجه « افنديم. نهاية الامر بن يوتەجق دكلىيم . بندەكز سلفم كبى ديو اشتهالى آدام دكلم . اختيارم. بونى آنجاق هضم ايدەبيليرم ! » ديمشدر . [٢]

---

[١] طوغريسى (ليقورينا) ايمش اوائلده فرنكستاندن كان صاغلام ، قالين بر نوع كتان كاغددر .

[٢] بو حكايه اولجه شو يولده مسموع اولمشدى : يكى چرى آغاسى صرافى اولان يهودييى چاغيرتير . « دفترلرينى آلسين ، كلسين . حساب كورەلىم . » دير . بيچاره صراف « بلكه آغانك كوكلى اولمشدر . براز پاره ويرەجكدر . » ديه سوينه سوينه دفترلرينى اوموزلار ، كلير . آغا دفترلردن شونم حسابلريمى بول ، باقەليم !. » ديدى. صراف حاضرلادى . يكونى آكلادى . غايت ناقص و سريع بر صورت تسويه بولديغينى سويلەدى . صراف بولدعا ايدييوردى . آنجاق شيمدى پك مستعجل وپك مهم برايشدن طولايى يكرمى يدى بيك غروشه احتياج اولديغينى و بونى همان كتيرمەسينى سويلەيوب عظيم تأميناتلر ويردى. صراف ناچار كيدوب مبلغ مطلوبى كتيردى، ويردى . يكون يوز بيكى بولدى . بونك اوزرينه آغا امر ايتدى . كنديسنه عائد حساب كاغدلرينى دفترلردن ييرتوب چيقارديلر . « آرتيق بورج يووارلاق اولدى . مفرداته حاجت يوق . شيمدى سن شو كاغدلرى برر برر يوت باقەلم . » ديدى. يهودى « آمان آغا !.. » ديەجك اولديسەده

﴿لطیفه﴾ تیمورلنك آقشهرده ایكن بعض امرای عسكریه‌سی ایله اشراف بلده بر مجلسده اوتوروب قونوشورلرمش . مجاهدین عثمانیه‌دن بری « قوصووه محاربه‌سنده شویله طوپلر آتیلدی ، بویله محاربه ایدیلدی ، دشمن شو یولده تعقیب اولوندی ، بولغارستان بویله فتح ایدیلدی ، نیكبولیده اهل صلیب شویله تپه‌لندی . » دییه مآثر و مفاخر عثمانیه‌یی حكایه ایلرلرمش . تیمور امراسندن بری شو جلادتلره ایره‌نوب « بزمده انقره محاربه‌سنده شو قدر فیللریمز واردی . » تیموراوردوسنده طوپ یوقكن « شویله جسیم طوپلریمزده واردی . غومبور غومبور اورته‌لغی ولوله‌یه ویردی . عثمانلیلری تیر تیر تیرتدی . » دیركن حاضر بالمجلس اولان برچوجوق قضارا سسلیجه برضرطه صالیویریره حكایه‌یه دوام ایدن ذات بردن بره شاشالایه‌رق « اونه ؟.. » دینیجه یالان دیكله‌مكدن بوغولمه درجه‌سینه گلن خواجه بوندن بالاستفاده « قصوره باقمه‌یڭ افندیم !. طوپلرڭ غومبورتیسندن زواللی معصوم قورقدی‌ده اونكچون ... » دیدی .

﴿لطیفه﴾ ایلك بهارده عسكر اوق تعلیمنه چیقه‌جقلری جهتله تیمور خواجه‌یی‌ده معیتینه آلوب گوتورور. صحبت اثناسنده خواجه مرحوم بر آره‌لق كندیسنڭ اوق مشق ایتدیكینی سویلر . تیمور اویله ایسه كندیسی‌ده بر اوق

آغا بلیندن صورانیه‌سنی چیقاروب « شیمدی سنی آصلیكه قاووشدیریرم !. » دییه تهدید ایدنجه ناچار بیك كره اوبروب چویرمكله سیم سیاه كیر بیدا ایتمش اولان اوراقی بیك حقه‌بارلقله ، زووله بوغازندن صیغابه صیغابه یوتدی . آغا « هپسی بیتدیمی ؟ » دییوب « بیتدی ! » جوابنی آلنجه « اوخ !.. هاه ، ایشته . نه آله‌جق ، نه ویره‌جك . عافیت اولسون ! » دیمشدر . یهودی « نه یابه‌یم آغا ! الله سكا عمر ویرسون » دییوب ایچندن نه دیمشسه دییه‌رك چكیلوب گیتمشدر . آنجاق آغا یینه آره صره صرافه خبر گوندره‌رك پاره كتیرتمكده یهودی ایسه ـ هیچ بر اصناف آلدانمز . قاعده‌سنجه ـ آغانڭ نفوذندن بالاستفاده خواجكان صنفندن كوچوك مأمورلری قاصوب قاووره‌رق آز زمانده اونڭ مثلینی قازانمقده اولمغله بوینه آغانڭ مطلوباتینی تسویه ایدرمش . یینه بر كون كلی پاره ایسته‌مك اوزره صرافی جلب ایدرك حساب ایسته‌مكله یهودی كاغد حلواسینه یازلمش برچوق حسابات كوسترمش . یكیچری آغاسی كوله‌رك « اولان یهودی ! بو ناصیل حساب كاغدی؟ !. » دینیجه « آغا نهایت بن بوته‌جق دكلی‌یم ؟!... » دیمشدر .

آتمه‌سینی اراده ایدر . خواجه اعتذار ایلرسه‌ده جبر ایله‌مکله ناچار یایه براوق کرله‌یوب هدفه آتار . اوق اصابت ایتمه‌ینجه خواجه همان « ایشته سکبان باشی بویله آتار !. » دیر . بر اوق دها ویریرلر . اوده باشقه برطرفه گیدر . « بزم صو باشی‌ده بویله آتار !. » دیر . بالتصادف اوچنجی تام هدفه اصابت ایدنجه خواجه کمال غرورله « ایشته خواجه حسن نصرالدین‌ده بونی بویله آتار !.. » دییوب مظهر آفرین اولمشدر .

خواجه‌نك اوق آتدیغیدر

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك یوکسك بر مأموریتله معیتنده استخدام ایله‌مك اوزره عثمانلی تورکلرندن جسور بر آدم ایستر . جسور آدم بولونسه بیله تیمور معیتنده بولونمق دخی آیریجه برجسارت ، تعبیر آخرله « گورونور قضا » اولمغله کیمسه جسارت ایده‌مز . مع مافیه « کیمسه‌یوقدر !. » دیمك‌ده هیچ بروجهله قابل اوله‌مز .

هروقت (جان قورتاران) وظیفه‌سینی گورن زواللی خواجه‌یه مراجعت ایدرلر. « آمان افندی !. تیمور شو مملکتده حقیقی اوله‌رق یالکز سنی سور . سن ده اونك بوندینی اوکره‌نمشسین . هر وجهله اداره ایده‌بیلیرسین . رجا ایدرز ؛ ذاتاً موقت بر مدت ایچون شو وظیفه‌یی سن درعهده ایت !. باقه‌لیم ؛ ایلریده چاره‌سینی دوشونورز !. » گبی بیك دره‌دن صو گتیره‌رك صاف ورقیق القلب ،

خواجه‌یه نشانجیلردن برینك اوق آتدیغیدر

عین زمانده غایت حمیت وطنیه‌یی حائز اولان افندی مرحومی قاندیریرلر . سوز ویریر . تیموره عرض ایدرلر . تیمور خواجه‌نك قوت قلبیی ذاتاً بیلوب اونك لوازمندن اولان قوت جسمانی‌یی ده مأمول ایله‌دیکی جهتله پك مناسب گورور . آنجاق صورتا بر تجربه یاپیلمه‌سینی ده امر ایلر . شو صورتله بر تجربه یاپارلر . خواجه‌یی بر میدانلقده حضور تیمورده دیمدیك طوردورورلر . امر

ایدر؛ نشانجیلردن بری باجاقلری آره‌سندن گچمك اوزره براوق آتار. خواجه قورقارسه‌ده بالضروره سسینی چیقارمز. زواللی بیلدیکی اعتصام دعالرینی اوقومغه باشلار. بوصیره‌ده بر باشقه‌سینه‌ده امرایدوب خواجه گنیش قوللی بینیشی اولدیغی حالده قوللرینی دوم دوز گرر. صول قولینك آلتندن بینیشینی دلمك صورتیله بر اوق دها آتارلر. زواللی خواجه عجیب حاللر گچیریر. صوکره برده قاووغینك دوکه‌سینی دلوب گچمك اوزره بر اوق دها آتیله‌سینی امر ایدنجه خواجه‌یه آرتیق برفنالق گلوب کندینی بیله‌دن قازیق گبی قاتیلیر قالیر. هله نشانجینك فرط مهارتیله بوعملیه‌ده قضاسز گچر. ختام تجربه تبشیر ایدیلنجه خواجه‌ده کندینه گلیر. یورغونلغینی بیلدیرمه‌یه‌رك گولومسه‌مه‌یه باشلار. پادشاه خواجه‌نك بوثبات وجسارتینه هزاران تحسین وآفرین اوقوبوب مناسب عطیه ایله تلطیف ایله‌دیکدن باشقه بینیشینك، قاووغینك دلیندیکی عرض اولونمقله یکیسی ویریله‌سینی امر ایدر. خواجه بوعنایته‌ده آریجه تشکردن صوکره «آمان افندیم!. فرمان بویوریکزده برده چاقشیر ویراسون. طاقیم تکمیل اولسون!.» دیر. تیمور «خواجه افندی!. چاقشیریکزه بزم طرفیزدن بر زیان ایراث ایدیلمه‌دیکینی سویله‌دیلر. معاینه ایتمشلر؛ برشی گوره‌مه‌مشلر.» دیمکله خواجه دیمشکه: افندیم حقلیسکز. سزك طرفکزدن برزیان اولمه‌دی. فقط بنم طرفمدن خیلی زیان و ضیاعه اوغرادی. الله آله‌جق یری قالمادی. اونلر ظاهرینه باقوب برشی گوره‌مه‌مشلرسه‌ده‌بنده‌کز درونینه باقه‌دن بیلوب طوریورمکه هرحالده برباد وملوث بر حاله گلدی.

﴿لطیفه﴾ اقشهرده خواجه‌نك سپاهیلردن مسلککنه عاشق بیکیت برقومشوسی وار ایمش. آقشاملری خانه‌یه گلنجه علی الاکثر آلت قاتده بر نعره آتار، اورته قاتده بر نعره آتار، اوست قاتده‌ـ دائما اوتوردیغی اوطه‌ده اوچنجی نعره‌یی آتارمش. بوحالك مطرداً تکرری خواجه‌نك نظر دقتینی جلب ایدوب سپاهی آغاسندن استیضاح کیفیت ایله‌مش «اوقدرمراق ایتدیکسه دوش آرقه‌مه!» دیوب اوّل خواجه‌یی طوغرو آخیره گوتورور. اوراده گونش یوزلی توانا

برخیلان گوستریر . اوقدر گوزل ، اوقدر لطیف که تعریف اولونه‌مز. « ایشته نیکبولی ملحمهٔ کبراسنده بن بو آتله آقشهر سپاهیلرینك اوکنه دوشوب چویرمه حرکتی یاپه‌رق اهل صلیبك انهزامینه سبب اولدیم . » دیر . نعره‌یی فیرلاتیر . خواجه حق ویریر . صوکره برنجی قاته چیقارلر . صوفه‌ده براسلحه آرمه‌سی گوستریر . خارق‌العاده قیمتدار اسلحه‌دن متشکل. « ایشته بوسلاحلردن بر طاقیمی اجدادیمك تورکستاندن گتیره‌رك روم ایلی فتوحاتنده ، ادرنه جوارنده صیرب صیندیغنده ، بلغارستان فتحنده ، قوصاوه ملحمهٔ کبراسنده قوللاندیغی سلاحلر اولدیغی گبی بر طاقیملری‌ده قوصاواده صیربلیلرك تعقیبنده نیکبولیده بالذات قوللاندیغم سلاحلر ایله اهل صلیب جنگاورلرندن اغتنام ایله‌دیکم سلاحلردن متشکلدر . الی الابد احفادیمه یادگاردر . بنم ایچون دنیانك اڭ قیمتدار اموالدن دها ذکرلیدر . » دیر، سرورندن برنعره‌ده اوراده آتار . خواجه کمال تقدیر ایله دیکلر . صوکره اوست قاته چیقارلر . قامپایاسینه سله‌نوب باشینی اورته‌رك گلیر. خواجه‌نك النی اوپمه‌سینی امر ایدر. خواجه باقارکه آی چهره‌لی ، نور پارچه‌سی گیبی بر آفت دوران . « بو قادین ییلدیریم بایزیدك خاتونلرندن ماریچه نامنده‌کی صیرب پیرنسسینك اقرباسندندر . بن عسکرمله ماریچه خاتونی پادشاهمز ییلدیریمه گتیریرکن اونك رفاقتنده ایدی . بنی گورمش، بکنمش . میدان جلادتده‌کی قهرمانلغمی ایشیتمش. بکا شدتله میل ایتمش . آیلرجه آغلایوب کیمسه‌یه دردینی آچه‌مامش . نهایت ماریچه خاتون طویمش . اراده اولدی . نکاح ایتدیم . علمی ، فضیلتی ، درایتی ، تربیه‌سی حسندن قات قات افزوندر . » دییوب اوراده‌ده عشقله درون دلدن بر نعره آتنجه خواجه مرحوم کندینی طوته‌مایوب « هر اوچنده‌ده یردن کوکه قدر حقك وار ایمش اولاد !. رجا ایدرم بعدزین بر نعره‌ده بنم ایچون آت !!.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنگك دیار رومی استیلاسی صیره‌سنده آقشهرده موغوللر مستولی اولمش و بونلرك مظالم بهایمانه‌سندن شهرلر بوشالوب کویلر ، صحرالر

خائف و متردد بر چوق عائله‌لرله طولمش ایدی . خـواجه‌ده مرکبه قاریسنی بیندیروب اوغلینی یانینه آلوب هجری و صـارپ بر کوبه کیتمش ایدی. بر کون شهردن طاغیلان اهالی ایله او کویك یرلیلرندن بش اون کشی بر چشمه باشینه طوپلانوب موغوللرك مظالم وحشیانه و طبایع سباعانه‌سینه متعلق شـدتلی بحثلر اولونورکن خواجه‌ده بحثه قاریشوب ظالملر حقنده‌کی غضب اللهك قورقونجلغندن

امیر تیمورك درویش قیافتنده خواجه‌نك طعننه اعتراضیدر

آخرتده کوره‌جکلری الك مدهش عذاب و عقوباتدن صایوب دوکمکه باشلادی . اوراده قیدسزجه دیکله‌مکده اولان اوزون بویلی ، اسمر چهره‌لی ، کوپرولی بورونلی، اوزون یوزلی، خفیف صاقاللی، قاره کوزلی، کسکین باقشلی، باشینه زلفه‌لی سیاه بر تاج کیمش، زلفه‌لر قاشلرینی ستر ایله‌مش، آرقه‌سنده بر عبا النده بر کشکول بولونان مهیب‌الشکل بر درویش بردن بره اولدیغی یردن طوپ کبی

پاطلایوب «خیرخواجه!. اوقودیغڭ آیت و حدیث طوغرو. فقط سیف انتقام الهی و تمثال عدالت ربانی اولان اصحاب خروج حقنده دکل؛ سزڭ کبی خون حمیت و نجابتی بوزولمش، عرقینه عادی طمارلر قاریشمش، همتسز، غیرتسز، اتفاق و اتحادسز، زن مشرب مسکنلر علیهنده‌در!.» دیه الڭ اوست پرده‌دن قورقوبج بر سسله شمشیر تعریضی حواله ایله‌نجه هر کس فناحالده شاشه‌لایوب برچوقلری اولدیقلری یره ییغیلی ویرمشلر، بعضلری ده شاشقین شاشقین ـ هیکل کبی دیم‌دیك طوران ـ درویشڭ یوزینه باقه قالمشلردی. خواجه مرحوم درویشی باشدن آیاغه دقتلی بر نظرله سوزنجه عقلی باشندن کیدوب ـ کندی کندینه ـ «عجبا؟!..» دیدیکدن‌صوکره شاشقینلغڭ کندیسنه ویردیکی آنی بر جرأتله «بابا ارنلر!. سز هانکی‌دیارڭ کلیسکز؟. مبارك‌اسمکزی باغیشلار میسکز؟.» دیمکله درویش‌اوتلکی مهیب‌سسیله «ماوراءالنهرداهیه‌سی‌یم!. اسمم تیموردر!.» دینجه خواجه آرتیق بوسبوتون موازنه‌یی شاشیره‌رق «آمان اولاد!. خانلغی، مانلغی‌ده وارمی؟!.» دیمه‌سینه او هیکل غضوب «بلی!....»دیه کومورده‌نجه خواجه حضاره باشیغی چویروب «امّت محمّد!. أر کیشی نیّتینه؛ بویورڭ جنازه نمازینه!...» دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ آقشهره بر ایرانی کلمش. اصفهانده شاهڭ یوز، یوز اللی اوطه‌لی شوقدر بیڭ آرشون مربعنده متعدد سرایلری اولدیغنی کمال مبالغه ایله توصیف ایلرمش. خواجه‌ده بوڭا قارشی «بزم پایتختمز اولان بورسه‌ده بویله نیجه سرایلر وار. حتی یکی یاپیلان قابلیجه‌نڭ بوبی بش بیڭ آرشین....» دیرکن باشقه بر ایرانلی مجلسه داخل اولوب هنوز بورسه‌دن کلمکده اولدیغنی سویله‌مه‌سیله خواجه اسکی حیزنده دوام ایده‌میوب «.... اینی‌ده اللی آرشیندر!...» دیر ایرانی «پس‌که بونجه اولوبدرکه اینی هرکز بوینه اویغون دوشمه‌دی!.» خواجه «بن اونڭ اینی بوینه اویدیره جقدیم امّا بك عکسی بر زمانده شو عجم بابا مجلسمزه قدم باصدی!.» دیمشدر.

﴿لطيفه﴾ نصرالدين خواجه لمصلحةٍ بورسه‌یه گلیر. چارشیده برچوخه شالواری اون بش آقچه‌یه پازارلق ایدر . صاردیریر . پاره‌سینی ویروب آلوب گیده‌جکی صره‌ده کندی شالوارینك پك اسکی اولمه‌دیغنی اونك یرینه خفیف برجوبه آلمه‌سی دها مناسب اوله‌جغینی دوشونور . دکانجی‌یه « شالوار آله‌جق ایدیم امّا وازگچدم . اونك یرینه بکا اون بش آقچه‌لق برجوبه ویر !. » دیر. دکانجی « پك اعلا !. » دییوب خواجه‌یه گوره برجوبه چیقارر ، ویرر . خواجه آلوب گیدرکن دکانجی « خواجه افندی !. پاره ویرمه‌دیك !. » دیر. خواجه « عجـایب !. اونك یرینه شـالواری بیراقدیم آ ؟. » دییوب دکانجی « جانم افندیم !. شالواره پاره ویرمه‌دیك ایدی‌که !... » دیدیجه خواجه عظیم بر اثر حیرت گوسـتروب « فسبحان الله !.. بو بورسه‌لیلر نه تحف آدملردر . شالواری آلمه‌دیم که پاره ویره‌یم !. » دیمشدر .

﴿لطيفه﴾ خواجه نصرالدين افندی آقشهر گولنده یقانمق ایچون صویوندیغی صیره‌ده جیبندن کوچوك بر (دیل مجموعه = جونك) دوشمش . یاننده کیلر مراق ایدوب ایچنی قاریشدیرمشلر . غسل اموات ، تلقین ، اسـقاط گبی بعض معاملاتك صورت اجراسی مسطور ایمش . خواجه گیندکدن صوکره بو مجموعه‌یی نه یاپدیغنی صـورمه‌لریله « ها شـونی بیله‌مه‌یه ایدیکز . بالطبع بونلر گوگل اکلندیرمك ایچون اوقونمز آ !... » دیمشدر .

﴿لطيفه﴾ نصرالدين خواجه‌نك مسافر اولدیغی کویك آغاسی «خواجه !. پاشـامی بویوك یوقسـه چفتچیمی ؟. » دیمکله خواجه دیمش که : البته چفتجی بویوك !. چفتجی بوغدای ویرمه‌سه پادشاه آجیندن اولور !...

﴿لطيفه﴾ خواجه‌یه « آدام اولمه‌نك یولی نه‌در ؟. » دیمشـلر . « بیلنلر سویلرکن جان قولاغیله دیکله‌مه‌لی. دیکله‌ین اولورسه سویله‌دیکی سوزی یینه انسانك کندی قولاغی ایشیته‌مه‌لی . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌یه «حق نره‌ده‌در؟» دیمشلر. حقك موجود اولمدیغی بریرمی وارکه مکان تعیینه لزوم گوره‌لیم. » دیمش.

﴿ لطيفه ﴾ خواجه برگون دیمشکه علم طبك خلاصة الخلاصه‌سی شودر: آیاغیکی صیجاق طوت؛ باشیکی سرین. یه‌دیکیکه دقت ایت؛ دوشونه‌ره درین.

مشروطیت مشروعه‌مزك مقابر اکابره نشانهٔ تعظیمی اولمق اوزره
اخیراً اجرا ایدیلان تعمیر مناسبتیله آلینان رسمدر

﴿ لطیفه ﴾ کوچلی قوتلی عارسز بر حریف وار ایدی‌که حجاب ناموس و حیاینی چاك و سینه‌سینی هر نوع فضائل اخلاق نقوشندن پاك ایدوب قطعیاً کسب وکار جهتینه التفات ایتمز و گیردیکی خانه‌دن بر شی آلمقسزین گیتمزدی. خلقك کیمیسندن البسه، کیمیسندن اطعمه ایستر، شاید قوغار، دوکرلرسه قطعیاً متأثر اولمایوب حتی بر آز مدت صوکره ینه عین کیمسه‌لره مراجعت ایلردی.

خواجه‌نك معجز بر دیلنجی‌یه تاکرینك خانه‌سینی گوسترمه‌سیدر

کرات و مرات ایله زواللی خواجه‌یی‌ده تعجیز ایله‌مشدی. ینه برگون خواجه خانه‌سنده اوتوروركن بی‌وقت گلوب قاپویی چالدی. حرمی اینوب « سن کیمسین؟.» دیه سؤال ایله‌مکله « افندی‌یی گوره‌جکم.» دیه جواب ویردی. خواجه دخی اینوب سسندن بو حریف اولدیغینی آڭلامقله قاپو آرقه‌سنده یاواشجه زوجه‌سندن طعام صوروب عنفله جواب رد آلمغله عارسز حریفه خطابله «نه ایسته‌یورسین!.» دیدی. «تاکری مسافری‌یم.» دینجه خواجه همان « کل آرقمدن صیره!.» دییوب

طوغری جامع شریف قاپوسینه گوتوردی. و دیدی که: آیول ! . سن یا گلش. گلمشسین! ایشته تاگرینك أوی بوراسیدر . [*]

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم طلبه ایکن شهور ثلثه مناسبتیله جوار کویلره جره چیقار. هرهانکی کویه واردیسه اعتذارایدوب «صفا گلدیك خواجه افندی! امّا بزم رمضان امامیمز وار .» دییوب قبول ایتمزلر. بویله بش آلتی کوی طولاشیر. نهایت کویك برینه گیر . مکر اوکویه برتیلکی عارض اولمش . کویده طاووق هندی بیراقمامش . حریفلرك چاریقلرینی ، پاپوجلرینی آشیرمش . حاصلی عقله گلمز خسارات یاپمش . النهایه طوزاق قوروب هزاران مشکلاتله یاقه لامشلر . اوگون کویلی طوپلانوب نه بیچیم برعذابله تلف ایله مك ایچون مشاوره ایدرلرمش. خواجه یانلرینه گلوب مسئله یی سؤال ایدرك کویلیلر « آمان خواجه افندی !. بوملعون برکوی خلقینه یاپمه دیق زیان بیراقمه دی . چوق شکر الله چیردیك . شیمدی ناصل بردهشتلی عذاب ایدرك انتقام آله لیم دییه مشاوره ایدییورز . » دیه لریله خواجه همان « سز چکیلك هله باقه یم . اونی بکا بیراقیکز . » دیمکله کویلی « بو آدم گورگولی برکیمسه در. البته بزدن چوق زیاده معلوماتی واردر . دییه رك قارشیدن تماشایه باشلارلر . خواجه همان صیرتیندن جبه یی ، بلندن قوشاغنی چیقاروب تیلکی یه کیدیریر . بلندن صیم صیقی باغلار . قاووغینی ده باشینه کیدیروب اوزرینه محکمجه صاریغی صارار . قاپار قویی ویریر . کویلیلر « بره آمان خواجه نه یاپدیك ؟!.. » دییه حدّتله خواجه یه هاییقیروب تیلکی یی تکرار الله چیرمکه قوشمق ایسته ینجه خواجه اوگرینه گچوب منع ایدرك دیمش که : بنی دیگه یك کویلی داییلر !. ن اوکا شیمدی اویله برایش یاپدیم که قرق کوسه بر

[*] بروقت برعارسز حریف ده بر بکتاشی تکیه سینه طادانمش. ایکیده برده طعام زمانی کیدر. «صوفره علینك؛ ایمانم هوا!..» دیر، سماطه چوکرمش. بو حالندن بیزار اولان فقیر بابا؛ برکون ینه حریفك بوکلامینه جواباً «صوفره علینك ارنلر. اما لقمه بزمدر. ایسترسه ك بوش صوفره یی یاله؛ عزیزم!.» دیمشدر .

آرایه کلسه بوقدر قورقونج بر اشکنجه‌یی خیاللرینه بیله گتیره‌مزلردی . شیمدی او ؛ بوکسوه ایله هانکی کویه گیتسه عنف ایله دفع ایدیلیر ، هیچ بر طرفدن نعمت قبوله مظهر اوله‌مز .

(م — نهاد) بك ایکنجی دفعه کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم چوجوقلغنده مملکتی اولان سیوری حصاردن آقشهره کلدیکنده مناره‌ده مؤذنك اذان اوقودیغنی گورمکله آشاغیدن باغیره‌رق دیمش‌که : نه یاپایم آبابام !. بك دالسز بوداقسز بر آغاجه چیقمشسین . بن سکا ناصل امداد ایده‌بیلیرم .

﴿ لطیفه ﴾ ینه خواجه‌نك کنجلکنده ادعاجی بر چوجوق « کیسه‌نی ایناندیره‌مز !. » دییه ادعا ایدر ، طورورمش . برقاج‌کره بودعواسنی ایشیدن ملّا نصرالدین برگون قیزوب « سن شوراده طور . بن شیمدی گلیرم . سنی ایناندیرمه‌نك باق ناصل یولنی بولورم . » دیمش ، بیراقمش ، گیتمش. چوجوق ساعتلرجه بکله‌دیکی حالده ملّا نصرالدیندن اثر گورونمه‌مش. جانی صیقلمش . کندی کندینه متصل سویله‌نیرمش . او اثناده اقراننده بری گلوب « بوراده نه طورپورسین. کندی‌کندیکه نه سویلنیورسین ؟ . » دیمکله مسئله‌یی آکلاتمش. اوافندی برخندهٔ تحمیق قویی ویروب دیمش‌که : آبودالا !. ایشته سنی الداتمش آ. دها نه‌بیچیم آلداتمق ایسترسین ؟. [۱]

---

[۱] بونك برده ماشقه تورلوسی مطالعه کذارم اولدی : اکابردن بر ذات خانه‌سندن طاشره کیدرکن پابوجلقده بر مقدار توقف اثناسنده « دها شیمدی‌یه قدر بندن نسیان صادر اولمامشدر . » دیبوب بعده کوله‌سینی چاغیره‌رق « کل !... پابوجیمی ویر !. »

﴿لطيفه﴾ ينه زمان طفوليتنده مملكتك خرابه بر محلنده چوجوقلرله اوينارکن آرقەداشلری بر تك چيزمه بولمشلر. آوچ اوچ چوبزمشلر، بر شيشه بکزه‌ته‌مه‌مشلر. کتيروب ملا نصرالدينه کوسترمشلر. درحال «آبول!. نه وار بونی بيله‌مه‌يه‌جك؟. قازمه قيليفی!.» ديمش.

(کمال الدين) امضاسيله وارد اولمشدر.

﴿لطيفه﴾ بريسی خانه‌سی هيچ کونش کورمه‌دیکینی خواجه‌يه شکايت ايتمش. خواجه «تارلاڭ کونش کوريورمی؟» ديه صوروب «اوت!.» ديينجه خواجه «او صورتده خانه‌کی تارلايه نقل ايت!» ديمشدر.

خواجه‌نڭ شو جواب صافيانه‌سی صحی بر توصيه‌يی شاملدرکه صيق وکون کورمز محللرڭ صحته مضرتينی بياندر.

﴿لطيفه﴾ برقاچ چوجوق بر ايرماق کنارنده باجاقلرينی صويه صوقوب «بنم آياغم نره‌ده؟ ـ خير!. او حسينڭ آياغيدر!. ـ ايشته آياقلريمز قارمه قاريشيق اولدی. ـ بن سزه بر يره طوپلانوب ده صويه آياغيمزی صوقمايه‌ليم ديمشدم. ـ شيمدی. هر کس کندی آياغينی ناصل بوله‌حق.» ديه غوغا ايدرلرمش. خواجه‌ده اورادن کچيورمش. بونلرڭ غوغالرينی ايشيدنجه «طورڭ چوجوقلر بن شيمدی هر کسك آغينی صاحبينه اعاده ايدرم. قاريشقلغه ميدان ويرنڭ جزاسنی ويريرم.» ديه النده‌کی عصانی صو ايچنه صوقوب بونلرڭ آياقلرينه

ديمکله کوله «افنديم. شيمدی پابوجکزی آياغيکزه کيمشسکز!.» ديينجه او ذات تائب اولوب «ايشته دعوامزڭ درحال جزاسينی چکديك» ديمشدر.

خبزلیجه یاپیشدیرنجه هپسی بردن جان آجیسیله « آمان !. » دیه‌رك صودن سرعتله آیاقلرینی چیقاروب درحال هرکس کندی آیاغینه صاحب اولمش .

چوجوقلرك صو ایچنده‌کی چیپلاق آیاقلرینه خواجه‌نك عصایی اورمه‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یی بر دوکونه دعوت ایدرلر . خانه‌یه دخولنده باقارکه مسافرلری قارشیلایه‌جق، پابوجلری محافظه ایده‌جك کیمسه یوق . کیمسه کیمسه‌یی طانیمیور . بو قارغاشه‌لقده پابوجلری برخساره اوغراتمامق ایچون همان قوینندن مندیلنی چیقاروب پابوجلری صارار ، صارمالار ، قوینینه قویار . اوطه‌یه داخل اولوب گوستریلان محلده اوتورور . یانینده‌کی ذات قوینك قاباریقلغنی ومندیلك اوجینی گورمکله « افندیم ! غالبا قوینکزده نوادردن برکتاب وار !. » دیمش. خواجه « اوت افندیم !. » دیه مقابله ایله‌مش . بینه او ذات « افندیم ! نه‌یه

متعلق ؟. » دیمکله « علم اقتصاده متعلق !. » دیر . او آدم مکالمه‌یه مدار اولمق اوزره تکرار « صحافلردنمی آلدیکز ؟. » دیمکله خواجه دخی « خیر افندیم !. قاوافلردن آلدیم !. » جوابنی ویرمشدر .

(اسعد ناجی) امضاسیله کلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ آقشهرده بر باغ غایت اوجوز فیأتله صاتیلغه چیقاریلوب درحال دورت بش ذات طالب اولور . بونلردن بری خواجه مرحومه گلوب باغی کندیسنه آلمقلغه وفیأتنده براز دها اکرام ایدلمه‌سنه دلالتنی رجا ایدر . خواجه بوخبری آلنجه درحال باغ صاحبنه قوشوب نه‌یاپاره یاپار . ایجابنه باقار . مشتری خبر آلمغه گلنجه خواجه « ایشی بجردیم . لکن صوک درجه زحمت چکدیم . حریفك صاقالینه گولدم . بیك دره‌دن صو گتیردیم . الحاصل مأمولکك فوقنده اوجوز اولمه‌سی خصوصنده امرك وجهله سنکیچون چالشدیم . تنزیلاته عائد صرف ایله‌دیکم مساعی‌یی صرف سنك محترم خاطرك ایچون یاپدم . ناصل ممنون اولدیکمی ؟ » دیمکله حریف بیوك بیوك تشکرلر ایله‌دی . سوینجندن هوپ هوپ هوپلایوردی . بو اثناده خواجه « ای شیمدی بو آراده کندیم ایچونده مختصر بر تشبثده بولونمقلغمه بر شی دیمزسین آ؟. » دینجه حریف « نه دیمك افندیم؟ البته سن‌ده اوندن آیریجه بر تشبثده بولونه بیلیرسین ! بوکا کیم نه دیر !. » دیمکله خواجه « ایشته بن‌ده بوتون طلاقتی آرزوکز وجهله فیأتك اهونیتی خصوصنه صرف ایله‌دیکدن صوکره بو حقمدن استفاده ایدرك

خاتمهٔ کلامده کندیم ایچونده ایکی چیفت سوز صرف ایدرك باغی کندیم آلدیم ! » دیمشدر .

حریفده‌کی مبهوتیت !.

استادی (سپاهی حاجی حافظ شکری) افندیده منقول اولمه اوزره (ایوبی : اسماعیل حقی) بك افندی طرفندن اهدا بویورولان حکایه‌لردر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر کون تیمورلنکك معیتلرندن برینه « اعتقادده مذهبك کیمدر ؟ » دیمش . حریف جواباً الینی کوکسی اوزرینه قویارق متواضعانه « امیر تیمور کورکان !. » دیمش . حضاردن بری « قوزوم خواجه افندی !. پیغمبری کیمدر ؛ صور باقه‌لیم ؟ » دیمشلر . خواجه « نه صوره‌یم ؟ . اعتقادده امامی طوپال تیمور اولورسه پیغمبری مطلقا جنکیز خونریز اوله‌جقدر !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ آق شهرك اعیان و اشرافی خواجه مرحومك فضل وکمالنی بیلدیکلرندن چوجوقلرینك بو ذات عالی قدردن استفاضه ایله‌مه‌سنی آرزو ایله‌یوب خواجه‌یی مکتب معلمی یاپارلر . مملکتك اعیان و اشرافی بوتون چوجوقلرینی اورایه کوندریرلر . بر آقشام اشرافدن بری مکتبه دوام ایتمکده اولان چوجوغینی اوقودیغی درسلردن امتحان ایدوب موافق جوابلر ویرمه‌سندن فوق العاده محظوظ اوله‌رق خواجه‌یه اوشاقله بر تپسی باقلاوه کوندرمش . تام تدریس اثناسنده باقلاوه مکتبه کلیر . خواجه باقلاوه‌یی چوجوقلرك الندن قورتارمه‌نك چاره‌سینی دوشونور . کندیسی عاجلاً بر جنازه‌یه کیتمك مجبوریتنده اولدیغندن عودتده ایجابنه باقمق اوزره مکتبده ایلری کلن چوجوقلره خطاباً « بن بو تپسی‌یی رافه قویورم !. صاقین اولمایه‌که ایچنده‌کینی یمك طمعنه دوشمه‌یه‌سیکز . چونکه : بونك

کوندریلشندن، کوندرن آدمك بکا اولان عداوت سابقه‌سندن امین دکلم. اغلب احتماله کوره ایچینه مهلك برشی قاتیلمشدر. بوصورتله بکا بر اویون ایدوب بویوك بر جنایت تاصارلانمشدر. قاریشمام؛ صوکره هپکز زهرله‌نوب اولورسیکز. بنی‌ده آغیر بر مسئولیته کرفتار ایدوب زندانلرده چوروتورسیکز!» دیر؛ کیدر. خواجه‌نك برادر زاده‌سی اولوب مکتبده‌باش قالفه بولونان چوجوق بونك دسیسه اولدیغنی آکلایه‌رق خواجه‌نك غیبوبتندن بالاستفاده همان تپسی‌یی رافدن ایندیریر کندی یارداغی اولان چوجوقلری باشینه طوپلار. و یمك ایچون تشویق ایدرسه‌ده چوجوقلر « زهرلیدر. خواجه بویله سویله‌دی. بز یمه‌یز. اولمکه وقتمز یوق!» دیرلر. چوجوق «جانم؛ او صنیعه‌در. ایشته بن ییورم. آرتق بر دیه‌جککز قالمز آ.» دیر. چوجوقلر «پکی؛ امّا خواجه‌یه نه جواب ویریرز!.» دیه‌لرینه «سز بنی بیلیرسیکز آ. بن اونی الزام ایده‌جك قطعی جوابی حاضرلادیم!. هله بز شونی کمال عافیتله خوره کچیره‌لم.» دیمکله آرقه‌داشلری امنیت کسب ایدوب متفقاً باقلاوه‌یی درحال سیلر سوپورورلر. کوله، اویناشه جنبشله‌نیرلر؛ مُعَذِّب چوجوق قورنازلغی تا، قلاوه‌نك کلدیکی زمانده قورمش اولملی که ختامنده همان قوشوب معلّم مقامنده‌کی درس کرسیسی اوزرنده طوران خواجه‌نك دویتنك ایچندن قلمتراشی آلوب قیرار. خواجه‌ده قاپودن ایچری کیرر. اوکنده قلمتراشی قیریلمش کورنجه بر طورغضوبانه ایله «بونی کیم قیردی؟.» دیه‌ها یقیریر. چوجوقلر هپسی برادرزاده‌سی اولان چوجوغی کوستریرلر. خواجه چوجوغه «قلمتراشی نیچون قیردیك. بن‌ده سنك کمیکلریکی قیره‌یمی؟.» دیه باغیرنجه قورناز چوجوق یالاندن آغلایه‌رق «خواجه افندی!. قلمم قیریلدی. قلمتراشله یونتمق ایسته‌دم. یونتارکن قلمتراشی قیردیم. بن‌ده شیمدی عموجه‌مك یوزینه ناصل باقه‌یم؛ اوکا ناصل جواب ویره‌یم. شیمدی کلیرسه بنم کمیکلریمی قیرنجه‌یه‌قدر انواع اشکنجه‌یه کرفتار ایدر. بو عذابلری چکمکدن ایسه اولمك دها اهوندر. دیدیم. کندیمی اولدورمك ایچون چاره دوشوندیم. مکتبك قویوسینی تلویث ایتمه‌سینی روا کورمه‌دیم. دوشوندیم، طاشیندیم. رافده‌کی سزك سویله‌دیککز زهرلی باقلاوه

-عقلیه گلدی. همان تپسی یی ایندیروب اوّلا کلمهٔ شهادت چکدیم. آرقه‌داشلریمله حلاللاشدیم. بابامه، همشیره‌مه، آه.... الّا او بیچاره بکا دوشگون اولان زواللی آنامه خبر گوندروب حلاللق دیله‌دیم. بسم‌الله دییوب گوزیمی یومدیم باقلاوه‌یی پیرباك گوجوردیم. حتی تپسی یی سییرمه‌یی ده اونوتمه‌دیم. آه...... فقط.... فقط... مع‌التأسف؛ سوء طالعمدن اوله‌مه‌دیم؛ اوله‌مه‌دیم.» دیمش. بر طرفدن جانندن طاتلی بیلدیکی باقلاوه‌نك الدن گیتمه‌سی، دیگر طرفدن بابا یادگاری

برقورناز چوجوق یارداقلرینی ده آزدیروب خواجه‌نك باقلاوه‌سنی ییدیکاریدر

قلمتراشك قیریلمه‌سی حسبیله یورکی یانان زواللی خواجه «اولان! بو یاشده بوقدر استادانه بر تدبیر دوشونوشك بنی حیرتده بیراقدی. بن ده هر سؤالك جوابی، هر لافك قارشیلغینی بولورم اما سن بندن ماهرجیغه چقسین!... ظاهر؛ بزم سلاله‌یه بو قورنازلق دادحقدر!.» دیمکدن باشقه بر شی یاپه‌مامشدر. رحمة‌الله علیه.

﴿ لطيفه ﴾ دكيشز پاتاواتسز تعبير ايله‌ديكمز عوام گروهـندن بری خواجه مرحومه مسلط اولوب كوناگون ضرره صوقار ، پايمه‌ديغی اذا واذيت قالمز . ينه برگون گويا خواجه‌يی قيزديروب اكلنمك بودالاغيله خواجه‌نك پيكيرمی يدی سنه‌در طاشيديغی آجی بادامدن معمول برعصاسينی قيرار . خواجه بونامحل بارد معـامله‌دن منكسر اولوب « اوزون مدت اسـتيناس ايله‌ديكمدن طولايی اوعصا بنم اليم منزله‌سنده اولمشدی . سن بنم اليمی قيرديك ؛ الهی سنكده آياغك قيريلسين ؟. بنم بو انكسارم البته برگون اولور ؛ اثرينی گوستریر . امّا قرق گون قيرق هفته ، قيرق ييل . اوراسينی جناب منتقم ذوالجلال بيلير !. » دير . حريف نه سويله‌يه‌جكينی بيله‌مز . قابا ، صابا براز هومورداندیقدن صوكره دفع اولوب كيدركن دها اوراجقده آياغی سـده‌له‌يوب يوزی قويون قاپانير . صول باجاغی قيريلير . فوق‌العاده قورقوب پشيمان اولوب جانی ياندیغندن ناشی باران گبی گوز ياشی دوكه‌رك سورونه‌سورونه خواجه‌نك حضورينه گلير . قصورينك عفوينی استرحام ايله‌ديكدن صوكره « افندی !. هانی سن انكسارك تأثيری ؛ غايه‌سی قيرق ييل اقلی قيرق گون اوله‌جغينی سويله‌مشديك !. » ديينجه خواجه « ينه اوله‌در . سـنك گورديكك بو جزا بوندن قيرق گون اوّل باشقه بر بيچاره‌نك دها جانينی ياقديغكدن طولايی‌در . بزمكی دها قيرق گون صوكره چيقه‌جق . صاغ باجاغكده بزه ايتديككدن طولايی خورد اولوب سورونه‌جكسين !. » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك اشكی چالينمش . ايرته‌سی گون مجمع احبابده يانه ياقيله آكلاتوب اونلردن بر چاره و تدبير طلب ايتمك ايستـه‌مش . حضّار مسئله‌يی برتفصيل ديكله‌ديكدن صـوكره هر بريسی « ای اما آخواجه افندی ! آخيرك قاپوسينه بر كليد آصمه‌لی دكليدی ؟ — چيتكاه تاخته‌سيندن ياپيلان قاپی‌يه كليد اورمق نه‌ياره ايدر ؟. ال ايله طوقونسه‌ك پارچه پارچه اولور . — يا ديوارلره نه ديرسين ؟ انسان خانه‌سينك ديوارينی براز بوكسجه ياپازمی . — آخواجه‌م !. أولومی ايديك ؟. حريف بالطبع بوقوجه‌مان حيوانی قويونه قويوب چيقوب كيتمه‌مشدر ؛ آ . اشـك آخيردن چيقاريلوب‌ده سوقاق قاپوسندن چيقاريلنجه‌يه

قدر سز نره‌ده ایدیکز . — باق طوغروسی بن سوقاق قاپوسی کیجه آرقه‌سندن کلیدلر ، آناختاری باش یاصدیغمڭ آلتینه قویارم . او وقت بالطبع خیرسز کلیدی قیروب‌ده صیغیریمی ، صیپامی سلمه‌السلام آلوب کوتورمکه جسارت ایده‌مز . » کبی او آنده هیچ ایشه یارامایه‌جق دیدی قودیلرله بوینه خواجه‌یی شماتت و مؤاخذه‌یه بوغمشلر . آرتیق خواجه‌نڭ صبری توکه‌نوب دیمشرکه : افندیلر !. آغالر !. پك طوغرو سویله‌یورسیکز . صرف ماضی‌یه عائد اولوب بوکونه بر یاره‌لق فائده‌سی اولمامق شرطیله سوزلریکزك هپسی طوغرودر !. آنجاق ... سزده انصاف ایدیکز . هپ قباحت بنده‌می ؟. خیرسزڭ هیچ صوچی ، کناهی یوقمی ؟...

مرویدرکه : بروقت بینه اجزای وطنمزدن برقسمی کسب استقلال ایله‌یوب‌ده اونڭ ایچون آوروپا بلده‌لرینڭ برنده معاهده یاپیلدیغی اثناده آوروپا دولتلری مرخصلری کندی حرکتلرینی حقلی کوسترمك اوزره دولت علیه‌نڭ کونا کون قصور ومسامحه‌سینی صایوب دوکمکه باشلامه‌لریله بزم مرخصیزده جمله‌سینه مقابله و مدافعه اولمق اوزره غایت طلاقت و عذوبتله بوفقره‌یی نقل ایدمه‌یله منفعتمز خلافینه حرکت ایله‌مکه عزم ایتمش اولان مرخصلره فوق‌العاده حسن تأثیر ایدوب منبسط اولمشلر ، عبرت آلمشلر . بزم حقوقمزی مأمولك فوقنده محافظه ایله‌مشلر ؛ بوکا سبب اعلام رجالمزدن محترم خواجه‌مزڭ سحر بیان کرامت نشانی اولدیغینی سویله‌مشلر :

نیکوان رفتند وسنتها بماند وزلئیمان کفروبدعتها بماند

کزیده ارباب قلمدن « عباس خاوری بك افندی » اسکی بر لطائف مجموعه‌سنڭ ظهرینه سهر خط یازلمش اولدیغی حالده کوروب بالاستنساخ هدایه بیورمشدر : [۱]

﴿ لطیفه ﴾ کونلرده برکون برقاچ اعمابر قهوه‌نڭ پیکه‌سنده اوتورورلرمش

[۱] بوحکایه‌یی ادرنه‌دن حسن خیرالدین بك افندی‌ده کوندرمش . حتی رسمی‌ده کندیلری نقش ایدوب برابر اهدا ایله‌مشلردر .

خواجه یانلرندن کچرکن پاره کیسه‌سینی شاقیر شاقیر شاقیرداته‌رق «الیك شو پاره‌لری‌ده بول بول پایلاشین !.» دیر. وفقط هیچ بر شی ویرمه‌یوب اوزاقدن سیرجی اولور. عمله ایسه درحال «نه‌کاویردی! – یوق کا ویرمه‌دی – حقیمی ایسترم .– حصه‌می ویرك» دیه‌رك آلت آلته، اوست اوسته یبکه‌دن آشاغی دوشرلر . و صوپا صوپایه کلوب مجادله ایدرلرکن خواجه‌ده گولمکدن بایلیرمش.

خواجه: عمله‌ره پاره غوغاسی یاپدیروب قارشیدن کولدیکیدر

عشاوه دبوره عمومیه مأموری زاده حسین حامد بك طرفندن :

﴿لطیفه﴾ هرزه وکیللردن بری گویا خواجه مرحومله اکلنمك قصدیله بریاز رمضاننك ساعت اون برنده ساعته باقمه‌سینی تکلیف ایله‌مش . خواجه‌نك اوآنده بیك تورلو اندیشه‌سی اولمغله قیزوب حریفك سؤاللرینه آیقیری جوابلر

ویره‌رك هر تحف مشربلی یارانیلان آدملر هر وقتده هر کسك طالقاووغی اوله‌مایه‌جغینی تفهیم ایله‌مش . محاوره‌لری بروجه آتیدر :

— خواجه افندی !. ساعت قاچ ؟

— طوپی بر دانه ساعتم وار !

— خیر افندیم . اونی دیمك ایسته‌مم . قاچه گلدی ؟

— والله ؛ کوستکیله ، دلالیه‌سیله بوز سکسان ایکی آقچه و ایکی پاره‌یه طوغرو گلدی ایدی . الله اعلم .

— فسبحان‌الله ... افندیم ؛ بن آکلاته‌مادیم غالبا . آقشامه نه وار ؛ آقشامه !..

— بزه افطاره‌می کله‌جکسین؟. تام صیره‌سی . ایشته بنم ذهنمده اوکا متعلق شیلرله مشغول . سکا صایه‌یم . اعلا آربه اکمکی ، تازه صوغان ، قاوون ، خیار . بلکه برده بولغور پیلاوی اوله‌بیلیر .

— دکل آ خواجه‌م ؛ غالبا بنمله آلای ایدیورسین !. شیمدی نه‌رمانده‌یز؟.

— تام اورتایاز!. صبح قلرك ییکیلمك . و ی .

— الله‌الله . نصرالدین خواجه‌یه اکانجه اوله‌جغینی هیچده تخمین ایتمه‌یوردیم . شیمدی چیلدیره‌جغم . به آدام ؛ زمان نه زمان دییورم .

— آ اولاد ! بونی بیله‌مه‌یه‌جك نه وار ؟. آخر زمان !!!. .

— .....!!!...

(علی رضا) امضاسیله ورود ایلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم گنجلکنده ، عذبلك ایتمکسزین بر آن طوره‌مازمش ، برگون یولده گیدرکن محله‌ده اك خسیس ، اك بداخلاق ، تیتیز اولان قومشوسنك قازلری دیوار گولگه‌سینه چکیلوب اویومقده اولدیقلرینی گورونجه حریفك براز قودوروب تپینمه‌سینی ، محله‌یی باشینه گیه‌سینی سیر ایتمك اوزره اك ایری ارکك

قازی اوصولجه یاقه لایوب جبه سی آلتینه آله رق یورومکه باشلامش ایمجه گیتدیکی حالده قاز هیچ سس چیقارمه دیغینه، باغیروب چیرپینمه دیغینه مراق ایدرك تنها سوقاغه گلدیکی صیره ده یاواشجه جبه سینی اچوب قازك یوزینه باقنجه قاز باشینی قالدیروب ـ معتادی وجهله ـ «صوص ص ص ص ...» دینجه خواجه «آفرین قاز !. خلط ایتمش سکا قاز دیین . سن افندیکدن چوق عارف ایمشسین . بن ده سکا بونی تنبیه ایده جکدیم .» دیمش .

ادرنه ده حسن خیرالدین بك افندی طرفندن رسمی دخی یاپیلدرق برابر اهدا ایدلمشدر : [١]

«لطیفه» آناطولیده علی الاکثر ایشلرینی ایمه جه ایله گورورلر . مثلا دکیرمنده اون اوکوتمك ایچون هرکس حیوانینه بوغداینی یوکله ته رك بش اون کیشی کونلرجه دکیرمنده نوبت بکلمه مکه بدل بر سفرده ایچلرندن بری گیدر دوستلری ، قومشولری بوغدای یوکلی حیوانلرینی اوکا تودیع ایدرلر . بر قاچ گونده او آدم اوکوتور ، گلیر ایرته سی سفر باشقه بریسی گیدر . بو سایه ده ده بر قاچ آدم ـ علی الاکثر ـ شهره بر قاچ ساعت اوزاقده اولان دکیرمنده آچیقده سفیل و سرگردان قالمامش اولور . بو قبیلدن اولمق اوزره خواجه اوکینه سکز دانه بوغدای یوکلی اشکی قاتوب ، بر دانه سینه ده بینوب یولده گیدرکن ـ حاصل اولنان شبهه اوزرینه ـ اشکلری صایمق ایستر . صایار ، سکز گلیر . غایت تلاش ایدر . چونکه سکز دانه آدم کندیسنه حیوانلرینی تودیع ایله مشدی . حالوکه برده کندینك اوله جقدی ، اشکلرك طوقوز اولمه سی لازم گلیردی . همان حیوانلری طوردوروب کندی یوکلی حیواندن ده اینوب

---

[١] آقسرایلی امام زاده حافظ فخرالدین افندی ده بو حکایه یی ارسال ایله مش ایدی . دها بعض برقاچ ذواتده گوندرمشلردی . بوقدر تواترله برابر بو حکایه خواجه نك اولمقدن بعید ، بلك اسکی بر حکایه در . بر چوق اسکی کتابلرده ، از جمله مثنوی شریفده غایت دلنشین برطرزده مسطوردر

يوالك اعوجاجلى يرينى كچەرك ايلرى‌يه باقيق ؛ ياخود مثلا اوراده بولنان آغاجلرك آرقه‌سندن آرامق اوزره بر مدت گرى‌يه دونوب بوله‌مايه‌رق كمال يأسله عودت ايله‌ديكى صيره‌ده حيوانلرى بتكرار صايار ، طوقوز : « فسبحان الله . » ديوب بينه مركبك برينه بينه‌رك گيدر كن – آرتيق شبهه عارض اوله‌جغى دركار اولمغله – بينه بر دها صايمغه باشلار ؛ بينه مركبلر سكز گمزمى ؟ . خواجه حيرتلره دوچار اولوب – كنديجه بر شيلر خاطرلار گبى اوله‌رق – بينه مركبدن اينر . گيريدن گيرى بر خيلى گيدوب كمال يأسله عودت ايدرك مركبلرى اميدسز بر صورتده صايار ؛ طوقوز ! .. زواللى خواجه چيلديره‌جق گبى اولور . – دمير گبى راسخ بر اعتقادله معتقد اولديغى – بر طاقم جنلر پريلر حكايه‌لرينى دوشونمكه باشلار . ايصسز چولده پريلرك آدم اوغلانلرينه نه گبى اويونلر اوينا ديغنه دائر بر چوق ثقاتدن بالذات ايشتدكى منقبه‌لر هپ دماغنده قاينا شيرلر . خواجه‌نك ذهنى پريشان ، عقلى تارمار اولور . بر چوق دعوات اوقويه‌رق بينه مركبك برينه بينر ؛ بولنا چار دوام ايدر . فقط شيطان طورورمى ؟ . مركبلرى بر دها صايمق اوزره خواجه‌يى دورتوشدورور . خواجه عادتا ايسته‌مه‌يه ايسته‌مه‌يه ؛ معنوى بر آمر مجبرك ناقابل عصيان بر امر مهيبى اوزرينه كرها مركبلرى بر دها صايار ؛ سكز . آرتيق اولانجه چيلغينلقلرى وار قوتيله تيره‌شه‌رك مركبدن آتلايوب بر مدت كندى كنديه باغيرير ، تپينير . باغيره باغيره اجنيلره ، غول يابانيلره قارشى اوقونان تعويذلرى ، عزيمتلرى بلند آوازله اوقور . واهمه‌سى‌ده صوك درجه اعتلايه باشلايوب عجيب عجيب سسلر طويمغله قورقودن تير تير تيترر . صوكره باقاركه حيوانلر چمنزارده يايلمغه طالمشلر . يوكلرى ايندير مكه‌يله كندنده طاقت بوله‌مايوب كنديسى‌ده بر آغاجك سايه‌سينه آتى ويرير . او اثناده ايلريدن بر يولجى بلير مكله ارواح خبيثه‌نك او تضييقندن چيلديرمغه رمق قالمش اولان خواجه حضره قاووشمجه‌سينه آدمه سسله‌نوب يانينه جلب ايدر . حريفله آشنا چيقارلر . ذاتا خواجه‌يى كيم بيلمز ؟ . خواجه‌يى بيتاب وخراب بر حالده كورونجه مسئله‌يى سؤال ايدر .

زوالّلی یانه‌یاقیله ماجرایی آڭلاتیر . شهرده اثنای زمانڭ تعجیزاتی ینشه‌یورمش گیبی ایصسز چولده غول یابانیلرڭ کندیسیله بالاتفاق ایتدیکاری آلایی اکلاتیر. حریف « جانم خواجه !. مراق ایتمه . اوسنڭ کندی قورونتوکدر !. » دیه تأمینات ویردیکجه خواجه ـ واقعا کندیلرینی بالطبع کوره‌مه‌مشسه‌ده ـ سسلرینی ایشیتدیکینی یمینلرله تأمینه قالقیشیر . حریفه بیله تردد کلیرسه‌ده بینه خواجه‌یی بوینه تسلیده ثبات ایدر . النهایه خواجه « آیاغکی اویه‌یم . برمقدار مکث ایت . بنی حیوانیمه بیندیروب یولیمه دوزلت . صوکره سلامتله ایشیکه کیت !. » دیمکله حریف آجیبوب اوراده براز قهوه آلتی ایدرلر. بوز گیبی قایناق صونی ایچرلر . خواجه‌یه‌ده مکمل بر اعتدال گلوب نشئه‌لنیر . شاقلابالمغنه باشلار . حیوانلری طوپلارلر . برینه بینر . « هله شواجنی دوستی اولان اشکلری بردها صایه‌لیم !. » دیر . بیده صایار . بینه براکسیڭ ؛ یعنی سکز کلنجه آغلامسیق برسسله یولجی‌یه متوجه اولوب « گوردیکمی برادر . ایشته بینه سکز اولدی . نه‌در بونم چکدیکم شواشکلرڭ الندن ؟!. » دیه گرچك گرچك تظلمه باشلاینجه حریف گوله‌رك « آخواجه‌م !. شو کندی بیندیکڭ ، اوز نفسیکڭ راکب اولدیغی مرکبی‌ده صایسه‌ڭ آ !. ذاتاً بوتون یاکیشلر کندی اشکینی اوز قارداشلرینڭکیلرله برلکده صایمامقدن چیقار . » دینجه خواجه بر مدت دوشونوب الینی آلنی اوزرینه « شاپ ... » دیه ایندیره‌رك شاقلرینی اوووشدوردیقدن صوکره همان مرکبدن اینمش ، حریفڭ اللرینه صارلمش . حریف — بوبدیهی مسئله‌ده بر اهمیت ، برگوچلك گوره‌مه‌دیکی جهتله — حیران حیران « آمان افندی !. ایتمه . استغفرالله » دیدیکجه خواجه یمینلرله یالوارمقلرله ایکی اللرینی اوپوب « های الله راضی اولسون . بنی ارشاد ایتدیڭ ! عقلیمی حیاتیمی بڭا اعاده ایتدیڭ . زیرا زمَق قالدی‌که سنجه پك واضح ومعین اولان معمانڭ حلی اوغرنده یا آز داها چیلدیره‌جق ، یاخود یورکیم اینوب هلاك اوله‌جقدیم . دوشونولورسه اڭ طولامباجلی ، اڭ حلی مشکل ایشلر ؛ پك بدیهی پك روشن اولان مسئله‌لرڭ بردن بره گوزلری نوربداهتیله قاماشدیروب انسانی

صافی ایله‌مه‌سندن نشأت ایدر . بوقسه حقّك بو رتبه بداهتینه قارشی دنیاده انسانلری بربرینه قیردیروب گچیرن شی نه‌در؟ فلاکت بشریه هپ بو نقطه‌ده برله‌شیر . بو آناختاری ابدیاً غائب اولان کلید بر کره آچیلسه سلطان حقیقت هرکسه تجلّی‌ساز اوله‌ق بوتون قاتلی بیجاقلی دشمنلر یکدیکریله معانقه ایدرك دنیاده نعیم خلده ایره‌جکلری درکاردر . » دیمشدر .

خواجه اشکره بینر صایار سکز ، اینر صایار طوقوز !..

مالیه‌ده (ابراهیم خلیل) افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ صوفته‌لق هنکامنده استادی خواجه‌یه (نَصَرَ) نه کلمه ؟ . دیمش . خواجه درحال « مصدر ! . » دیمش خواجه‌سی « نه ایچون طوغروجواب ویرمه‌یورسك ؟ . » دیمکله خواجه « فعل ماضی - دیسه‌م ایش اوزایه‌جق . چونکه معلومی وار ، مجهولی وار . مثبتی وار ، منفیسی وار ، مذکری وار ، مؤنثی

وار ، مفردی وار ، جمعی وار . وار ، وار ، وار . مصدر ایسه بویله شیلردن آزاده‌در . اویله دالی بوداغی یوق . (مصدر) دیرسین . بر سوزله قورتولورسین !. » دیمشدر .

صنایع نفیسه طلبه‌سندن (رؤف) بك طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ بر بهار زمانی اقرانیله برابر خواجه مرحوم جوار کویلرندن صویی صولاغی چوق ، بوتون باغچه‌لرله ، انواع اشجار وسبزه‌زار ایله مالی ، جنت مثالی بر کویه کیدرلر . چمنزارده انواع نباتاتك چیچکلری آچیلمش ، آغاجلر رنکارنك ازهار ایله طونانمش اولمغله پك زیاده محظوظ اولمشلر . کوکوللری کشایش بولمش . فوق‌العاده نشئه و شطارتله وقت کچیروب کتیردکلری صحرا طعاملرینی طیقه باصه کمال اشتها ایله یمشلر . عزیمت زمانی کلمش . فقط بر تورلو بو کوزل کلزاردن آیریلق ایسته‌مه‌دیکلرندن بر قاچ کون اوراده قالمغه قرار ویریرلر . ایچلرندن هر بری آزفانه [۱] ایله اسباب صفادن برینی درعهده ایدر . کیمی باقلاوه‌سی بورکی بنم اوزریمه ، کیمی قوزو طولمه‌سی بنم اوزریمه کیمی زیتون یاغلی یاپراق طولمه‌سی بنم اوزریمه ، کیمی صالاته‌سی پینیری ، پورتقال الما ارمود کبی انواع یمشلر بنم اوزریمه دیدکاری صیره‌ده خواجه‌نك‌ده یوزینه باقمشلر . خواجه‌ده بلا تعلل « بو ضیافت بویله اوچ آی دوام ایله‌سه بیله اکر بنده بورادن آیریلیرسه‌م اللهك ، پیغمبرلرك ، بوتون ملکلرك لعنتی بنم اوزریمه !. » دیمشدر .

(بروسه‌ده بر قارئکز) امضاسیله کلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر مملکته کیدوب بر خانده مهمان اولمش . بر کون اوطه باشی‌یی چاغیره‌رق « همشهری !. بن بو اوطه‌نك طاوانندن ،

[۱] بو کلمه‌نك اصلی (عارفانه) یاخود (حریفانه) اولمق اوزره مختلف فیهدر .

کیرایشلرینده آره صره قورقونج قورقونج چاتیر چوتور بر شیلر ایشیدییورم . بر اوسته کتیرده شونی بر ایجه معاینه ایتدیر !.» دیرسه‌ده اوطه باشی گوله‌رك « تلاش ایتمیکز افندم . بو بنا ییقلماموق اوزره یاپلمشدر . اویله چاتیرتیلردن هابلامز . او چاتیرتی یاتیرتی عضرلردن قالمه کهنه بر بنا اولدیغندن طولایی دکل . سز خواجه‌سکز . البته بیلیرسکزکه دنیاده بوتون اشیا جناب رب‌العالمینی تسبیح ایدرلر . » دیه مغالطه ایله کلام حقی نابمحل استشهاده قالقنجه خواجه قارشیسنده مسئله‌نك حقیقتنی ایضاح ایده‌جك قابلیتده بر آدم گورمدیکندن اونك فهمینه تنزل ایدوب دیمشدرکه: ایشته بنده اوندن قورقیورم یا . بویله تسبیحی تهلیلی آرتیره آرتیره نهایت وجده کلوب بر کیجه آنسزین سجدهٔ استغراقه قاپانیرسه ؟!....

بشیك طاشی ابتدائی مکتبی معلملرندن م. نورالدین افندی کوندرمشدر:

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحوم طلبه‌لك هنکامنده بر مملکته جره کیتمش. واقعا هر بلده‌ده « خوش کلدیك ، بش گیتدك » کبی حال خاطر صورمق مثللی شیلر اکسیك دکلسه‌ده بورا خلقی براز دها ایلری کیدرك صویینی صویینی، اقرباسینی، اشینی دوستنی ، ایشینی ، گوجنی‌ده اوزون اوزادی صورار طورورلرمش . بر، بش. خواجه بیقمش ، عاجز قالمش. بویله برسؤاله معروض قاله‌جغینی بالطبع اصلا خاطرلامایان خواجه افندی کندی آدینی بیله یکدن سویله‌یه‌مه‌یه‌جك بر طالغینلقده ایکن بویله اطرافیله استنطاقه چکیلیجه درست جواب ویرمکده کرچکدن مشکلات چکمش . حدّی صورتده صیقیلمش . حال بوکه سائقهٔ معیشتله اونلره حسن معامله ایتمك دخی کندیسی ایچون ضروری اولمغله بر گون اوطه‌سینه چکیلوب او آنه قدر کندیسینه سؤال ایدیله کلمکده اولان و سؤال ایدیلمه‌سی محتمل بولونان مسائلی احاطه‌لی بر صورتده بر کاغده ثلث قلمله یازوب آقشام کویلی طوپلانوب‌ده هنوز خواجه‌یی یکی گورنلر حال خاطره

باشلادیقلرنده و یاخود خواجه باشقه بر سمته گیدوب اورا خلقی سؤاللری ایراد ایدنجه خواجه مذکور صحیفه‌لری اویدوردیغی غایت مضحك بر مقام ایله مناسب موضعلرده انواع تحفلقلر ایجاد ایده‌رك بوتون کویلی‌یه قارشی اوقویوب هم حضاری منبسط ایلر ، هم‌ده بو سؤاللرك تکررندن یاقه‌یی قورتاریرمش .

(هلال) مطبعه‌سی مرتبلرنده وانلی ادهم مظلوم افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم صباحلایین خانه‌سندن چیقارکن حرمینه «باجی سلطان ! آقشامه اعلا بر بولغور پیلاوی پیشیرده سکله قارشی قارشی‌یه گوله‌شه اویناشه ییه‌لم .» دیر ، گیدر . خواجه آقشام اوستی یورغون آرغین گلیر . صویونور ، دوکونور . قارنی زیل گبی آج اولمغله همان صوفره‌یه قوشار . باقارکه قادین صوفره‌یی حاضرلامش پیلاوك یانینه طاس یوغورتی ایله یشیل صوغانی‌ده علاوه ایله‌مش اولمغله خواجه «آفرین سکا ! . بنم سوگیلی قاریجغم ! .» دییه کمال شوق و شطارتله و بر او قدرده اشتها ایله اوتورور . قاشیغی طولدوروب طولدوروب کمال اشتها ایله معده‌یه ایندیرمکه باشلار ، حرمینه قارشی بیك شاقلابانلقلر یاپه‌رق قهقهه‌لر عیوقه چیقار . تام بوگرمیٔ اشتها و حرارت نشئه و صفا اثناسنده قومشو یتیم چوجوق بوینی بوکوك ، طوری حزین بر حالده گله‌رك «آمان افندی عموجه ! . یتیش ! . آنه‌م سنی چاغیریور . سندن باشقه کیمسه‌مز یوق .» دیمکله مجسم رحم و شفقت اولان خواجه همان فیرلایوب قوشار ، گیدر . یاریم ساعت صوکره خواجه قاشلری چاتیق ، نشئه‌سز بر حالده گلیر . حرمی صوفره‌یه دعوت ایدرسه‌ده رغبت ایتمز . حرمی مسئله‌نی صورنجه «نه اوله‌جق ! . قرق ییلده گوله اوینایه قاری قوجه بر بولغور پیلاوی ییه‌جکدیك . قومشونك اشکی قویروقسز صیپا طوغورمش .» دیمش .

مکرسه زواللی قومشو قادین ؛ مرکبی قویروقسز بر اعجوبه طوغورنجه ،

هنوز صپا تمیزلنمه‌دیکندن و اوّلجه حیوان صوغورمه‌سنده بولونمه‌دیغندن بام‌باشقه بر شی صانمش. خواجه‌یی چاغیرتمغه مجبور اولمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برگون یالین آیاق چیفت سورركن آیاغینه قوجه‌مان بر دیکن باتمش . آیاغینی پارچه پارچه ، ایتمش . بیچاره خواجه آیاغینی صوغوق صو ییله ییقایوب تمیزله‌دیکدن و صاروب صارمه‌لادیقدن صوکره « برکت ویرسون که گچن گونکی آلدیغم یکی پابوجلری گیمه‌مشدم . » دیمشدر .

[طاشره‌ده‌کی فقرانك حال حزیننه بوکوچوك برمثالدر .]

(متین) مطبعه‌سنده ماکنه‌جی محمود افندی گوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرکب سوار اولدیغی حالده باغچه‌سندن خانه‌سینه عزیمت ایله‌دیکی صیره‌ده شدّتلی بر حرکت ارض اولمش. همان دابه‌دن اینوب سجده‌یه قاپانمش. آرقه‌داشلری حکمتنی سؤال ایله‌دیکلرینده بویورمش‌که: بزم گلبهٔ فقیرانه بو شدید حرکتدن شبهه‌سز ییقیلمش و یا اوتوروله‌مز بر حاله گلمشدر. یا معاذالله بو اثناده بن اوده بولونسه‌یدیم ؟. خانه ییقلوب بنی پستیل ایتمه‌سه بیله بنم‌جوقدان بورکیه اینر. اوته دنیایه گیدردیم. و یاخود بوسبوتون چیلدیرردیم !.

(علی رضا) امضاسیله گوندریلن حکایه‌لردندر :

﴿ لطیفه ﴾ زنکینلردن بری خواجه مرحومه طلبه‌لکنده بش یوز غروش ویروب « خواجه افندی!. بش وقت نماز عقبنده بزه دعا ایت!. » دیمکله خواجه مرحوم ایچندن اللی غروش آییروب اعاده ایدرك « افندیم !. گیجه‌لر قیصه، بوش بوغازلقلرك آرقه‌سی اونسبتده اوزون اولمغله ـ الله عفو ایتسون ـ

داعیکز اکثریا صباح نمازینه قالقه‌مایورم قوشلق زمانی قضا ایدیورم. بناءً علیه صباح وقتینك اجرتینی تام آلمغه جناب حقدن حیا ایدرم.» دیمشدر.

عشاقه دیوانه عمومیه مأموری زاده (حسین حامد) بك گوندرمشدر.

«لطیفه» خواجه مرحوم طاغ کویلرینك برنده بر فقیرك کلبه‌سینه مسافر اولور. حمداً لله اسلامیتك فضائل بیشمارندن بری ده مهمان‌نوازلق اولدیغندن افقر فقرادن اولدیغنه بوتون موجودیتی شهادت ایدن فقیرجکز خواجه‌یی کمال ممنونیتله مسافر ایدر. بك حزین بر صورتده ماحضریله خواجه‌یی آغیرلامغه صوك درجه غیرت ایدر. خواجه‌یه بك سودیکی قایماقله، بالله ضیافت چکر. طیقه‌باصه یمکلکی ایچون اثنای طعامده زواللی عادتا ابرام ایدوب خواجه بالی، قایماغی، سوتی چوقجه قاچیریر. طعامك بخاریله، یول یورغونلغیله خواجه‌نك ایرکندن گوزلری قاپانمغه باشلایوب یاتسو نمازینی اویوقلایه‌رق ادا ایدر ایتمز همان خوابگاهه دوشر. ذاتاً طوپی براوطه‌دن عبارت اولان کلبهٔ فقیرانه‌نك بر اوجینه خواجه‌نك یاتاغینی حاضرلامشلر. یانینه‌ده بش آلتی یاشنده چوجوقلرینك یاتاغینی یایمشلر ایمش. خواجه هضم مدتینی بکله‌یوب وقتیله دفع حاجت ایلمه‌دیکی جهتله اوملیّن مُدرّ طعامدن بویوك کوچوك آبدستی فنا حالده صیقشدیرمش. یاواشجه قاپویی آچوب طاشره چیقمق ایسته‌مشسه‌ده قاپو اوکنده یاتان مرکب جثه‌سنده ایری، سیاه مدهش گوبك زیفیری قاراکلقده گوزلرینی پارلاته‌رق، قار گبی دیشلرینی گوستره‌رك خواجه‌نك اوزرینه (خیررررر...) دییه هجوم گوسترنجه خواجه همان قاپویی طار قاپامش. برمدت قیورانوب چالقاندیقدن صوکره آرتیق طاقتی قالمایه‌رق هزاران احترازله بر پارچه قاپویی آرالق ایدر ایتمز (خیرررر....) دییه ینه کوبك صالدیرنجه همان قاپویی سد ایدر. دوشونور، طاشینیر، اوکسورور، سس یاپار. بیچاره کویلی یورغونلقدن اولو گبی صیزمش قالمش

اولمغله هيچ بر حركت گورەمز . سسلنمكه اوتانير. دها كيم بيلير ، نه گبی صايغيلر صايار . النهايه چوجوغك ياتاغنه كوچوكنی بويوكنی هپسينی بردن قويی ويرير. چكيلير ياتاغينه ياتار. صباح اولوب ياتاقلر طوپلانديغی صيرده چوجوغك ياتاغينی دوشيريركن بر ده باقارلركه چوجوق خلاف مأمول ياتاغی باشدن باشه ايصلاتمش . غايت مدهش بر صورتده برباد وملوّث ايلەمش . شيمدی مسئلەنك غايت ايكرنج وجان صيقيجی اولمەسندن زياده قاری قوجه كويلی بيسلەكك مقداری خصوصنده حيرت ايدرلر . چوجوغك بو قدر چوق قضای حاجت ايلەمەسينه شاشار ، عجيب وضعيتلر گوستريرلر . « چوجوق هيچ بويله بر شی ياپديغی يوقدی ! » صوڭره ده بو غايت چوق وعجايب بر بيسلك . عجبا چوجوغه بو حال نرەدن گلدی . ياوروموزی ناصل قورتارەجق ؟ » گبی مشاوره ، تظلم ايدرلر. بر دانه چوجوقلرينه بر آفت ايريشمش ظن ايدرك پك زياده تلاش ايتمەلريله خواجه طايانەمايوب ديركه : او صاحبلری !. بن سزه مسئلەنك حقيقتينی سويلەيەيم . سزده بو مسافر پرورلك مراقی دوام ايدوب خانەڭزدن مهمان اكسيك اولمزكن ، طعامڭز الڭ نفيس ، نفاستيله برابر ملين اولان بال ، قايماق ، سوت گبی شهريلرك پك سوديكلری طعامدن عبارت اولونوركن ، بونك اوزرينەده قاپوڭزك اوكنده او ديو گبی قاره كوپك الڭ دهشتلی بر هيبتی ياصقيجيلق وظيفەسينی حقيله ايفا ايدركن سزڭ چوجوغڭز بو خستەلقدن قورتولەمز .

سلانيك دار المعلمينی معلملرندن (محمد شوكت بك) افندی اهدا ايلەمشدر

﴿لطيفه﴾ صورت ظاهرەده خواجه مرحومه فوق العاده طرز تعظيمات كوسترمكده اولان اشرافدن بر كيمسەنك مكرراً واقع اولان ابراملرينه قارشی مجبور قالوب بر كون خواجه افندی زيارتينه گيدر . خانه صاحبينك پنجرەدن باشقه بر جهته باقوب گری چكيلديكنی ده گورور . قاپويی چالوبده « راحتسز

ایتمزسه‌م افندی حضرتلرینڭ زیارتینه گلدیم !. » دییه کمال امید وجسارتله سویله‌مه‌سینه مقابل ایچریدن « واه واه !. افندی شیمدی چیقدی گیتدی . طوپارسه پك متأسف اوله‌جقدر. » بولنده‌بر جوابه معروض اولنجه خواجه‌نڭ جانی صیقیلوب یوکسك سسله « پك گوزل !. آنجاق افندیکزه سویله‌یڭ‌ده بر دها خانه‌دن چیقوب گیتدیکی وقت اونوتوب‌ده باشینی پنجره‌ده بیراقماسون . برشی دکیل ، خلق بیلمز. کندیسی‌ده ایچریده ظن ایدر . کندیسندن گوردیکی جعلی التفاتلره ، ابراملره آلدانه‌رق ایشینی بیراقوب‌ده زیارته گلنلر بویله خلاف مأمول معامله‌ٔ نامردانه‌یه معروض اولنجه هم سوکر ، صایارلر ؛ هم‌ده ابدیاً مرحبایی کسرلر !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برمجلس صحبتده احوال آخرت واهوال قیامتدن بحث اولنوب اهل مجلس جدّاً حزن وانتباهه مستغرق اولدیغی بر زمانده خواجه‌یی تاپانینه اوتورتمش اولان تیمورلنك درونی برآه چکوب « خواجه افندی !. روز جزاده بزم حالمز نه اوله‌جق . عجبا بزم مقاممز صدر جنتمی اوله‌جق ، یوقسه قعر نیرانمی ؟. » دییه سؤال ایدنجه خواجه دیمش که : امان پادشاهم !. گرچك سزده بورالرینی دوشونیورمیسکز. قلب همایونکزی بوگبی شیلرله متأذی ایده‌یککز. گرچه‌ندن متأسف اولدیم. بکاقالیرسه سز هیچ تلاش بویورمایه‌لیسکز. امر عقباده تردد بیله ایتمه‌مه‌لیسکز !. چونکه گوش گبی عیان وبیاندرکه ذات جنکز نژاد ، هلاکو اعتباد جهانکیرانه‌لری ختم انفاس ایدر ایتمز ، همان طوغرو جهنمده صولوغی آله‌جقلری درکاردر . نمرود وفرعون واسکندر وجنکیز کبی امثال شهنشاهلری ایله برابر صدر معلای نیرانده مربع نشین احتشام اوله‌جقلری محققدر .

خواجه مرحومك صندوقه‌ سنك تعمیردن اولکی حالیدر

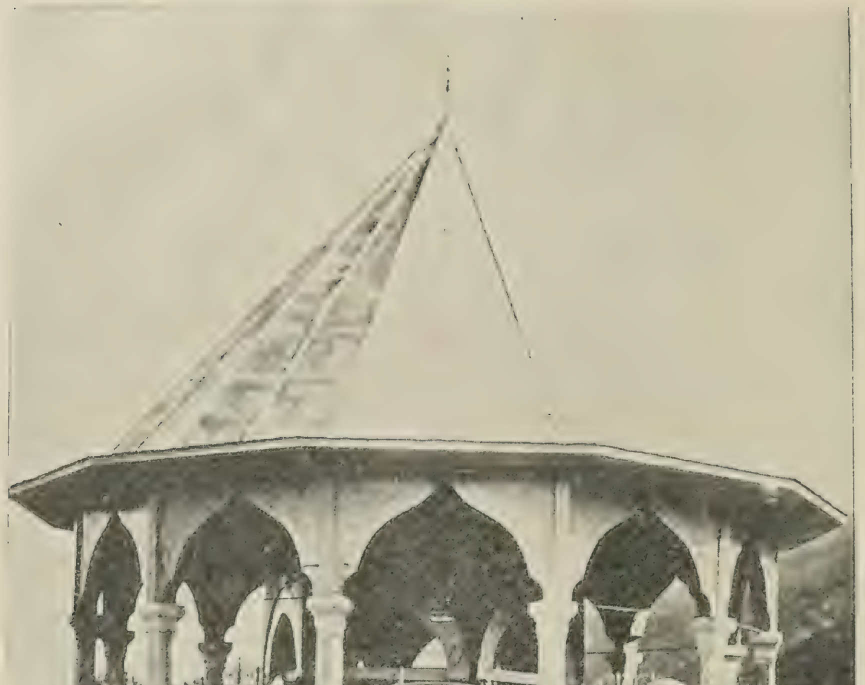

تعمیردن صوکره تربه‌نك خارجدن آلینان رسمیدر

شمس مطبعه‌سی مرتبلرندن (عبدالمطلب) افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرض موتنده حرمینه « هایدی قاریجغم !. اڭ فاخر ، اڭ مزین البسه‌ڭی گیین . صاچڭی باشـڭی دوزلت . چهره‌ڭی صوڭ درجه نورلاندیر . نه‌قدر سوسلنمك لازمسه غیرت ایت . اویله‌جه‌قارشیمه گل !. » دیر . قادین « آه افندیجکم !. سزڭ بویله اضطرابلی بر زمانڭزده خدمتڭزی بیراقه‌یم‌ده الم سوسلنمکه ناصل وارسـین ؟!. بن اونی دنیاده یاپه‌مم . هم شیمدی بو نه‌دن اقتضا ایتدی ؟. بنی اوقدر وجدانسز ، نعمت قدری بیلمزمی صاندیڭ ؟ » دیمکله خواجه « خیر ؛ آقاریجغم ! . سنڭ عقلڭه گلن شیلر دکل ! . مقصدم بام باشقه‌در . گوریورم که اجلم یاقلاشدی . عزرائیل دائما اطرافمده قیورانوب طوریور. سنی اویله البسهٔ فاخره ایله ملك سیما ، طاووس خرام برحالده گورورسه بلکه سـنی آلیرده بنی بیراقیر دییه آرزو ایدییورم . آڭلادیڭمی شیمدی سر وحکمتینی !. » دییجه قادین نه دییه‌جکنی ، نه وضعیتده بولونه‌جغنی بیله‌میوب شاشقین شاشقین باقه‌قالمش ، اوراده بولونان یاشلی قادینلردن بری ده « الهی افندی !. اوسنڭدن ایراق ، اما صوڭ نفسه‌ده گلسه‌ڭ یینه خویڭدن واز گچمزسـین !. » دیمکه مجبور اولمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ . مرحومڭ اڭ زیاده قورقدیغی اولوم ایمش . حتی تصوریله بیله سیڭیرلری گوشنر ، کندندن گچرمش . بو سببدن طولایی اکثریا احوان ویارانی اولومله صاراقه‌یه آلیرلرمش . نیته کیم بو کتابده‌کی بعض فقرات ده بوڭا دلالت ایدر . حال بویله ایکن مرض موتنده قطعیاً تلاش ایتمه‌مش . لازم گلن وصـایاسنی ، ومواجب دینیه‌سنی ایفا ایتدیکدن صوڭره باقی حیاتی صوڭ نَفَسنه قدر اهل بیتیله ، همسایه ویارانیله گولوشوب لطیفه‌لشه‌رك گچیرمش .

بعضیلری بوكا متعجب اوله‌رق « خواجه افندی . سن اسكیدن اولوم قورقوسندن — لاقیردیسیله بیله — اولوم حالنه كلیردیك . شیمدی كوروبورز هیچ فتور كتیرمه‌یورسین . بونك سبب و حكمتی نه‌درز . » دیمشلر . خواجه بویورمش كه : اولادلرم . اوزمانلر بزم بونجه تلاشیمز بو كرته‌یه كلمكدن ، بو یاتاغه سریلمكدن قاچینمق ایدی . شیمدی اولان اولدی ، عزرائیل قاپویه دیكیلدی . بوندن بویله آخرت حاضرلغنی كوره‌لم . صوك نفسمزده ایمانمزك سلامتی چاره‌سنه باقه‌لم .

قارئلریمزدن (ا . سری) امضاسیله كلمشدر : [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین « رحمة الله علیه » ك وفاتندن برایكی عصر صوكره برجمعه كونی بیكارجه اهالی ؛ مملكتك قدیم اولو جامعنده نماز قیلمق اوزره طوپلاندیغی بر صیره‌ده ناكهان خواجه نصرالدین مرحومك طبقی حلیه‌سنه مطابق وصافلغنه ، شافلاباناغنه تمامیله وارث اولان تربه‌داری كسوۀ عجیبی وسیمای مضحكی ایله جامعك اورته ، بویوك قاپوسنده نمایان اولوب بلند آوازله « ای اهالی ! سزه غایت عجیب برشی سویلیه‌جكم . ابدست لدیم . جامعه كلمك اوزره تربه قاپوسینی كلیدلیه‌جكم اثناده خواجه نصرالدین مرحومی عین سیماسی ، عین چهرۀ خندانی ، عین طور عجیبی ، عین كسوۀ مخصوصه‌سی ایله كوردیم . صندوقه‌سینه آت كبی بینمش ؛ اطرافی سیر ایدییور . بكا « شیمدی اولو جامع جماعتینی چاغیر . كله‌ین اولورسه كندی جانینه قییمش اولور ! . دیدی . » دینجه خواجه مرحومه اعتقاد تامی اولان و — زهد وصلاحندن ناشی — تربه دارده آیریجه حسن ظنی بولونان بوتون اهالی تربه‌یه قوشار . بالطبع خواجه‌یی كوره‌مزلر . ذاتاً بویله كراماتینی كوروب آبا و اجدادلرندن

[١] بوحكایه آناطولیده محرر فقیرك‌ده برچوق كیمسه‌لردن مسموعم اولمشدر . اورالرده پك متواتردر . فقط باشقه‌لرینه‌ده اسناد ایدرلر .

عنعنه ایله ایشیده ایشیده بر اعتقاد راسخ حاصل ایله‌ین اهالی هپ گولوشه‌رك «هـای قوجه مُعذب!. آره صیره بزمله آلای ایتمکدن‌ده واز کچمزسین. بو وسیله‌ایله دائما همرك بزمله حاضر اولدیغینی آکلاتیورسین!.» دیه بعض کلمات معتقدانه صرف ایدرلر. هپ بردن فاتحه اوقورلر. گولوشه‌رك جامعه عودت ایدرلر. برده باقارلرکه جامعك قبه‌سی طاقیله گوچمش.

مرحومك اشبو کرامت جلیله‌سینه وبوامداد قدسیسنه حیران قالیرلر. اعتقادلری؛ حقنده دوبالا اولور.

رحمه الله تعالی رحمةً واسعة ورفع الله درجاته واکرمنا بشفاعته آمین.

مفتی الثقلین کمال پاشا زاده (قدس سره) بویورورلر:

ایکی عالمده تصرف اهلیدر روح ولی
دیمه کیم بومرده‌در بوندن نجه‌درمان اوله

روح شمشیر خدادر تن غلاف اولمش اکا
داخی اعلا کارایدر برتیغ کیم عریان اوله

خاتمه

خواجه نصرالدين افندى (رحمةالله عليه) ك اوته‌دنبرى اللرده متداول اولان لطائف كتابى ايله اخواندن برى واسطه‌سيله‌الده ايلديكم يازمه برمجموعه‌ده مسطور اولان واصلك نصفى درجه‌سنده بولونان لطائف نصرالدينى وسائر مجامع لطائف وسفاين ادبيه‌دن التقاط ايله‌ديكم فقراتى دور سابقده‌يازمش، بويله‌برزمان حريت نشانه انتظاراً برطرفه صاقلامش ايديم. جناب حقه‌هزاران حمدوشكر اولسون، سبب اولانلره مكافات صوريه ومعنويه‌سينى بولسون‌كه عون حقله وهمت مردان ايله گونمز طوغدى. ايسته‌ديكمز اولدى. ايلك فرصتده نشره موفق اولديق. نان ونعمتيله پرورده اولديقلرى خاك پاك عثمانى‌يه ايفاى شكران ايله‌مش اولمق ايچون دور سابقده حكومتك انواع مظالمينه قارشى عثمانلى اعاظم مجددينك آثارينى نشره صوك‌درجه بذل غيرت بويوران ايرانلى كتابجى قارداشلريمزك الآن بوارض مقدسده تتالى ايله‌مكده اولان نشريات معارفپرورانه‌لرندن — موجوديت ادبيه‌مزه تأثير بليغ گوسترمش بولونان — « كليات لطائف خواجه نصرالدين » ايلك خطوهٔ مشروطيتده حصه‌ياب انتشار اولدى. ايرانلى طابعلرك محاسن شيم ومكارم همه‌ده الك ممتازلرندن اولان وعالم تجارتده معاملات ناموسكارانه وفعاليت مشكل برانداز انه‌سيله جمله‌يه كنديني سوديرن « اقبال كتبخانه‌سى » مديرى حسين افندى برادريمز اشبو كتابك نشرى خصوصنده لازم كلن هرنوع فداكارلغى كمال شوق ونشاطله ابذال ايتمش ونفاست ومكمليتى هرنه‌يه متوقف ايسه جمله‌سينى درعهده ايله‌مش اولمغله عون جليل رب العالمين وامداد معنوئ خواجه نصرالدين ايله اشبو عروس دلفريب ادب صوك درجه مكمليت ونفاستى حائز اولديغى حالده حله‌پوش زيور طبع اوله‌رق بزم انس اصحاب عرفان وايقانده عرض ديدار و نشر انوار ايله‌دى. علوم ادبيه‌ده احاطهٔ تامه‌سى اولان و بو بابده بالاصاله

ذی الید بولونان اساتذهٔ عظامیه هویدادر که اصطلاحات، تعبیرات، امثال، فقرات دعایم ادبیه‌نك الك مهملرندندر. بونلره کسب وقوف ایتمه‌ین حقیله ادیب اوله‌من. کیمسه آنك کلامنده آثار اساتذه‌یه مخصوص حلاوت وطلاوتی بوله‌من. خواجه‌مزك فقرات اعجازکارانه‌سی، اجوبهٔ سحرکارانه‌سی ایسه دعایم مذکوره‌نك قلوب عثمانیه‌یه تأثیر بلیغ گوسترنلرندندر. مقدمه‌ده عرض ایلدیگمز وجهله خواجه مرحومك بوقوم ایچنده‌کی موقعینه مشاهیر عثمانیه میاننده اندیشه راجح اولان بر چوق اعاظم موفق اوله‌مامشدر. خواجهٔ حکمت گزین سیاست ادبیه‌نك مفتاحینی بولمش و قلوب عامه‌یی تسخیر ایتمه‌نك قلبنی پك رعنا بولمشدر. هوسکاران ادب ایچون بو کتابك لزومی عامه‌یه روشندر. هله حیاتده علی الاکثر محتاج اولدیغمز دفع اکدار و گشایش افکار ایچون طبیب الفؤاد اولان خواجهٔ عالی نژادیمزك تسلیت مشفقانه و ارشادات عارفانه‌سی بابنده تطویل مقالی زائد گورورم.

بر اثرك بر قوم ایچنده حاصل ایله‌دیگی تأثیری بینه افکار عامه و رغبت عمومیه تعیین ایلر. بز بو کتابی طبعه باشلادیغمزده اصل کتاب ایله ملحقاتنی بش آلتی فورمه قدر تخمین ایله‌مشدیك. آنجاق عرفای ملیه‌مزك شیخ وشابی؛ مبالغه‌سز دیدی یاشندن یتمش یاشینه قدری وزمرهٔ گزیدهٔ نسوانی بو بابده بزه اوقدر امداد ایله‌دیلر، اودرجه چوق لطائف ارسال ایتدیلر که اگر بز تنقیح ایتمه‌یوب ده هپسینی یازمقلغیمز لازم گلسه‌یدی، جلد عظیملر وجود بوله‌جقدی. امر تنقیحده صوك درجه التزام بصیرت ایله‌مکه چالیشدیق. فقط نوع انسان آلودهٔ نقصان ونسیان اوله‌گلدیگندن احتمال که خاییلی ده قصوریمز اولمشدر.

بر اثر ایلك ظهورنده قصوای کماله ایره‌من. انشاءالله آتیده، بعدازین ممالك وسیعهٔ اسلامیه‌دن جلب وجمع ایدرك حاصل اوله‌جق علاوه ولاحقه‌لر وبر چوق رسملرله نشر ایده‌جگمز طبع ثانیسنده دها زیاده تنقیحات وتهذیبات اجرا ایلریز.

بو کتابده خواجه مرحومه اسناد ایدلمش بر چوق فقره واردر. بز اکثریسینی محللرنده اثبات و اعتراف ایله‌دیك. فقط چه چاره که جمله‌سی

«خواجه مرحوم مكدر. ثقاتدن مسموعم اولدی.» دیه‌بزه تأميناتله كوندریلدی . مكتوبلر محفوظمزدر . هله بر چوقلرینی بش اون دانه ذات بالاتفاق یازوب كوندردیلر. بوكبی لطائف عثمانلیلق عالمنده سرسریانه طولاشمقده ویرر واسطه ایله عرفای عثمانیه‌دن برینه یاناشمقده اولمغله خواجه‌یه اسنادی ؛ عدم اسنادی درجه‌سنده موازی بولونمغله وخواجه‌دن سلب ایله‌مك ایچون الیمزده بر دلیل موجود اولمامغله ناچار تحریراتلریله خواجه‌یه اسناد ایله‌ین ذواتك شهادتلرینی ترجیح ایله‌دیك. بوبابده نفی واثبات معارض اولمغله اثباتی ترجیحده فائدهٔ زائده كوردیك.. والله یهدی الی سواء السبیل .

١٢ صفرالخیر سنه ١٣٢٨ وفی ١٠ شباط سنه ١٣٢٥

بهائی

دور مشروطیتی معاقب خواجه مرحومك تعمیر ایدیلن صندوقه‌سیدر